

IV

*(Informacje)*INFORMACJE INSTYTUCJI, ORGANÓW I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH
UNII EUROPEJSKIEJ

KOMISJA EUROPEJSKA

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY I TRYBUNAŁU OBRACHUN-
KOWEGO

Skonsolidowane roczne sprawozdanie finansowe Unii Europejskiej za rok 2016

(2017/C 323/01)

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	2
RAMY POLITYCZNE UNII EUROPEJSKIEJ, ZARZĄDZANIE I ROZLICZALNOŚĆ	4
OŚWIADCZENIE KSIĘGOWEGO DOŁĄCZONE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA ROCZNEGO	9
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE ORAZ INFORMACJE DODATKOWE	10
BILANS	11
SPRAWOZDANIE Z FINANSOWYCH WYNIKÓW DZIAŁALNOŚCI	12
RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	13
ZESTAWIENIE ZMIAN W AKTYWACH NETTO	14
INFORMACJA DODATKOWA DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	15
SPRAWOZDANIE FINANSOWE – OMÓWIENIE I ANALIZA	91
SPRAWOZDANIA Z WYKONANIA BUDŻETU ORAZ INFORMACJE DODATKOWE	107
GLOSARIUSZ	147

WPROWADZENIE

Mam przyjemność przedstawić roczne sprawozdanie finansowe Unii Europejskiej za rok 2016. Sprawozdanie to zawiera pełny przegląd finansów UE za 2016 r., w tym informacje o sytuacji finansowej Unii, wykonaniu budżetu na dany rok, zobowiązaniach warunkowych oraz zobowiązaniach finansowych i zobowiązaniach, które Unia podjęła. Biorąc pod uwagę wieloletni charakter działań Unii, sprawozdanie finansowe zawiera wyjaśnienia dotyczące najważniejszych danych finansowych i ich zmian.

Rok 2016 był dla Unii Europejskiej rokiem pełnym osiągnięć, ale i wyzwań. Budżet UE skoncentrowano na **wzmacnianiu gospodarki, zwiększaniu zatrudnienia i wzroście gospodarczego oraz na inwestycjach w badania.**

W Europie odnotowano poprawę sytuacji gospodarczej i warunków na rynku pracy oraz spadek bezrobocia w UE.

W ciągu niespełna półtora roku po uruchomieniu **Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS)**, stanowiący główny element planu inwestycyjnego dla Europy, przyniósł już wymierne rezultaty. Fundusz, który funkcjonuje we wszystkich 28 państwach członkowskich, do połowy maja 2017 r. zgromadził ponad 190 mld EUR inwestycji, co stanowi ponad połowę docelowej kwoty 315 mld EUR (ustalonej na połowę 2018 r.), przyczyniając się do ożywienia gospodarczego. Pod koniec 2016 r. fundusz gwarancyjny, który obejmuje operacje prowadzone w ramach EFIS przez grupę EBI, został zasilony środkami z budżetu UE i według niniejszego sprawozdania osiągnął kwotę 1 mld EUR.

Nadrzędnym priorytetem budżetu UE w dalszym ciągu jest pobudzenie zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i inwestycji. Komisja nadal podejmuje wysiłki mające na celu przyspieszenie ożywienia gospodarczego w UE, inwestowanie w młodzież i osoby poszukujące pracy oraz w przedsiębiorstwa typu start-up i w małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). Dobrym przykładem jest instrument gwarancji kredytowych w ramach programu **COSME** (na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw), który w 2016 r. nadal odnosił sukcesy, także dzięki dodatkowej zdolności do ponoszenia ryzyka osiągniętej dzięki EFIS. Pod koniec 2016 r. w ramach programu COSME ponad 143 000 małych i średnich przedsiębiorstw w 21 państwach otrzymało już środki finansowe w wysokości ponad 5,5 mld EUR.

„Horyzont 2020”, program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji, odgrywa kluczową rolę w budowaniu innowacji oraz gospodarki i społeczeństwa opartych na wiedzy w UE. Udało się pozyskać 49 000 uczestników, a umowy o udzielenie dotacji podpisano na łączną kwotę 20,5 mld EUR. Ponad 21 % wszystkich uczestników stanowiły MŚP. O nasileniu działań prowadzonych w ramach programu „Horyzont 2020” świadczy prawie 40-procentowy wzrost instrumentów gwarancyjnych tego programu, które uwzględniono w niniejszym sprawozdaniu finansowym w porównaniu do ubiegłego roku.

Po zadeklarowaniu usług wstępnych w 2016 r. **program Galileo**, ustanawiający europejski globalny system nawigacji satelitarnej, przeszedł w 2016 r. z fazy rozmieszczania do fazy eksploatacji. Wartość operacyjnej infrastruktury satelitarnej i naziemnej programu Galileo uwzględniona w tym sprawozdaniu finansowym wynosiła na koniec 2016 r. 2 mld EUR. Realizacja projektów w ramach programu „Horyzont 2020” zachęciła do rozwijania nowych zastosowań systemu Galileo. W wyniku tych projektów na rynek wprowadzono już 13 innowacji, 5 patentów, 34 zaawansowane prototypy i dwa produkty oraz opublikowano 223 prace naukowe. Spodziewany jest wzrost rynku globalnego systemu nawigacji satelitarnej z 5,8 mld urządzeń będących w użyciu w 2017 r. do szacowanych 8 mld urządzeń do 2020 r.

Instrument „Łącząc Europę” (CEF) na rzecz Transportu, mający na celu ułatwienie dostępu projektom infrastrukturalnym do finansowania w sektorach transportu, telekomunikacji i energii, przyczynił się do wybudowania tunelu bazowego pod przełęczą Brenner o długości 64 km, który będzie najdłuższym tunelem kolejowym na świecie o wysokiej przepustowości. Instrument dłużny „Łącząc Europę” ujęty w sprawozdaniu finansowym daje możliwość podziału ryzyka związanego z finansowaniem dłużnym w postaci długu uprzywilejowanego i podporządkowanego lub gwarancji oraz wsparcia w odniesieniu do obligacji na finansowanie projektów.

W 2016 r. Europa kontynuowała działania prowadzone w odpowiedzi na nowe wyzwania wynikające ze zmieniającej się sytuacji geopolitycznej. Budżet UE zapewnił państwom członkowskim wsparcie w zakresie **właściwego zarządzania przepływami migracyjnymi**, eliminowania przyczyn migracji i ochrony strefy Schengen. W 2016 r. nabrała tempa realizacja programów krajowych państw członkowskich w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Komisja utworzyła również **Instrument Pomocy dla Uchodźców w Turcji**, który działa od dnia 17 lutego 2016 r. i w odniesieniu do którego sprawozdanie finansowe obejmuje wkłady państw członkowskich w wysokości 630 mln EUR wpłacone w 2016 r. Umożliwiło to Komisji, poza innymi inicjatywami, uruchomienie innowacyjnego programu o nazwie „Siatka bezpieczeństwa socjalnego”, którego celem jest udzielenie pomocy nawet milionowi uchodźców znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji w Turcji przez regularne przydzielanie środków pieniężnych. Jest to przykład coraz szerszego wykorzystania pomocy z budżetu UE jako efektywnego i skutecznego sposobu na udzielenie pomocy osobom w sytuacjach kryzysowych.

W czerwcu 2016 r. Komisja zaproponowała nowe ramy partnerstwa z państwami trzecimi na podstawie Europejskiego programu w zakresie migracji. W ramach tych skonkretyzowano europejskie podejście do pogłębienia współpracy z krajami pochodzenia, tranzytu i krajami docelowymi przepływów migracyjnych. Jest ono wspierane w ramach większości programów budżetowych „globalnego wymiaru Europy”, a także z odpowiednich funduszy powierniczych Unii, w szczególności **Funduszu Powierniczego** na rzecz Syrii, który ujęto w rocznym sprawozdaniu finansowym. Odpowiednie finansowanie tych ram partnerstwa jest niezbędne, by można było zacieśnić współpracę z priorytetowymi krajami partnerskimi oraz kontynuować wysiłki na szlaku środkowosródziemnomorskim.

Inne globalne wyzwania, takie jak rozwiązywanie problemów dotyczących zmiany klimatu, nadal stanowią priorytety budżetu UE. W 2016 r. całkowity wkład w uwzględnianie kwestii klimatu oszacowano na 20,9 % zgodnie z celem ustalonym na obecny okres WRF obejmujący lata 2014–2020.

Pod względem budżetowym **europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne** oraz **wspólna polityka rolna** pozostają głównymi instrumentami inwestycyjnymi UE. W 2016 r. z budżetu UE wydatkowano kwotę 57,4 mld EUR na rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich oraz, pomimo wcześniejszych opóźnień w uruchamianiu i wdrażaniu obecnych WRF, wydatkowano kwotę 37,8 mld EUR na spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Komisja rozpoczęła debatę z 27 państwami członkowskimi na temat przyszłości i priorytetów UE. Będziemy kontynuować współpracę w celu zbudowania zamożniejszej, bezpieczniejszej i bardziej konkurencyjnej przyszłości.

Günther H. Oettinger

Komisarz ds. budżetu i zasobów ludzkich, Komisja Europejska

RAMY POLITYCZNE UNII EUROPEJSKIEJ, ZARZĄDZANIE I ROZLICZALNOŚĆ

Unia Europejska (UE) jest unią, której 28 ⁽¹⁾ europejskich państw (państw członkowskich) przyznaje kompetencje na rzecz osiągnięcia wspólnych celów. Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, praworządności, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.

1. RAMY POLITYCZNE

Traktaty UE

Nadrzędne cele i zasady, którymi kierują się Unia i instytucje europejskie, określono w Traktatach. Unia i instytucje UE mogą działać wyłącznie w granicach kompetencji przyznanych im na mocy traktatów na potrzeby osiągnięcia celów określonych w tych Traktatach, przy czym muszą czynić to zgodnie z zasadami pomocniczości i proporcjonalności ⁽²⁾.

Aby osiągnąć cele i realizować swoje polityki Unia zapewnia sobie niezbędne środki finansowe. Komisja odpowiada za realizację celów we współpracy z państwami członkowskimi oraz zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami.

UE realizuje cele ustanowione w Traktacie za pomocą szeregu narzędzi, jednym z których jest budżet UE. Inne narzędzia to np. proponowanie przepisów lub realizowanie strategii politycznych.

Strategia „Europa 2020”

W strategii „Europa 2020” zatwierdzonej w 2010 r. przez szefów państw lub rządów państw członkowskich UE określono 10-letnią strategię dla UE na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego na szczeblu unijnym ⁽³⁾. Strategia obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety – inteligentny i trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu – oraz pięć zasadniczych celów UE. Pomyślna realizacja tej strategii zależy od wszystkich unijnych podmiotów działających wspólnie.

Budżet UE jest tylko jednym z wielu unijnych narzędzi przyczyniających się do osiągnięcia celów strategii „Europa 2020”. Aby osiągnąć konkretne wyniki w ramach tej strategii, uruchomiono szeroki wachlarz działań na szczeblu krajowym, unijnym i międzynarodowym.

Priorytety polityczne Komisji

Priorytety polityczne Komisji zostały określone w wytycznych politycznych ustanowionych przez przewodniczącego Komisji i stanowią one dla Komisji plan działania, który jest w pełni zgodny i spójny ze strategią „Europa 2020” stanowiącą długoterminową strategię wzrostu w Europie.

10 PRIORYTETÓW

- Pobudzenie zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i inwestycji
- Połączony jednolity rynek cyfrowy
- Stabilna unia energetyczna z perspektywiczną polityką w kwestii zmiany klimatu
- Rozsądna i wyważona umowa o wolnym handlu ze Stanami Zjednoczonymi
- Obszar sprawiedliwości i przestrzegania praw podstawowych, którego podstawą jest wzajemne zaufanie
- W kierunku nowej polityki w dziedzinie migracji

⁽¹⁾ W dniu 29 marca 2017 r. Zjednoczone Królestwo oficjalnie powiadomiło o swoim zamiarze opuszczenia UE, rozpoczynając tym samym proces wystąpienia na mocy art. 50 Traktatu o Unii Europejskiej.

⁽²⁾ Zgodnie z zasadą pomocniczości Unia podejmuje działania tylko wówczas i tylko w takim zakresie, w jakim cele zamierzonego działania nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, i jeśli ze względu na rozmiary lub skutki proponowanego działania możliwe jest lepsze ich osiągnięcie na poziomie Unii. Zgodnie z zasadą proporcjonalności zakres i forma działania Unii nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celów Traktatów. Zob. art. 5 TFUE.

⁽³⁾ Zob. komunikat Komisji „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”, COM(2010) 2020 z dnia 3 marca 2010 r.

- Pogłębiony i bardziej sprawiedliwy rynek wewnętrzny — Silniejsza pozycja Europy na arenie międzynarodowej oparty na wzmocnionej bazie przemysłowej
- Pogłębiona i bardziej sprawiedliwa unia gospodarcza — Unia demokratycznych zmian i walutowa (UGW)

Strategie polityczne wspierane ze środków z budżetu UE są realizowane zgodnie z wieloletnimi ramami finansowymi (WRF).

WRF

W ramach WRF priorytety polityczne UE przekłada się na warunki finansowe w perspektywie co najmniej 5 lat. Określa się roczne maksymalne kwoty (pułapy) dla łącznych wydatków UE oraz dla głównych kategorii wydatków (działów). Suma pułapów dla wszystkich działów daje łączny pułap środków na zobowiązania.

WRF wspierają działania UE na rzecz realizacji celów polityki unijnej przez wystarczająco długi okres, aby osiągnąć skuteczność i zapewnić spójną długoterminową wizję dla beneficjentów i współfinansujących organów krajowych. WRF na lata 2014–2020 i tworzące je programy, w których maksymalne zobowiązania budżetowe na przedmiotowy okres określono na kwotę 960 mld EUR, zaś płatności na kwotę 908 mld EUR (według cen z 2011 r.), opracowano w oparciu o silną europejską logikę i wartość dodaną, aby pomóc w osiągnięciu wspólnie uzgodnionych celów strategii „Europa 2020” na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego.

WRF uzgadnia się na zasadzie jednogłośnie, która wskazuje na zgodę wszystkich państw członkowskich w odniesieniu do celów i wydatków. Z budżetu UE finansowany jest szereg strategii politycznych i programów w całej UE. Zgodnie z priorytetami określonymi przez Parlament Europejski i Radę w WRF Komisja realizuje programy wydatków, działania i projekty. W ramach głównego obszaru wydatków europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych UE zobowiązuje się prawnie do realizacji tych działań poprzez przyjęcie programów operacyjnych.

Porozumienie międzyinstytucjonalne

WRF są uzupełnione porozumieniem międzyinstytucjonalnym w sprawie dyscypliny budżetowej, współpracy w kwestiach budżetowych i należytego zarządzania finansami⁽⁴⁾, które jest porozumieniem politycznym pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją. Celem tego porozumienia, przyjętego w 2013 r. zgodnie z art. 295 TFUE, jest wdrożenie dyscypliny budżetowej oraz poprawa funkcjonowania corocznej procedury budżetowej oraz współpracy między instytucjami w kwestiach budżetowych, jak również zapewnienie należytego zarządzania finansami.

Budżet roczny

Budżet roczny jest sporządzany przez Komisję i zazwyczaj zostaje uzgodniony do połowy grudnia z Parlamentem Europejskim i Radą zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 314 TFUE. Zgodnie z zasadą równowagi budżetowej łączne dochody muszą odpowiadać łącznym wydatkom (środkiem na płatności) w danym roku budżetowym.

Głównym źródłem finansowania UE są dochody z tytułu zasobów własnych, które są uzupełniane przez inne dochody. Istnieją trzy rodzaje zasobów własnych: tradycyjne zasoby własne (takie jak cła i opłaty wyrównawcze od cukru), zasoby własne oparte na podatku od wartości dodanej (VAT) oraz zasoby oparte na dochodzie narodowym brutto (DNB). Inne dochody wynikające z działań UE (np. grzywny za naruszenie zasad konkurencji) stanowią na ogół mniej niż 10 % łącznej kwoty dochodów. Całkowita kwota zasobów własnych niezbędna do sfinansowania budżetu jest uwarunkowana łączną kwotą wydatków pomniejszoną o pozostałe dochody. Całkowita kwota zasobów własnych nie może przekroczyć 1,23 % łącznego dochodu narodowego brutto (DNB) państw członkowskich.

Wydatki operacyjne UE obejmują różne działy WRF i przyjmują różne formy w zależności od sposobu wypłacania środków pieniężnych i zarządzania nimi. Budżet UE jest wykonywany w trzech trybach zarządzania:

Zarządzanie dzielone: w ramach tej metody wykonania budżetu realizację zadań powierza się państwom członkowskim. Ok. 80 % wydatków podlega właśnie tej metodzie zarządzania, która ma zastosowanie w takich dziedzinach jak wydatki rolne i działania strukturalne.

⁽⁴⁾ Porozumienie międzyinstytucjonalne z dnia 2 grudnia 2013 r. pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją w sprawie dyscypliny budżetowej, współpracy w kwestiach budżetowych i należytego zarządzania finansami (2013/C 373/01).

Zarządzanie bezpośrednie: gdy budżet jest wykonywany bezpośrednio przez służby Komisji.

Zarządzanie pośrednie: dotyczy to sytuacji, w której Komisja powierza zadania związane z wykonaniem budżetu organom przewidzianym prawem UE lub prawem krajowym, takim jak agencje UE lub organizacje międzynarodowe.

Rozporządzenie finansowe

Rozporządzenie finansowe (RF) mające zastosowanie do budżetu ogólnego stanowi centralny dokument architektury regulacyjnej finansów UE, który zawiera przepisy finansowe UE. Rozporządzenie to określa ogólne zasady regulujące budżet UE.

2. ZARZĄDZANIE I ROZLICZALNOŚĆ W UE

2.1. STRUKTURA INSTYTUCJONALNA

Ład organizacyjny UE tworzą instytucje, agencje i inne organy UE, które zostały wymienione w informacji dodatkowej 9 w informacjach dodatkowych do skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Najważniejszymi instytucjami, na których spoczywa główna odpowiedzialność za opracowanie polityk i podejmowanie decyzji, są Parlament Europejski, Rada Europejska, Rada oraz Komisja.

Komisja jest organem wykonawczym UE i działa w jej ogólnym interesie. Czyni to, zgłaszając wnioski w sprawie przepisów; realizując polityki UE; nadzorując prawidłowe wdrażanie Traktatów i prawa europejskiego; zarządzając budżetem UE; oraz reprezentując Unię poza Europą.

Funkcjonowanie wewnętrzne Komisji opiera się na szeregu kluczowych zasad leżących u podstaw dobrego rządzenia, tj. na jasnym określeniu ról i obowiązków, silnym zaangażowaniu w zarządzanie wynikami i zgodności z ramami prawnymi, przejrzystych mechanizmach rozliczalności, ramach regulacyjnych o wysokiej jakości i sprzyjających włączeniu społecznemu, otwartości i przejrzystości oraz na wysokich standardach zachowania etycznego.

2.2. STRUKTURA ZARZĄDZANIA KOMISJI

Komisja Europejska posiada unikalny system zarządzania z wyraźnym podziałem na struktury nadzoru politycznego i nadzoru administracyjnego oraz odpowiednio określone linie odpowiedzialności i rozliczalności finansowej. System opiera się na Traktatach, a struktura uległa zmianom w celu dostosowania się do zmieniającego się środowiska i zachowania zgodności z najlepszymi praktykami określonymi w odpowiednich normach międzynarodowych ⁽¹⁾.

- Kolegium komisarzy ponosi zbiorową odpowiedzialność polityczną za pracę Komisji. Operacyjne wykonanie budżetu powierza się dyrektorom generalnym i szefom służb, którzy odpowiadają za strukturę administracyjną Komisji ⁽²⁾.
- Kolegium powierza zadania z zakresu zarządzania finansami dyrektorom generalnym lub szefom służb, którzy tym samym stają się delegowanymi urzędnikami zatwierdzającymi. Zadania te mogą następnie zostać powierzone dyrektorom, kierownikom działu i innym urzędnikom, którzy tym samym stają się subdelegowanymi urzędnikami zatwierdzającymi. Kompetencje urzędników zatwierdzających obejmują cały proces zarządzania, poczynając od określenia, co należy zrobić, aby zrealizować cele polityki ustalone przez daną instytucję, aż po zarządzanie podjętymi działaniami pod względem operacyjnym i budżetowym.

W Komisji role i obowiązki związane z zarządzaniem finansami są więc jasno określone i stosowane. Takie podejście uznaje się za podejście zdecentralizowane z wyraźnie określonymi obowiązkami mające na celu stworzenie kultury administracyjnej, która zachęca urzędników do wzięcia odpowiedzialności za działania, nad którymi sprawują kontrolę, oraz do przekazania im kontroli nad działaniami, za które są odpowiedzialni.

W kontekście cyklu planowania i programowania strategicznego Komisji każdy urzędnik zatwierdzający jest zobowiązany do przygotowania „rocznego sprawozdania z działalności” na temat osiągnięć działalności i polityki oraz wyników osiągniętych w danym roku, w którym oświadcza, że środki wykorzystano zgodnie z zasadami należytego zarządzania finansami oraz że ustanowił procedury kontroli zapewniające niezbędną gwarancję legalności i prawidłowości operacji leżących u podstaw rozliczeń. Na szczycie Komisji wyniki te przyjmuje się i publikuje w formie zagregowanej w rocznym sprawozdaniu z zarządzania i wyników dotyczącym budżetu UE, a następnie przesyła do Parlamentu Europejskiego i Rady, przy czym sprawozdanie to stanowi główne narzędzie, za pośrednictwem którego kolegium komisarzy bierze na siebie odpowiedzialność polityczną za zarządzanie budżetem.

⁽¹⁾ Np. normy kontroli wewnętrznej opierają się na zasadach kontroli wewnętrznej COSO 2013.

⁽²⁾ W rezultacie pojęcie „Komisja Europejska” oznacza zarówno instytucję – kolegium – tworzoną przez członków Komisji, jak i administrację kierowaną przez dyrektorów generalnych jej departamentów (oraz szefów innych struktur administracyjnych, takich jak służby, biura i agencje wykonawcze).

Księgowy Komisji jest odpowiedzialny na szczeblu centralnym za zarządzanie zasobami finansowymi, procedury odzyskiwania należności, ustanawianie reguł rachunkowości na podstawie Międzynarodowych Standardów Rachunkowości Sektora Publicznego i metod w tym zakresie, zatwierdzanie systemów rachunkowości oraz sporządzanie sprawozdań Komisji i skonsolidowanych sprawozdań rocznych UE. Ponadto księgowy ma obowiązek podpisania rocznego sprawozdania finansowego, oświadczając, że przedstawia ono rzetelnie, we wszystkich istotnych aspektach, sytuację finansową, wyniki operacji oraz przepływy pieniężne. Księgowy sprawuje niezależną funkcję i ponosi główną odpowiedzialność, jeżeli chodzi o sprawozdawczość finansową w Komisji. Audytor wewnętrzny Komisji również sprawuje scentralizowaną i niezależną funkcję.

Rolę w ładzie korporacyjnym Komisji odgrywa również Rada Zarządzania Korporacyjnego, zapewniając nadzór i strategiczne działania w zakresie najważniejszych kwestii związanych z zarządzaniem korporacyjnym, w tym zarządzanie zasobami finansowymi i ludzkimi. Rada pod przewodnictwem Sekretarza Generalnego regularnie organizuje posiedzenia z udziałem dyrektorów generalnych i gabinetów odpowiedzialnych za budżet, zasoby ludzkie i IT, aby zapewnić wprowadzenie niezbędnych struktur organizacyjnych i technicznych w Komisji w celu skutecznej i efektywnej realizacji priorytetów politycznych przewodniczącego.

2.3. RZETELNE RAMY WYKONANIA

Wdrażanie rzetelnych ram wykonania ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia silnego koncentrowania się na wynikach, europejskiej wartości dodanej i prawidłowym zarządzaniu programami UE. W trakcie wykonywania budżetu UE należy uwzględnić różnorodność celów oraz komplementarność i główny nurt polityki i programów, a także kluczową rolę państw członkowskich w wykonywaniu budżetu UE. Komisja zobowiązuje się do zapewnienia w ramach budżetu UE lepszych wyników dla obywateli oraz wsparcia priorytetów politycznych. Aby zapewnić przydzielenie środków na realizację priorytetów oraz aby zagwarantować, że każde działanie wiąże się z wysoką wydajnością i wartością dodaną, Komisja realizuje inicjatywę „Budżet UE zorientowany na wyniki” Opierając się na ramach wykonania na lata 2014–2020, promuje on lepszą równowagę między zgodnością a wykonaniem. Ramy wykonania na lata 2014–2020 włączono jako nowy element obowiązkowy oraz jako kluczowy filar większego ukierunkowania na rezultaty w tym okresie programowania. W okresie tym przewiduje się ustanowienie jasnych i wymiernych celów, wskaźników i założeń oraz określenie ustaleń w zakresie monitorowania, sprawozdawczości i oceny.

Roczne sprawozdanie z zarządzania i wyników dotyczące budżetu UE zawiera kompleksowy przegląd wykonania budżetu UE, zarządzania tym budżetem i jego ochrony. Zawiera również wyjaśnienie, w jaki sposób budżet UE wspiera realizację priorytetów politycznych Unii Europejskiej, objaśnienie wyników osiągniętych w ramach budżetu UE oraz roli, jaką Komisja odgrywa w zapewnianiu i promowaniu najwyższych standardów zarządzania budżetem i finansami.

2.4. SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWA

Głównym elementem sprawozdawczości finansowej UE jest zintegrowany pakiet sprawozdawczości finansowej UE, który obejmuje skonsolidowane sprawozdanie roczne UE oraz inne sprawozdania towarzyszące sprawozdaniu finansowemu, tj. roczne sprawozdanie z zarządzania i wyników dotyczące budżetu UE i sprawozdanie z działań następczych podjętych w związku z absolutorium. Zintegrowany pakiet sprawozdawczości finansowej zapewnia obywatelom pełny wgląd w sytuację finansową i operacyjną UE każdego roku.

Skonsolidowane sprawozdanie roczne UE zawiera informacje finansowe na temat działalności instytucji, agencji i innych organów UE z punktu widzenia rachunkowości memoriałowej i budżetowej. Nie obejmuje ono sprawozdań rocznych państw członkowskich.

Skonsolidowane sprawozdanie roczne UE obejmuje dwie oddzielne, choć powiązane ze sobą części:

- a) skonsolidowane sprawozdania finansowe; oraz
- b) sprawozdania z wykonania budżetu, które zawierają zbiorczą ewidencję wykonania budżetu.

Ponadto do skonsolidowanego sprawozdania rocznego UE dołącza się omówienie i analizę sprawozdania finansowego, w których podsumowano istotne zmiany i tendencje w sprawozdaniu finansowym oraz wyjaśniono istotne zagrożenia i niepewności, z którymi zmagają się UE i którym musi sprostać w przyszłości.

Sprawozdawczość i rozliczalność w Komisji:

Zintegrowany pakiet sprawozdawczości finansowej	Skonsolidowane sprawozdanie roczne UE Roczne sprawozdanie z zarządzania i wyników dotyczące budżetu UE Sprawozdanie w sprawie działań następczych w związku z absolutorium
Inne sprawozdania	Sprawozdanie ogólne z działalności UE Roczne sprawozdania z działalności dyrekcji generalnych Sprawozdanie z zarządzania budżetem i finansami

2.5. KONTROLE

Kontrola zewnętrzna

Trybunał Obrachunkowy (Trybunał) jest audytorem zewnętrznym instytucji (i organów) UE. Misją Trybunału jest przyczynianie się do poprawy zarządzania finansami UE, działanie na rzecz rozliczalności i przejrzystości, a także działanie w charakterze niezależnego strażnika interesów finansowych obywateli UE. Rola Trybunału jako niezależnego kontrolera zewnętrznego UE polega na sprawdzaniu, czy unijne środki są właściwie rozliczane oraz czy są gromadzone i wydawane zgodnie ze stosownymi przepisami i rozporządzeniami, a także czy przynoszą odpowiednią wartość w stosunku do kosztów.

Roczne sprawozdanie finansowe i zarządzanie zasobami UE badane są przez Trybunał, który w ramach swoich działań sporządza dla Parlamentu Europejskiego i Rady:

- 1) roczne sprawozdanie dotyczące działań finansowanych z budżetu ogólnego, przedstawiając w nim swoje uwagi na temat rocznego sprawozdania finansowego i operacji leżących u podstaw rozliczeń;
- 2) opinię, opartą na wynikach swoich kontroli i zawartą w sprawozdaniu rocznym w postaci poświadczenia wiarygodności, dotyczącą: (i) wiarygodności rozliczeń oraz (ii) legalności i prawidłowości operacji leżących u podstaw rozliczeń, obejmujących zarówno pobrane dochody, jak i płatności na rzecz beneficjentów końcowych; oraz
- 3) specjalne sprawozdania dotyczące określonych obszarów.

Absolutorium

Ostatnim etapem cyklu budżetowego jest udzielenie absolutorium z wykonania budżetu za dany rok budżetowy. Absolutorium udziela się Komisji i wszystkim innym instytucjom i organom UE. Absolutorium odzwierciedla polityczny aspekt zewnętrznej kontroli wykonania budżetu i stanowi decyzję, którą Parlament Europejski, działając na zalecenie Rady, „zwalnia” Komisję (oraz inne organy UE) z odpowiedzialności za zarządzanie danym budżetem, ogłaszając koniec okresu obowiązywania tego budżetu. W UE organem udzielającym absolutorium jest Parlament Europejski. Oznacza to, że po kontroli i sporządzeniu rocznego sprawozdania finansowego Rada wydaje zalecenie, a następnie Parlament Europejski podejmuje decyzję w sprawie udzielenia Komisji i innym organom UE absolutorium z wykonania budżetu UE za dany rok budżetowy. Decyzja ta podejmowana jest na podstawie badania rocznego sprawozdania finansowego, rocznego sprawozdania Komisji z zarządzania i wyników dotyczącego budżetu UE, sprawozdania rocznego, opinii pokontrolnej i sprawozdań specjalnych Trybunału, a także odpowiedzi Komisji na pytania i wnioski o udzielenie dodatkowych informacji.

Procedura udzielenia absolutorium może zakończyć się na trzy sposoby: udzieleniem, przesunięciem terminu udzielenia lub odmową udzielenia absolutorium. Nieodłączną część corocznej procedury udzielania absolutorium z wykonania budżetu w Parlamencie Europejskim stanowią przesłuchania komisarzy, którzy odpowiadają na pytania posłów do Parlamentu Europejskiego z Komisji Kontroli Budżetowej dotyczące obszarów polityki, za które są odpowiedzialni. Ostateczne sprawozdanie dotyczące absolutorium wraz z zaleceniami podjęcia określonych działań skierowanymi do Komisji przyjmuje się na posiedzeniu plenarnym Parlamentu Europejskiego. Zalecenia Rady dotyczące absolutorium przyjmuje Rada do Spraw Gospodarczych i Finansowych (Rada Ecofin). Zarówno sprawozdanie Parlamentu Europejskiego dotyczące absolutorium, jak i zalecenia Rady w tej sprawie są przedmiotem corocznego sprawozdania z działań następczych, w którym Komisja przedstawia w zarysie konkretne działania, jakie podjęła w celu wykonania zaleceń.

OŚWIADCZENIE KSIĘGOWEGO DOŁĄCZONE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA ROCZNEGO

Skonsolidowane sprawozdanie roczne Unii Europejskiej za 2016 r. sporządzono na podstawie informacji przedstawionych przez instytucje i organy na mocy art. 148 ust. 2 rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Unii Europejskiej. Niniejszym oświadczam, że sprawozdanie to zostało sporządzone zgodnie z tytułem IX tego rozporządzenia finansowego oraz z zasadami, regułami i metodami rachunkowości określonymi w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego.

Księgowi tych instytucji i organów przekazali mi wszystkie informacje niezbędne w celu sporządzenia sprawozdania prezentującego aktywa i zobowiązania Unii Europejskiej oraz wykonanie budżetu, jak również potwierdzili ich wiarygodność.

Niniejszym poświadczam, że w oparciu o wyżej wymienione informacje oraz kontrole, które uznałem za niezbędne przed podpisaniem sprawozdania finansowego Komisji Europejskiej, mam wystarczającą pewność, że sprawozdanie rzetelnie przedstawia, we wszystkich istotnych aspektach, sytuację finansową, wyniki operacji oraz przepływy pieniężne Unii Europejskiej.

[podpisano]

Rosa ALDEA BUSQUETS

Księgowy Komisji

23 czerwca 2017 r.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE ORAZ INFORMACJE DODATKOWE ⁽¹⁾

SPIS TREŚCI

BILANS	11
SPRAWOZDANIE Z FINANSOWYCH WYNIKÓW DZIAŁALNOŚCI	12
RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	13
ZESTAWIENIE ZMIAN W AKTYWACH NETTO	14
INFORMACJA DODATKOWA DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	15
1. ISTOTNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI	15
2. INFORMACJE DODATKOWE DO BILANSU	27
3. INFORMACJE DODATKOWE DO SPRAWOZDANIA Z FINANSOWYCH WYNIKÓW DZIAŁALNOŚCI	56
4. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE I AKTYWA	65
5. ZOBOWIĄZANIA BUDŻETOWE I PRAWNE	69
6. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM FINANSOWYM	73
7. UJAWNIECIE INFORMACJI NA TEMAT PODMIOTÓW POWIĄZANYCH	86
8. ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU BILANSOWYM	87
9. ZAKRES KONSOLIDACJI	88

⁽¹⁾ Należy zauważyć, że w związku z zaokrągleniem danych liczbowych do mln EUR może się wydawać, że niektóre dane finansowe w poniższych tabelach nie sumują się.

BILANS

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
AKTYWA TRWAŁE			
Wartości niematerialne i prawne	2.1	381	337
Rzeczowe aktywa trwałe	2.2	10 068	8 700
Inwestycje rozliczane zgodnie z metodą praw własności	2.3	528	497
Aktywa finansowe	2.4	62 247	56 965
Płatności zaliczkowe	2.5	21 901	29 879
Należności z tytułu transakcji wymiany i należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany	2.6	717	870
		95 842	97 248
AKTYWA OBROTOWE			
Aktywa finansowe	2.4	3 673	9 907
Płatności zaliczkowe	2.5	23 569	15 277
Należności z tytułu transakcji wymiany i należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany	2.6	10 905	9 454
Zapasy	2.7	165	138
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	2.8	28 585	21 671
		66 897	56 448
AKTYWA OGÓŁEM		162 739	153 696
ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE			
Świadczenia emerytalno-rentowe oraz inne świadczenia pracownicze	2.9	(67 231)	(63 814)
Rezerwy	2.10	(1 936)	(1 716)
Zobowiązania finansowe	2.11	(55 067)	(51 764)
		(124 234)	(117 293)
ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE			
Rezerwy	2.10	(675)	(314)
Zobowiązania finansowe	2.11	(2 284)	(7 939)
Zobowiązania	2.12	(40 005)	(32 191)
Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów i przychody przyszłych okresów	2.13	(67 580)	(68 402)
		(110 544)	(108 846)
ZOBOWIĄZANIA OGÓŁEM		(234 778)	(226 139)
AKTYWA NETTO		(72 040)	(72 442)
Rezerwy	2.14	4 841	4 682
Kwoty, do wniesienia których należy wezwać państwa członkowskie ⁽¹⁾	2.15	(76 881)	(77 124)
AKTYWA NETTO		(72 040)	(72 442)

⁽¹⁾ W dniu 1 grudnia 2016 r. Parlament Europejski przyjął budżet, który zapewnia zapłatę zobowiązań krótkoterminowych Unii z zasobów własnych, które zostaną pobrane lub do wniesienia których wezwane zostaną państwa członkowskie w 2017 r. Ponadto zgodnie z art. 83 regulaminu pracowniczego (rozporządzenie Rady nr 259/68 z dnia 29 lutego 1968 r. z późn. zm.) państwa członkowskie wspólnie gwarantują wypłacanie świadczeń emerytalnych i rentowych.

SPRAWOZDANIE Z FINANSOWYCH WYNIKÓW DZIAŁALNOŚCI

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	2016	2015
PRZYCHODY			
Przychody z transakcji innych niż transakcje wymiany			
Zasoby własne oparte na DNB	3.1	95 578	95 355
Tradycyjne zasoby własne	3.2	20 439	18 649
Zasoby własne oparte na VAT	3.3	15 859	18 328
Grzywny	3.4	3 858	531
Odzyskanie wydatków	3.5	1 947	1 547
Inne	3.6	5 740	5 067
		143 422	139 478
Przychody z transakcji wymiany			
Przychody finansowe	3.7	1 769	1 846
Inne	3.8	996	1 562
		2 765	3 408
Przychody ogółem		146 187	142 886
WYDATKI			
Wydatkowane przez państwa członkowskie			
Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji	3.9	(44 152)	(45 032)
Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz inne instrumenty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich		(12 604)	(16 376)
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Fundusz Spójności		(35 045)	(38 745)
Europejski Fundusz Społeczny		(9 366)	(9 849)
Inne		(1 606)	(2 380)
Wydatkowane przez Komisję, agencje wykonawcze i fundusze powiernicze	3.10	(15 610)	(15 626)
Wydatkowane przez inne agencje i organy UE	3.11	(2 547)	(1 209)
Wydatkowane przez państwa trzecie i organizacje międzynarodowe	3.11	(3 258)	(3 031)
Wydatkowane przez inne podmioty	3.11	(2 035)	(2 107)
Koszty personelu oraz rent i emerytur	3.12	(9 776)	(10 273)
Zmiany w założeniach aktuarialnych dotyczących świadczeń pracowniczych	3.13	(1 068)	(2 040)
Koszty finansowe	3.14	(1 904)	(1 986)
Udział w wyniku wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych	3.15	2	(641)
Inne koszty	3.16	(5 486)	(6 623)
Koszty ogółem		(144 454)	(155 919)
WYNIK EKONOMICZNY ZA ROK		1 733	(13 033)

RACHUNEK PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH

w mln EUR

	2016	2015
Wynik ekonomiczny za rok	1 733	(13 033)
Działalność operacyjna		
Amortyzacja wartości niematerialnych i prawnych	88	74
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	575	489
(Zwiększenie)/zmniejszenie stanu udzielonych pożyczek	1 774	1 591
(Zwiększenie)/zmniejszenie stanu zaliczkowania	(314)	7 439
(Zwiększenie)/zmniejszenie stanu należności z tytułu transakcji wymiany i należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany	(1 297)	5 253
(Zwiększenie)/zmniejszenie stanu zapasów	(26)	(10)
Zwiększenie/(zmniejszenie) stanu zobowiązań z tytułu świadczeń emerytalno-rentowych oraz innych świadczeń pracowniczych	3 417	5 198
Zwiększenie/(zmniejszenie) stanu rezerw	581	(253)
Zwiększenie/(zmniejszenie) stanu zobowiązań finansowych	(2 351)	(977)
Zwiększenie/(zmniejszenie) stanu zobowiązań	7 813	(10 989)
Zwiększenie/(zmniejszenie) stanu biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów i przychodów przyszłych okresów	(821)	12 429
Nadwyżka budżetowa za poprzedni rok ujęta jako przychód niepieniężny	(1 349)	(1 435)
Pozostałe zmiany stanu pozycji niepieniężnych	18	32
Działalność inwestycyjna		
(Zwiększenie)/zmniejszenie stanu wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	(2 073)	(1 381)
(Zwiększenie)/zmniejszenie stanu inwestycji rozliczanych zgodnie z metodą praw własności	(31)	(87)
(Zwiększenie)/zmniejszenie stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(822)	(213)
(Zwiększenie)/zmniejszenie aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt	(0)	—
PRZEPLYWY PIENIĘŻNE NETTO	6 914	4 126
Zwiększenie/(zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	6 914	4 126
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek roku	21 671	17 545
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec roku	28 585	21 671

ZESTAWIENIE ZMIAN W AKTYWACH NETTO

w mln EUR

	Rezerwy (A)		Kwoty, do wniesienia których należy wezwać państwa członkowskie (B)		Aktywa netto =(A)+(B)
	Kapitał z aktualizacji wyceny	Inne kapitały rezerwowe	Skumulowana nadwyżka/(Skumulowany deficyt)	Wynik ekonomiczny za rok	
STAN NA DZIEŃ 31.12.2014	238	4 197	(51 161)	(11 280)	(58 006)
Zmiany stanu kapitału rezerwowego Funduszu Gwarancyjnego	—	189	(189)	—	—
Zmiany wartości godziwej	54	—	—	—	54
Inne	—	2	(24)	—	(22)
Alokacja wyniku ekonomicznego za 2014 r.	—	3	(11 283)	11 280	—
Wynik budżetowy za 2014 r. zapisany na dobro państw członkowskich	—	—	(1 435)	—	(1 435)
Wynik ekonomiczny za rok	—	—	—	(13 033)	(13 033)
STAN NA DZIEŃ 31.12.2015	292	4 390	(64 091)	(13 033)	(72 442)
Zmiany stanu kapitału rezerwowego Funduszu Gwarancyjnego	—	82	(82)	—	—
Zmiany wartości godziwej	33	—	—	—	33
Inne	—	39	(54)	—	(15)
Alokacja wyniku ekonomicznego za 2015 r.	—	5	(13 038)	13 033	—
Wynik budżetowy za 2015 r. zapisany na dobro państw członkowskich	—	—	(1 349)	—	(1 349)
Wynik ekonomiczny za rok	—	—	—	1 733	1 733
STAN NA DZIEŃ 31.12.2016	325	4 516	(78 614)	1 733	(72 040)

INFORMACJA DODATKOWA DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO**1. ISTOTNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI****1.1. PODSTAWA PRAWNA I ZASADY RACHUNKOWOŚCI**

Księgi rachunkowe UE prowadzi się zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylającym rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.U. L 298 z 26.10.2012, s. 1), zwanym dalej „rozporządzeniem finansowym”, oraz zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) nr 1268/2012 z dnia 29 października 2012 r. (Dz.U. L 362 z 31.12.2012, s. 1) w sprawie zasad stosowania ww. rozporządzenia finansowego.

Zgodnie z art. 143 rozporządzenia finansowego UE sporządza swoje sprawozdanie finansowe w oparciu o system rachunkowości memoriałowej bazujący na międzynarodowych standardach rachunkowości dla sektora publicznego (IPSAS). Wspomniane zasady rachunkowości przyjęte przez księgowego Komisji muszą być stosowane przez wszystkie instytucje i organy UE objęte konsolidacją, co pozwala na wprowadzenie jednolitych zasad rachunkowości, wyceny oraz prezentacji sprawozdań w celu harmonizacji procesu sporządzania sprawozdań finansowych i konsolidacji.

1.2. ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Celem sprawozdania finansowego jest dostarczenie przydatnych dla szerokiego kręgu odbiorców informacji o sytuacji finansowej, wynikach i przepływach pieniężnych danego podmiotu. W przypadku UE, będącej podmiotem sektora publicznego, bardziej konkretnym celem jest dostarczenie informacji przydatnych w procesie decyzyjnym oraz wykazanie, że podmiot rozlicza się z powierzonych mu środków. Niniejszy dokument został sporządzony w oparciu o wyżej wymienione cele.

Ogólne założenia (lub zasady rachunkowości), których należy przestrzegać przy sporządzaniu sprawozdania finansowego, są określone w regule rachunkowości UE nr 1 „Sprawozdania finansowe”, są identyczne z zasadami opisanymi w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości Sektora Publicznego (IPSAS) nr 1 i obejmują: rzetelną prezentację, zasadę memoriału, założenie kontynuowania działalności, ciągłość prezentacji, istotność, agregowanie, kompensowanie i porównywalność informacji. Zgodnie z art. 144 rozporządzenia finansowego sprawozdania finansowe powinny charakteryzować się właściwością, rzetelnością, zrozumiałością i porównywalnością.

1.3. KONSOLIDACJA**Zakres konsolidacji**

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe UE obejmuje wszystkie znaczące jednostki kontrolowane (tj. instytucje UE, w tym Komisję, i agencje UE), jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia. Pełna lista jednostek objętych konsolidacją znajduje się w informacji dodatkowej 9 do sprawozdania finansowego UE. Na chwilę obecną znajdują się na niej 52 jednostki kontrolowane i 1 jednostka stowarzyszona. Jednostki objęte konsolidacją, które nie mają istotnego znaczenia dla skonsolidowanych sprawozdań finansowych UE jako całości, nie muszą podlegać konsolidacji ani być rozliczane zgodnie z metodą praw własności, jeżeli będzie się to wiązało z nadmiernym nakładem czasu lub nadmiernymi kosztami dla UE. Jednostki te określa się mianem „mniejszych jednostek” i umieszcza na osobnej liście w informacji dodatkowej 9. W 2016 r. siedem jednostek zostało zaklasyfikowanych jako mniejsze jednostki.

Jednostki kontrolowane

Decyzja o objęciu jednostki konsolidacją opiera się na koncepcji kontroli. Do jednostek kontrolowanych zalicza się wszystkie jednostki, przez które UE jest narażona na zmienne świadczenia, lub ma prawo do zmiennych świadczeń, na podstawie swojego udziału, lub jest zobowiązana do wpływania na charakter i wysokość tych świadczeń dzięki swojej władzy nad daną jednostką. Wykonywanie tego typu uprawnień musi być możliwe na bieżąco i musi dotyczyć określonej działalności jednostki. Jednostki kontrolowane są w pełni objęte konsolidacją. Konsolidacja rozpoczyna się od samego początku objęcia kontroli, a kończy się z momentem zakończenia sprawowania kontroli.

Najpowszechniejszymi wskaźnikami sprawowania kontroli w ramach UE są: utworzenie jednostki na mocy traktatów założycielskich lub prawa wtórnego, finansowanie jednostki z budżetu UE, posiadanie praw głosu w organach zarządzających, przeprowadzanie kontroli przez Trybunał Obrachunkowy i udzielanie absolutorium przez Parlament Europejski. Dla każdej jednostki dokonuje się oceny, aby móc zdecydować, czy co najmniej jedno z wyżej wymienionych kryteriów jest wystarczające do stwierdzenia faktu sprawowania kontroli.

Zgodnie z tym podejściem uznaje się, że instytucje (poza Europejskim Bankiem Centralnym) oraz agencje UE (poza agencjami wchodzącymi w skład dawnego drugiego filara) są pod wyłączną kontrolą UE, a zatem są objęte konsolidacją. Za jednostkę kontrolowaną uznaje się również Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (EWWiS) w likwidacji.

Wszystkie istotne transakcje i salda pomiędzy jednostkami kontrolowanymi przez UE podlegają wyeliminowaniu, a niezrealizowane zyski i straty z takich transakcji nie są istotne, więc nie zostały wyeliminowane.

Wspólne ustalenia umowne

Wspólne ustalenie umowne to umowa, w ramach której UE i druga strona lub większa ich liczba sprawują wspólną kontrolę. Wspólna kontrola jest to określony w umowie podział kontroli nad ustaleniem umownym, który występuje tylko wówczas, gdy decyzje dotyczące istotnej działalności wymagają jednomyślnej zgody stron sprawujących wspólną kontrolę. Wspólne umowy mogą mieć formę wspólnych operacji lub wspólnych przedsięwzięć. Jeżeli wspólne ustalenie umowne jest zorganizowane za pośrednictwem oddzielnego narzędzia, a strony wspólnego ustalenia umownego mają udział w aktywach netto wynikających z tego ustalenia, wspólne ustalenie umowne klasyfikuje się jako wspólne przedsięwzięcie. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach wykazywane są zgodnie z metodą praw własności (zob. informacja dodatkowa 1.5.4). Jeżeli strony mają udział w aktywach oraz udział w zobowiązaniach związanych z ustaleniem, to wspólne ustalenie umowne klasyfikuje się jako wspólną operację. W odniesieniu do udziału we wspólnych operacjach UE ujmuje w swoim sprawozdaniu finansowym: swoje aktywa i zobowiązania, przychody i koszty oraz udział we wspólnych aktywach, zobowiązaniach i przychodach i wspólnie ponoszonych kosztach.

Jednostki stowarzyszone

Jednostki stowarzyszone to jednostki, na które UE bezpośrednio lub pośrednio wywiera znaczący wpływ, lecz nie ma nad nimi kontroli. Przyjmuje się, że znaczący wpływ występuje wtedy, gdy UE posiada bezpośrednio lub pośrednio przynajmniej 20 % praw głosu. Udziały w jednostkach stowarzyszonych wykazywane są metodą praw własności (zob. informacja dodatkowa 1.5.4).

Jednostki nieobjęte konsolidacją, których środkami zarządza Komisja

Środkami wspólnego systemu ubezpieczenia chorobowego dla pracowników UE, Europejskiego Funduszu Rozwoju oraz funduszu gwarancyjnego dla uczestników zarządza w ich imieniu Komisja. Z uwagi na to, że jednostki te nie są kontrolowane przez UE, nie są one jednak ujęte w jej skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

1.4. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Sprawozdania finansowe są przedkładane co roku. Rok budżetowy rozpoczyna się dnia 1 stycznia i kończy dnia 31 grudnia.

1.4.1. Waluta i zasady przeliczania

Waluta funkcjonalna i sprawozdawcza

O ile nie określono inaczej, sprawozdanie finansowe prezentowane jest w mln euro, przy czym euro jest walutą funkcjonalną i sprawozdawczą UE.

Transakcje i salda

Transakcje w walutach obcych przelicza się na euro według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Dodatnie i ujemne różnice kursowe wynikające z rozliczenia transakcji w walutach obcych oraz z ponownego przeliczenia według kursów wymiany obowiązujących na koniec roku pieniężnych składników aktywów i zobowiązań denominowanych w walutach obcych ujmuje się w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności. Różnice wynikające z przeliczenia dotyczące niepieniężnych instrumentów finansowych zaklasyfikowanych jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wykazywane są w kapitale z aktualizacji wyceny.

Inne metody przeliczania stosuje się w przypadku rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, które zachowują wartość w euro według kursu na dzień zakupu.

Stan na koniec roku pieniężnych składników aktywów i zobowiązań denominowanych w walutach obcych przelicza się na euro według kursu Europejskiego Banku Centralnego (EBC) obowiązującego na dzień 31 grudnia:

Kurs wymiany EUR

Waluta	31.12.2016	31.12.2015
BGN	1,9558	1,9558
CZK	27,0210	27,0230
DKK	7,4344	7,4626
GBP	0,8562	0,7340
HRK	7,5597	7,6380
HUF	309,8300	315,9800
PLN	4,4103	4,2639
RON	4,5390	4,5240
SEK	9,5525	9,1895
CHF	1,0739	1,0835
JPY	123,4000	131,0700
USD	1,0541	1,0887

1.4.2. Wykorzystanie szacunków

Zgodnie z IPSAS i ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości kwoty wykazane w sprawozdaniu finansowym muszą opierać się na szacunkach i założeniach kierownictwa, których podstawą są możliwie jak najbardziej wiarygodne dostępne informacje. Istotne szacunki dotyczą m.in.: kwot na zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych, rezerw, ryzyka finansowego związanego z zapasami i należnościami, naliczonych dochodów i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów, aktywów i zobowiązań warunkowych oraz stopnia utraty wartości w przypadku wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych, a także kwot ujawnionych w informacji dodatkowej dotyczącej instrumentów finansowych. Rzeczywiste wyniki mogą nie pokrywać się z tymi szacunkami. Zmiany w zakresie szacunków znajdują odzwierciedlenie w okresie, w którym stają się one wiadome.

1.5. BILANS

1.5.1. Wartości niematerialne i prawne

Zakupione licencje na oprogramowanie komputerowe wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o zakumulowaną amortyzację i straty z tytułu trwałej utraty wartości. Te aktywa amortyzuje się metodą liniową przez szacowany okres ich użytkowania (3–11 lat). Szacowany okres użytkowania tych aktywów odpowiada ich okresowi ekonomicznej użyteczności lub okresowi użyteczności określone w drodze umowy. Wartości niematerialne i prawne powstałe w wyniku procesów wewnętrznych są kapitalizowane, gdy spełnione są odpowiednie kryteria określone w zasadach rachunkowości UE, wyłącznie w odniesieniu do etapu wytworzenia danego składnika aktywów. Koszty, które można kapitalizować, obejmują wszystkie koszty, które da się bezpośrednio przyporządkować i które są niezbędne do opracowania, wytworzenia i przygotowania danego składnika aktywów, aby mógł on funkcjonować w sposób zgodny z zamierzeniami kierownictwa. Koszty powiązane z działalnością naukowo-badawczą, koszty prac rozwojowych oraz koszty utrzymania, których nie można kapitalizować, ujmuje się jako koszty okresu, w którym zostały poniesione.

1.5.2. Rzeczowe aktywa trwałe

Wszystkie rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o umorzenie i straty z tytułu trwałej utraty wartości. Koszt obejmuje wydatki, które da się bezpośrednio przyporządkować do nabycia, budowy lub przekazania składnika aktywów.

Późniejsze koszty są uwzględniane w wartości bilansowej składnika aktywów lub ujmowane jako odrębny składnik aktywów, jedynie gdy jest prawdopodobne, że przyszłe korzyści ekonomiczne lub świadczenia związane z danym składnikiem aktywów wpłyną do UE oraz pod warunkiem że możliwa jest wiarygodna wycena kosztu tego składnika aktywów. Koszty związane z naprawą i utrzymaniem wykazywane są w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności w okresie obrachunkowym, w którym zostały poniesione.

Grunty i dzieła sztuki nie podlegają amortyzacji, jako że uznaje się, że mają one nieokreślony okres użytkowania. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji, ponieważ aktywa te nie są jeszcze dostępne do użytku. Inne składniki aktywów amortyzowane są metodą liniową w celu alokacji ich kosztu pomniejszonego o ich wartość końcową przez szacunkowy okres ich użytkowania w następujący sposób:

Rodzaj aktywów	Stawka amortyzacji metodą liniową
Budynki	4 % do 10 %
Sprzęt kosmiczny	8 % do 20 %
Urządzenia i wyposażenie techniczne	10 % do 25 %
Mebel i środki transportu	10 % do 25 %
Sprzęt komputerowy	25 % do 33 %
Inne	10 % do 33 %

Zyski i straty ze zbycia ustala się, porównując wpływy, pomniejszone o koszty sprzedaży, z wartością bilansową zbywanego składnika aktywów, i ujmuje się je w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności.

Leasing

Leasing rzeczowych aktywów trwałych, w przypadku którego zasadniczo całe ryzyko oraz wszystkie korzyści związane z własnością przypadają na UE, uznaje się za leasing finansowy. Leasing finansowy kapitalizuje się w kwocie równej wartości godziwej przedmiotu leasingu, ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu, lub w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych, jeżeli jest ona niższa od wartości godziwej. Część odsetkowa raty leasingu finansowego ujmowana jest jako koszt przez okres leasingu według stałej okresowej stopy procentowej w stosunku do nieuregulowanego salda zobowiązania. Zobowiązania z tytułu opłat leasingowych bez uwzględnienia kosztów finansowych ujmuje się w zobowiązaniach finansowych (długo- i krótkoterminowych). Odsetki od kosztów finansowych ujmuje się w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności przez okres leasingu, tak aby uzyskać stałą okresową stopę procentową w stosunku do nieuregulowanego salda zobowiązania w każdym z okresów. Aktywa posiadane na podstawie leasingu finansowego amortyzuje się przez okres użytkowania składnika aktywów lub przez okres leasingu, w zależności od tego, który z nich jest krótszy.

Leasing, w przypadku którego leasingodawca zachowuje znaczącą część ryzyka i korzyści związanych z własnością, jest leasingiem operacyjnym. Raty leasingu operacyjnego ujmuje się metodą liniową jako koszt w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności przez okres leasingu.

1.5.3. Utrata wartości aktywów niefinansowych

Aktywa o nieokreślonym okresie użytkowania nie podlegają amortyzacji ani umorzeniu i są corocznie kontrolowane pod kątem utraty wartości. Składniki aktywów podlegające amortyzacji i umorzeniu są analizowane pod kątem utraty wartości, gdy zdarzenia lub zmiana okoliczności wskazują, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Stratę z tytułu trwałej utraty wartości ujmuje się w kwocie, o którą wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna to wartość godziwa składnika aktywów pomniejszona o koszty sprzedaży lub wartość użytkowa, w zależności od tego, która z tych wartości jest wyższa.

Wartości końcowe i okresy użytkowania wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych poddawane są przeglądowi i w razie konieczności korygowane, co najmniej raz do roku. Wartość bilansowa składnika aktywów jest natychmiast odpisywana do jego wartości odzyskiwalnej, jeżeli wartość bilansowa składnika aktywów jest wyższa niż jego szacunkowa wartość odzyskiwalna. Jeżeli przyczyny utraty wartości ujętej w poprzednich latach nie mają już zastosowania, odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości są odpowiednio cofane.

1.5.4. Inwestycje rozliczane zgodnie z metodą praw własności

Udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach

Inwestycje rozliczane zgodnie z metodą praw własności początkowo ujmuje się według kosztu. Udział UE w tych inwestycjach jest ujmowany w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności, a jej udział w zmianach stanu kapitałów rezerwowych jest ujmowany w kapitale z aktualizacji wyceny w aktywach netto. Wartość księgową inwestycji w sprawozdaniu finansowym na dzień bilansowy jest równa kosztowi początkowemu wraz ze wszystkimi zmianami (dalsze wkłady, udział w wynikach ekonomicznych i zmianach stanu kapitału rezerwowego, utraty wartości oraz dywidendy). Otrzymane wypłaty z inwestycji obniżają wartość bilansową aktywów.

Jeżeli udział UE w deficycie inwestycji rozliczanej zgodnie z metodą praw własności jest równy jej udziałowi w tej inwestycji lub go przekracza, UE przestaje ujmować swój udział w przyszłych stratach („nieujęte straty”). Po zredukowaniu udziału UE do wartości zerowej na wszelkie dodatkowe straty tworzy się rezerwy, a zobowiązanie ujmuje się tylko w takiej wysokości, w jakiej UE powzięła prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek lub dokonała płatności w imieniu danej jednostki.

Jeżeli występują oznaki utraty wartości, w razie konieczności dokonuje się odpisu do niższej wartości odzyskiwalnej. Wartość odzyskiwalną określa się zgodnie z zasadami opisanymi w informacji dodatkowej 1.5.3. Jeżeli przyczyny utraty wartości przestają mieć zastosowanie w późniejszym terminie, dokonuje się cofnięcia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości do wartości bilansowej, jaka zostałaby określona, gdyby nie dokonano żadnego odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości.

W przypadku gdy UE posiada przynajmniej 20 % funduszu kapitału inwestycyjnego, nie dąży do wywierania znaczącego wpływu. Takie fundusze traktuje się zatem jako instrumenty finansowe i klasyfikuje jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć zaklasyfikowanych jako mniejsze jednostki nie rozlicza się według metody praw własności. Wkłady UE na rzecz tych jednostek rozlicza się jako koszty poniesione w danym okresie.

1.5.5. *Aktywa finansowe*

Klasyfikacja

UE dzieli swoje aktywa finansowe na następujące kategorie: aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt; udzielone pożyczki i należności; inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności; oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży. Klasyfikacja instrumentów finansowych ustalana jest w momencie początkowego ujęcia i podlega ponownej wycenie na każdy dzień bilansowy.

(i) Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt

Składnik aktywów zalicza się do tej kategorii, jeżeli został nabyty zasadniczo w celu sprzedaży w perspektywie krótkoterminowej lub jeżeli został do tej kategorii zaklasyfikowany przez UE. W kategorii tej ujmuje się również instrumenty pochodne. Należące do tej kategorii aktywa uznaje się za aktywa obrotowe, jeżeli ich zbycie przewidziane jest w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

(ii) Udzielone pożyczki i należności

Udzielone pożyczki i należności to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, ze stałymi lub ustalonymi płatnościami, nienotowane na aktywnym rynku. Powstają one, gdy UE przekazuje środki pieniężne, towary lub usługi bezpośrednio dłużnikowi i nie ma zamiaru wprowadzać należności do obrotu lub w przypadku, gdy UE wstępuje w prawa pierwotnego kredytodawcy po dokonaniu przez UE płatności w ramach umowy gwarancji. Płatności należne w terminie do 12 miesięcy od dnia bilansowego uznaje się za aktywa obrotowe. Płatności należne w terminie przekraczającym 12 miesięcy od dnia bilansowego uznaje się za aktywa trwałe. Pożyczki i należności obejmują depozyty terminowe o pierwotnym terminie zapadalności powyżej trzech miesięcy.

(iii) Inwestycje utrzymywane do upływu terminu zapadalności

Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, ze stałymi lub ustalonymi płatnościami i stałymi terminami zapadalności, które UE ma zamiar i może utrzymywać do terminu zapadalności. W ciągu ostatniego roku budżetowego UE nie utrzymywała żadnych inwestycji zaliczających się do tej kategorii.

(iv) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży to aktywa niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały przypisane do niniejszej kategorii lub które nie zaliczają się do żadnej z pozostałych kategorii. Klasyfikuje się je jako aktywa obrotowe lub trwałe, w zależności od okresu, przez który UE planuje je posiadać i który zwykle odpowiada terminowi zapadalności. Inwestycje w jednostkach nieobjętych konsolidacją ani nieujmowanych metodą praw własności oraz inne inwestycje kapitałowe (np. operacje w oparciu o kapitał podwyższonego ryzyka) również klasyfikuje się jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Początkowe ujęcie i wycena

Zakup i sprzedaż aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt, utrzymywanych do upływu terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży, ujmuje się na dzień transakcji, czyli dzień, w którym UE zobowiązała się kupić lub sprzedać składnik aktywów. Ekwiwalenty środków pieniężnych i pożyczki ujmuje się w dniu przekazania środków pieniężnych pożyczkobiorcom. Instrumenty finansowe ujmuje się początkowo według wartości godziwej. W przypadku wszystkich aktywów finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt koszty transakcji dodaje się do wartości godziwej przy początkowym ujęciu. Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt ujmuje się początkowo w wartości godziwej, a koszty transakcji ujmuje się jako koszty w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności.

W początkowym ujęciu wartość godziwa składnika aktywów finansowych odpowiada zwykle cenie transakcji (tj. wartości godziwej otrzymanej zapłaty), chyba że wartość godziwa tego instrumentu została potwierdzona poprzez porównanie z obserwacjami innych bieżących transakcji rynkowych na takich samych instrumentach lub na podstawie techniki wyceny, której zmienne obejmują jedynie dane pochodzące z obserwacji rynków (np. w przypadku niektórych kontraktów na instrumenty pochodne). Jednakże wartość godziwą udzielonej pożyczki długoterminowej, która jest nieoprocentowana lub oprocentowana poniżej rynkowych stóp procentowych, ustala się jako wartość bieżącą wszystkich przyszłych wpływów środków pieniężnych dyskontowanych w oparciu o obowiązującą rynkową stopę procentową dla podobnego instrumentu o podobnym ratingu.

Pożyczki udzielone wycenia się w ich kwocie nominalnej, którą uznaje się za wartość godziwą pożyczki. Istnieją ku temu następujące powody:

- „Otoczenie rynkowe” pożyczek UE jest bardzo specyficzne i różni się od rynku kapitałowego, na którym emitowane są obligacje komercyjne lub skarbowe. Pożyczkodawcy na rynku kapitałowym mają bowiem możliwość wyboru alternatywnych inwestycji, co znajduje swoje odzwierciedlenie w cenach rynkowych. UE jest jednak pozbawiona tej możliwości, jako że nie może ona inwestować środków na rynkach kapitałowych; pożyczka ona środki tylko po to, by udzielić pożyczek o takiej samej stopie procentowej. Oznacza to, że w odniesieniu do pożyczonych przez siebie środków UE nie dysponuje innymi możliwościami udzielania pożyczek ani inwestowania tych środków. Dlatego też nie istnieją koszty alternatywne i tym samym nie ma podstawy do porównania ze stopami rynkowymi. W rzeczywistości pożyczki udzielane przez UE same w sobie stanowią osobny rynek. Zasadniczo, jako że nie można zastosować opcji kosztu alternatywnego, cena rynkowa nie oddaje rzetelnie istoty operacji udzielania pożyczek przez UE. W związku z tym nie jest właściwe ustalanie wartości godziwej pożyczek UE poprzez odniesienie do obligacji komercyjnych i skarbowych.
- Ponadto, jako że nie istnieje aktywny rynek ani podobne transakcje, z którymi można by porównać operacje udzielania pożyczek przez UE, stopa procentowa stosowana przez UE do ustalenia wartości godziwej pożyczek udzielanych w ramach EFSM, pożyczek na wsparcie bilansu płatniczego oraz innych takich pożyczek, powinna być równa pobieranej stopie procentowej.
- Co więcej, w przypadku tych pożyczek, między pożyczkami udzielonymi i zaciągniętymi występują efekty równoważące z uwagi na ich charakter wzajemny (ang. *back-to-back*). Stąd też efektywna stopa procentowa dla pożyczki udzielonej równa się efektywnej stopie procentowej powiązanych pożyczek zaciągniętych. Poniesione przez UE koszty transakcji, którymi następnie obciąża się beneficjenta pożyczki, są bezpośrednio ujmowane w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności.

Instrumenty finansowe usuwa się z ksiąg w przypadku wygaśnięcia praw do otrzymywania przepływów pieniężnych z inwestycji oraz w przypadku, gdy UE przeniosła zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z prawem własności na inny podmiot.

Późniejsza wycena

- (i) Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt wycenia się następnie według wartości godziwej. Zyski i straty wynikające ze zmiany wartości godziwej kategorii „instrumenty finansowe wykazywane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt” ujmuje się w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności w okresie, w którym powstały.
- (ii) Udzielone pożyczki i należności ujmuje się po zamortyzowanym koszcie w oparciu o metodę efektywnej stopy procentowej. W przypadku pożyczek udzielonych z pożyczonych funduszy ta sama efektywna stopa procentowa stosowana jest do udzielonych i zaciągniętych pożyczek, gdyż pożyczki te mają cechy operacji wzajemnych (ang. *back-to-back*), a różnice między warunkami i kwotami pożyczek udzielonych i zaciągniętych nie są istotne. Poniesione przez UE koszty transakcji, którymi następnie obciąża się beneficjenta pożyczki, są bezpośrednio ujmowane w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności.
- (iii) Aktywa utrzymywane do upływu terminu zapadalności ujmuje się po zamortyzowanym koszcie w oparciu o metodę efektywnej stopy procentowej. UE obecnie nie posiada inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności.

(iv) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się następnie według wartości godziwej. Zyski i straty wynikające ze zmiany wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ujmują się w kapitale z aktualizacji wyceny, z wyjątkiem różnic wynikających z przeliczenia walut dotyczących składników aktywów pieniężnych, które ujmują się w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności. W przypadku usunięcia z ksiąg lub sprzedaży lub utraty wartości aktywów sklasyfikowanych jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, skumulowane korekty wartości godziwej ujęte uprzednio w kapitale z aktualizacji wyceny ujmują się w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności. Odsetki od aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży obliczone w oparciu o metodę efektywnej stopy procentowej ujmują się w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności. Dywidendy od instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmują się po stwierdzeniu prawa UE do otrzymania płatności.

Wartość godziwą inwestycji notowanych na aktywnych rynkach ustala się w oparciu o bieżące oferowane ceny zakupu. W przypadku składników aktywów finansowych, dla których nie ma aktywnego rynku (oraz w przypadku nienotowanych papierów wartościowych i instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym), UE określa wartość godziwą w oparciu o techniki wyceny. Obejmują one wykorzystanie niedawnych transakcji na warunkach rynkowych, odniesienie do innych analogicznych instrumentów, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych, modele wyceny opcji oraz inne metody wyceny powszechnie stosowane przez uczestników rynku.

Inwestycje w fundusze *venture capital*, sklasyfikowane jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, które nie są notowane na aktywnym rynku, wycenia się według przypisanej wartości aktywów netto, którą uznaje się za równą ich wartości godziwej.

W przypadku gdy nie można w wiarygodny sposób wycenić wartości godziwej inwestycji w instrumenty kapitałowe, które nie są notowane na aktywnym rynku, inwestycje te wycenia się po koszcie pomniejszonym o straty z tytułu trwałej utraty wartości.

Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy UE ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości danego składnika aktywów finansowych. Utrata wartości danego składnika aktywów finansowych następuje tylko i wyłącznie wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody trwałej utraty wartości w związku z jednym lub większą liczbą zdarzeń, które miały miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów, oraz gdy zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma (mają) wpływ na szacunkowe przyszłe przepływy pieniężne związane z danym składnikiem aktywów finansowych, który to wpływ można w wiarygodny sposób oszacować. Dokonywany jest wówczas odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

a) Aktywa wykazywane po zamortyzowanym koszcie

Jeżeli istnieją obiektywne dowody straty z tytułu trwałej utraty wartości udzielonych pożyczek i należności lub inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności wykazywanych po zamortyzowanym koszcie, kwotę straty wycenia się jako różnicę między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą szacunkowych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione), dyskontowaną według pierwotnej efektywnej stopy procentowej dla składnika aktywów finansowych. Wartość bilansowa składnika aktywów jest zmniejszana, a kwota straty ujmowana jest w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności. Jeżeli pożyczka lub inwestycja utrzymywana do terminu zapadalności ma zmienne oprocentowanie, w celu wyceny straty z tytułu trwałej utraty wartości przyjmuje się stopę dyskontową odpowiadającą bieżącej efektywnej stopie procentowej określonej w umowie. Wartość bieżącą szacunkowych przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu zabezpieczonego składnika aktywów finansowych oblicza się na podstawie przepływów pieniężnych, które mogą wynikać z zajęcia, pomniejszonych o koszty uzyskania i sprzedaży zabezpieczenia, bez względu na prawdopodobieństwo zajęcia. Jeżeli w kolejnym okresie kwota straty z tytułu trwałej utraty wartości ulegnie zmniejszeniu oraz jeżeli zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem mającym miejsce po ujęciu utraty wartości, dokonuje się cofnięcia uprzednio ujętego odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności.

b) Aktywa wyceniane według wartości godziwej

W przypadku inwestycji kapitałowych zaklasyfikowanych jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, podczas ustalania, czy nie nastąpiła utrata wartości papierów wartościowych, należy wziąć pod uwagę istotny lub trwały (trwający przez dłuższy okres) spadek wartości godziwej papierów wartościowych poniżej ich kosztu. Jeżeli istnieją tego rodzaju dowody dla aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, łączną kwotę straty – ustaloną jako różnica między kosztem nabycia a bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów finansowych ujęte uprzednio w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności – usuwa się z kapitałów rezerwowych i ujmują w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych ujęte w odpowiednim sprawozdaniu z finansowych wyników działalności nie mogą być cofnięte w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności. Jeżeli w kolejnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego zaklasyfikowanego jako składnik aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży wzrośnie i jeżeli wzrost ten w obiektywny sposób można powiązać ze zdarzeniem mającym miejsce po ujęciu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości, dokonuje się cofnięcia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności.

1.5.6. Zapasy

Zapasy wycenia się według kosztu lub według wartości netto możliwej do uzyskania, w zależności od tego, która z tych kwot jest niższa. Koszt ustala się z zastosowaniem metody FIFO („pierwsze weszło, pierwsze wyszło”). Koszt wyrobów gotowych i produkcji w toku obejmuje koszty surowców, robocizny bezpośredniej, inne koszty, które da się bezpośrednio przyporządkować, oraz powiązane pośrednie koszty produkcji (przy normalnej zdolności produkcyjnej). Możliwa do uzyskania wartość netto stanowi szacunkową cenę sprzedaży w toku zwykłej działalności gospodarczej pomniejszoną o koszty realizacji i koszty sprzedaży. Zapasy utrzymywane w celu dystrybucji nieodpłatnej lub za stawkę nominalną wycenia się według kosztu lub aktualnego kosztu odtworzenia, w zależności od tego, która z tych wartości jest niższa. Aktualny koszt odtworzenia stanowi koszt, który UE musiałaby ponieść, aby nabyć składnik aktywów na dzień sprawozdawczy.

1.5.7. Kwoty płatności zaliczkowych

Zaliczkowanie jest formą płatności z wyprzedzeniem na rzecz beneficjenta, mającą na celu zapewnienie finansowania z góry. Może być ono rozbite na szereg płatności dokonywanych w okresie wskazanym w danej umowie, decyzji, danym porozumieniu lub akcie podstawowym. Płatność lub zaliczka musi zostać wykorzystana na cele, na które była przeznaczona, w okresie wskazanym w umowie albo podlega zwrotowi. Beneficjent, który nie poniesie kosztów kwalifikowalnych, zobowiązany jest do zwrotu UE przyznanej zaliczki. Kwota płatności zaliczkowych może zostać pomniejszona (całkowicie lub częściowo) o zatwierdzone koszty kwalifikowalne (które ujmuje się jako koszty).

W kolejne dni bilansowe zaliczkowanie jest wyceniane w kwocie początkowo ujętej w bilansie pomniejszonej o wydatki kwalifikowane (w tym w stosownych przypadkach kwoty szacunkowe) poniesione w danym okresie.

Odsetki od płatności zaliczkowych ujmuje się w chwili ich uzyskania zgodnie z przepisami odnośnej umowy. Szacunek przychodów z tytułu naliczonych odsetek dokonywany jest na koniec roku w oparciu o najbardziej wiarygodne dane, a następnie uwzględniany jest w bilansie.

Pozostałe zaliczki dla państw członkowskich, wynikające ze zwracania przez UE kwot wypłaconych przez państwo członkowskie jako zaliczki na rzecz beneficjentów (w tym „instrumenty finansowe objęte zarządzaniem dzielonym”), uwzględnia się jako aktywa i ujmuje w pozycji „Zaliczkowanie”. Następnie pozostałe zaliczki dla państw członkowskich wycenia się w kwocie początkowo ujętej w bilansie pomniejszonej o najlepsze możliwe oszacowanie wydatków kwalifikowanych poniesionych przez beneficjentów końcowych, obliczone na podstawie rozsądnych i mających poparcie faktograficzne założeń.

Wkłady UE do funduszy powierniczych Europejskiego Funduszu Rozwoju lub innych jednostek nieobjętych konsolidacją również klasyfikuje się jako zaliczkowanie, gdyż ich celem jest umożliwienie funduszowi powierniczemu finansowania działań określonych w celach danego funduszu. Wkłady UE do funduszy powierniczych wycenia się w kwocie początkowo ujętej w bilansie pomniejszonej o wydatki kwalifikowane, w tym w stosownych przypadkach kwoty szacunkowe, poniesione przez fundusz powierniczy w okresie sprawozdawczym i alokowane do wkładu UE zgodnie z umową dotyczącą danego projektu.

1.5.8. Należności z tytułu transakcji wymiany i należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany

Ponieważ zgodnie w wymogami zasad rachunkowości UE konieczna jest odrębna prezentacja transakcji wymiany i transakcji innych niż transakcje wymiany, na potrzeby sporządzenia sprawozdania finansowego należności dzieli się na należności wynikające z transakcji wymiany oraz na należności wynikające z transakcji innych niż transakcje wymiany, tj. kiedy UE otrzymuje wartości od innej jednostki, nie przekazując bezpośrednio w zamian wartości zbliżonej (na przykład należności od państw członkowskich związane z zasobami własnymi).

Należności z tytułu transakcji wymiany spełniają kryteria definicji instrumentów finansowych i w związku z tym klasyfikuje się je jako udzielone pożyczki i należności i odpowiednio wycenia (zob. informacja dodatkowa 1.5.5). Ujawnienia w informacjach dodatkowych na temat instrumentów finansowych w odniesieniu do należności z tytułu transakcji wymiany obejmują naliczone dochody i czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów z tytułu transakcji wymiany, ponieważ nie są one istotne.

Należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany wykazuje się w kwocie początkowej (skorygowanej o odsetki i kary) pomniejszonej o odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości. Odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany dokonuje się, gdy istnieją obiektywne dowody na to, że UE nie będzie w stanie pobrać wszystkich należnych kwot zgodnie z pierwotnymi warunkami należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany. Kwota odpisu aktualizującego stanowi różnicę między wartością bilansową składnika aktywów a jego wartością odzyskiwalną. Kwota odpisu ujmowana jest w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności. Na podstawie doświadczeń z ubiegłych lat dokonuje się również ogólnego odpisu aktualizującego wartość w odniesieniu do nierozliczonych nakazów odzyskania środków nieobjętych jeszcze żadnym określonym odpisem. W informacji dodatkowej 1.5.14 przedstawiono informacje dotyczące ujęcia naliczonych dochodów na koniec roku. Kwoty wykazane w bilansie i ujawnione jako należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany nie są instrumentami finansowymi, ponieważ w przeciwieństwie do nich nie wynikają z umowy, która powodowałaby powstanie zobowiązań finansowych lub instrumentów kapitałowych. Niemniej jednak, w informacjach dodatkowych do sprawozdania finansowego należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany ujawnia się w stosownych przypadkach razem z należnościami z tytułu transakcji wymiany.

1.5.9. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty są instrumentami finansowymi, które obejmują środki pieniężne w kasie, depozyty bankowe płatne na żądanie lub w krótkim terminie i inne krótkoterminowe wysoce płynne inwestycje o pierwotnym terminie zapadalności do trzech miesięcy.

1.5.10. Świadczenia emerytalno-rentowe oraz inne świadczenia pracownicze

Zobowiązania emerytalno-rentowe

Programy emerytalno-rentowe UE to programy określonych świadczeń. Pracownicy wnoszą z wynagrodzenia jedną trzecią spodziewanego kosztu tych świadczeń, jednak zobowiązanie nie jest finansowane kapitałowo. Zobowiązanie ujęte w bilansie w odniesieniu do programów emerytalnych określonych świadczeń to wartość bieżąca zobowiązań z tytułu określonych świadczeń na dzień bilansowy pomniejszona o wartość godziwą wszelkich aktywów programu. Zobowiązania z tytułu określonych świadczeń obliczają aktuariusze w oparciu o metodę prognozowanych uprawnień jednostkowych. Wartość bieżącą zobowiązania z tytułu określonych świadczeń określa się, dyskontując szacunkowe przyszłe wpływy środków pieniężnych w oparciu o stopy procentowe obligacji państwowych denominowanych w walucie, w której zostaną wypłacone świadczenia, i których termin zapadalności jest zbliżony do terminu realizacji powiązanych zobowiązań emerytalno-rentowych.

Zyski i straty aktuarialne wynikające z korekt założeń aktuarialnych i zmian założeń aktuarialnych ujmuje się bezzwłocznie w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności. Koszty przeszłego zatrudnienia ujmuje się bezzwłocznie w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności, chyba że zmiany w programie emerytalno-rentowym uzależnione są od pewnej długości okresu zatrudnienia pracowników (okres nabywania uprawnień). W takim przypadku koszty przeszłego zatrudnienia amortyzuje się metodą liniową przez okres nabywania uprawnień.

Świadczenia chorobowe po okresie zatrudnienia

UE zapewnia swoim pracownikom świadczenia opieki zdrowotnej poprzez zwrot kosztów leczenia. Stworzono odrębny fundusz na potrzeby bieżącego zarządzania tymi świadczeniami. Z systemu korzystają obecni pracownicy, emeryci i renciści, wdowy lub wdowcy oraz uprawnieni do ubezpieczenia członkowie ich rodzin. Świadczenia przyznane osobom nieaktywnym zawodowo (emerytom, rencistom, sierotom itp.) uznaje się za „świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia”. Z uwagi na charakter tych świadczeń niezbędne jest dokonanie obliczeń aktuarialnych. Zobowiązania ujęte w bilansie ustala się w podobny sposób jak zobowiązania emerytalno-rentowe (zob. powyżej).

1.5.11. Rezerwy

Rezerwy ujmuje się, gdy UE związana jest prawnym lub zwyczajowo oczekiwanym zobowiązaniem wobec osób trzecich w wyniku przeszłych zdarzeń, gdy istnieje większe prawdopodobieństwo, że w celu realizacji zobowiązania konieczny będzie wpływ środków, niż że nie będzie to konieczne, oraz gdy kwotę można wiarygodnie oszacować. Nie ujmuje się rezerw na przyszłe straty operacyjne. Kwotę rezerwy ustala się poprzez najlepsze możliwe oszacowanie spodziewanych wydatków, które będą konieczne w celu realizacji bieżącego zobowiązania na dzień sprawozdawczy. W przypadkach, w których rezerwa odnosi się do zbioru wielu pozycji, przy szacunkowym określaniu kwoty zobowiązania uwzględnia się wszystkie możliwe wyniki oraz odpowiadające im prawdopodobieństwa (metoda „oczekiwanej wartości”).

1.5.12. *Zobowiązania finansowe*

Zobowiązania finansowe są klasyfikowane jako zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt lub jako zobowiązania finansowe ujemne po zamortyzowanym koszcie. Zaciągnięte pożyczki obejmują pożyczki od instytucji kredytowych i zobowiązania potwierdzone certyfikatami. Zaciągnięte pożyczki ujemne się początkowo w wartości godziwej, czyli w wysokości wpływów z tytułu uzyskania pożyczki (wartości godziwej otrzymanej zapłaty) po odliczeniu poniesionych kosztów transakcji, a następnie wykazuje się je po zamortyzowanym koszcie w oparciu o metodę efektywnej stopy procentowej; wszelkie różnice pomiędzy wpływami (po odliczeniu kosztów transakcji) a wartością wykupu ujemne się w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności w okresie pożyczkowym w oparciu o metodę efektywnej stopy procentowej.

Zobowiązania finansowe klasyfikuje się jako zobowiązania długoterminowe, z wyjątkiem składników, których termin wymagalności przypada w terminie krótszym niż 12 miesięcy od dnia bilansowego. W przypadku pożyczek udzielonych z pożyczonych środków metody efektywnej stopy procentowej nie można stosować do udzielonych i zaciągniętych pożyczek ze względu na zasadę istotności. Poniesione przez UE koszty transakcji, którymi następnie obciąża się beneficjenta pożyczki, są bezpośrednio ujemne w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności.

Fundusze powiernicze UE uznawane za część działań operacyjnych Komisji uwzględnia się w zapisach księgowych Komisji i poddaje dalszej konsolidacji w rocznych sprawozdaniach finansowych UE. W związku z tym wkłady do funduszy powierniczych UE od innych darczyńców spełniają warunki przychodów z transakcji innych niż transakcje wymiany i są ujemne jako zobowiązania finansowe do momentu spełnienia warunków związanych z przekazywanymi wkładami, tj. poniesienia kosztów kwalifikowalnych przez fundusz powierniczy. Fundusz powierniczy musi finansować określone projekty i w momencie likwidacji zwrócić pozostałe środki. Na dzień bilansowy pozostającą kwotę zobowiązań związanych z wkładami wycenia się w kwocie otrzymanych wkładów pomniejszonej o koszty poniesione przez fundusz powierniczy, w tym w stosownych przypadkach kwoty szacunkowe. Do celów sprawozdawczych koszty netto przydziela się do wkładów innych darczyńców proporcjonalnie do wkładów netto wpłaconych na dzień 31 grudnia. Taka alokacja wkładów ma jedynie charakter orientacyjny. W przypadku likwidacji funduszu powierniczego rzeczywisty podział pozostałych zasobów zostanie określony przez zarząd funduszu powierniczego.

Zobowiązania finansowe zaklasyfikowane jako wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt obejmują instrumenty pochodne, o ile ich wartość godziwa jest ujemna. Są księgowane w taki sam sposób jak aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt; zob. informacja dodatkowa 1.5.5.

1.5.13. *Zobowiązania*

Znacząca kwota zobowiązań UE stanowi niezapłacone kwoty roszczeń od beneficjentów dotacji lub innych form finansowania przez UE (transakcje inne niż transakcje wymiany). Są one ujemne jako zobowiązania w kwocie roszczenia w momencie otrzymania zestawienia poniesionych wydatków. Po weryfikacji i zatwierdzeniu kosztów kwalifikowalnych zobowiązania wycenia się w wysokości zatwierdzonej i kwalifikowalnej kwoty.

Zobowiązania z tytułu zakupu towarów i usług ujemne są w momencie otrzymania faktury w wysokości pierwotnej kwoty, a powiązane koszty ujemne są w momencie realizacji i akceptacji dostaw i usług przez UE.

1.5.14. *Rozliczenia międzyokresowe kosztów i przychodów*

Transakcje i zdarzenia ujemne się w sprawozdaniu finansowym w okresie, do którego się odnoszą. Na koniec roku, w przypadku gdy faktura nie została jeszcze wystawiona, a usługa lub dostawa została zrealizowana przez UE, lub w przypadku istnienia porozumienia umownego (np. poprzez odniesienie do traktatu), w sprawozdaniu finansowym ujemne się naliczone przychody. Ponadto na koniec roku, w przypadku gdy faktura została wystawiona, ale usługi lub dostawy nie zostały jeszcze zrealizowane, przychody uznaje się za przychody przyszłych okresów i ujemne w kolejnym okresie obrachunkowym.

Również koszty ujemne się w okresie, do którego się odnoszą. Na koniec okresu obrachunkowego bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów są ujemne w oparciu o szacowaną kwotę zobowiązań do przeniesienia przypadających na dany okres. Obliczenia biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów dokonuje się zgodnie z wydanymi przez Komisję szczegółowymi wytycznymi operacyjnymi i praktycznymi, które mają zapewnić wierne odzwierciedlenie w sprawozdaniu finansowym zjawisk ekonomicznych i innych zjawisk, które ma ono przedstawiać. Analogicznie, jeżeli za usługi lub towary, których jeszcze nie otrzymano, dokonano płatności z góry, koszty zostaną odroczone i ujęte w kolejnym okresie obrachunkowym.

1.6. SPRAWOZDANIE Z FINANSOWYCH WYNIKÓW DZIAŁALNOŚCI

1.6.1. *Dochody*

PRZYCHODY Z TRANSAKJI INNYCH NIŻ TRANSAKcje WYMIANY

Zdecydowana większość przychodów UE dotyczy transakcji innych niż transakcje wymiany:

Zasoby własne oparte na DNB oraz zasoby własne oparte na VAT

Przychody ujmuje się za okres, za który Komisja wysłała do państw członkowskich wezwanie do zapłaty należnych składek. Wykazywane są w wysokości „kwoty, do której wniesienia wezwano”. Ponieważ zasoby oparte na VAT i DNB bazują na szacunkach za dany rok budżetowy, można wprowadzać w nich zmiany do czasu podania ostatecznych danych przez państwa członkowskie. Wpływ zmian w zakresie wartości szacunkowych uwzględnia się przy ustalaniu nadwyżki lub deficytu netto za okres, w którym nastąpiła zmiana.

Tradycyjne zasoby własne

Należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany i powiązane przychody ujmuje się w chwili otrzymania właściwego miesięcznego wyciągu z konta „A” (obejmującego pobrane cła oraz kwoty należne, które są zabezpieczone i nie są kwestionowane) od państw członkowskich. Na dzień sprawozdawczy dochody pobrane przez państwa członkowskie za dany okres, lecz niewypłacone jeszcze Komisji, szacuje się i ujmuje jako naliczone dochody. Kwartalne wyciągi z konta „B” (obejmującego cła niepobrane i niezabezpieczone, jak również kwoty zabezpieczone zakwestionowane przez dłużnika) otrzymane od państw członkowskich ujmuje się jako przychody pomniejszone o koszty poboru, do których zatrzymania uprawnione są państwa członkowskie. Ponadto ujmuje się zmniejszenie wartości w wysokości szacunkowych środków, które mogą nie zostać odzyskane.

Grzywny

Przychód z tytułu grzywien ujmuje się po podjęciu przez UE decyzji o nałożeniu grzywny i oficjalnym powiadomieniu o takiej decyzji jej adresata. W razie wątpliwości co do wypłacalności przedsiębiorstwa ujmuje się zmniejszenie wartości należnej kwoty. Po podjęciu decyzji o nałożeniu grzywny, od daty powiadomienia dłużnicy mają dwa miesiące na:

- zaakceptowanie decyzji – wówczas zobowiązani są do uiszczenia grzywny we wskazanym terminie, a kwota zostaje ostatecznie pobrana przez UE;
- lub odrzucenie decyzji – wówczas składają skargę na mocy prawa UE.

Jednak nawet w wypadku złożenia skargi grzywna musi zostać zapłacona we wskazanym terminie trzech miesięcy, ponieważ skarga nie ma skutku zawieszającego (art. 278 Traktatu UE); w pewnych okolicznościach i za zgodą księgowego Komisji dłużnik może natomiast przedłożyć gwarancję bankową na odnośną kwotę.

Jeżeli przedsiębiorstwo zaskarży decyzję i dokona tymczasowej zapłaty grzywny, kwotę ujmuje się jako zobowiązanie warunkowe. Jednak ponieważ skarga na decyzję UE nie ma skutku zawieszającego, otrzymane środki pieniężne wykorzystywane są w celu rozliczenia należności. Jeśli zamiast płatności otrzymana zostanie gwarancja, grzywna pozostaje należnością. Jeśli wydaje się prawdopodobne, że Sąd może nie wydać wyroku korzystnego dla UE, wówczas konieczne jest ujęcie rezerwy na pokrycie związanego z tym ryzyka. W przypadku gdy przedłożona została gwarancja, należy dokonać odpowiedniego odpisu aktualizującego wartość nieuregulowanej należności. Uzyskane przez Komisję skumulowane odsetki z rachunków bankowych, na których zdeponowane były płatności, ujmuje się jako przychody i odpowiednio zwiększa wszelkie zobowiązania warunkowe.

Od 2010 r. Komisja zarządza wszystkimi tymczasowo zainkasowanymi grzywnami za pomocą specjalnie w tym celu utworzonego funduszu (BUFI), inwestując w instrumenty finansowe.

PRZYCHODY Z TRANSAKJI WYMIANY

Przychody ze sprzedaży towarów i usług ujmuje się, gdy znaczące ryzyko oraz korzyści wynikające z własności towarów zostają przeniesione na kupującego. Przychody związane ze świadczeniem usług ujmuje się poprzez odniesienie do etapu realizacji transakcji na dzień sprawozdawczy.

Przychody i koszty odsetkowe

Przychody i koszty odsetkowe ujmuje się w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności w oparciu o metodę efektywnej stopy procentowej. Jest to metoda obliczenia zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązań finansowych oraz alokacji przychodów lub kosztów odsetkowych przez dany okres. Obliczając efektywną stopę procentową, UE szacuje przepływy pieniężne przy uwzględnieniu wszystkich warunków umownych dotyczących danego instrumentu finansowego (na przykład opcji wcześniejszej spłaty), lecz nie bierze pod uwagę przyszłych strat kredytowych. W obliczeniach uwzględniane są wszystkie wynagrodzenia i opłaty zapłacone lub uzyskane przez strony umowy, które stanowią integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie lub dyskonta.

Po dokonaniu odpisu aktualizującego wartość składnika aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych wskutek straty z tytułu trwałej utraty wartości, przychody odsetkowe ujmuje się w oparciu o stopę procentową, za pomocą której dyskontuje się przyszłe przepływy pieniężne w celu ustalenia wysokości odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości.

Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend ujmuje się z chwilą powstania uprawnienia do otrzymania płatności.

1.6.2. Koszty

Koszty z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany stanowią większość kosztów UE. Odnoszą się one do transferów na rzecz beneficjentów i dzielą się na trzy kategorie: wierzycelności, transfery na mocy umów oraz dotacje, wkłady i darowizny uznaniowe.

Transfery ujmuje się jako koszty w okresie, w którym miały miejsce zdarzenia leżące u ich podstaw, pod warunkiem że przepisy (rozporządzenie finansowe, regulamin pracowniczy lub inne przepisy) dopuszczają tego rodzaju transfer lub została podpisana umowa dopuszczająca transfer, beneficjent spełnia wszelkie kryteria kwalifikowalności oraz możliwe jest wiarygodne oszacowanie kwoty.

Otrzymaany wniosek o płatność lub zestawienie poniesionych wydatków spełniające kryteria ujmowania wykazywane są jako koszt w wysokości kwalifikowalnej kwoty. Na koniec roku poniesione koszty kwalifikowalne należne beneficjentom, lecz jeszcze przez nich nie zgłoszone, szacuje się i ujmuje jako bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów.

Koszty z tytułu transakcji wymiany wynikające z zakupu towarów i usług ujmuje się z chwilą realizacji i akceptacji dostaw przez UE. Wycenia się je po kwocie początkowej określonej na fakturze. Ponadto na dzień bilansowy koszty związane z usługami dostarczonymi w okresie, za który jeszcze nie otrzymano lub nie zaakceptowano faktury, szacuje się i ujmuje w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności.

1.7. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE

1.7.1. Aktywa warunkowe

Składnik aktywów warunkowych to składnik aktywów, który może powstać na skutek przeszłych zdarzeń i którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero poprzez wystąpienie lub niewystąpienie niepewnego przyszłego zdarzenia lub kilku takich zdarzeń, które nie są w pełni zależne od UE. Informacje o aktywach warunkowych ujawnia się, jeśli wpływ korzyści ekonomicznych lub innych świadczeń jest prawdopodobny.

1.7.2. Zobowiązania warunkowe

Zobowiązanie warunkowe to zobowiązanie, które może powstać na skutek przeszłych zdarzeń i którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero poprzez wystąpienie lub niewystąpienie niepewnego przyszłego zdarzenia lub kilku takich zdarzeń, które nie są w pełni zależne od UE; lub obecne zobowiązanie, które powstaje na skutek przeszłych zdarzeń, ale nie jest ujmowane w sprawozdaniu, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby w celu wykonania zobowiązania konieczny był wpływ środków reprezentujących korzyści ekonomiczne lub świadczenia lub, w rzadkich przypadkach, gdy kwoty zobowiązania nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie.

1.8. RACHUNEK PRZEPIŃWÓW PIENIĘŻNYCH

Na podstawie informacji o przepływach pieniężnych przeprowadza się ocenę zdolności UE do generowania środków pieniężnych i ich ekwiwalentów oraz ocenę potrzeb UE w zakresie wykorzystywania tych przepływów pieniężnych.

Rachunek przepływów pieniężnych sporządza się, wykorzystując metodę pośrednią. Oznacza to, że wynik ekonomiczny w danym roku budżetowym korygowany jest o wpływ transakcji bezgotówkowych, rozliczeń międzyokresowych wynikających z przeszłych lub przyszłych operacyjnych wpływów lub płatności gotówkowych oraz pozycji przychodów lub wydatków wynikających z inwestowania przepływów pieniężnych.

Przepływy pieniężne wynikające z transakcji w walucie obcej są ujmowane w walucie sprawozdawczej UE (euro) poprzez przeliczenie kwoty w obcej walucie według kursu wymiany euro na walutę obcą obowiązującego w dniu przepływu pieniężnego.

W przedstawionej tabeli przepływu środków pieniężnych ujęto przepływy pieniężne w danym okresie według podziału na działalność operacyjną i inwestycyjną (UE nie prowadzi działalności finansowej).

Działalność operacyjna to działalność UE, której nie zalicza się do działalności inwestycyjnej. Zalicza się do niej większość prowadzonej działalności. Pożyczek udzielanych beneficjentom (w stosownych przypadkach również powiązanych zaciąganych pożyczek) nie uważa się za działalność inwestycyjną (ani finansową), ponieważ wpisują się one w cele ogólne i tym samym dotyczą codziennej działalności UE. Działalność operacyjna obejmuje również inwestycje, np. inwestycje w Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI), Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR) i fundusze *venture capital*. Celem tej działalności jest przyczynianie się do osiągnięcia celów polityki.

Do działalności inwestycyjnej zalicza się nabywanie i zbywanie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych, jak również pozostałych inwestycji, których nie uwzględniono w ekwiwalentach środków pieniężnych. Do działalności inwestycyjnej nie zalicza się pożyczek udzielanych beneficjentom. W tej pozycji wykazane mają być rzeczywiste inwestycje, których dokonała UE.

2. INFORMACJE DODATKOWE DO BILANSU

AKTYWA

2.1. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE

	w mln EUR
Wartość bilansowa brutto na dzień 31.12.2015	698
Zwiększenia	137
Zbycie	(22)
Przesunięcia między kategoriami aktywów	0
Inne zmiany	7
Wartość bilansowa brutto na dzień 31.12.2016	820
Zakumulowana amortyzacja na dzień 31.12.2015	(361)
Odpis amortyzacyjny za rok	(88)
Zbycie	12
Przesunięcia między kategoriami aktywów	0
Inne zmiany	(2)
Zakumulowana amortyzacja na dzień 31.12.2016	(439)
Wartość bilansowa netto na dzień 31.12.2016	381
Wartość bilansowa netto na dzień 31.12.2015	337

Powyższe kwoty odnoszą się przede wszystkim do oprogramowania komputerowego.

2.2. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

Kategoria „Sprzęt kosmiczny” obejmuje aktywa trwałe związane z dwoma unijnymi programami kosmicznymi: globalnym systemem nawigacji satelitarnej (GNSS) – Galileo i EGNOS, oraz unijnym programem obserwacji i monitorowania Ziemi – Copernicus. W 2015 r. aktywa trwałe związane z programami EGNOS i Copernicus o wartości 584 mln EUR zostały ujęte w kategorii „Urządzenia i wyposażenie techniczne”.

W przypadku Galileo po ogłoszeniu pierwszych usług programu Galileo w dniu 15 grudnia 2016 r. saldo aktywów satelitów i segmentu naziemnego w wysokości 2 165 mln EUR przeniesiono ze środków trwałych w budowie na aktywa trwałe. Obejmuje to 14 satelitów operacyjnych programu Galileo i infrastrukturę naziemną. Operacyjne aktywa trwałe programu Galileo, pomniejszone o amortyzację, wynosiły 2 146 mln EUR na dzień 31 grudnia 2016 r. Pozostałe środki trwałe w budowie o łącznej wartości 756 mln EUR (w 2015 r.: 2 110 mln EUR) obejmowały 4 satelity wyniesione na orbitę w 2016 r., w przypadku których testy orbitalne nie zostały jeszcze zakończone w dniu bilansowym. Rozwój systemu Galileo będzie trwał do czasu, aż system osiągnie pełną zdolność operacyjną. Po ukończeniu konstelacja Galileo będzie obejmowała 30 satelitów.

Jeżeli chodzi o program Copernicus, kwota 1 073 mln EUR na wykorzystywane satelity (Sentinel 1A, 2A, 3A i 1B) została ujęta w pozycji „Sprzęt kosmiczny” (w 2015 r.: 498 mln EUR), bez zakumulowanej amortyzacji. Kolejne 1 133 mln EUR dotyczące satelitów programu Copernicus zostały ujęte w pozycji „Środki trwałe w budowie” (w 2015 r.: 1 188 mln EUR).

Aktywa trwałe związane z infrastrukturą naziemną europejskiego systemu wspomagania satelitarne (EGNOS) o wartości 83 mln EUR (w 2015 r.: 85 mln EUR) również zostały ujęte w pozycji „Sprzęt kosmiczny”. Ponadto środki trwałe w budowie systemu EGNOS wynoszą 21 mln EUR (w 2015 r.: 14 mln EUR).

Aktywa związane z unijnymi programami kosmicznymi powstają przy wsparciu ze strony Europejskiej Agencji Kosmicznej.

Rzeczowe aktywa trwałe

	w mln EUR									
	Grunty i budynki	Sprzęt kosmiczny	Urządzenia i wyposażenie techniczne	Mebel i środki transportu	Sprzęt komputerowy	Inne	Leasing finansowy	Środki trwałe w budowie	Ogółem	
Wartość bilansowa brutto na dzień 31.12.2015	4 856	725	563	248	627	277	2 784	3 832	13 911	
Zwiększenia	145	14	28	22	73	20	5	1 639	1 945	
Zbycie	(2)	(1)	(14)	(10)	(49)	(10)	(3)	0	(90)	
Przesunięcia między kategoriami aktywów	294	2 864	3	6	3	9	(2)	(3 177)	—	
Inne zmiany	5	1	4	3	4	2	0	(3)	16	
Wartość bilansowa brutto na dzień 31.12.2016	5 297	3 603	583	269	658	298	2 783	2 292	15 783	
Zakumulowana amortyzacja na dzień 31.12.2015	(2 701)	(141)	(440)	(176)	(517)	(182)	(1 054)	—	(5 211)	
Odpis amortyzacyjny za rok	(166)	(160)	(47)	(19)	(62)	(29)	(100)	—	(583)	
Korekty amortyzacji	—	—	1	0	6	1	—	—	8	
Zbycie	2	0	13	10	42	7	3	—	77	
Przesunięcia między kategoriami aktywów	0	—	0	0	(2)	0	2	—	—	
Inne zmiany	0	0	(2)	(1)	(2)	0	(1)	—	(6)	
Zakumulowana amortyzacja na dzień 31.12.2016	(2 865)	(301)	(474)	(186)	(535)	(203)	(1 150)	—	(5 715)	
WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO NA DZIEŃ 31.12.2016	2 432	3 302	109	83	122	95	1 633	2 292	10 068	
WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO NA DZIEŃ 31.12.2015	2 155	584	124	72	110	94	1 730	3 832	8 700	

2.3. INWESTYCJE ROZLICZANE ZGODNIE Z METODĄ PRAW WŁASNOŚCI

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Udziały we wspólnych przedsięwzięciach	2.3.1	—	5
Udziały w jednostkach stowarzyszonych	2.3.2	528	491
Ogółem		528	497

2.3.1. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach

Istnieje szereg jednostek częściowo finansowanych przez UE, które spełniają wymogi rozliczania według metody praw własności w unijnym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, ale nie są istotne dla sprawozdania finansowego jako całości i w związku z tym nie zostały rozliczone według metody praw własności w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za 2016 r. Jednostki te określa się mianem „mniejszych jednostek” – zob. informacja dodatkowa 1.3. Roczna ocenę braku istotności przeprowadza się w celu ustalenia, czy to wykluczenie jest nadal uzasadnione. Wkłady UE na rzecz tych jednostek rozliczono jako koszty. Informacja dodatkowa 9 zawiera wykaz tych jednostek w 2016 r.

2.3.2. Udziały w jednostkach stowarzyszonych

Udział UE w Europejskim Funduszu Inwestycyjnym (EFI) jest traktowany jak udział w jednostce stowarzyszonej i wyceniany metodą praw własności. EFI jest instytucją finansową UE specjalizującą się w dostarczaniu kapitału wysokiego ryzyka oraz w gwarancjach na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). EFI ma siedzibę w Luksemburgu i funkcjonuje na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego, którego członkami są Europejski Bank Inwestycyjny (EBI), UE i grupa instytucji finansowych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. udział własnościowy UE w EFI wynosił 28,1% (w 2015 r.: 26,5%) i 28,1% prawa głosu (w 2015 r.: 26,5%). Zgodnie ze swoim statutem EFI ma obowiązek przeznaczyć na statutowy kapitał rezerwowy co najmniej 20% swojego rocznego zysku netto, do czasu aż łączna rezerwa osiągnie 10% kapitału subskrybowanego. Rezerwa ta nie podlega dystrybucji.

w mln EUR

	Europejski Fundusz Inwestycyjny
Udział na dzień 31.12.2015	491
Wkłady	41
Otrzymane dywidendy	(6)
Udział w wyniku finansowym netto	34
Zmiany w kapitale z aktualizacji wyceny	(0)
Inne zmiany stanu kapitału	(32)
Udział na dzień 31.12.2016	528

Następujące wartości bilansowe można przypisać UE w oparciu o procentowy udział:

w mln EUR

	31.12.2016		31.12.2015	
	EFI ogółem	Udział UE	EFI ogółem	Udział UE
Aktywa	2 301	647	2 183	578
Zobowiązania	(423)	(119)	(328)	(87)

w mln EUR

	31.12.2016		31.12.2015	
	EFI ogółem	Udział UE	EFI ogółem	Udział UE
Dochody	240	67	192	51
Koszty	(118)	(33)	(95)	(25)
Nadwyżka/(deficyt)	122	34	97	26

UE wpłaciła 20 % kwoty swojego udziału, w związku z czym pozostałe saldo kapitału, którego nie wniesiono wobec braku wezwania, wynosi 986 mln EUR.

w mln EUR

	Kapitał EFI ogółem	Subskrypcja UE
Kapitał podstawowy ogółem	4 382	1 232
Oplacony	(876)	(246)
Niewniesiony	3 506	986

2.4. AKTYWA FINANSOWE

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Trwałe aktywa finansowe			
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	2.4.1	9 131	7 222
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt	2.4.2	—	—
Pożyczki	2.4.3	53 116	49 743
		62 247	56 965
Obrotowe aktywa finansowe			
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	2.4.1	1 311	2 399
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt	2.4.2	0	—
Pożyczki	2.4.3	2 361	7 508
		3 673	9 907
Ogółem		65 920	66 871

2.4.1. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
Inwestycje BUFI	2 013	2 647

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
EWWiS w likwidacji	1 685	1 699
Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	188	188
	3 886	4 534
Fundusze gwarancyjne dla gwarancji budżetowych:		
Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych	2 069	2 002
Fundusz gwarancyjny EFIS	948	—
	3 017	2 002
Instrumenty finansowe finansowane z budżetu UE:		
„Horyzont 2020”	1 213	765
Mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka	719	773
Instrument „Łącząc Europę” ⁽¹⁾	483	425
Mechanizm finansowania początkowego ETF	476	485
Operacje w oparciu o kapitał podwyższonego ryzyka	132	152
Europejski Fundusz na rzecz Europy Południowo-Wschodniej	118	118
Inne	398	366
	3 539	3 084
Ogółem	10 442	9 620
Trwałe	9 131	7 222
Obrotowe	1 311	2 399

⁽¹⁾ Kwoty za poprzedni rok związane z inicjatywą w zakresie obligacji projektowych i instrumentem gwarancji kredytowych dla projektów TEN-T. Te dwa instrumenty połączono w 2016 r. w instrument „Łącząc Europę”.

Z łącznej kwoty 10 442 mln EUR aktywa finansowe dostępne do sprzedaży będące w posiadaniu UE to dłużne papiery wartościowe (np. skrypty dłużne) o wartości 8 920 mln EUR, instrumenty kapitałowe w kwocie 1 302 mln EUR i inwestycje w jednolity fundusz EBI (fundusz rynku pieniężnego) w kwocie 221 mln EUR. Dłużne papiery wartościowe i jednostki w jednolitym funduszu EBI wykorzystuje się przede wszystkim do zainwestowania kwot przydzielonych do unijnych instrumentów gwarancyjnych i instrumentów podziału ryzyka do czasu ich wykorzystania w przypadku uruchomienia gwarancji.

Inwestycje BUFI

Tymczasowo zainkasowane grzywny związane ze sprawami z zakresu konkurencji Komisja przydziela do specjalnego funduszu (BUFI – fundusz „grzywnien budżetowych”) i inwestuje w instrumenty dłużne zaklasyfikowane jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

EWWiS w likwidacji

Jeśli chodzi o kwoty dotyczące Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS) w likwidacji, wszystkie aktywa finansowe dostępne do sprzedaży stanowią dłużne papiery wartościowe denominowane w euro i notowane na aktywnym rynku.

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju

Ponieważ Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR) nie jest notowany na żadnej giełdzie oraz w związku z ograniczeniami umownymi zawartymi w jego akcie założycielskim, odnoszącymi się, między innymi, do sprzedaży udziałów kapitałowych ograniczonej do kosztów nabycia i zarezerwowanej wyłącznie dla obecnych udziałowców, udział UE wycenia się po kosztach.

w mln EUR

	Kapitał EBOR ogółem	Kapitał subskrybowany przez Komisję na dzień 31.12.2016
Subskrybowany kapitał podstawowy ogółem	29 703	900
Opłacony	(6 207)	(188)
Niewniesiony	23 496	712

FUNDUSZE GWARANCYJNE DLA GWARANCJI BUDŻETOWYCH

Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych

Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych ma zastosowanie do pożyczek gwarantowanych przez budżet UE, w szczególności pożyczek udzielanych przez EBI poza UE finansowanych z zasobów własnych EBI oraz pożyczek udzielanych w ramach pomocy makrofinansowej (MFA), jak również pożyczek Euratomu udzielanych poza UE – zob. informacja dodatkowa 4.1.1. Jest to instrument długoterminowy (część długoterminowa: 1 946 mln EUR) zarządzany przez EBI, z którego pokrywane są niespłacone zobowiązania wynikające z pożyczek objętych gwarancją UE. Środki funduszu pochodzą z wpłat z budżetu UE, wpływów z odsetek od zainwestowanych środków funduszu oraz kwot odzyskanych od zalegających ze spłatami dłużników, w odniesieniu do których fundusz musiał już uruchomić gwarancję. Wartość funduszu powinna być utrzymana na docelowym poziomie odpowiadającym 9 % objętych gwarancją pożyczek niespłaconych na koniec roku. Różnicę między kwotą docelową a wartością aktywów funduszu na koniec roku pokrywa się z budżetu UE w roku n+2, zaś nadwyżkę zwraca się do budżetu UE.

Fundusz gwarancyjny EFIS

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie EFIS fundusz gwarancyjny EFIS utworzono w celu zapewnienia bufora płynnościowego w odniesieniu do ewentualnych strat poniesionych przez EBI w związku z finansowaniem i operacjami inwestycyjnymi, które kwalifikują się do objęcia unijną gwarancją EFIS na mocy umowy w sprawie EFIS – zob. informacja dodatkowa 4.1.1. Fundusz gwarancyjny EFIS jest finansowany z wkładów z budżetu UE. Środki funduszu pochodzą również ze zwrotów z zainwestowanych środków funduszu gwarancyjnego, przychodów UE uzyskanych jako wynagrodzenie za gwarancję zapewnioną w ramach umowy w sprawie EFIS oraz z kwot odzyskanych przez EBI od zalegających ze spłatami dłużników w związku z uruchomionymi wcześniej gwarancjami. Funduszem zarządza Komisja, która jest upoważniona do inwestowania środków funduszu gwarancyjnego EFIS na rynkach finansowych zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami i właściwymi regułami ostrożnościowymi. Fundusz gwarancyjny EFIS uruchomiono w kwietniu 2016 r. Fundusz będzie stopniowo zasilany, aż osiągnie kwotę 8 mld EUR, tj. 50 % łącznej unijnej gwarancji EFIS w okresie od 2016 do 2022 r.

INSTRUMENTY FINANSOWE FINANSOWANE Z BUDŻETU UE

Przegląd wszystkich instrumentów finansowych finansowanych z budżetu można znaleźć w omówieniu i analizie sprawozdania finansowego.

„Horyzont 2020”

Na mocy rozporządzenia UE ustanawiającego „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (na lata 2014–2020) ustanowiono nowe instrumenty finansowe mające na celu zwiększenie dostępu do finansowania dla podmiotów zaangażowanych w badania i innowacje. Te instrumenty to: *świadczenia pożyczkowo-gwarancyjne InnovFin na rzecz badań i innowacji*, w ramach których Komisja dzieli ryzyko finansowe związane z portfelem nowych operacji finansowych EBI; *InnovFin do celów gwarancji dla MŚP, w tym instrument gwarancji nieograniczonych co do kwoty w inicjatywie dotyczącej MŚP (SIUGI)* – instrumenty gwarancyjne zarządzane przez EFI udzielające gwarancji i kontrgwarancji pośrednikom finansowym w odniesieniu do nowych portfeli pożyczek (w ramach SIUGI Komisja dzieli ryzyko finansowe związane z gwarancjami udzielanymi przez państwa członkowskie, EFI i EBI); oraz *instrument kapitałowy InnovFin na rzecz badań i innowacji* – zapewniający inwestycje w fundusze *venture capital* i zarządzany przez EFI.

Mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka

Mechanizmem finansowania opartym na podziale ryzyka (RSFF) zarządza EBI, a portfel inwestycyjny Komisji wykorzystuje się na pokrycie ryzyka finansowego z tytułu pożyczek i gwarancji udzielonych przez EBI na rzecz kwalifikowalnych projektów badawczych. Łącznie w ramach WRF na lata 2007–2013 UE przydzieliła do RSFF do 1 mld EUR. W ramach WRF na lata 2014–2020 nie przewiduje się nowych wkładów budżetowych na rzecz RSFF. Całkowite ryzyko UE jest ograniczone do kwoty, którą przekazuje ona na rzecz mechanizmu.

Instrument „Łącząc Europę”

Zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 1316/2013 instrument dłużny „Łącząc Europę” (CEF) utworzono w celu ułatwienia projektom infrastrukturalnym dostępu do finansowania w sektorach transportu, telekomunikacji i energii. Instrument jest zarządzany przez EBI w porozumieniu z UE. Dłużny instrument finansowy „Łącząc Europę” stanowi kontynuację instrumentu gwarancji kredytowych dla projektów TEN-T (LGTT) i fazy pilotażowej inicjatywy w zakresie obligacji projektowych (PBI). Portfele LGTT i PBI połączono w instrument finansowy „Łącząc Europę” ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2016 r. Instrument oferuje podział ryzyka związanego z finansowaniem dłużnym w postaci długu uprzywilejowanego i podporządkowanego lub gwarancji oraz wsparcie w zakresie obligacji projektowych.

Mechanizm finansowania początkowego ETF

Są to instrumenty kapitałowe finansowane przez program na rzecz wzrostu i zatrudnienia, program MAP, program CIP oraz projekt pilotażowy „Transfer technologii”, które są nadzorowane przez EFI i wspierają – poprzez inwestycje w odpowiednich wyspecjalizowanych funduszach *venture capital* – tworzenie i finansowanie MŚP rozpoczynających działalność.

2.4.2. Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt

w mln EUR

	31.12.2016			31.12.2015		
	Wartość nominalna otrzymanego przepływu	Wartość nominalna dokonanej płatności	Wartość godziwa	Wartość nominalna otrzymanego przepływu	Wartość nominalna dokonanej płatności	Wartość godziwa
Walutowe kontrakty terminowe typu <i>forward</i>	50	(50)	0	—	—	—

W 2016 r. UE zawarła dwa walutowe kontrakty terminowe typu *forward* w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem walutowym związanym z dłużnymi papierami wartościowymi denominowanymi w USD ujętymi w funduszu gwarancyjnym EFIS. W ramach tych walutowych kontraktów typu *forward* UE przekazuje umownie uzgodnioną wartość nominalną w walucie obcej („dokonywana płatność”), a następnie otrzymuje wartość nominalną w EUR („otrzymana płatność”) w terminie zapadalności. Te kontrakty na instrumenty pochodne wycenia się według wartości godziwej w dniu bilansowym i klasyfikuje jako aktywa finansowe albo zobowiązania finansowe według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt, w zależności od tego, czy wartość godziwa jest dodatnia, czy ujemna. Na dzień 31 grudnia 2016 r. jeden walutowy kontrakt terminowy typu *forward* o wartości nominalnej 50 mln EUR przyniósł dodatnią wartość godziwą w wysokości 0,5 mln EUR i został ujęty w aktywach finansowych. Inny kontrakt o wartości nominalnej 101 mln EUR przyniósł ujemną wartość godziwą i jako taki został ujęty jako zobowiązanie finansowe – zob. informacja dodatkowa 2.11.2.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. wszystkie aktywa finansowe wycenione według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt zalicza się do kategorii poziomu 2 w hierarchii wartości godziwej – zob. poniższa tabela.

Hierarchia wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
Poziom 1: Ceny notowane na aktywnych rynkach	8 910	8 123
Poziom 2: Obserwowalne dane inne niż ceny notowane	231	188
Poziom 3: Techniki wyceny z wykorzystaniem danych nieopartych na obserwowalnych danych rynkowych	1 302	1 310
Ogółem	10 442	9 620

W okresie sprawozdawczym nie występowały przesunięcia pomiędzy poziomem 1 i 2.

Uzgodnienie aktywów finansowych wycenionych przy użyciu technik wyceny z danymi nieopartymi na obserwowalnych danych rynkowych (poziom 3)

	w mln EUR
Saldo otwarcia na dzień 31.12.2015	1 310
Zakup i sprzedaż	32
Zyski lub straty za okres w przychodach finansowych lub kosztach finansowania	(54)
Zyski lub straty w aktywach netto	13
Przesunięcia do poziomu 3	—
Przesunięcia z poziomu 3	—
Inne	—
Saldo zamknięcia na dzień 31.12.2016	1 302

2.4.3. Pożyczki

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Pożyczki na pomoc finansową	2.4.3.1	55 134	56 874
Inne pożyczki	2.4.3.2	343	377
Ogółem		55 477	57 251
Trwałe		53 116	49 743
Obrotowe		2 361	7 508

2.4.3.1. Pożyczki na pomoc finansową

	EFSM	Bilans płatniczy	Pomoc makro-finansowa	Euratom	EWWiS w likwidacji	Ogółem
Ogółem na dzień 31.12.2015	47 509	5 811	3 024	301	229	56 874
Nowe udzielone pożyczki	4 750	—	10	—	—	4 760
Splaty	(4 750)	(1 500)	(70)	(49)	—	(6 369)
Różnice kursowe	—	—	—	—	(33)	(33)
Zmiany wartości bilansowej	(53)	(40)	—	—	(5)	(98)
Utrata wartości	—	—	—	—	—	—
Ogółem na dzień 31.12.2016	47 456	4 272	2 964	252	191	55 134
Trwałe	46 800	3 050	2 889	199	101	53 039
Obrotowe	656	1 222	75	53	90	2 096

Zmiana wartości bilansowej odpowiada zmianom naliczonych odsetek.

Wartość nominalna pożyczek na pomoc finansową na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła 54 373 mln EUR (w 2015 r.: 56 011 mln EUR).

Mechanizm umożliwia przyznanie pomocy finansowej państwu członkowskiemu, które ma trudności lub jest istotnie zagrożone poważnymi trudnościami z racji nadzwyczajnych okoliczności pozostających poza jego kontrolą. Pomoc może być udzielona w formie pożyczki lub linii kredytowej. Zgodnie z konkluzjami Rady Ecofin z dnia 9 maja 2010 r. pułap tego mechanizmu ograniczono do 60 mld EUR, jednak istnieje ograniczenie prawne, zgodnie z którym łączna kwota pożyczek lub linii kredytowych jest ograniczona do marginesu dostępnego w ramach pułapu zasobów własnych. Zaciągnięte pożyczki związane z pożyczkami wypłaconymi w ramach EFSM są gwarantowane przez budżet UE. Nie przewiduje się zaangażowania EFSM w nowe programy finansowania ani zawierania przez nie nowych umów o udzielenie pożyczek.

Instrument wsparcia bilansu płatniczego jest opartym na założeniach politycznych instrumentem finansowym, który umożliwia udzielanie średnioterminowej pomocy finansowej państwom członkowskim UE, które nie przyjęły euro. Umożliwia on udzielanie pożyczek państwom członkowskim, które mają trudności lub są poważnie zagrożone trudnościami z bieżącym bilansem płatniczym lub przepływem kapitału. Maksymalna kwota pożyczek, jakich można udzielić w ramach tego instrumentu, wynosi 50 mld EUR. Zaciągnięte pożyczki związane z pożyczkami wypłaconymi w ramach bilansu płatniczego są gwarantowane przez budżet UE.

Pomoc makrofinansowa jest opartym na założeniach politycznych instrumentem finansowym, umożliwiającym udzielanie niewiązanego i nieukierunkowanego wsparcia bilansu płatniczego lub wsparcia budżetowego państwom partnerskim aktualnie objętym programem MFW. Pomoc ta przyjmuje formę średnio- bądź długoterminowych pożyczek lub dotacji, albo odpowiedniego połączenia tych instrumentów, i zasadniczo służy uzupełnieniu finansowania zapewnianego w ramach programu korekt i reform wspieranego przez MFW. Pożyczki te są objęte gwarancją z Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. w związku z umową pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej kwotę 1 313 mln EUR przyznano: Ukrainie (1 200 mln EUR), Tunezji (100 mln EUR) i Gruzji (13 mln EUR), ale kwoty te nie zostały jeszcze wypłacone – zob. informacja dodatkowa 4.1.2.

Euratom jako osoba prawna (reprezentowana przez Komisję) pożycza środki finansowe, zarówno państwom członkowskim, jak i państwom spoza UE, na sfinansowanie projektów dotyczących instalacji energetycznych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. Ukrainie przyznano pożyczki w wysokości 300 mln EUR, ale kwota ta nie została jeszcze wypłacona – zob. informacja dodatkowa 4.1.2. W odniesieniu do pożyczek udzielonych przez Euratom uzyskano od osób trzecich gwarancje w wysokości 252 mln EUR (w 2015 r.: 301 mln EUR).

Pożyczki EWWiS w likwidacji udzielano z pożyczonych funduszy zgodnie z art. 54 i 56 Traktatu EWWiS.

Efektywne stopy procentowe udzielonych pożyczek (wyrażone jako przedział stóp procentowych) przedstawiały się następująco:

	31.12.2016	31.12.2015
Pomoc makrofinansowa (MFA)	0 % – 4,54 %	0 % – 4,54 %
Euratom	0 % – 5,76 %	0,08 % – 5,76 %
Bilans płatniczy (BOP)	2,37 % – 3,37 %	2,37 % – 3,62 %
Europejski mechanizm stabilizacji finansowej (EFSM)	0,62 % – 3,75 %	0,62 % – 3,75 %
EWWiS w likwidacji	5,23 % – 5,81 %	5,23 % – 5,81 %

2.4.3.2. Inne pożyczki

	w mln EUR	
	31.12.2016	31.12.2015
Pożyczki na specjalnych warunkach	93	113
Pożyczki będące przedmiotem subrogacji	—	—

w mln EUR		
	31.12.2016	31.12.2015
Pożyczki EWWiS w likwidacji na budownictwo czynszowe	5	6
Depozyty terminowe – od 3 do 12 miesięcy	245	257
Ogółem	343	377
Trwałe	77	88
Obrotowe	266	290

Wartość nominalna innych pożyczek na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła 673 mln EUR (w 2015 r.: 609 mln EUR).

Pożyczki na specjalnych warunkach z preferencyjnym oprocentowaniem udzielane są w ramach współpracy z państwami trzecimi.

Pożyczki będące przedmiotem subrogacji są pożyczkami niespłaconymi, udzielonymi przez EBI, w odniesieniu do których wszystkie prawa zostały przeniesione na UE w następstwie płatności z Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych. Pożyczki te całkowicie utraciły wartość w wysokości 332 mln EUR (w 2015 r.: 218 mln EUR).

Utrata wartości pozostałych pożyczek

w mln EUR						
	31.12.2015	Zwiększenia	Odwrócenia	Umorzenie	Inne	31.12.2016
Pożyczki na specjalnych warunkach	13	0	(6)	0	0	7
Pożyczki będące przedmiotem subrogacji	218	114	0	0	0	332
Pożyczki EWWiS w likwidacji na budownictwo czynszowe	—	—	—	—	—	—
Ogółem	231	114	(6)	0	0	339

2.5. PŁATNOŚCI ZALICZKOWE

w mln EUR			
	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Zaliczkowanie długoterminowe			
Płatności zaliczkowe	2.5.1	20 219	28 543
Inne zaliczki dla państw członkowskich	2.5.2	1 651	1 332
Wkłady do funduszy powierniczych		31	4
		21 901	29 879
Zaliczkowanie krótkoterminowe			
Płatności zaliczkowe	2.5.1	21 386	11 498

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Inne zaliczki dla państw członkowskich	2.5.2	2 183	3 779
		23 569	15 277
Ogółem		45 470	45 156

Kwoty płatności zaliczkowych w ramach różnych programów muszą być wystarczające, aby zapewnić beneficjentowi niezbędne finansowanie, które umożliwi mu rozpoczęcie projektu, przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów finansowych UE oraz uwzględnieniu ograniczeń prawnych i operacyjnych, a także ograniczeń związanych z efektywnością kosztową. Komisja zwróciła należytą uwagę na te elementy i starała się zapewnić lepszy nadzór nad zaliczkowaniem.

2.5.1. Płatności zaliczkowe

w mln EUR

	Kwota brutto	Rozliczone w procedurze zakończenia księgowania na koniec roku	Kwota netto na dzień 31.12.2016	Kwota brutto	Rozliczone w procedurze zakończenia księgowania na koniec roku	Kwota netto na dzień 31.12.2015
Zarządzanie dzielone						
EFROW oraz inne instrumenty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich	3 955	—	3 955	4 726	(1 629)	3 097
EFRR i FS	19 858	(4 727)	15 131	24 268	(7 416)	16 852
EFS	6 477	(617)	5 860	7 251	(1 325)	5 926
Inne	4 219	(2 393)	1 826	4 359	(2 365)	1 994
	34 509	(7 737)	26 772	40 604	(12 735)	27 869
Zarządzanie bezpośrednie						
Wydatkowane przez:						
Komisję	12 424	(8 843)	3 581	12 512	(9 536)	2 976
Agencje wykonawcze UE	13 136	(8 348)	4 788	11 065	(7 767)	3 298
Fundusze powiernicze	142	(82)	60	14	(5)	9
	25 701	(17 273)	8 429	23 591	(17 308)	6 283
Zarządzanie pośrednie						
Wydatkowane przez:						
Inne agencje i organy UE	616	(157)	459	627	(95)	532
Państwa trzecie	1 861	(1 135)	726	2 151	(1 229)	922
Organizacje międzynarodowe	7 230	(4 432)	2 797	6 640	(4 014)	2 626

w mln EUR

	Kwota brutto	Rozliczone w procedurze zakończenia księgowania na koniec roku	Kwota netto na dzień 31.12.2016	Kwota brutto	Rozliczone w procedurze zakończenia księgowania na koniec roku	Kwota netto na dzień 31.12.2015
<i>Inne podmioty</i>	6 498	(4 077)	2 422	5 330	(3 521)	1 809
	16 206	(9 801)	6 404	14 748	(8 859)	5 889
Ogółem	76 416	(34 811)	41 605	78 943	(38 902)	40 041
<i>Trwałe</i>	20 219	—	20 219	28 543	—	28 543
<i>Obrotowe</i>	56 197	(34 811)	21 386	50 401	(38 902)	11 498

Płatności zaliczkowe oznaczają wypłacone pieniądze, a tym samym wykorzystanie środków na płatności. Jak wyjaśniono w informacji dodatkowej 1.5.7, są to zaliczki, które nie zostały jeszcze ujęte jako koszty. Chociaż płatności zaliczkowe zmniejszają w związku z tym wysokość zobowiązań pozostających do spłaty (zob. informacja dodatkowa 5.1), stanowią one koszty, które w dalszym ciągu należy uwzględnić w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności.

Zamknięcie okresu programowania 2007–2013 oraz stopniowe tworzenie programów na okres 2014–2020 mają istotny wpływ na kwoty podane w bilansie: płatności zaliczkowe związane z dawnymi programami ulegają zmniejszeniu ze względu na zatwierdzanie kosztów, natomiast wypłacane są zaliczki w związku z nowym okresem programowania.

W przypadku zarządzania dzielonego etap przejściowy między okresami programowania jest także przyczyną zmian w saldach aktywów obrotowych i trwałych. Okres programowania 2007–2013 jest w fazie zamykania, w związku z czym więcej kwot staje się wymagalnych w okresie dwunastu miesięcy. Jeżeli chodzi o okres programowania 2014–2020, początkowo wypłacone płatności zaliczkowe księguje się jako aktywa trwałe, zaś roczne płatności zaliczkowe księguje się jako aktywa obrotowe.

Powyższa tabela pokazuje znaczny spadek płatności zaliczkowych brutto w ramach zarządzania dzielonego, co wynika z rozliczenia kosztów w wysokości 18 521 mln EUR częściowo zrekompensowanych wypłaceniem nowych płatności zaliczkowych w wysokości 12 426 mln EUR.

Zabezpieczenia otrzymane w związku z zaliczkowaniem

Są to zabezpieczenia, których Komisja wymaga w niektórych przypadkach od beneficjentów innych niż państwa członkowskie przy wypłacie zaliczek (płatności zaliczkowych). W przypadku tego rodzaju zabezpieczeń wykazuje się dwie wartości – „wartość nominalną” i „wartość bieżącą”. W przypadku wartości nominalnej zdarzenie generujące jest związane z istnieniem zabezpieczenia. W przypadku wartości bieżącej zdarzeniem generującym zabezpieczenia jest płatność zaliczkowa lub późniejsze rozliczenia. Na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość nominalna uzyskanych gwarancji w odniesieniu do płatności zaliczkowych wynosiła 683 mln EUR, natomiast wartość bieżąca tych gwarancji – 496 mln EUR (w 2015 r.: odpowiednio 844 mln EUR i 626 mln EUR).

Niektóre kwoty zaliczkowania wypłacone w ramach siódmego programu ramowego w zakresie badań i rozwoju technologicznego (7PR) i programu „Horyzont 2020” są w istocie pokrywane z funduszu gwarancyjnego dla uczestników (PGF). Jest to instrument wzajemnych gwarancji, ustanowiony w celu zabezpieczenia ryzyka finansowego związanego z niedokonaniem płatności przez beneficjentów w trakcie realizacji działań pośrednich w ramach 7PR oraz programu „Horyzont 2020”. Wszyscy uczestnicy działań pośrednich otrzymujący dotację z UE wnoszą 5 % łącznej kwoty otrzymanej na poczet kapitału PGF.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. płatności zaliczkowe objęte PGF wynosiły 1,8 mld EUR (w 2015 r.: 1,7 mld EUR). UE (reprezentowana przez Komisję) działa jako przedstawiciel wykonawczy udziałowców PGF, ale to oni są jego właścicielami.

Aktywa PGF na koniec roku wynosiły ogółem 1 951 mln EUR (w 2015 r.: 1 838 mln EUR). Aktywa PGF obejmują także aktywa finansowe zarządzane przez Dyрекcję Generalną Komisji ds. Gospodarczych i Finansowych. Ponieważ PGF jest odrębną jednostką, jego aktywa nie podlegają konsolidacji w niniejszym sprawozdaniu finansowym UE.

2.5.2. Inne zaliczki dla państw członkowskich

	<i>w mln EUR</i>	
	31.12.2016	31.12.2015
Zaliczki dla państw członkowskich w ramach instrumentów finansowych objętych zarządzaniem dzielonym	2 534	3 287
Programy pomocy	1 300	1 824
Ogółem	3 834	5 111
Trwałe	1 651	1 332
Obrotowe	2 183	3 779

Zaliczki dla państw członkowskich w ramach instrumentów finansowych objętych zarządzaniem dzielonym

W ramach programów finansowanych z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych można dokonywać płatności zaliczkowych z budżetu UE na rzecz państw członkowskich, aby zasilić instrumenty finansowe (tj. pożyczki, inwestycje kapitałowe lub gwarancje). Te instrumenty finansowe są tworzone i zarządzane przez państwa członkowskie, a nie Komisję. Środki pieniężne niewykorzystane w ramach tych instrumentów na koniec roku stanowią własność UE (tak jak w przypadku całego zaliczkowania) i dlatego traktuje się je jako składnik aktywów w bilansie UE.

Okres 2014–2020:

W ramach polityki spójności państwa członkowskie wniosły wkład w wysokości 3 681 mln EUR, przy czym szacuje się, że na dzień 31 grudnia 2016 r. z tej kwoty pozostało do wykorzystania 1 842 mln EUR. Kwota ta obejmowała wkład państw członkowskich w inicjatywę dotyczącą MŚP, instrument zachęcający sektor bankowy do udzielania MŚP dodatkowych pożyczek (wyplacono kwotę 745 mln EUR, z czego szacuje się, że 481 mln EUR nie zostało jeszcze wykorzystane).

W przypadku rozwoju obszarów wiejskich kwota 6 mln EUR nie została wykorzystana do końca roku.

Okres 2007–2013:

W poprzednim okresie programowania podstawowe akty prawne nie zobowiązują państw członkowskich do składania Komisji okresowych sprawozdań na temat wykorzystania zaliczek, a w niektórych przypadkach państwa członkowskie nawet ich nie podają w zestawieniach wydatków przedkładanych Komisji.

W odniesieniu do polityki spójności każdego roku Komisja gromadzi informacje o tych instrumentach finansowych od państw członkowskich i zbiera je w rocznym sprawozdaniu z wykonania. Kolejne sprawozdanie będzie końcowym sprawozdaniem z realizacji, jednak nie będzie ono dostępne na tyle wcześnie, by można je uwzględnić w niniejszym sprawozdaniu finansowym. Podobnie jak w poprzednich latach wartość oszacowuje się zatem na podstawie najnowszych wiarygodnych dostępnych informacji, tj. rocznego sprawozdania z realizacji na dzień 31 grudnia 2015 r. i wypłat dokonanych w 2016 r. Szacunki opierają się ponadto na założeniu, że środki zostaną wykorzystane w całości i równomiernie w pozostałym okresie obowiązywania (kończącym się dnia 31 marca 2017 r.). Szacuje się, że na koniec 2016 r. kwota 686 mln EUR pozostawała do wykorzystania na inwestycje przez beneficjentów końcowych.

W odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich na koniec roku wszystkie kwoty wykorzystano lub ponownie przydzielono do innych działań przed końcem okresu programowania.

Programy pomocy

Podobnie zaliczki wypłacone przez państwa członkowskie w związku z różnymi programami pomocy (pomoc państwa, środki związane z rynkiem w ramach EFRG lub środki inwestycyjne EFRROW), które nie zostały wykorzystane na koniec roku, wykazuje się w bilansie UE po stronie aktywów. Komisja oszacowała wartość tych zaliczek w oparciu o informacje dostarczone przez państwa członkowskie; odpowiednie kwoty ujęto w podpozycji „Programy pomocy” powyżej.

Okres 2014–2020:

W przypadku polityki spójności kwota 117 mln EUR nie została wykorzystana do końca roku.

W odniesieniu do polityki rolnej Komisja wystąpiła o informacje na temat niewykorzystanych kwot bezpośrednio do agencji płatniczych w państwach członkowskich. Na podstawie tych informacji szacuje się, że na koniec roku 721 mln EUR nie zostało wykorzystane.

Okres 2007–2013:

Szacuje się, że 461 mln EUR zaliczek wypłaconych na realizację polityki rolnej nie zostało wykorzystanych do końca 2016 r.

2.6. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU TRANSAKCJI WYMIANY I NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU TRANSAKCJI INNYCH NIŻ TRANSAKCJE WYMIANY

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Trwale			
Należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany	2.6.1	700	857
Należności z tytułu transakcji wymiany	2.6.2	16	13
		717	870
Obrotowe			
Należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany	2.6.1	10 347	8 882
Należności z tytułu transakcji wymiany	2.6.2	558	572
		10 905	9 454
Ogółem		11 621	10 324

2.6.1. Należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Trwale			
Państwa członkowskie	2.6.1.1	700	857
		700	857
Obrotowe			
Państwa członkowskie	2.6.1.1	8 162	6 845
Grzywny	2.6.1.2	1 808	1 601
Naliczone dochody i czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	2.6.1.3	329	369
Inne należności		47	67
		10 347	8 882
Ogółem		11 047	9 739

2.6.1.1. Należności od państw członkowskich

	w mln EUR	
	31.12.2016	31.12.2015
Tradycyjne zasoby własne zapisane na rachunku A	3 261	3 041
Tradycyjne zasoby własne zapisane na odrębnym rachunku	1 437	1 283
Należne zasoby własne	1 764	—
Utrata wartości	(753)	(760)
Inne	36	10
Należności związane z zasobami własnymi	5 745	3 573
Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG)	2 606	3 846
Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)	924	750
Przełściowy Instrument Rozwoju Obszarów Wiejskich (TRDI)	30	26
Specjalny Program Akcesyjny na rzecz Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (SAPARD)	167	175
Utrata wartości	(999)	(1 092)
Należności związane z EFRG i rozwojem obszarów wiejskich	2 729	3 705
Spodziewane płatności zaliczkowe do odzyskania	293	313
VAT zapłacony i podlegający odzyskaniu	41	36
Inne należności od państw członkowskich	55	75
Ogółem	8 863	7 701
Trwałe	700	857
Obrotowe	8 162	6 845

Kwoty należności długoterminowych od państw członkowskich wynikają z niewykonanych decyzji w ramach kontroli zgodności w odniesieniu do Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), które mają być wykonane w ratach rocznych, lub odroczeń.

Należności związane z zasobami własnymi

Tradycyjne zasoby własne (TZW), na które składają się cła i opłaty wyrównawcze od cukru, są pobierane przez państwa członkowskie w imieniu Komisji. Państwa członkowskie określają kwotę tradycyjnych zasobów własnych i przekazują Komisji ustalone kwoty należności w oparciu o miesięczne zestawienia dotyczące rachunku A. Ustalone należności, których nie ujęto na rachunku A, ponieważ nie zostały odzyskane przez państwa członkowskie i nie objęto ich żadnym zabezpieczeniem (lub jeżeli zabezpieczenie zostało zapewnione, a należności i tak zostały zakwestionowane), przedstawiono na „odrębnym rachunku”.

Wkład państw członkowskich oparty na VAT i na DNB podlega rocznemu dostosowaniu, które ma miejsce co roku w pierwszym dniu roboczym grudnia. Należne zasoby własne obejmowały również korekty za lata budżetowe 2014, 2015 i 2016 związane z nowymi przepisami wprowadzonymi decyzją w sprawie zasobów własnych z 2014 r. po zakończeniu procesu ratyfikacji i wejściu w życie w dniu 1 października 2016 r., które przypadały do zapłaty przez państwa członkowskie w dniu 1 stycznia 2017 r.

W ciągu kolejnych czterech lat nadal można wprowadzać korekty do rzeczywistych podstaw VAT i DNB, o ile nie zostaną wydane zastrzeżenia. Zastrzeżenia te należy postrzegać jako potencjalne roszczenia względem państw członkowskich o niepewnych kwotach, ponieważ nie można dokładnie oszacować ich wpływu finansowego. Kiedy możliwe jest określenie dokładnej kwoty, wzywa się do przekazania odpowiednich zasobów opartych na VAT i DNB w powiązaniu z saldami VAT i DNB lub wystawia się indywidualne wezwania do wpłacenia środków.

Należności związane z EFRG i rozwojem obszarów wiejskich

Pozycja ta obejmuje przede wszystkim kwoty należne od państw członkowskich na dzień 31 grudnia 2016 r., na podstawie kwot zadeklarowanych i poświadczonych przez państwa członkowskie na dzień 15 października 2016 r. Należności powstałe w okresie między zadeklarowaniem tych kwot a dniem 31 grudnia 2016 r. podlegają oszacowaniu. Komisja szacuje także wysokość odpisu aktualizującego wartość w odniesieniu do kwot należnych od beneficjentów, których odzyskanie jest mało prawdopodobne. Ujęcie takiej korekty nie oznacza, że Komisja odstępuje od odzyskania tych kwot w przyszłości. W korekcie uwzględnia się także odliczenie w wysokości 20 %, które odpowiada kwocie, którą państwa członkowskie mają prawo zatrzymać na pokrycie kosztów administracyjnych.

2.6.1.2. Grzywny

Pozycja ta dotyczy grzywien nałożonych przez Komisję, które nie zostały (tymczasowo) zainkasowane na koniec roku (1 986 mln EUR), pomniejszonych o kwoty odpisów (178 mln EUR). Na poczet grzywien nierozliczonych na koniec roku otrzymano gwarancje w całkowitej kwocie 1 012 mln EUR (w 2015 r.: 1 428 mln EUR). Należy zauważyć, że z wyżej wymienionej kwoty należności kwota 651 mln EUR przypadła do zapłaty po dniu 31 grudnia 2016 r.

2.6.1.3. Naliczone dochody i czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów

	w mln EUR	
	31.12.2016	31.12.2015
Fundusz Spójności, fundusz rolny i fundusz rozwoju obszarów wiejskich: Korekty finansowe	9	10
Inne naliczone dochody	64	162
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów związane z transakcjami innymi niż transakcje wymiany	256	196
Ogółem	329	369
Trwałe	—	—
Obrotowe	329	369

2.6.2. Należności z tytułu transakcji wymiany

	w mln EUR	
	31.12.2016	31.12.2015
Trwałe		
Inne należności	16	13
	16	13
Obrotowe		
Od klientów	246	225
Utrata wartości należności od klientów	(128)	(107)
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów związane z transakcjami wymiany	250	228

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Inne</i>	191	227
	558	572
Ogółem	574	585

Utrata wartości należności od klientów wykazana powyżej obejmuje 55 mln EUR utraty należności stwierdzonej w indywidualnych przypadkach.

2.7. ZAPASY

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Materiały naukowe</i>	54	55
<i>Inne</i>	111	83
Ogółem	165	138

2.8. ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
<i>Rachunki – administracje finansowe i banki centralne</i>		24 566	17 119
<i>Rachunki bieżące</i>		127	110
<i>Rachunki zaliczkowe</i>		5	4
<i>Przekazanie (środki pieniężne w drodze)</i>		—	—
<i>Inne depozyty terminowe</i>		—	28
Rachunki bankowe na potrzeby wykonania budżetu oraz inne depozyty terminowe	2.8.1	24 698	17 262
Środki pieniężne związane z instrumentami finansowymi	2.8.2	1 390	1 298
Środki pieniężne związane z grzywunami	2.8.3	1 325	1 908
Środki pieniężne związane z innymi instytucjami, agencjami i organami		1 006	1 012
Środki pieniężne związane z funduszami powierniczymi		167	192
Ogółem		28 585	21 671

2.8.1. Rachunki bankowe na potrzeby wykonania budżetu oraz inne depozyty terminowe

W tej pozycji ujęto wszelkie środki UE, które Komisje przechowuje na rachunkach bankowych w poszczególnych państwach członkowskich i państwach EFTA (administracja finansowa lub bank centralny), jak również na rachunkach bieżących w bankach komercyjnych, na rachunkach zaliczkowych, a także środki podręczne (*petty cash*). Wyjątkowo wysokie saldo środków pieniężnych na koniec 2016 r. wynika z następujących głównych elementów:

- jeżeli chodzi o zasoby własne, saldo na koniec roku obejmuje łączną kwotę netto w wysokości 7,7 mld EUR, która zostanie zwrócona państwu członkowskiemu na początku 2017 r. w wyniku przyjęcia budżetów korygujących pod koniec 2016 r. Ponadto w ostatnich dniach 2016 r. otrzymano zaliczki na zasoby własne w wysokości 1,5 mld EUR;
- znaczna kwota grzywien nałożonych przez Komisję w związku z naruszeniami reguł konkurencji, tj. 4,3 mld EUR, została ostatecznie zainkasowana w 2016 r. i uwzględniona w saldzie środków pieniężnych na koniec roku;
- saldo środków pieniężnych obejmuje również dochody przeznaczone na określony cel i środki na płatności w kwocie 11 mld EUR niewydane do końca 2016 r.

2.8.2. Środki pieniężne związane z instrumentami finansowymi

Kwoty wykazane w tej pozycji obejmują przede wszystkim ekwiwalenty środków pieniężnych, którymi w imieniu Komisji zarządzają powiernicy w celu wdrażania określonych programów za pomocą instrumentów finansowych finansowanych z budżetu UE (zob. informacja dodatkowa 2.4.1). Środki pieniężne należące do instrumentów finansowych mogą zostać wykorzystane jedynie na dany program.

2.8.3. Środki pieniężne związane z grzywami

Środki te obejmują kwoty otrzymane w związku z grzywami nałożonymi przez Komisję, w przypadku których postępowanie jest nadal w toku. Kwoty te znajdują się na specjalnych rachunkach depozytowych, które wykorzystywane są wyłącznie do tego celu. W przypadkach, gdy została złożona skarga lub gdy nie wiadomo, czy druga strona złoży skargę, odnośną kwotę wykazuje się jako zobowiązanie warunkowe w informacji dodatkowej 4.1.4.

Zmniejszenie stanu tych środków wynika z faktu, że od 2010 r. Komisja zarządza wszelkimi nowymi tymczasowo zainkasowanymi grzywami, korzystając z funduszu BUFI i inwestując dostępne środki w instrumenty finansowe zaklasyfikowane jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (zob. informacja dodatkowa 2.4.1).

ZOBOWIĄZANIA

2.9. ŚWIADCZENIA EMERYTALNO-RENTOWE ORAZ INNE ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE

Zobowiązania z tytułu systemu świadczeń pracowniczych netto

w mln EUR

	System emerytalno-rentowy urzędników europejskich	Inne systemy świadczeń emerytalnych	Wspólny system ubezpieczenia chorobowego	Ogółem na dzień 31.12.2016	Ogółem na dzień 31.12.2015
Zobowiązania z tytułu określonych świadczeń	58 746	1 882	7 036	67 664	64 242
Aktywa programu	nie dotyczy	(139)	(293)	(432)	(428)
Zobowiązania netto	58 746	1 743	6 742	67 231	63 814

Wzrost łącznych zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych wynika głównie ze wzrostu zobowiązań netto systemu emerytalno-rentowego urzędników europejskich. Wzrost ten spowodowany jest głównie zmniejszeniem rzeczywistej stopy dyskontowej z 0,6 % na 0,3 % oraz faktem, że dodatkowe prawa uzyskane przez członków systemu przewyższyły świadczenia pracownicze wypłacane poza systemem.

2.9.1. System emerytalno-rentowy urzędników europejskich

To zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń to wartość bieżąca przewidywanych przyszłych płatności, których UE musi dokonać w celu wywiązania się z zobowiązań emerytalno-rentowych wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresie bieżącym i w okresach ubiegłych. System ma jednak charakter bieżący, w związku z czym wszystkie płatności, które corocznie muszą zostać dokonane z systemu, są co roku uwzględniane w budżecie UE.

Zgodnie z art. 83 regulaminu pracowniczego świadczenia przewidziane w pracowniczym systemie emerytalno-rentowym pokrywane są z budżetu UE. System ten nie jest systemem kapitałowym, ale państwa członkowskie gwarantują wypłacanie tych świadczeń. Obowiązkowe składki emerytalne odejmuje się od wynagrodzeń podstawowych czynnych pracowników – obecnie stanowią one 9,8 % wynagrodzenia. Składki te uznaje się za dochód budżetowy w danym roku i wkład w ogólne finansowanie wydatków UE; zob. również informacja dodatkowa 3.6.

Zobowiązania w ramach systemu emerytalno-rentowego wyceniono na podstawie liczby pracowników i pracowników emerytowanych na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz obowiązujących na ten dzień zasad określonych w regulaminie pracowniczym. Wycena ta została przeprowadzona w oparciu o metody określone w IPSAS 25 (a zatem zgodnie z 12. regułą rachunkowości UE). W 2016 r. Komisja podjęła działania na rzecz wzmocnienia procesów i rzetelności zbioru danych podstawowych wykorzystywanych do obliczania zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych. Prace będą kontynuowane w 2017 r. – w stosownych przypadkach ewentualne rezultaty zostaną uwzględnione w sprawozdaniu za 2017 r.

2.9.2. Inne systemy świadczeń emerytalnych

Pozycja ta obejmuje zobowiązania emerytalno-rentowe wobec członków i byłych członków Komisji, Trybunału Sprawiedliwości (oraz Sądu), Trybunału Obrachunkowego, Sekretarzy Generalnych Rady, Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich, Europejskiego Inspektora Ochrony Danych oraz Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej. W pozycji tej ujęto również zobowiązanie dotyczące świadczeń emerytalno-rentowych dla posłów do Parlamentu Europejskiego.

2.9.3. Wspólny system ubezpieczenia chorobowego

Oprócz powyższych systemów świadczeń emerytalnych dokonuje się również wyceny w celu oszacowania zobowiązań UE związanych ze wspólnym systemem ubezpieczenia chorobowego w odniesieniu do kosztów opieki zdrowotnej, które trzeba ponieść po okresie aktywności pracowników (z odliczeniem ich składek).

Zmiany wartości bieżącej zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń pracowniczych

Wartość bieżąca zobowiązania z tytułu określonych świadczeń to wartość zdyskontowana – niepomniejszona o aktywa programu świadczeń – przewidywanych przyszłych płatności, których dokonanie wymagane jest do wywiązania się z zobowiązań wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresie bieżącym i w okresach ubiegłych.

Poniżej przedstawiono analizę zmian zobowiązań z tytułu określonych świadczeń w bieżącym roku:

	<i>w mln EUR</i>			
	System emerytalno-rentowy urzędników europejskich	Inne systemy świadczeń emerytalnych	Wspólny system ubezpieczenia chorobowego	Ogółem
Wartość bieżąca na dzień 31.12.2015	54 967	1 613	7 662	64 242
Koszty bieżącego zatrudnienia	2 267	83	283	2 634
Koszty odsetek	1 264	29	161	1 454
(Zyski) i straty aktuarialne netto	2 142	148	(1 039)	1 251
Składki członków	—	—	24	24
Wypłacone świadczenia	(1 330)	(44)	(55)	(1 429)
Wzrost/(spadek) zobowiązań z powodu podatków od emerytur i rent	(565)	52	—	(513)
Wartość bieżąca na dzień 31.12.2016	58 746	1 882	7 036	67 664

Koszty bieżącego zatrudnienia stanowią wzrost wartości bieżącej zobowiązań z tytułu określonych świadczeń wynikający z bieżącego zatrudnienia członków w bieżącym okresie.

Koszty odsetek to wzrost w ciągu danego okresu wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń na skutek tego, że termin rozliczenia świadczeń zbliżył się o jeden okres.

Zyski i straty aktuarialne netto obejmują:

- korekty założeń aktuarialnych *ex post* (skutki różnic pomiędzy poprzednimi założeniami aktuarialnymi na rok 2016 a tym, co faktycznie nastąpiło w 2016 r.), oraz
- skutki zmiany założeń aktuarialnych: założeń finansowych (przewidywane wzrosty wynagrodzeń) lub założeń demograficznych (wskaźniki umieralności). Założenia te są z natury rzeczy niepewne i w związku z tym mogą znacznie się zmieniać z roku na rok.

Świadczenia wypłaca się w trakcie roku zgodnie z zasadami systemu. Wypłata tych świadczeń prowadzi do spadku zobowiązań z tytułu określonych świadczeń, ponieważ nie będą już musiały być wypłacane w przyszłości.

Założenia aktuarialne – świadczenia pracownicze

Zasadę założeń aktuarialnych zastosowaną do wyceny dwóch głównych systemów świadczeń pracowniczych UE przedstawiono poniżej:

	System emerytalno-rentowy urzędników europejskich	Wspólny system ubezpieczenia chorobowego
2016		
Nominalna stopa dyskontowa	1,7 %	1,9 %
Spodziewana stopa inflacji	1,4 %	1,5 %
Rzeczywista stopa dyskontowa	0,3 %	0,4 %
Spodziewana stopa wzrostu wynagrodzeń	1,2 %	1,1 %
Wskaźniki charakteryzujące tendencje dotyczące kosztów leczenia	nie dotyczy	3,0 %
Wiek emerytalny	63/64/66	63/64/66
2015		
Nominalna stopa dyskontowa	2,0 %	2,1 %
Spodziewana stopa inflacji	1,4 %	1,4 %
Rzeczywista stopa dyskontowa	0,6 %	0,7 %
Spodziewana stopa wzrostu wynagrodzeń	1,2 %	1,2 %
Wskaźniki charakteryzujące tendencje dotyczące kosztów leczenia	nie dotyczy	3,0 %
Wiek emerytalny	63/64/65	63/64/66

Współczynniki umieralności oparto na tabeli zawierającej dane dotyczące długości życia międzynarodowych urzędników służby cywilnej (ICSLT 2013).

Nominalną stopę dyskontową określa się jako wartość dochodowości obligacji zerokuponowych denominowanych w euro (o okresie zapadalności wynoszącym 21 lat zgodnie ze stanem na grudzień 2016 r. w przypadku systemu emerytalno-rentowego urzędników europejskich i 26 lat w przypadku wspólnego systemu ubezpieczenia chorobowego). Zastosowana stopa inflacji to przewidywana stopa inflacji w równoważnym okresie. Następnie określa się ją empirycznie, w oparciu o przewidywane wartości określone w indeksowanych obligacjach na europejskich rynkach finansowych. Rzeczywistą stopę dyskontową oblicza się na podstawie nominalnej stopy dyskontowej i przewidywanej długoterminowej stopy inflacji.

Zmiana wartości bieżącej aktywów programu

w mln EUR

	Inne systemy świadczeń emerytalnych	Wspólny system ubezpieczenia chorobowego	Ogółem
Wartość bieżąca na dzień 31.12.2015	149	280	428
Zmiana aktywów programu netto	(10)	14	4
Wartość bieżąca na dzień 31.12.2016	139	293	432

Tendencja na przestrzeni 5 lat

w mln EUR

	2012	2013	2014	2015	2016
Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych	42 503	46 818	58 616	63 814	67 231

Znaczne zwiększenie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w ciągu 5 lat w dużym stopniu można wytłumaczyć obniżeniem rzeczywistej stopy dyskontowej stosowanej do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych. Obniżenie to jest związane z bazowymi warunkami ekonomicznymi, w szczególności spadkiem stóp procentowych. Na przykład w przypadku głównego systemu emerytalno-rentowego urzędników europejskich rzeczywista stopa dyskontowa spadła z 1,6 % na koniec 2012 r. do 0,3 % na koniec 2016 r.

Kwoty uwzględnione w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności

w mln EUR

	System emerytalno-rentowy urzędników europejskich	Inne systemy świadczeń emerytalnych	Wspólny system ubezpieczenia chorobowego	Ogółem
2016				
Koszty bieżącego zatrudnienia	2 042	97	283	2 422
Koszty odsetek	1 138	33	161	1 332
Koszty przeszłego zatrudnienia	—	—	—	—
Zmiana aktywów programu	—	(7)	(45)	(52)
Koszty personelu oraz rent i emerytur	3 180	124	399	3 702
Zyski i straty aktuarialne	1 929	179	(1 039)	1 068
Ogółem	5 108	302	(640)	4 770

Wspólny system ubezpieczenia chorobowego – wrażliwość

Zmiana o jeden punkt procentowy w zakładanych wskaźnikach charakteryzujących tendencje dotyczące kosztów leczenia miałaby następujące skutki:

w mln EUR

	Wzrost o jeden punkt procentowy	Spadek o jeden punkt procentowy
Łączna kwota kosztów bieżącego zatrudnienia oraz kosztów odsetek będących składnikami okresowych kosztów leczenia po okresie zatrudnienia	89	(74)
Łączne zobowiązania z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia związane z kosztami leczenia	2 201	(1 828)

2.10. REZERWY

w mln EUR

	Stan na dzień 31.12.2015	Dodatkowe rezerwy	Cofnięte kwoty niewykorzystane	Kwoty wykorzystane	Przesunięcia między kategoriami	Zmiana w szacunkach	Stan na dzień 31.12.2016
<i>Sprawy sądowe:</i>							
<i>Rolnictwo</i>	—	40	(21)	0	129	—	149
<i>Spójność</i>	—	19	—	—	198	—	217
<i>Inne</i>	459	8	(2)	(33)	(327)	(2)	102
<i>Likwidacja obiektów jądrowych</i>	1 078	—	—	(29)	—	64	1 113
<i>Rezerwy finansowe</i>	411	536	(7)	(53)	—	(6)	880
<i>Grzywny</i>	4	20	—	—	—	—	23
<i>Inne</i>	79	24	9	(23)	—	38	127
Ogółem	2 030	647	(21)	(138)	—	94	2 611
Trwałe	1 716	491	(22)	(9)	(304)	65	1 936
Obrotowe	314	156	1	(128)	304	29	675

Rezerwy to kwoty, które powstały na skutek przeszłych zdarzeń i prawdopodobnie będą musiały zostać pokryte w przyszłości z budżetu UE.

Sprawy sądowe

W pozycji tej wykazano szacunkowe kwoty, które prawdopodobnie będzie należało wypłacić po zakończeniu roku w związku z toczącymi się sprawami sądowymi.

Likwidacja obiektów jądrowych

W 2014 r. podstawa została zmieniona zgodnie ze zaktualizowaną strategią JRC w zakresie likwidacji obiektów jądrowych i gospodarowania odpadami z 2014 r. Sporządzono ją w następstwie uwag zgłoszonych przez ekspertów zewnętrznych w następstwie przeglądu programu JRC w zakresie likwidacji obiektów jądrowych i gospodarowania odpadami w 2012 r. Zgodnie z regułami rachunkowości UE ta rezerwa jest indeksowana wskaźnikiem inflacji, a następnie dyskontowana do jej wartości bieżącej netto (w oparciu o krzywą swapu zerokuponowego w euro). Na dzień 31 grudnia 2016 r. stan tej rezerwy wynosił w związku z tym 1 113 mln EUR, podzielone na kwoty, których wykorzystania należy się spodziewać w 2016 r. (27 mln EUR) i później (1 086 mln EUR).

Z uwagi na przewidywany czas trwania programu (około 20 lat) należy zaznaczyć, że dane szacunkowe są obarczone niepewnością i że ostateczny koszt może różnić się od obecnie ujętej kwoty.

Rezerwy finansowe

Rezerwy finansowe to przede wszystkim rezerwy odpowiadające szacunkowym stratom, które zostaną poniesione w związku z gwarancjami udzielonymi w ramach różnych instrumentów finansowych. Dotyczy to przypadków, gdy EFI oraz EBI są upoważnione do udzielania gwarancji we własnym imieniu, ale z upoważnienia i na ryzyko UE. Istnieją jednak ograniczenia dotyczące ryzyka finansowego ponoszonego przez UE w związku z gwarancjami. Długoterminowe rezerwy finansowe są dyskontowane do ich wartości bieżącej netto (w oparciu o roczną stopę swapu w euro).

Zwiększenie rezerwy finansowej dotyczy głównie dodatkowych rezerw na niespłacone pożyczki udzielone Syrii zgodnie z upoważnieniem EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich oraz dotyczy zwiększonej aktywności w ramach instrumentów gwarancyjnych programów „Horyzont 2020” i COSME.

2.11. ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Długoterminowe zobowiązania finansowe			
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2.11.1	55 067	51 764
Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt	2.11.2	—	—
Zobowiązania z tytułu gwarancji finansowych	2.11.3	—	—
		55 067	51 764
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe			
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2.11.1	2 283	7 939
Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt	2.11.2	1	—
Zobowiązania z tytułu gwarancji finansowych	2.11.3	—	—
		2 284	7 939
Ogółem		57 351	59 703

2.11.1. Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Pożyczki na pomoc finansową	2.11.1.1	55 128	56 860
Inne zobowiązania finansowe	2.11.1.2	2 222	2 842
Ogółem		57 350	59 703
Trwałe		55 067	51 764

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Obrotowe		2 283	7 939

2.11.1.1. Pożyczki na pomoc finansową

w mln EUR

	EFSM	Bilans płatniczy	Pomoc makrofinansowa	Euratom	EWWiS w likwidacji	Ogółem
Ogółem na dzień 31.12.2015	47 509	5 811	3 024	301	215	56 860
Nowe pożyczki	4 750	—	10	—	—	4 760
Spłaty	(4 750)	(1 500)	(70)	(49)	—	(6 369)
Różnice kursowe	—	—	—	—	(30)	(30)
Zmiany wartości bilansowych	(53)	(40)	—	—	(1)	(94)
Ogółem na dzień 31.12.2016	47 456	4 272	2 964	252	184	55 128
Trwałe	46 800	3 050	2 889	199	96	53 034
Obrotowe	656	1 222	75	53	88	2 094

Zaciągnięte pożyczki obejmują głównie zobowiązania potwierdzone certyfikatami, opiewające na kwotę 54 951 mln EUR (w 2015 r.: 56 656 mln EUR). Zmiany wartości bilansowej odpowiadają zmianom naliczonych odsetek.

Oprócz EWWiS w likwidacji spłata powyższych zaciągniętych pożyczek jest ostatecznie gwarantowana przez budżet UE – zob. informacja dodatkowa 4.1.2 – i, co za tym idzie, przez każde państwo członkowskie.

Efektywne stopy procentowe zaciągniętych pożyczek (wyrażone jako przedział stóp procentowych)

	31.12.2016	31.12.2015
Pomoc makrofinansowa (MFA)	0 % – 4,54 %	0 % – 4,54 %
Euratom	0 % – 5,68 %	0 % – 5,67 %
Bilans płatniczy (BOP)	2,37 % – 3,37 %	2,37 % – 3,62 %
Europejski mechanizm stabilizacji finansowej (EFSM)	0,62 % – 3,75 %	0,62 % – 3,75 %
EWWiS w likwidacji	6,92 % – 9,78 %	6,92 % – 9,78 %

2.11.1.2. Inne zobowiązania finansowe

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
Trwałe		
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	1 545	1 648
Budynki, których cena zakupu płacona jest w ratach	329	352

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
Inne	160	122
	2 034	2 122
Obrotowe		
Grzywny do zwrotu	25	625
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	84	75
Budynki, których cena zakupu płacona jest w ratach	22	21
Inne	58	(0)
	189	721
Ogółem	2 222	2 842

Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

w mln EUR

Opis	Kwoty do zapłaty w przyszłości			
	< 1 rok	1–5 lat	> 5 lat	Zobowiązania ogółem
Grunty i budynki	80	403	1 136	1 619
Inne rzeczowe aktywa trwałe	4	6	—	10
Ogółem na dzień 31.12.2016	84	409	1 136	1 629
Odsetki	72	269	304	645
Przyszłe minimalne opłaty leasingowe ogółem na dzień 31.12.2016	156	678	1 439	2 274
Przyszłe minimalne opłaty leasingowe ogółem na dzień 31.12.2015	132	658	1 608	2 396

Kwoty związane z leasingiem i z budynkami zostaną sfinansowane z przyszłych budżetów.

2.11.2. Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt

w mln EUR

	31.12.2016			31.12.2015		
	Wartość nominalna otrzymywanego przepływu	Wartość nominalna dokonywanej płatności	Wartość godziwa	Wartość nominalna otrzymywanego przepływu	Wartość nominalna dokonywanej płatności	Wartość godziwa
Walutowy kontrakt terminowy typu forward	99	(101)	1	—	—	—

Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt na dzień 31 grudnia 2016 r. dotyczą walutowego kontraktu terminowego typu forward, który UE zawarła w 2016 r. w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem walutowym związanym z dłużnymi papierami wartościowymi denominowanymi w USD ujętymi w funduszu gwarancyjnym EFIS – zob. informacja dodatkowa 2.4.2.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. wszystkie zobowiązania finansowe wycenione według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt zalicza się do kategorii poziomu 2 w hierarchii wartości godziwej (wycena oparta na obserwowalnych danych wejściowych innych niż ceny notowane).

2.11.3. Zobowiązania z tytułu gwarancji finansowych

Zobowiązania z tytułu gwarancji finansowych dotyczą gwarancji udzielonych w ramach EFIS. Na dzień 31 grudnia 2016 r. zobowiązanie z tytułu gwarancji finansowych w ramach EFIS wyniosło zero EUR, ponieważ dochody uzyskane z tytułu gwarancji przekroczyły oczekiwane straty (zob. informacja dodatkowa 4.1.1).

2.12. ZOBOWIĄZANIA

w mln EUR

	Kwota brutto	Dostosowania ⁽¹⁾	Kwota netto na dzień 31.12.2016	Kwota brutto	Dostosowania ⁽¹⁾	Kwota netto na dzień 31.12.2015
Zestawienia poniesionych wydatków i faktury otrzymane od następujących podmiotów:						
<i>Państwa członkowskie</i>						
<i>EFROW oraz inne instrumenty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich</i>	500	(34)	467	2 621	(230)	2 391
<i>EFRR i FS</i>	10 663	(793)	9 871	8 361	(950)	7 411
<i>EFIS</i>	4 145	(95)	4 050	3 355	(2)	3 353
<i>Inne</i>	793	(47)	747	434	(102)	332
<i>Podmioty prywatne i publiczne</i>	1 677	(169)	1 507	1 928	(223)	1 705
Otrzymane zestawienia poniesionych wydatków i faktury ogółem	17 779	(1 138)	16 641	16 699	(1 507)	15 192
EFRG	12 193	nie dotyczy	12 193	6 851	nie dotyczy	6 851
Zobowiązania z tytułu zasobów własnych	10 441	nie dotyczy	10 441	9 506	nie dotyczy	9 506
Zobowiązania różne	364	nie dotyczy	364	356	nie dotyczy	356
Inne	364	nie dotyczy	364	286	nie dotyczy	286
Ogółem	41 142	(1 138)	40 005	33 698	(1 507)	32 191

⁽¹⁾ Szacunkowe kwoty niekwalifikowalne oraz inne zaliczki dla państw członkowskich pozostające do wypłacenia.

Zobowiązania obejmują zestawienia poniesionych wydatków otrzymane przez Komisję w ramach działań związanych z dotacjami. Są one zapisywane na dobro konta w kwocie rozszczenia od momentu otrzymania wniosku. Jeśli beneficjentem jest państwo członkowskie, klasyfikuje się je jako zobowiązania wobec państwa. Ta sama procedura obowiązuje w odniesieniu do faktur i not kredytowych otrzymanych w związku z udzielaniem zamówień. Odpowiednie zestawienia poniesionych wydatków zostały uwzględnione w ramach procedur zakończenia księgowania na koniec roku (procedury cut-off). Po dokonaniu tych zapisów przy zakończeniu księgowania szacowane kwoty kwalifikowalne ujęto w związku z tym jako koszty, natomiast pozostała część wykazano jako „Szacunkowe kwoty niekwalifikowalne oraz inne zaliczki dla państw członkowskich pozostające do wypłacenia” (zob. poniżej).

Prawie wszystkie zestawienia poniesionych wydatków ujęto w danych na temat zobowiązań budżetowych pozostających do spłaty (RAL) na koniec roku: kwoty wszystkich państw członkowskich i dużą część faktur wystawionych przez inne jednostki.

Największe zmiany dotyczą Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji i wynikają z lepszej realizacji płatności na poziomie państw członkowskich w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. – oznacza to, że przedstawiono rzeczywiste zestawienia i nie ma potrzeby opracowywania danych szacunkowych na koniec roku. Wzrost w wysokości 5,3 mld EUR jest zatem zrównoważony przez podobny spadek w rozliczeniach międzyokresowych – zob. informacja dodatkowa **2.13**.

Znaczący spadek zobowiązań w ramach EFRROW wynika głównie ze zmniejszenia liczby wniosków o płatność dotyczących okresu 2007–2013, który jest na zaawansowanych etapach zamknięcia.

Inne znaczące zwiększenie zobowiązań dotyczy polityki spójności (13,9 mld EUR w 2016 r. w porównaniu z 10,8 mld EUR w 2015 r.) i odnosi się głównie do poprzedniego okresu programowania, tj. 2007–2013. Zestawienia poniesionych wydatków przedłożone w odniesieniu do okresu programowania 2014–2020 pozostają ograniczone z kilku powodów, np. braku wyznaczenia kilku instytucji zarządzających.

W okresie programowania 2014–2020 rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów mające zastosowanie do funduszy strukturalnych (EFRR i EFS), Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR) przewiduje ochronę budżetu UE poprzez systematyczne zatrzymywanie 10 % płatności okresowych. Do lutego po zakończeniu roku budżetowego (1 lipca–30 czerwca) cykl kontroli zakończy się po przeprowadzeniu kontroli zarządczych przez instytucje zarządzające i audytów przez instytucje audytowe. Komisja analizuje dokumenty dające gwarancję i zestawienia wydatków przedłożone przez odpowiednie organy w państwach członkowskich. Zapłaty/odzyskania salda końcowego dokonuje się dopiero po zakończeniu tej oceny i zatwierdzeniu zestawienia wydatków. Kwota zatrzymana zgodnie z tym zbyciem na koniec 2016 r. wyniosła 1 mld EUR.

Zobowiązania z tytułu zasobów własnych odnoszą się do składek państw członkowskich do budżetu UE, które miały zostać zwrócone na koniec roku w następstwie 4. i 5. budżetu korygującego z 2016 r. Znaczna kwota, którą zwrócono państwom członkowskim dopiero w styczniu 2017 r., wynika z późnego przyjęcia budżetów korygujących 4 i 5/2016, które oparto na rozporządzeniu w sprawie zasobów własnych i korektach związanych z nowymi przepisami wprowadzonymi nową decyzją w sprawie zasobów własnych z 2014 r.

Szacunkowe kwoty niekwalifikowalne oraz inne zaliczki dla państw członkowskich pozostające do wypłacenia

Zobowiązania zmniejszono o tę część kwoty z otrzymanych wniosków o zwrot kosztów, wymagających jeszcze sprawdzenia, którą uznano za niekwalifikowalną. Największe kwoty dotyczą dyrekcji generalnych odpowiedzialnych za działania strukturalne. Zobowiązania zmniejszono także o część kwoty z otrzymanych wniosków o zwrot kosztów dotyczących innych zaliczek dla państw członkowskich (zob. informacja dodatkowa **2.5.2**), które są nadal do wypłaty na koniec roku (395 mln EUR).

Wnioski o płatności zaliczkowe

Oprócz wspomnianych powyżej kwot wnioski o płatności zaliczkowe, które wpłynęły, opiewają na kwotę 594 mln EUR, a płatności z ich tytułu nie zostały jeszcze zrealizowane na koniec roku. Zgodnie z regułami rachunkowości UE kwot tych nie księguje się jako zobowiązania.

2.13. BIERNE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE KOSZTÓW I PRZYCHODY PRZYSZŁYCH OKRESÓW

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów	66 800	67 358
Przychody przyszłych okresów	638	869
Inne	143	175
Ogółem	67 580	68 402

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów mają następującą strukturę:

	<i>w mln EUR</i>	
	31.12.2016	31.12.2015
EFRG	33 033	38 263
EFRRROW oraz inne instrumenty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich	17 024	14 806
EFRR i FS	7 157	5 026
EFS	3 473	2 636
Inne	6 112	6 627
Ogółem	66 800	67 358

Największe zmiany dotyczą Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i wynikają z lepszej realizacji płatności na poziomie państw członkowskich w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. – oznacza to, że przedstawiono rzeczywiste zestawienia i nie ma potrzeby opracowywania danych szacunkowych na koniec roku. Spadek w wysokości 5,2 mld EUR jest zatem zrównoważony przez podobny wzrost zobowiązań – zob. informacja dodatkowa 2.12.

Wzrost w wysokości 3 mld EUR w ramach polityki spójności wynika ze zwiększonej realizacji na poziomie beneficjentów końcowych.

Wzrost w rozliczeniach międzyokresowych dotyczących EFRRROW (2,2 mld EUR) jest związany z niższym poziomem płatności otrzymanych za okres 2014–2020, co oznacza, że więcej kwot musiało zostać rozliczonych pod koniec roku.

Poza EFRG wszystkie inne rozliczenia międzyokresowe państw członkowskich ujęto w zobowiązaniach pozostających do spłaty, podobnie jak większość „pozostałych” rozliczeń międzyokresowych – zob. informacja dodatkowa 5.1.

AKTYWA NETTO

2.14. REZERWY

		<i>w mln EUR</i>	
	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Kapitał z aktualizacji wyceny	2.14.1	325	292
Kapitał rezerwowy Funduszu Gwarancyjnego	2.14.2	2 643	2 561
Inne kapitały rezerwowe	2.14.3	1 873	1 829
Ogółem		4 841	4 682

2.14.1. Kapitał z aktualizacji wyceny

Zgodnie z zasadami rachunkowości UE korekta do wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży jest ujmowana w kapitale z aktualizacji wyceny.

Zmiany w kapitale z aktualizacji wyceny w okresie sprawozdawczym

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży:		
Uwzględnione w kapitale z aktualizacji wyceny	34	79

<i>w mln EUR</i>		
	2016	2015
Uwzględnione w informacjach dodatkowych do sprawozdania z finansowych wyników działalności	0	(33)
	34	46
Odnosi się do uczestników rozliczających się zgodnie z metodą praw własności	(0)	7
Ogółem	33	53

2.14.2. **Kapitał rezerwowy Funduszu Gwarancyjnego**

Ten kapitał rezerwowy odzwierciedla kwotę docelową w wysokości 9 % pozostających kwot należnych gwarantowanych przez budżet UE w ramach upoważnienia EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich, wymaganą do zatrzymania jako aktywa w Funduszu Gwarancyjnym dla działań zewnętrznych (zob. informacja dodatkowa **2.4.1**).

2.14.3. **Inne kapitały rezerwowe**

Kwota ta obejmuje przede wszystkim kapitał rezerwowy EWWiS w likwidacji (1 524 mln EUR) na aktywa Funduszu Badawczego Węgla i Stali, który utworzono w związku z likwidacją EWWiS.

2.15. **KWOTY, DO WNIESIENIA KTÓRYCH NALEŻY WEZWAĆ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE**

<i>w mln EUR</i>	
Kwoty, do wniesienia których należy wezwać państwa członkowskie, na dzień 31.12.2015	77 124
Zwrot nadwyżki budżetowej za 2015 r. państwom członkowskim	1 349
Zmiany stanu kapitału rezerwowego Funduszu Gwarancyjnego	82
Inne zmiany stanu kapitału rezerwowego	58
Wynik ekonomiczny za rok	(1 733)
Ogółem kwoty, do wniesienia których należy wezwać państwa członkowskie, na dzień 31.12.2016	76 881

Kwota ta stanowi tę część kosztów poniesionych już przez UE do dnia 31 grudnia, która będzie musiała zostać sfinansowana z przyszłych budżetów. Wiele kosztów ujmowanych jest zgodnie z zasadami rachunkowości memoriałowej w roku N, choć mogą one zostać faktycznie poniesione w roku N+1 (lub później) i sfinansowane w związku z tym z budżetu na rok N+1 (lub później). W związku z ujęciem w sprawozdaniu finansowym tych zobowiązań oraz ze względu na fakt, że odpowiednie kwoty są finansowane z przyszłych budżetów, na koniec roku zobowiązania znacząco przekraczają poziom aktywów. Najbardziej znaczące kwoty, na które należy zwrócić uwagę, dotyczą działań Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz świadczeń pracowniczych.

Należy również zauważyć, że nie ma to wpływu na wynik budżetu – dochody budżetowe powinny zawsze być równe wydatkom budżetowym lub je przewyższać, a każda nadwyżka dochodów zwracana jest państwom członkowskim.

3. INFORMACJE DODATKOWE DO SPRAWOZDANIA Z FINANSOWYCH WYNIKÓW DZIAŁALNOŚCI

PRZYCHODY

PRZYCHODY Z TRANSAKCYJ INNYCH NIŻ TRANSAKCYJE WYMIANY: ZASOBY WŁASNE

3.1. **ZASOBY WŁASNE OPARTE NA DNB**

Przychody z tytułu zasobów własnych stanowią zasadniczą część przychodów operacyjnych UE. Spośród trzech kategorii zasobów własnych, do których należą tradycyjne zasoby własne („TZW”), zasoby oparte na VAT oraz zasoby oparte na DNB, najbardziej znaczące są zasoby oparte na DNB w kwocie 95 578 mln EUR (w 2015 r.: 95 355 mln EUR).

3.2. TRADYCYJNE ZASOBY WŁASNE

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
Cła	20 301	18 524
Oplaty wyrównawcze od cukru	138	125
Ogółem	20 439	18 649

Tradycyjne zasoby własne (TZW) obejmują cła i opłaty wyrównawcze od cukru. Państwa członkowskie zatrzymują — na poczet kosztów poboru — 20 % tradycyjnych zasobów własnych, a powyższe kwoty są przedstawione z uwzględnieniem tego odliczenia.

3.3. ZASOBY WŁASNE OPARTE NA VAT

Zasoby własne oparte na VAT pochodzą z obciążeń podstaw VAT państw członkowskich, które zostały w tym celu hipotetycznie ujednoczone zgodnie z przepisami UE. Składka oparta na VAT obliczana jest przy zastosowaniu jednolitej stawki poboru w wysokości 0,3 % w odniesieniu do podstawy każdego państwa członkowskiego. Na lata 2014–2020 w decyzji Rady 2014/335/UE, Euratom przewidziano obniżoną stawkę poboru (0,15 %) w przypadku Niemiec, Niderlandów i Szwecji. Zmniejszenie dochodów opartych na VAT w 2016 r. wynika przede wszystkim z faktu, że w 2016 r. po raz pierwszy zastosowano obniżoną stawkę poboru po wejściu w życie decyzji w sprawie zasobów własnych z 2014 r.

PRZYCHODY Z TRANSAKCYJ INNYCH NIŻ TRANSAKCYJE WYMIANY: PRZESUNIĘCIA ŚRODKÓW

3.4. GRZYWNY

Przychody wynoszące 3 858 mln EUR (w 2015 r.: 531 mln EUR) odnoszą się do grzywien nałożonych przez Komisję za naruszenie przepisów, głównie w sprawach z zakresu konkurencji. Należności i powiązane przychody ujmuje się po podjęciu przez Komisję decyzji o nałożeniu grzywny i oficjalnym powiadomieniu o takiej decyzji jej adresata. Największe kwoty w 2016 r. i tym samym znaczący wzrost w porównaniu do dochodów uzyskanych z tytułu grzywien w 2015 r. dotyczą grzywien na rynkach samochodów ciężarowych (2 927 mln EUR) i w sektorze bankowym (485 mln EUR).

3.5. ODZYSKANIE WYDATKÓW

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
Zarządzanie dzielone	1 876	1 465
Zarządzanie bezpośrednie	56	76
Zarządzanie pośrednie	15	6
Ogółem	1 947	1 547

Ta pozycja obejmuje wystawione przez Komisję nakazy odzyskania środków, realizowane w drodze wpłaty gotówkowej przez dłużnika lub potrącenia należności od późniejszych płatności zarejestrowanych w systemie rachunkowości Komisji, mające na celu odzyskanie środków wcześniej wydatkowanych z budżetu ogólnego. Odzyskanie środków dokonywane jest na podstawie kontroli, audytów lub analizy kwalifikowalności; działania te zajmują więc istotne miejsce w wykonaniu budżetu UE. Operacje te służą ochronie budżetu UE przed wydatkami poniesionymi z naruszeniem przepisów prawa i są o tyle istotne, że wyniki audytu przeprowadzonego przez Trybunał Obrachunkowy wskazują na istotny poziom błędów w dokonywaniu płatności z budżetu UE – zob. roczne sprawozdanie Trybunału zawierające poświadczenie wiarygodności rachunków, jak również legalności i prawidłowości operacji leżących u ich podstaw.

Pozycja ta obejmuje także nakazy odzyskania środków wystawione przez państwa członkowskie beneficjentom środków EFRG, a także zmiany szacunków dotyczących naliczonych dochodów na koniec poprzedniego roku w porównaniu z rokiem bieżącym.

Kwoty przedstawione w powyższej tabeli odzwierciedlają przychody uzyskane przez wystawienie nakazów odzyskania środków. Z tego względu dane te nie mogą odzwierciedlać i nie odzwierciedlają w pełni środków zastosowanych w celu ochrony budżetu UE, w szczególności w odniesieniu do polityki spójności, w przypadku której istnieją specjalne mechanizmy zapewniające korektę wydatków niekwalifikowalnych i w większości przypadków niewymagające wystawienia nakazu odzyskania środków. Nie uwzględniono w nich kwot odzyskanych przez kompensowanie z wydatkami, kwot odzyskanych przez wycofanie płatności oraz odzyskanych płatności zaliczkowych.

Zdecydowana większość kwoty ogółem przypada na należności odzyskane w ramach zarządzania dzielonego:

Rolnictwo: EFRG i rozwój obszarów wiejskich

W odniesieniu do EFRG oraz EFRROW kwoty ujęte w ramach tej pozycji jako przychód za dany rok to korekty finansowe za ten rok oraz zwroty zgłoszone przez państwa członkowskie i odzyskane w ciągu roku, a także wzrost netto pozostających kwot należnych zgłoszonych przez państwa członkowskie do odzyskania na koniec roku w związku z nadużyciami finansowymi i nieprawidłowościami.

Polityka spójności

Główne kwoty odnoszące się do polityki spójności obejmują nakazy odzyskania środków, wystawione przez Komisję w celu odzyskania nienależnych wypłat dokonanych w poprzednich latach, oraz pomniejszenia wydatków pomniejszone o zmniejszenie naliczonych przychodów na koniec roku.

3.6. INNE PRZYCHODY Z TRANSAKCI INNYCH NIŻ TRANSAKcje WYMIANY

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
<i>Dostosowania budżetowe</i>	1 956	984
<i>Podatki i składki płacone przez personel</i>	1 189	1 115
<i>Wkłady państw trzecich</i>	953	946
<i>Wkłady państw członkowskich w pomoc zewnętrzną</i>	732	0
<i>Przekazanie aktywów</i>	147	197
<i>Dostosowania rezerw</i>	14	71
<i>Opłaty rolne</i>	5	814
<i>Inne</i>	744	939
Ogółem	5 740	5 067

Korekty budżetowe obejmują nadwyżkę budżetową z 2015 r. (1 349 mln EUR), która została pośrednio zwrócona państwom członkowskim poprzez odliczenie kwot zasobów własnych, które państwa te muszą przekazać UE w kolejnym roku — tym samym stanowi ona przychód w 2016 r.

Przychody z podatków i składek płaconych przez personel wynikają przede wszystkim z odliczeń od wynagrodzeń pracowników i obejmują przede wszystkim dwie znaczące kwoty: składki emerytalno-rentowe i podatki dochodowe personelu.

Wkłady państw trzecich to wkłady państw EFTA oraz krajów przystępujących.

Wkłady państw członkowskich w pomoc zewnętrzną to przede wszystkim kwoty otrzymane na utworzenie Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji.

Przychody z przekazania aktywów dotyczą przede wszystkim przekazania Komisji satelitów w ramach programu Copernicus (dawny program GMES) przez Europejską Agencję Kosmiczną (ESA) (zob. informacja dodatkowa 2.2). Zgodnie z zasadami rachunkowości UE przekazanie to jest transakcją inną niż transakcja wymiany; nastąpi ono powtórnie w przyszłych okresach w odniesieniu do pozostałych satelitów Copernicus, które są obecnie w budowie.

Oplaty rolne obejmują opłaty wyrównawcze w sektorze mleka, które są instrumentem zarządzania rynkiem i mają na celu karanie tych producentów mleka, którzy przekroczyli swoje ilości referencyjne. Jako że nie są one powiązane z wcześniejszymi płatnościami dokonanyymi przez Komisję, w praktyce uznaje się je za dochody przeznaczone na określony cel. Znaczna kwota opłat wyrównawczych w sektorze mleka w ubiegłym roku wynikała przede wszystkim z dodatkowej opłaty w wysokości 811 mln EUR.

PRZYCHODY Z TRANSAKCJI WYMIANY

3.7. PRZYCHODY FINANSOWE

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
Przychody odsetkowe z tytułu:		
płatności zaliczkowych	(0)	9
opóźnień w płatnościach	108	20
aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	24	56
pożyczek	1 446	1 616
środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	6	14
aktywów finansowych, które utraciły wartość	9	7
Inne	0	0
Przychody odsetkowe	1 592	1 721
Przychody z tytułu dywidend	13	8
Zrealizowany zysk ze sprzedaży aktywów finansowych	35	50
Przychody finansowe z tytułu aktywów lub zobowiązań finansowych wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt	0	—
Inne przychody finansowe	128	66
Ogółem	1 769	1 846

Przychody odsetkowe z tytułu pożyczek dotyczą głównie pożyczek udzielonych na pomoc finansową (zob. informacja dodatkowa 2.4.3).

3.8. INNE PRZYCHODY Z TRANSAKCJI WYMIANY

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
Dodatnie różnice kursowe	331	970
Przychody z opłat z tytułu świadczonych usług	267	358
Przychody z opłat i premii powiązanych z instrumentami finansowymi	48	43
Sprzedaż towarów	46	43

w mln EUR		
	2016	2015
Przychody powiązane z rzeczowymi aktywami trwałymi	17	4
Inne	288	145
Ogółem	996	1 562

WYDATKI**3.9. ZARZĄDZANIE DZIELONE**

w mln EUR		
Wydatkowane przez państwa członkowskie	2016	2015
Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji	44 152	45 032
Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz inne instrumenty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich	12 604	16 376
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Fundusz Spójności	35 045	38 745
Europejski Fundusz Społeczny	9 366	9 849
Inne	1 606	2 380
Ogółem	102 772	112 382

Zmniejszenie wydatków na obszar spójności o 4,2 mld EUR jest spowodowane przejściem z poprzedniego okresu programowania 2007–2013 do okresu 2014–2020: jak można by oczekiwać, koszty zadeklarowane za poprzedni okres spadają, natomiast koszty związane z bieżącym okresem rosną, nadal utrzymując się jednak na niskim poziomie. Z tego samego powodu nastąpił spadek wydatków poniesionych w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz innych instrumentów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich o 3,8 mld EUR – zob. również informacja dodatkowa **2.13**.

Podpozycja „Inne” obejmuje przede wszystkim: rybołówstwo i gospodarkę morską (756 mln EUR), Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (310 mln EUR) oraz Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (178 mln EUR).

3.10. ZARZĄDZANIE BEZPOŚREDNIE

w mln EUR		
	2016	2015
Wydatkowane przez Komisję	9 254	10 089
Wydatkowane przez agencje wykonawcze	6 259	5 532
Wydatkowane przez fundusze powiernicze	97	6
Ogółem	15 610	15 626

Kwoty te dotyczą przede wszystkim realizacji polityki badawczej (7,1 mld EUR) i programów sieci transeuropejskich (2,0 mld EUR), a także europejskiej polityki sąsiedztwa (1,0 mld EUR), instrumentów współpracy na rzecz rozwoju (1,2 mld EUR) i pomocy humanitarnej (0,7 mld EUR).

3.11. ZARZĄDZANIE POŚREDNIE

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
Wydatkowane przez inne agencje i organy UE	2 547	1 209
Wydatkowane przez państwa trzecie	876	905
Wydatkowane przez organizacje międzynarodowe	2 382	2 127
Wydatkowane przez inne podmioty	2 035	2 107
Ogółem	7 840	6 348

3.12. KOSZTY PERSONELU ORAZ RENT I EMERYTUR

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
Koszty personelu	6 074	5 838
Koszty rent i emerytur	3 702	4 435
Ogółem	9 776	10 273

Koszty rent i emerytur odnoszą się do tych elementów przepływów, które są skutkiem wyceny aktuarialnej zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych różnych od założeń aktuarialnych.

3.13. ZMIANY W ZAŁOŻENIACH AKTUARIALNYCH DOTYCZĄCYCH ŚWIADCZEŃ PRACOWNICZYCH

Strata aktuarialna netto w wysokości 1 mld EUR wykazana w tej pozycji dotyczy zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych ujętych w bilansie (zob. informacja dodatkowa 2.9).

3.14. KOSZTY FINANSOWE

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
Koszty odsetkowe:		
Zaciągnięte pożyczki	1 440	1 607
Inne	57	21
Leasing finansowy	67	91
Straty z tytułu trwałej utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	40	27
Odписy aktualizujące z tytułu utraty wartości pożyczek i należności	184	174
Zrealizowana strata ze sprzedaży aktywów finansowych	0	3

w mln EUR

	2016	2015
Straty z aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt	1	—
Inne koszty finansowe	116	63
Ogółem	1 904	1 986

Kwota kosztów odsetkowych z tytułu zaciągniętych pożyczek odpowiada dochodom z odsetek od pożyczek udzielonych na pomoc finansową (transakcje typu *back-to-back*).

3.15. UDZIAŁ W WYNIKU WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I JEDNOSTEK STOWARZYSZONYCH

Zgodnie z metodą praw własności UE ujmuje w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności swój udział w wyniku wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych (zob. informacja dodatkowa 2.3).

3.16. INNE KOSZTY

w mln EUR

	2016	2015
Koszty administracyjne i informatyczne	2 455	2 419
Koszty powiązane z rzeczowymi aktywami trwałymi	1 404	1 304
Dostosowania rezerw	685	520
Ujemne różnice kursowe	505	785
Zmniejszenie grzywien przez Trybunał Sprawiedliwości	18	1 137
Inne	419	458
Ogółem	5 486	6 623

Spadek innych kosztów wynika przede wszystkim z anulowania grzywien nałożonych w 2015 r., w przypadku których Trybunał Sprawiedliwości orzekł na rzecz ukaranego przedsiębiorstwa.

W kosztach powiązanych z rzeczowymi aktywami trwałymi uwzględniono kwotę 383 mln EUR (w 2015 r.: 373 mln EUR) związaną z leasingiem operacyjnym.

Koszty związane z badaniami i rozwojem zostały ujęte w kosztach administracyjnych i informatycznych; przedstawiają się one następująco:

w mln EUR

	2016	2015
Koszty prac badawczych	344	384
Niekapitalizowane koszty prac rozwojowych	88	60
Ogółem	431	443

3.17. SPRAWOZDAWCZOŚĆ DOTYCZĄCA SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI WEDŁUG DZIAŁÓW WIELOLETNICH RAM FINANSOWYCH (WRF)

	w mln EUR						
	Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	Trwały wzrost	Bezpieczeństwo i obywatelstwo	Globalny wymiar Europy	Administracja	Nieprzyszielone do działań WRF ⁽¹⁾	Ogółem
Zasoby własne oparte na DNB	—	—	—	—	—	95 578	95 578
Tradycyjne zasoby własne	—	—	—	—	—	20 439	20 439
VAT	—	—	—	—	—	15 859	15 859
Grzywny	—	—	—	—	—	3 858	3 858
Odzyskanie wydatków	48	1 871	4	23	—	1	1 947
Inne	785	171	28	105	4 750	(97)	5 740
Przychody z transakcji innych niż transakcje wymiany	834	2 041	32	128	4 750	135 638	143 422
Przychody finansowe	87	0	0	21	0	1 661	1 769
Inne	121	(11)	(7)	(5)	307	592	996
Przychody z transakcji wymiany	208	(11)	(7)	16	307	2 253	2 765
Przychody ogółem	1 041	2 030	25	144	5 057	137 891	146 187
Koszty wydatkowane przez państwa członkowskie:							
EFRG	—	(44 152)	—	—	—	—	(44 152)
EFROW oraz inne instrumenty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich	—	(12 604)	—	—	—	—	(12 604)
EFRR i FS	(35 045)	—	—	—	—	—	(35 045)
EFS	(9 366)	—	—	—	—	—	(9 366)
Inne	(466)	(754)	(470)	84	—	—	(1 606)
Wydatkowane przez KE, agencje wykonawcze i fundusze powiernicze	(10 143)	(544)	(957)	(3 951)	(50)	34	(15 610)
Wydatkowane przez inne agencje i organy UE	(2 028)	(110)	(662)	(265)	—	518	(2 547)

	w mln EUR						
	Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	Trwały wzrost	Bezpieczeństwo i obywatelstwo	Globalny wymiar Europy	Administracja	Nieprzydzielone do działań WRF ⁽¹⁾	Ogółem
Wydatkowane przez państwa trzecie i organizacje międzynarodowe	(274)	(5)	(188)	(2 792)	—	—	(3 258)
Wydatkowane przez inne podmioty	(1 411)	(16)	(2)	(606)	(0)	—	(2 035)
Koszty personelu oraz rent i emerytur	(1 593)	(345)	(390)	(575)	(5 968)	(904)	(9 776)
Zmiany w założeniach aktuarialnych dotyczących świadczeń pracowniczych	—	—	—	—	(1 068)	—	(1 068)
Koszty finansowe	(173)	(47)	(1)	(20)	(127)	(1 536)	(1 904)
Udział w wyniku wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych	2	—	—	—	—	—	2
Inne koszty	(1 468)	(83)	(102)	(70)	(3 196)	(566)	(5 486)
Koszty ogółem	(61 964)	(58 659)	(2 772)	(8 195)	(10 409)	(2 455)	(144 454)
Wynik ekonomiczny za rok	(60 923)	(56 629)	(2 747)	(8 051)	(5 352)	135 436	1 733

(¹) Pozycja „Nieprzydzielone do działań WRF” obejmuje wykonanie budżetu jednostek objętych konsolidacją i wyłączenia konsolidacyjne, operacje pozabudżetowe i nieprzydzielone programy z nietotnymi kwotami.

Prezentacja przychodów i kosztów według działań wieloletnich ram finansowych opiera się na szacunkach, ponieważ nie wszystkie zobowiązania są powiązane z działaniami WRF.

4. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE I AKTYWA

4.1. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE

Zobowiązania warunkowe to ewentualne przyszłe zobowiązania płatnicze Unii Europejskiej, które mogą wynikać z poprzednich wydarzeń lub prawnie wiążących zobowiązań, ale które będą zależą od przyszłych wydarzeń nie w pełni zależnych od UE. Dotyczą głównie udzielonych gwarancji finansowych (na pożyczki i programy pomocy finansowej) i ryzyka prawnego. Wszystkie zobowiązania warunkowe, z wyjątkiem tych dotyczących grzywien i gwarancji objętych funduszami (zob. informacja dodatkowa 2.4.1), gdyby stały się wymagalne, byłyby w kolejnych latach finansowane z budżetu UE (i tym samym z budżetów państw członkowskich UE).

4.1.1. Gwarancje budżetowe

w mln EUR

	31.12.2016			31.12.2015		
	Pułap	Podpisano	Kwoty wypłacone	Pułap	Podpisano	Kwoty wypłacone
Gwarancje udzielone w ramach upoważnienia EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich	40 645	30 161	21 145	41 764	28 741	19 450
Gwarancja EFIS	16 000	11 245	4 392	16 000	1 252	202
Ogółem	56 645	41 406	25 537	57 764	29 993	19 652

Powyższa tabela przedstawia zakres ekspozycji budżetu UE na ewentualne przyszłe płatności związane z gwarancjami udzielonymi grupie EBI. Wypłacone kwoty odpowiadają kwotom przyznanym już beneficjentom końcowym, zaś kwoty podpisane obejmują wypłacone kwoty i umowy podpisane już z beneficjentami, ale jeszcze niewypłacone. Pułap oznacza całkowitą gwarancję, że UE, w ramach swojego budżetu, a tym samym jej państwa członkowskie zobowiązały się do pokrycia kwot.

Gwarancje udzielone w ramach upoważnienia EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich

Gwarancje z budżetu UE obejmują pożyczki, na które EBI podpisał umowy i których bank ten udzielił z własnych zasobów państwom trzecim. Na dzień 31 grudnia 2016 r. kwota pożyczek niespłaconych i zabezpieczonych gwarancją UE wyniosła 21,1 mld EUR. Gwarancje budżetowe UE obejmują kwoty:

- 19 481 mln EUR (w 2015 r.: 19 450 mln EUR) w ramach Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych (zob. informacja dodatkowa 2.4.1) oraz
- 1 664 mln EUR (w 2015 r.: 1 987 mln EUR) bezpośrednio na pożyczki udzielane państwom członkowskim przed przystąpieniem.

Oprócz kwoty 21,1 mld EUR wykazanej powyżej jako zobowiązanie warunkowe, gwarancją UE objęta jest kwota 309 mln EUR niespłaconych pożyczek na rzecz Syrii, w odniesieniu do której to kwoty ustanowiono rezerwy – zob. informacja dodatkowa 2.10.

Gwarancja UE udzielona w ramach upoważnienia EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich związana z pożyczkami udzielonymi przez EBI jest ograniczona do 65 % sald należności z tytułu umów podpisanych po 2007 r. (upoważnienia na lata 2007–2013 i 2014–2020). W przypadku umów podpisanych przed 2007 r. gwarancja UE ograniczona jest do określonego procentowego pułapu zatwierdzonej wysokości linii kredytowej; w większości przypadków wynosi ona 65 %, ale może także wynosić 70 %, 75 % lub 100 %. W przypadku gdy pułap ten nie zostaje osiągnięty, gwarancja unijna obejmuje pełną kwotę.

W celu ujawnienia jednak maksymalnego poziomu ryzyka, na jaki narażona była UE na dzień 31 grudnia 2016 r., należy uwzględnić również pożyczki zatwierdzone do podpisania, ale jeszcze niepodpisane (10,5 mld EUR) oraz pożyczki podpisane, ale jeszcze niewypłacone (9 mld EUR).

Gwarancja w ramach Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS)

EFIS to inicjatywa mająca na celu zwiększenie zdolności do ponoszenia ryzyka grupy EBI, umożliwiającą EBI zainwestowanie do 61 mld EUR w UE. EFIS nie jest odrębną osobą prawną ani funduszem inwestycyjnym *sensu stricto*. Rezerwa na ryzyko EFIS zapewnia EBI ochronę przed ewentualnymi stratami na operacjach podstawowych. Składa się z przydziału zasobów w wysokości 5 mld EUR z kapitału własnego EBI i gwarancji budżetu UE w wysokości do 16 mld EUR (maksymalna kwota gwarancji). Docelowo dodatkowe finansowanie państw członkowskich, krajowych banków rozwoju i inwestorów prywatnych powinno podnieść inwestycje w UE do poziomu 315 mld EUR.

Operacje EFIS prowadzone są w ramach dwóch segmentów: segmentu obszaru infrastruktury i innowacji (IIW), wdrażanego przez EBI (gwarancje UE w wysokości 13 mld EUR), oraz segmentu MŚP (SMEW), wdrażanego przez EFI (gwarancja UE w wysokości 3 mld EUR). Oba segmenty będą obejmować portfel dłużny oraz portfel kapitałowy. EFI działa na podstawie porozumienia z EBI w oparciu o gwarancję EBI, która z kolei jest objęta kontrgwarancją UE.

Do celów wykorzystania gwarancji UE proces realizacji EFIS jest nadzorowany przez radę sterującą działającą na zasadzie konsensusu i składającą się z czterech członków, z których trzech zostało powołanych przez Komisję, a jeden przez EBI. Rada sterująca nie podejmuje decyzji inwestycyjnych.

UE i EBI odgrywają w EFIS odrębne role. EFIS utworzono w ramach EBI, który finansuje jego operacje (instrumenty dłużne i inwestycje kapitałowe) oraz pożyczka w tym celu niezbędne środki na rynkach kapitałowych. W odniesieniu do IIW EBI podejmuje decyzje inwestycyjne niezależnie i zarządza jego operacjami zgodnie z zasadami i procedurami, które są takie same jak zasady i procedury stosowane wobec jego własnych operacji (prowadzonych na własne ryzyko). Aby zapewnić, że inwestycje w ramach EFIS będą ukierunkowane na konkretny cel, jakim jest usunięcie niedoskonałości rynku, które hamują inwestycje w UE, oraz że inwestycje te kwalifikują się do ochrony zapewnianej przez gwarancję UE, utworzono specjalną strukturę na potrzeby zarządzania. Komitet inwestycyjny, złożony z niezależnych ekspertów, analizuje każdy projekt zaproponowany przez EBI pod względem kwalifikowalności do ochrony gwarancyjnej UE. Po potwierdzeniu kwalifikowalności operacji do objęcia jej gwarancją EFIS decyzja w sprawie kontynuacji projektu i zarządzania nim jest objęta normalnym cyklem projektowym i procesem zarządzania EBI.

Rola UE wiąże się z udzieleniem gwarancji budżetowej UE obejmującej część potencjalnych start, które EBI może ponieść na inwestycjach w instrumenty dłużne i kapitałowe. W związku z tym UE nie ingeruje w wybór operacji EFIS i zarządzanie nimi, nie inwestuje środków w operacje EFIS i nie jest bezpośrednią stroną umowy dotyczącej instrumentów bazowych. Jako że wymogi unijnych reguł rachunkowości (oraz IPSAS) w zakresie kontroli i rachunkowości w odniesieniu do konsolidacji nie zostały spełnione, powiązanych aktywów nie uwzględniono w skonsolidowanym sprawozdaniu rocznym UE.

Maksymalna kwota gwarancji UE wynosi niezmiennie 16 mld EUR, więc łączne płatności netto z budżetu UE nie przekraczają tej kwoty. Wpłaty z gwarancji UE będą prowadzone w ramach funduszu gwarancyjnego EFIS – zob. informacja dodatkowa **2.4.1**. Na koniec 2016 r. aktywa funduszu gwarancyjnego wyniosły łącznie 1 mld EUR, natomiast pozostała kwota 2,4 mld EUR została już zaangażowana, ale nie została jeszcze wypłacona i ujęto ją w kwocie wykazanej jako zobowiązanie pozostające do spłaty w informacji dodatkowej **5.1**.

Gwarancja UE udzielona grupie EBI w ramach EFIS została ujęta jako zobowiązanie z tytułu gwarancji finansowej w odniesieniu do portfela dłużnego oraz jako zobowiązanie warunkowe w odniesieniu do portfela dłużnego i kapitałowego. W związku z tym, że inwestycje objęte gwarancjami są finansowane i kontrolowane przez EBI, powiązane z nimi aktywa finansowe nie zostały uwzględnione w skonsolidowanym sprawozdaniu rocznym UE.

W przypadku portfela dłużnego EFIS IIW gwarancja UE obejmuje pierwszy element straty w portfelu operacji finansowych EBI, które mają głównie postać standardowych pożyczek i gwarancji. Gwarancja unijna uruchamiana jest, gdy dłużnik nie dokona w terminie płatności lub w przypadku restrukturyzacji długu. Gwarancja UE jest opłacana proporcjonalnie do ryzyka podejmowanego przez UE, co odbywa się w postaci dystrybucji pomiędzy EBI a UE przychodów z tytułu ryzyka otrzymywanych przez EBI z operacji gwarantowanych. Przychody UE powinny być w pierwszej kolejności przeznaczone na pokrycie strat z tytułu operacji gwarantowanych. Gwarancja UE jest zatem rozliczana jako zobowiązanie z tytułu gwarancji finansowej i wyceniana w momencie początkowego ujęcia według wartości godziwej, którą jest wartość bieżąca netto należności z tytułu premii (przychody UE). W kolejnych dniach bilansowych zobowiązanie z tytułu gwarancji finansowej jest aktualizowane do wyższej z dwóch wartości: oczekiwanej straty lub początkowo ujętej kwoty, w odpowiednich przypadkach pomniejszonej o zakumulowaną amortyzację przychodów. Zobowiązanie z tytułu gwarancji finansowej jest uwzględniane z odliczeniem niepobranych jeszcze przychodów UE – wartość zerowa na dzień 31 grudnia 2016 r. – zob. informacja dodatkowa **2.11.3**.

W ramach portfela kapitałowego segmentu EFIS IIW, który składa się z bezpośrednich udziałów kapitałowych lub quasi-kapitałowych bądź pożyczek podporządkowanych, EBI inwestuje na zasadzie równorzędności na własne ryzyko, a także na ryzyko UE. W związku z powyższym gwarancja unijna obejmuje część inwestycji kapitałowych gwarantowaną przez UE, ujemne korekty wartości (niezrealizowane straty) na każdy dzień bilansowy, wartość poniesionych strat na wyjściu z inwestycji i koszty finansowania ponoszone przez EBI. W przypadkach, w których wartość inwestycji, która była wcześniej przedmiotem ujemnej korekty wartości, wzrośnie w kolejnych dniach sprawozdawczych, EBI zwraca UE tę kwotę do poziomu kosztu wytworzenia inwestycji. W momencie wyjścia z inwestycji UE ma również prawo do pobrania zysków z inwestycji przekraczających wysokość kosztu wytworzenia. Gwarancja UE jest pokrywana z przychodów EBI uzyskanych z gwarantowanych operacji, w tym z odsetek, dywidend i zrealizowanych zysków. Rozliczenie między UE a EBI dokonywane jest co roku po skompensowaniu strat i przychodów. Na dzień 31 grudnia 2016 r. w ramach operacji gwarantowanych przez UE w portfelu kapitałowym segmentu EFIS na infrastrukturę i innowacje zainwestowano 35,7 mln EUR, które zaksięgowano jako zobowiązanie warunkowe.

Portfel kapitałowy segmentu MŚP został uruchomiony dopiero w 2016 r. i obejmuje nieznaczące kwoty. Podejście księgowe do operacji kapitałowych zostanie określone przez księgowego po zasięgnięciu opinii unijnej grupy doradczej ds. standardów rachunkowości. Kwota 5 mln EUR została zainwestowana przez EFI i przedstawiona jako zobowiązanie warunkowe na dzień 31 grudnia 2016 r.

Powyższe zobowiązanie warunkowe obejmuje działania w ramach programów COSME i „Horyzont 2020”, które są tymczasowo objęte unijną gwarancją EFIS w ramach portfela dłużnego segmentu MŚP.

4.1.2. Gwarancje związane z pomocą finansową (operacje zaciągania i udzielania pożyczek)

w mln EUR

	31.12.2016			31.12.2015		
	Wykorzystane	Niewykorzystane	Ogółem	Wykorzystane	Niewykorzystane	Ogółem
EFSM	47 456	—	47 456	47 509	—	47 509
Bilans płatniczy	4 272	—	4 272	5 811	—	5 811
Pomoc makrofinansowa	2 964	1 313	4 277	3 024	1 323	4 347
Euratom	252	300	552	301	300	601
Ogółem	54 944	1 613	56 557	56 645	1 623	58 268

Gwarancje budżetowe UE obejmują pożyczki zaciągnięte w ramach transakcji typu *back-to-back* Komisji w celu sfinansowania pożyczek udzielonych państwom członkowskim i państwom trzecim – zob. również informacja dodatkowa 6. Wspomniane zaciągnięte pożyczki ujęto już jako zobowiązania w bilansie UE – więcej informacji można znaleźć w informacji dodatkowej 2.11.1. W przypadku niewykonania zobowiązań z tytułu pożyczek wzajemnych udzielonych z zaciągniętych pożyczek pełne koszty zaległych kwot zostałyby jednak pokryte z budżetu UE zgodnie z art. 14 rozporządzenia Rady nr 609/2014:

- zaciągnięte pożyczki związane z pożyczkami wypłaconymi w ramach EFSM są gwarantowane wyłącznie przez budżet UE;
- zaciągnięte pożyczki związane z pożyczkami wypłaconymi w ramach bilansu płatniczego są gwarantowane wyłącznie przez budżet UE;
- pożyczki na pomoc finansową są przede wszystkim objęte gwarancją z Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych (zob. informacja dodatkowa 2.4.1), a następnie z budżetu UE oraz
- gwarancje od osób trzecich stanowią pierwsze zabezpieczenie całych kwot niespłaconych pożyczek Euratomu. Fundusz Gwarancyjny pokryłyby kwoty pożyczek na rzecz państw trzecich, gdyby gwarancje stron trzecich tych kwot nie obejmowały.

Pożyczki EWWiS w likwidacji udzielone z pożyczonych funduszy nie są objęte gwarancją budżetową UE. Zamiast tego pokrywane są z aktywów finansowych EWWiS w likwidacji – zob. informacja dodatkowa 2.4.1.

4.1.3. Gwarancje udzielone na instrumenty finansowe UE

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
„Horyzont 2020”	921	459
Mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka	711	845

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
Instrument „Łącząc Europę” ⁽¹⁾	465	429
Inne	3	16
Ogółem	2 101	1 749

⁽¹⁾ Kwoty za poprzedni rok związane z inicjatywą w zakresie obligacji projektowych i instrumentem gwarancji kredytowych dla projektów TEN-T. Te dwa instrumenty połączono w 2016 r. w instrument „Łącząc Europę”.

Jak wspomniano w art. 140 ust. 3 rozporządzenia finansowego, wydatki budżetowe związane z instrumentem finansowym i zakres odpowiedzialności finansowej UE w żadnym wypadku nie przekraczają kwoty zaciągniętego na nie zobowiązania budżetowego, co wyklucza zobowiązania warunkowe dla budżetu. W praktyce oznacza to, że zobowiązania te posiadają w bilansie odpowiednik po stronie aktywów lub są pokrywane z zaległych zobowiązań budżetowych, które nie zostały ujęte jeszcze jako koszty. Powyższe zobowiązania warunkowe są wykazywane po potrąceniu rezerwy finansowej na te instrumenty – zob. informacja dodatkowa **2.10**.

4.1.4. Sprawy sądowe

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
Grzywny	1 834	3 951
Rolnictwo	1 711	1 377
Spójność	3	3
Inne	600	795
Ogółem	4 148	6 125

Grzywny

Kwoty te dotyczą grzywien, które Komisja nałożyła za naruszenie reguł konkurencji i które zostały wstępnie uiszczone przez ukarane przedsiębiorstwa zgodnie z art. 90 ust. 1 zasad stosowania rozporządzenia finansowego, przy czym złożono odwołanie lub nie wiadomo, czy zostanie ono złożone. Zobowiązanie warunkowe zostanie utrzymane, dopóki nie uprawomocni się orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości w danej sprawie lub dopóki nie upłynie okres odwołania. Uzyskane odsetki od płatności tymczasowych ujęto w wyniku ekonomicznym za dany rok oraz jako zobowiązania warunkowe, tak aby uwzględnić brak pewności co do tytułu prawnego Komisji do tych kwot.

Jeżeli UE przegra którąkolwiek z tych spraw dotyczących nałożonych grzywien, budżet UE nie zostanie obciążony, ponieważ grzywny zostały wstępnie uiszczone, a środki pieniężne są przechowywane na specjalnych rachunkach bankowych (zob. informacja dodatkowa **2.8**) albo na funduszu BUFI, który utworzono specjalnie w tym celu (zob. informacja dodatkowa **2.4.1**). Kwota grzywien jest uznawana za dochód budżetowy dopiero gdy grzywny mają charakter ostateczny (art. 83 rozporządzenia finansowego).

Rolnictwo

Są to zobowiązania warunkowe wobec państw członkowskich uzależnione od wyroku Trybunału Sprawiedliwości, związane z decyzjami dotyczącymi zgodności odnośnie do EFRG, oraz korektami finansowymi w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich i pomocy przedakcesyjnej. Ustalenie ostatecznej kwoty zobowiązania oraz roku, w którym kwota wynikająca z pomyślnego zaskarżenia decyzji przed Trybunałem Sprawiedliwości zostanie zapisana w budżecie, zależeć będzie od czasu trwania postępowania przed Trybunałem.

Spójność

Są to zobowiązania warunkowe wobec państw członkowskich w związku z działaniami w ramach polityki spójności, ujęte w oczekiwaniu na wyznaczenie daty rozprawy lub wyrok Trybunału Sprawiedliwości.

Inne sprawy sądowe

Pozycja ta odnosi się do powództw o odszkodowanie obecnie wniesionych przeciwko UE, innych sporów prawnych oraz szacunkowych kosztów postępowania przed sądem. Należy zauważyć, że w przypadku powództwa o odszkodowanie na mocy art. 288 Traktatu WE strona skarżąca musi udowodnić, że instytucja dopuściła się wystarczająco poważnego naruszenia przepisu prawa przyznającego uprawnienia osobom fizycznym, oraz wykazać faktyczne szkody poniesione przez stronę skarżącą, jak również istnienie związku przyczynowo-skutkowego między bezprawnym działaniem a szkodą.

4.2. AKTYWA WARUNKOWE

	<i>w mln EUR</i>	
	31.12.2016	31.12.2015
<i>Gwarancje otrzymane:</i>		
<i>Gwarancje wykonania</i>	369	398
<i>Inne gwarancje</i>	28	27
<i>Inne aktywa warunkowe</i>	34	48
Ogółem	431	474

Gwarancji wykonania wymaga się, aby zagwarantować wywiązanie się przez beneficjentów finansowania UE ze zobowiązań przewidzianych w umowach zawartych z UE.

5. ZOBOWIĄZANIA BUDŻETOWE I PRAWNE

Niniejsza informacja dodatkowa zawiera informacje na temat procedury budżetowej i przyszłych potrzeb finansowych, a nie na temat zobowiązań istniejących na dzień 31 grudnia 2016 r.

W wieloletnich ramach finansowych (WRF) zatwierdzonych przez państwa członkowskie zdefiniowano programy i określono pułapy dla działań w budżecie dotyczące środków na zobowiązania oraz łączną kwotę środków na płatności, w ramach których UE może przyjąć zobowiązania budżetowe i prawne i ostatecznie może dokonać płatności za okres siedmiu lat – zob. tabela 1.1 w informacjach dodatkowych do sprawozdań z wykonania budżetu.

Pułapy WRF zostały przyjęte przez Radę (państwa członkowskie) za zgodą Parlamentu Europejskiego, zaś art. 16 rozporządzenia nr 1306/2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej zawiera bezpośrednie powiązanie między rocznym pułapem wydatków EFRG a rozporządzeniem w sprawie WRF. Parlament Europejski i Rada przyjęły również odpowiednie akty podstawowe dotyczące wydatków EFRG, w których określono wydatki na państwo członkowskie na cały okres 2014–2020.

Zobowiązania prawne odpowiadają programom, projektom, porozumieniom lub podpisanym umowom i są tym samym prawnie wiążące dla UE. Zobowiązanie prawne jest czynnością, poprzez którą urzędnik zatwierdzający zaciąga lub stwierdza zobowiązanie (ciążące na UE), którego skutkiem jest obciążenie finansowe (art. 85 rozporządzenia finansowego).

Zobowiązanie budżetowe jest co do zasady zaciągane przed zobowiązaniem prawnym, jednak w przypadku niektórych wieloletnich programów/projektów jest odwrotnie – odpowiednie zobowiązania budżetowe są zaciągane w rocznych ratach, przez kilka lat, o ile przewiduje to akt podstawowy. Na przykład w odniesieniu do spójności art. 76 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (rozporządzenie (UE) nr 1303/2013) stanowi, że decyzja Komisji w sprawie przyjęcia programu stanowi zobowiązanie prawne w rozumieniu rozporządzenia finansowego oraz że zobowiązania budżetowe Unii w odniesieniu do każdego programu są podejmowane w ratach rocznych dla każdego funduszu w okresie od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. Inne podstawy mogą zawierać podobne przepisy. Z tego powodu mogą wystąpić kwoty, które UE prawnie zobowiązała się zapłacić, ale zobowiązanie budżetowe nie zostało jeszcze zaciągnięte – zob. informacje dodatkowe 5.2 i 5.3 poniżej.

Jeżeli zobowiązanie budżetowe zostało podjęte, ale kolejne płatności nie zostały jeszcze wykonane, kwota zobowiązania pozostającego do spłaty określana jest mianem „RAL” (z fr. „Reste à Liquider”). Może dotyczyć to programów lub projektów, często wieloletnich, podpisanych, ale jeszcze nie (w pełni) wdrożonych. Stanowią one zobowiązania płatnicze na przyszłe lata. Część ogólnych niezapłaconych kwot (RAL) została już dodana do kategorii kosztów i uznana za zobowiązanie w bilansie (zob. informacje dodatkowe 2.12 i 2.13). Koszty te oblicza się na podstawie zestawień poniesionych wydatków/otrzymanych faktur oraz szacunkowej realizacji programu lub projektu w przypadku, gdy nie UE nie otrzymała jeszcze żadnych zestawień – zob. informacja dodatkowa 5.1 poniżej. Po dokonaniu płatności związanych z zobowiązaniami pozostającymi do spłaty po dniu 31 grudnia 2016 r. zobowiązanie wykazane w bilansie zostaje usunięte z ksiąg. Część RAL, których nie dodano jeszcze do kategorii kosztów, nie została ujęta jako zobowiązania, ale zamiast tego wykazano ją poniżej.

Poniższe ujawnienia przedstawiają zatem kwoty na dzień 31 grudnia 2016 r., które UE zobowiązała się zapłacić w ramach wykonywania warunków umów i które mają zostać sfinansowane z przyszłych budżetów UE.

w mln EUR

	Informacja dodatkowa	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania budżetowe pozostające do spłaty nieujęte jeszcze jako koszty	5.1	189 881	177 477
Zobowiązania prawne w zakresie zarządzania dzielonego w ramach bieżących WRF oczekujące na wdrożenie	5.2	276 351	338 755
Istotne zobowiązania prawne w innych dziedzinach	5.3	22 275	19 098
Ogółem		488 507	535 329

5.1. ZOBOWIĄZANIA BUDŻETOWE POZOSTAJĄCE DO SPŁATY NIEUJĘTE JESZCZE JAKO KOSZTY

w mln EUR

	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania budżetowe pozostające do spłaty nieujęte jeszcze jako koszty	189 881	177 477

Powyższa kwota stanowi budżetowe zobowiązania pozostające do spłaty (RAL – „Reste à Liquider”) w wysokości 238 759 mln EUR, pomniejszone o powiązane kwoty, które w bilansie ujęto jako zobowiązania, zaś w sprawozdaniu z finansowych wyników działalności jako koszty. Zobowiązania budżetowe pozostające do spłaty (RAL) to kwota otwartych zobowiązań, w przypadku których nie dokonano jeszcze płatności lub umorzenia. Jak wyjaśniono powyżej, jest to normalna konsekwencja istnienia programów wieloletnich.

Należy zauważyć, że zaległe płatności zaliczkowe na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosły 45,5 mld EUR (zob. informacja dodatkowa 2.5). Stanowią one zobowiązania budżetowe, które zostały zapłacone, prowadząc tym samym do zmniejszenia RAL, ale tylko w sytuacji, gdy wypłacone kwoty są nadal uważane za należące do UE – a nie do beneficjenta – do czasu wypełnienia zobowiązań umownych. Są więc takie jak RAL wykazywane powyżej, jednak nie są jeszcze ujmowane jako koszty.

5.2. ZOBOWIĄZANIA PRAWNE W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA DZIELONEGO W RAMACH BIEŻĄCYCH WRF OCZEKUJĄCE NA WDROŻENIE

w mln EUR

Fundusze	Ramy finansowe na lata 2014–2020 (A)	Zaciągnięte zobowiązania prawne (B)	Zobowiązania budżetowe (C)	Umorzenia (D)	Budżet dostępny w ramach WRF (=A-C)	Zobowiązania prawne pomniejszone o zobowiązania budżetowe (=B-C+D)
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Fundusz Spójności	262 058	262 058	102 172	—	159 886	159 886
Europejski Fundusz Społeczny	91 991	91 991	38 418	—	53 573	53 573
Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym	3 814	3 814	1 570	—	2 244	2 244
DZIAŁ 1B: FUNDUSZE W RAMACH POLITYKI SPÓJNOŚCI	357 862	357 862	142 160	—	215 702	215 702
Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich	99 348	99 348	42 064	—	57 284	57 284
Europejski Fundusz Morski i Rybacki	5 749	5 749	2 392	—	3 358	3 358
DZIAŁ 2: ZASOBY NATURALNE	105 097	105 097	44 455	—	60 641	60 641
Fundusz Azylu, Migracji i Integracji	3 607	1 977	1 970	—	1 637	7
Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego	2 195	981	981	—	1 214	0
DZIAŁ 3: BEZPIECZEŃSTWO I OBYWATELSTWO	5 802	2 958	2 951	—	2 851	7
Ogółem	468 761	465 917	189 566	—	279 195	276 351

Są to zobowiązania prawne, które UE zobowiązała się zapłacić przy przyjmowaniu programów operacyjnych związanych z zarządzaniem dzielonym. Decyzja Komisji w sprawie przyjęcia programu operacyjnego stanowi decyzję w sprawie finansowania w rozumieniu art. 84 rozporządzenia finansowego, a po jej notyfikacji zainteresowanemu państwu członkowskiemu – zobowiązanie prawne w rozumieniu tego rozporządzenia.

Art. 76 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów dotyczący europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych stanowi, że:

„Zobowiązania budżetowe Unii w odniesieniu do każdego programu są podejmowane w ratach rocznych dla każdego funduszu w okresie od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. Zobowiązania budżetowe związane z rezerwą wykonania w każdym programie są podejmowane oddzielnie od zobowiązań dla pozostałej alokacji dla programu”.

Powyższa tabela zawiera całe WRF (kolumna A) i przedstawia zobowiązania prawne, w odniesieniu do których nie zaciągnięto jeszcze zobowiązań budżetowych, oraz, w celach informacyjnych, maksymalne zobowiązania w stosunku do pułapów przewidzianych w WRF na lata 2014–2020 w dziale 1B, 2 i 3. Te zobowiązania prawne odnoszą się zatem do pozostających kwot należnych, które UE jest zobowiązana zapłacić po dniu 31 grudnia 2016 r. W kolumnie B przedstawiono zobowiązania prawne podjęte przez Komisję pod koniec roku, zaś w kolumnie C przedstawiono zobowiązania budżetowe udostępnione w odniesieniu do tych zobowiązań prawnych na koniec roku. Na dzień 31 grudnia 2016 r. nie dokonano żadnych umorzeń (kolumna D).

5.3. ISTOTNE ZOBOWIĄZANIA PRAWNE W INNYCH DZIEDZINACH

	w mln EUR	
	31.12.2016	31.12.2015
Instrument „Łącząc Europę”	13 799	10 051
Program Copernicus	2 393	2 939
ITER	1 891	2 022
Galileo	523	124
Umowy w sprawie połowów	247	373
Zobowiązania — leasing operacyjny	2 419	2 511
Inne zobowiązania umowne	1 003	1 079
Ogółem	22 275	19 098

Kwoty te odzwierciedlają długoterminowe zobowiązania prawne, które nie zostały jeszcze objęte środkami na zobowiązania w budżecie na koniec roku. Te wiążące zobowiązania będą rozliczane i spłacane w rocznych ratach w przyszłych latach.

Niektóre ważne programy (zob. poniżej) mogą być realizowane w rocznych ratach zgodnie z art. 85 ust. 4 rozporządzenia finansowego. Pozwala to UE na podejmowanie prawnych zobowiązań (podpisywanie umów o udzielenie dotacji, umów o delegowaniu zadań oraz umów w sprawie zamówienia publicznego) przekraczających dostępne środki na zobowiązania w danym roku. Z tego powodu znaczna kwota całkowitej alokacji na bieżące WRF mogła zostać już zaangażowana. Dotyczy to w szczególności następujących programów:

- instrument „Łącząc Europę”;
- program Copernicus;
- międzynarodowy eksperymentalny reaktor termojądrowy (ITER); oraz
- system Galileo.

Instrument „Łącząc Europę”

Instrument „Łącząc Europę” zapewnia pomoc finansową dla sieci transeuropejskich w formie wsparcia dla projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w sektorach transportu oraz infrastruktury telekomunikacyjnej i energetycznej. Zobowiązania prawne dotyczące instrumentu „Łącząc Europę” obejmują okres trwający od 2014 r. do 2020 r. w przypadku transportu i do 2021 r. w przypadku energii. Podstawą prawną tych zobowiązań jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1316/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające instrument „Łącząc Europę”, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 913/2010 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 680/2007 i (WE) nr 67/2010 (tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.U. L 348 z 20.12.2013), którego art. 19 przewiduje wykorzystanie rocznych rat.

Program Copernicus

Program Copernicus to unijny program obserwacji i monitorowania Ziemi – zob. również informacja dodatkowa 2.2. Zobowiązania są podejmowane na okres do 2020 r. W oparciu o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 377/2014 z dnia 3 kwietnia 2014 r. (Dz.U. L 122/44 z 24.4.2014) Komisja podpisała umowy o delegowaniu zadań z Europejską Agencją Kosmiczną (ESA), EUMETSAT-em i Europejskim Centrum Prognoz Średnioterminowych. Na podstawie art. 8 rozporządzenia nr 377/2014 zezwala się na korzystanie z rocznych rat.

ITER – międzynarodowy eksperymentalny reaktor termojądrowy

Zobowiązania mają pokrywać przyszłe potrzeby w zakresie finansowania obiektów ITER do 2021 r. Wkład UE (Euratom) na rzecz organizacji ITER, obejmujący także wkłady państw członkowskich i Szwajcarii, przekazywany jest za pośrednictwem wspólnego przedsięwzięcia „Fusion for Energy”. Zobowiązania te są podejmowane w oparciu o decyzję Rady (Euratom) nr 791/2013 z dnia 13 grudnia 2013 r. zmieniającą decyzję 2007/198/Euratom powołującą Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej, która uprawnia do korzystania z rocznych rat. ITER utworzono w celu zarządzania obiektami ITER i zachęcania do wykorzystywania obiektów ITER, podejmowania działań w celu pozyskania społecznego zrozumienia i akceptacji dla energii termojądrowej oraz wszelkich innych działań niezbędnych do osiągnięcia wyznaczonych celów. Organizacja ITER obejmuje UE, Chiny, Indie, Rosję, Koreę Południową, Japonię i Stany Zjednoczone.

Galileo

Są to kwoty, które zobowiązano się przekazać na program Galileo, którego celem jest opracowanie europejskiego globalnego systemu nawigacji satelitarnej – zob. także informacja dodatkowa 2.2. Zobowiązania są podejmowane na okres do 2020 r. W oparciu o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1285/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. (Dz.U. L 347/1 z 20.12.2013) Komisja podpisała umowę o delegowaniu zadań z ESA. Na podstawie art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1285/2013 zezwala się na korzystanie z rocznych rat.

Umowy w sprawie połowów

Są to zobowiązania zaciągnięte do 2020 r. wobec państw trzecich w związku z działaniami realizowanymi na mocy międzynarodowych umów w sprawie połowów. Zobowiązania te podjęto w oparciu o decyzje Rady dotyczące poszczególnych państw trzecich (np. decyzja Rady (UE) nr 2015/1894z dnia 5 października 2015 r. w sprawie zawarcia Protokołu między Unią Europejską a Republiką Zielonego Przylądka ustalającego uprawnienia do połowów i rekompensatę finansową przewidziane w Umowie partnerskiej w sprawie połowów między Wspólnotą Europejską a Republiką Zielonego Przylądka; Dz.U. L 277 z 22.10.2015). Są to konkretne traktaty międzynarodowe, z którymi wiążą się wieloletnie prawa i obowiązki.

Zobowiązania — leasing operacyjny

Minimalne kwoty, które zobowiązano się zapłacić zgodnie z umowami zasadniczymi w pozostałym okresie obowiązywania tych umów leasingu, przedstawiają się następująco:

w mln EUR

	Kwoty do zapłaty w przyszłości			
	< 1 rok	1–5 lat	> 5 lat	Ogółem
Budynki	373	1 085	944	2 402
Sprzęt informatyczny i inne wyposażenie	7	10	0	17
Ogółem	380	1 095	944	2 419

Inne zobowiązania umowne

Kwoty ujęte w tej pozycji odpowiadają kwotom zobowiązań, które mają zostać spłacone w okresie obowiązywania umów. Najbardziej znacząca kwota odnosi się do umów dotyczących nieruchomości Parlamentu Europejskiego (276 mln EUR).

6. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM FINANSOWYM

Poniższe informacje odnoszące się do zarządzania ryzykiem finansowym UE dotyczą:

- operacji zaciągania i udzielania pożyczek na pomoc finansową przeprowadzanych przez Komisję poprzez: działania w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej, wsparcia bilansu płatniczego, pomocy makrofinansowej oraz działania Euratomu i EWWiS w likwidacji;
- operacji skarbcowych przeprowadzonych przez Komisję w celu wykonania budżetu UE, w tym pobierania grzywien;
- aktywów przechowywanych w funduszach dla gwarancji budżetowych: Funduszu Gwarancyjnym dla działań zewnętrznych i Funduszu Gwarancyjnym EFIS; oraz
- instrumentów finansowych finansowanych z budżetu UE.

6.1. RODZAJE RYZYKA

Ryzyko rynkowe polega na tym, że wartość godziwa instrumentu finansowego lub przyszłe przepływy pieniężne z nim związane będą ulegać wahaniom ze względu na zmiany cen rynkowych. Ryzyko rynkowe niesie ze sobą nie tylko potencjał strat, ale i potencjał zysków. Obejmuje ono *ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej oraz inne ryzyko cenowe* (UE nie jest narażona na znaczące inne ryzyko cenowe).

- 1) *Ryzyko walutowe* polega na tym, że wartość operacji UE lub jej inwestycji jest uzależniona od zmian kursów walutowych. Ryzyko to wynika ze zmiany ceny jednej waluty w stosunku do drugiej.
- 2) *Ryzyko stopy procentowej* polega na możliwości spadku wartości papierów wartościowych, w szczególności obligacji, na skutek wzrostu stóp procentowych. Z reguły wyższe stopy procentowe prowadzą do niższych cen obligacji o stałym oprocentowaniu i odwrotnie.

Ryzyko kredytowe to ryzyko straty spowodowanej niespłaceniem przez dłużnika/pożyczkobiorcę pożyczki lub innej linii kredytowej (kwoty głównej lub odsetek, bądź obu) lub niewywiązaniem się w inny sposób z obowiązków umownych. Zdarzenia związane z niewykonaniem zobowiązania obejmują opóźnienia w dokonywaniu spłat, restrukturyzację spłat pożyczkobiorcy i upadłość.

Ryzyko płynności to ryzyko wynikające z trudności w sprzedaży składnika aktywów; np. ryzyko, że danego papieru wartościowego lub składnika aktywów nie będzie można sprzedać na rynku na tyle szybko, aby uniknąć straty lub wywiązać się ze zobowiązania.

6.2. POLITYKA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Wykonanie budżetu UE w coraz większym stopniu wiąże się z wykorzystaniem instrumentów finansowych programów operacyjnych. W przeciwieństwie do tradycyjnej metody wykonywania budżetu, która polega na udzielaniu dotacji i subwencji, to nowe podejście opiera się na tym, że za każde euro wydane z budżetu z wykorzystaniem instrumentów finansowych beneficjent końcowy otrzymuje ponad 1 EUR wsparcia finansowego dzięki efektowi dźwigni. Takie wykorzystanie budżetu UE pozwala maksymalnie zwiększyć efekty osiągane za pomocą dostępnych środków. Więcej informacji na ten temat znajduje się w informacji dodatkowej **2.4.1**.

Cechą wspólną większości instrumentów finansowych jest to, że ich wykonanie zostało powierzone albo grupie EBI (w tym EBI), albo innym instytucjom finansowym w oparciu o umowę między Komisją a instytucją finansową. Umowy podpisane z tymi instytucjami finansowymi zawierają ściśle warunki i zobowiązania wobec pośredników, aby zapewnić właściwe zarządzanie środkami UE i prawidłową sprawozdawczość w tym zakresie. Po zadeklarowaniu wkładu finansowego do jednego z instrumentów środki przekazywane są na rachunek bankowy specjalnie w tym celu utworzony przez instytucję finansową (tj. rachunek powierniczy). W zależności od rodzaju instrumentu instytucja finansowa może wykorzystać te środki na rachunku powierniczym do udzielania pożyczek, emisji instrumentów dłużnych, inwestowania w instrumenty kapitałowe lub uruchomienia gwarancji. Wpływy z instrumentów finansowych muszą co do zasady zostać zwrócone do budżetu UE.

Ryzyko w przypadku tych instrumentów finansowych jest ograniczone do pułapu określonego w odnośnych umowach, a konkretnie do kwoty przewidzianej w budżecie na dany instrument. Ponieważ Komisja ponosi często pierwszą stratę, a instrumenty są przeznaczone na finansowanie beneficjentów o wyższym poziomie ryzyka (którzy mają trudności z uzyskaniem finansowania od pożyczkodawców komercyjnych), prawdopodobne jest, że budżet UE poniesie pewne straty.

Wycena instrumentów finansowych

Podane poniżej klasy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych nie są wyceniane według wartości godziwej: środki pieniężne i ich ekwiwalenty, udzielone pożyczki, należności z tytułu transakcji wymiany i należności z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany, zaciągnięte pożyczki i inne zobowiązania finansowe wycenione po zamortyzowanym koszcie. Wartość bilansową tych aktywów i zobowiązań finansowych uznaje się za zbliżoną do ich wartości godziwej.

Operacje zaciągania i udzielania pożyczek na pomoc finansową

UE dokonuje transakcji zaciągania i udzielania pożyczek oraz zarządza związanymi z nimi zasobami finansowymi, w stosownych przypadkach zgodnie z odpowiednimi decyzjami Rady i Parlamentu Europejskiego oraz z wewnętrznymi wytycznymi. Odpowiednie jednostki operacyjne korzystają z opracowanych przez nie zbiorów procedur dotyczących poszczególnych dziedzin, takich jak zaciąganie i udzielanie pożyczek czy zarządzanie zasobami finansowymi. Co do zasady nie prowadzi się działalności służącej zrównoważeniu wahań stopy procentowej czy wahań kursu obcej waluty (działalności zabezpieczającej), gdyż operacje udzielania pożyczek finansowane są za pomocą zaciąganych pożyczek wzajemnych, które nie powodują powstawania otwartych pozycji stopy procentowej czy otwartych pozycji walutowych. Stosowanie systemu pożyczek wzajemnych podlega regularnym kontrolom.

Zasoby finansowe

Reguły i zasady dotyczące zarządzania operacjami finansowymi Komisji określono w rozporządzeniu Rady nr 609/2014 (zmienionym rozporządzeniem Rady 804/2016) i w rozporządzeniu finansowym oraz jego zasadach stosowania.

Na podstawie wspomnianych rozporządzeń obowiązują następujące główne zasady:

- Państwa członkowskie wpłacają środki na poczet zasobów własnych na rachunki otwarte w tym celu w imieniu Komisji przez administrację finansową lub krajowy bank centralny. Komisja może obciążać wspomniane rachunki jedynie w celu zaspokojenia potrzeb w zakresie środków pieniężnych.
- Państwa członkowskie wpłacają środki na poczet zasobów własnych w swojej walucie krajowej, natomiast płatności Komisji są denominowane głównie w EUR.
- Nie można przekraczać stanu rachunków bankowych otwartych w imieniu Komisji. Ograniczenie to nie ma zastosowania do rachunków Komisji prowadzonych na potrzeby zasobów własnych w przypadku niewykonania zobowiązań z tytułu pożyczek zaciągniętych lub gwarantowanych na mocy rozporządzeń i decyzji Rady UE oraz – na pewnych warunkach – w przypadku gdy zapotrzebowanie na zasoby pieniężne przekracza środki na rachunkach.
- Środki pieniężne na rachunkach bankowych prowadzonych w walutach innych niż euro są wykorzystywane do płatności w tych samych walutach lub okresowo przeliczane na euro.

Oprócz rachunków prowadzonych na potrzeby zasobów własnych Komisja otwiera inne rachunki w bankach centralnych i bankach komercyjnych w celu dokonywania płatności i otrzymywania wpływów innych niż z tytułu składek państw członkowskich do budżetu.

Operacje skarbcowe i płatnicze są w dużej mierze zautomatyzowane i opierają się na nowoczesnych systemach informatycznych. Aby zagwarantować bezpieczeństwo systemu oraz zapewnić rozdział obowiązków zgodnie z przepisami rozporządzenia finansowego, standardami kontroli wewnętrznej Komisji i zasadami audytu, stosuje się określone procedury.

Zarządzanie operacjami skarbcowymi i płatniczymi Komisji regulują zawarte na piśmie wytyczne i procedury, które mają na celu ograniczenie ryzyka operacyjnego i finansowego oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu kontroli. Wspomniane wytyczne i procedury odnoszą się do różnych obszarów działań (np. wykonywanie płatności i zarządzanie środkami pieniężnymi, prognozy przepływów pieniężnych, ciągłości działania itd.), a ich przestrzeganie jest regularnie sprawdzane. Ponadto Dyrekcja Generalna ds. Budżetu i Dyrekcja Generalna ds. Gospodarczych i Finansowych wymieniają się informacjami na temat zarządzania ryzykiem i najlepszych praktyk.

Grzywny

Tymczasowo zainkasowane grzywny: depozyty

Kwoty otrzymane przed 2010 r. pozostają na rachunkach bankowych w bankach specjalnie wybranych do zdeponowania tymczasowo zainkasowanych grzywien. Wyboru banków dokonuje się zgodnie z procedurami przetargowymi określonymi w rozporządzeniu finansowym. Umieszczenie środków w określonych bankach wynika z wewnętrznej polityki zarządzania ryzykiem, w której określone są wymogi dotyczące ratingu kredytowego oraz kwota środków, jaką można umieścić w stosunku do kapitału własnego kontrahenta. Określane jest i oceniane ryzyko finansowe i operacyjne, a ponadto regularnie sprawdzane jest przestrzeganie wewnętrznych zasad i procedur.

Tymczasowo zainkasowane grzywny: portfel BUFI

Grzywny nałożone i tymczasowo zainkasowane od 2010 r. są inwestowane w specjalnie w tym celu utworzony fundusz BUFI. Fundusz ma przede wszystkim na celu zmniejszenie zagrożeń związanych z rynkami finansowymi i równe traktowanie wszystkich podmiotów, na które nałożono grzywnę, poprzez zapewnienie gwarantowanego zwrotu obliczonego na tej samej podstawie. Zarządzaniem aktywami w przypadku tymczasowo zainkasowanych grzywien zajmuje się Komisja, która działa zgodnie z wewnętrznymi wytycznymi w zakresie zarządzania aktywami. Odpowiednie jednostki operacyjne korzystają z opracowanych przez nie podręczników dotyczących procedur w zakresie poszczególnych dziedzin, takich jak zarządzanie zasobami finansowymi. Regularnie określone jest i oceniane ryzyko finansowe i operacyjne, a ponadto weryfikowane jest przestrzeganie wewnętrznych zasad i procedur.

Celem działalności związanej z zarządzaniem aktywami jest zainwestowanie grzywien tymczasowo wpłaconych na rachunek Komisji, w taki sposób, aby:

- a) zapewnić łatwą dostępność środków w razie potrzeby,

- b) starając się przy tym w zwykłych okolicznościach uzyskać zwrot z inwestycji, który przeciętnie odpowiada referencyjnej stopie zwrotu z funduszu BUFI po odliczeniu poniesionych kosztów, przy jednoczesnym zachowaniu wartości nominalnej grzywien.

Inwestycje są zasadniczo ograniczone do następujących kategorii: depozyty terminowe w bankach centralnych strefy euro, agencjach obsługujących dług państwowy w strefie euro, należących w całości do skarbu państwa lub objętych gwarancjami państwa bankach lub instytucjach ponadnarodowych, a także obligacje, weksle i certyfikaty depozytowe wystawiane przez państwa lub instytucje ponadnarodowe.

Gwarancje bankowe

W posiadaniu Komisji znajdują się gwarancje o znacznej wartości wystawione przez instytucje finansowe i związane z grzywami nakładanymi przez Komisję na przedsiębiorców naruszających unijne reguły konkurencji (zob. informacja dodatkowa 2.6.1.2). Przedstawienie gwarancji przez ukarane przedsiębiorstwo stanowi alternatywę dla dokonania tymczasowej zapłaty. Gwarancjami zarządza się zgodnie z wewnętrzną polityką zarządzania ryzykiem. Określone jest i oceniane ryzyko finansowe i operacyjne, a ponadto regularnie sprawdzane jest przestrzeganie wewnętrznych zasad i procedur.

Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych

Zasady zarządzania aktywami Funduszu Gwarancyjnego określono w porozumieniu między Komisją a EBI z dnia 25 listopada 1994 r. oraz jego kolejnych zmianach z 17/23 września 1996 r., 8 maja 2002 r., 25 lutego 2008 r. i 9 listopada 2010 r. Fundusz Gwarancyjny jest obsługiwany wyłącznie w euro. Inwestycje dokonuje się tylko w tej walucie, aby uniknąć wszelkiego ryzyka walutowego. Zarządzanie aktywami opiera się na tradycyjnych zasadach ostrożności, stosowanych w przypadku działalności finansowej. Przy zarządzaniu funduszem konieczne jest zwracanie szczególnej uwagi na ograniczanie ryzyka i dbałość o to, aby zbywanie i przenoszenie aktywów, którymi zarządza fundusz, następowało bez większych opóźnień, przy uwzględnieniu stosownych zobowiązań.

Fundusz gwarancyjny EFIS

Fundusz gwarancyjny EFIS został ustanowiony rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1017 z dnia 25 czerwca 2015 r. Zasady zarządzania aktywami funduszu określono w decyzji Komisji C(2016) 165 z dnia 21 stycznia 2016 r. Zarządzając aktywami, należy zapewniać wystarczającą płynność na wypadek uruchomienia gwarancji i jednocześnie zmierzać do maksymalizacji stopy zwrotu z aktywów oraz dążyć do poziomu ryzyka zapewniającego utrzymanie wysokiego stopnia bezpieczeństwa i stabilności.

6.3. RYZYKO WALUTOWE

Ekspozycja UE na ryzyko walutowe związane z instrumentami finansowymi – pozycja netto na koniec roku

w mln EUR

	31.12.2016						
	USD	GBP	DKK	SEK	EUR	Inne	Ogółem
Aktywa finansowe							
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	228	58	14	42	10 080	21	10 442
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt	(49)	—	—	—	50	—	0
Pożyczki ⁽¹⁾	4	0	—	—	329	10	343
Należności	1	593	51	81	10 888	8	11 622
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	39	2 394	428	1 220	22 387	2 117	28 585
	222	3 045	493	1 342	43 734	2 156	50 993

w mln EUR

	31.12.2016						
	USD	GBP	DKK	SEK	EUR	Inne	Ogółem
Zobowiązania finansowe							
<i>Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt</i>	(100)	—	—	—	100	—	(1)
Zobowiązania	(1)	(5)	(0)	(0)	(39 983)	(16)	(40 005)
	(101)	(5)	(0)	(0)	(39 883)	(16)	(40 005)
Ogółem	121	3 040	493	1 342	3 851	2 140	10 987

w mln EUR

	31.12.2015						
	USD	GBP	DKK	SEK	EUR	Inne	Ogółem
Aktywa finansowe							
<i>Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży</i>	81	76	11	8	9 416	28	9 620
<i>Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt</i>	—	—	—	—	—	—	—
Pożyczki ⁽¹⁾	5	0	—	—	354	18	377
Należności	10	542	53	85	9 555	78	10 324
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	36	1 785	368	1 287	17 342	853	21 671
	132	2 403	433	1 380	36 667	977	41 992
Zobowiązania finansowe							
<i>Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt</i>	—	—	—	—	—	—	—
Zobowiązania	(1)	(2)	0	(0)	(32 187)	(1)	(32 191)
	(1)	(2)	0	(0)	(32 187)	(1)	(32 191)
Ogółem	131	2 401	433	1 380	4 480	976	9 801

⁽¹⁾ Z wyłączeniem pożyczek wzajemnych na pomoc finansową.

Umocnienie się euro wobec innych walut o 10 % miałyby następujące skutki:

w mln EUR

	Wynik ekonomiczny			
	USD	GBP	DKK	SEK
2016	(4)	(272)	(43)	(118)
2015	(5)	(212)	(38)	(125)

w mln EUR

	Aktywa netto			
	USD	GBP	DKK	SEK
31.12.2016	(7)	(5)	(1)	(4)
31.12.2015	(7)	(7)	(1)	(1)

Oslabienie się euro wobec tych samych walut o 10 % miałyby następujące skutki:

w mln EUR

	Wynik ekonomiczny			
	USD	GBP	DKK	SEK
2016	5	332	53	145
2015	6	259	47	152

w mln EUR

	Aktywa netto			
	USD	GBP	DKK	SEK
31.12.2016	9	6	2	5
31.12.2015	9	8	1	1

Operacje zaciągania i udzielania pożyczek na pomoc finansową

Ponieważ większość aktywów i zobowiązań finansowych jest w euro, UE nie jest narażona w tych przypadkach na ryzyko walutowe. UE udziela jednak pożyczek w dolarach amerykańskich, wykorzystując w tym celu instrument finansowy Euratomu, a pożyczki te są finansowane pożyczkami zaciągniętymi na równoważną kwotę w dolarach amerykańskich (pożyczki wzajemne). Na dzień bilansowy UE nie jest narażona na ryzyko walutowe w odniesieniu do Euratomu.

Zasoby finansowe

Środki na poczet zasobów własnych wpłacane przez państwa członkowskie w walutach innych niż euro są przechowywane na rachunkach przeznaczonych na potrzeby zasobów własnych, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zasobów własnych. Są one przeliczane na euro, w przypadku gdy są potrzebne do wykonania płatności. Procedury stosowane do zarządzania tymi środkami są określone w wyżej wymienionym rozporządzeniu. W ograniczonej liczbie przypadków środki te są bezpośrednio wykorzystywane do wykonania płatności w danych walutach.

Komisja posiada w bankach komercyjnych rachunki prowadzone w walutach państw UE innych niż euro, a także w USD i CHF w celu wykonywania płatności w tych walutach. Środki na tych rachunkach są uzupełniane w zależności od kwoty płatności, jakie mają zostać wykonane, w wyniku czego salda tych rachunków nie są narażone na ryzyko walutowe.

Wpływy różne (inne niż wpływy na poczet zasobów własnych) otrzymywane w walutach innych niż euro są przelewane na rachunki Komisji prowadzone w tej samej walucie, jeżeli są one niezbędne do wykonania płatności, albo przeliczane na euro i przekazywane na rachunki prowadzone w euro. Środki na rachunkach zaliczkowych prowadzonych w walutach innych niż euro są uzupełniane w zależności od szacowanej kwoty lokalnych płatności krótkoterminowych, które mają być wykonane w tej samej walucie. Salda na tych rachunkach nie mogą przekraczać odnośnych pułapów.

Grzywny

Tymczasowo zainkasowane grzywny (depozyty i portfel BUFI) oraz gwarancje bankowe

Ponieważ wszystkie grzywny są nakładane i wpłacane w euro, nie ma w ich przypadku ryzyka walutowego.

Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych

Aktywa finansowe funduszu są denominowane w euro, ryzyko walutowe zatem nie występuje. Pożyczki będące przedmiotem subrogacji UE w wyniku uruchomienia funduszu w związku z zaleganiem z płatnością przez pożyczkobiorcę realizowane są w oryginalnej walucie i tym samym narażają UE na ryzyko walutowe. Nie prowadzi się działalności służącej zrównoważeniu wahań kursu obcej waluty (działalności zabezpieczającej) ze względu na niepewność co do terminu spłaty pożyczki.

Fundusz gwarancyjny EFIS

Fundusz gwarancyjny EFIS działa obecnie w dwóch walutach – EUR i USD. W grudniu 2016 r. dokonano pierwszych inwestycji w dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu, denominowane w USD (amerykańskie obligacje skarbowe) w celu zwiększenia rentowności i dywersyfikacji ryzyka rynkowego poprzez ekspozycję na rynek amerykański. Ryzyko walutowe jest zarządzane poprzez zawieranie kontraktów na instrumenty pochodne (walutowe kontrakty typu forward), które zabezpieczają wartość rynkową portfela inwestycji w USD. Maksymalną niezabezpieczoną ekspozycję na ryzyko kursowe walutowe ustalono na 1 % całkowitej wartości portfela w ramach wartości odniesienia i rocznych przydziałów strategicznych. W związku z tym zmiany dotyczące podwyższenia lub obniżenia wartości rynkowej inwestycji w USD powyżej lub poniżej 1 % spowodowałyby przywrócenie równowagi handlowej (nowy kontrakt terminowy typu forward o tym samym lub przeciwnym kierunku), odpowiednio dostosowując lub odwracając pozycję zabezpieczaną. Ponowne dostosowanie zabezpieczenia może być również spowodowane zmianami kursu wymiany EUR/USD.

6.4. RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ

Poniższa tabela ilustruje wrażliwość na zmiany stopy procentowej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży przy założeniu, że możliwa jest zmiana poziomu stóp procentowych o +/- 100 punktów bazowych (1 %).

<i>w mln EUR</i>		
	Wzrost (+)/spadek (-) w punktach bazowych	Wpływ na wynik ekono- miczny i aktywa netto
2016: Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	+100	(291)
	- 100	313
2015: Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	+100	(206)
	- 100	223

Operacje zaciągania i udzielania pożyczek na pomoc finansową

Ze względu na charakter działalności UE w zakresie zaciągania i udzielania pożyczek znaczna część jej aktywów i zobowiązań jest oprocentowana. Ryzyko stopy procentowej wynikające z zaciągniętych pożyczek niwelują jednak odpowiadające im pożyczki udzielane na analogicznych warunkach (pożyczki wzajemne).

Zasoby finansowe

Komisja nie zaciąga pożyczek pieniężnych, w związku z czym nie jest narażona na ryzyko stopy procentowej. Od sald na poszczególnych rachunkach bankowych naliczane są jednak odsetki. Komisja wprowadziła w związku z tym środki zapewniające, aby dochody z tytułu odsetek od środków zdeponowanych na jej rachunkach bankowych stale odzwierciedlały rynkowe stopy procentowe, a także ich ewentualne wahania.

Rachunki otwarte przez administracje finansowe państw członkowskich na potrzeby wpływów na poczet zasobów własnych nie generują odsetek i są prowadzone nieodpłatnie. Rachunki prowadzone przez narodowe banki centralne mogą generować odsetki według oficjalnych stawek stosowanych przez każdą z instytucji. Ze względu na to, że odsetki generowane na niektórych z tych rachunków obecnie mogą mieć wartość ujemną, stosowane są odpowiednie procedury zarządzania środkami pieniężnymi w celu zminimalizowania salda na tych rachunkach.

Ponadto rachunki prowadzone na potrzeby zasobów własnych są chronione przed wszelkimi ujemnymi odsetkami zgodnie z rozporządzeniem Rady 804/2016.

Salda jednodniowych depozytów składanych na rachunkach w bankach komercyjnych generują codziennie dochody z tytułu odsetek. Opiera się to na zmiennym oprocentowaniu rynkowym, do którego stosuje się marżę umowną (dodatnią lub ujemną). Minimalny poziom stopy procentowej stosowanej przez banki komercyjne zgodnie z warunkami umownymi jest z reguły zerowy. W związku z tym nie ma ryzyka, że dochody z tytułu odsetek Komisji będą naliczane według stopy procentowej niższej niż rynkowa.

Grzywny

Tymczasowo zainkasowane grzywny (depozyty, portfel BUFI) oraz gwarancje bankowe

Odsetki od depozytów cechują się ograniczoną ekspozycją na ryzyko stopy procentowej z powodu okresu krótszego niż jeden rok. Pozostałą część portfela inwestuje się w papiery wartościowe o średnim okresie ważności wynoszącym 2,6 roku.

Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych

Budżet przewidziany w ramach Funduszu Gwarancyjnego inwestuje się w portfel instrumentów rynku pieniężnego i obligacje długoterminowe o łącznym średnim okresie ważności portfela wynoszącym 3,59 roku.

Fundusz gwarancyjny EFIS

Budżet przewidziany w ramach Funduszu Gwarancyjnego EFIS inwestuje się w portfel instrumentów rynku pieniężnego i obligacje długoterminowe o łącznym średnim okresie ważności portfela wynoszącym 3,5 roku.

6.5. RYZYKO KREDYTOWE

Kwotami, które odzwierciedlają ekspozycję UE na ryzyko kredytowe na koniec okresu sprawozdawczego, są wartości bilansowe instrumentów finansowych ujęte w informacji dodatkowej 2.

Analiza wiekowa aktywów finansowych, które nie utraciły wartości

w mln EUR

	Ogółem	Inne niż pre-terminowane i objęte utratą wartości	Przeterminowane, ale bez utraty wartości		
			< 1 rok	1–5 lat	> 5 lat
Pożyczki	55 477	55 476	1	—	—
Należności	11 622	10 310	130	909	273
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt	0	0	—	—	—
Ogółem na dzień 31.12.2016	67 099	65 786	131	909	273
Pożyczki	57 251	57 251	0	—	—

w mln EUR

	Ogółem	Inne niż prze- terminowane i objęte utratą wartości	Przeterminowane, ale bez utraty wartości		
			< 1 rok	1–5 lat	> 5 lat
Należności	10 324	8 672	120	1 384	148
Ogółem na dzień 31.12.2015	67 575	65 922	120	1 384	148

Należności o terminie zapadalności od 1 roku do 5 lat obejmują należności dotyczące grzywnen za naruszenie zasad konkurencji w wysokości 870 mln EUR, które są w dużej mierze objęte gwarancją bankową, dzięki czemu Komisja jest w niewielkim stopniu narażona na ryzyko kredytowe. Przedstawienie gwarancji przez ukarane przedsiębiorstwo stanowi alternatywę dla dokonania tymczasowej zapłaty.

Jakość kredytowa aktywów finansowych, które nie są ani zaległe, ani objęte utratą wartości

w mln EUR

	31.12.2016				
	Dostępne do sprzedaży ⁽¹⁾	Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt ⁽²⁾	Pożyczki i należ- ności	Środki pieniężne	Ogółem
Kontrahenci z zewnętrznym ra- tingiem kredytowym					
Rating prime i wysoki	6 451	—	3 386	21 990	31 828
Rating średnio-wysoki	1 412	—	23 826	5 325	30 563
Rating średnio-niski	1 056	—	4 532	492	6 081
Rating nieinwestycyjny	—	—	27 724	744	28 468
	8 920	—	59 469	28 552	96 941
Kontrahenci bez zewnętrznego ratingu kredytowego					
Grupa 1	—	0	6 238	33	6 272
Grupa 2	—	—	79	—	79
	—	0	6 317	33	6 351
Ogółem	8 920	0	65 786	28 585	103 292

w mln EUR

	31.12.2015			
	Dostępne do sprze- daży ⁽¹⁾	Pożyczki i należności	Środki pieniężne	Ogółem
Kontrahenci z zewnętrznym ra- tingiem kredytowym				
Rating prime i wysoki	5 945	3 256	16 147	25 349
Rating średnio-wysoki	1 087	23 818	4 503	29 409

w mln EUR

	31.12.2015			
	Dostępne do sprzedaży ⁽¹⁾	Pożyczki i należności	Środki pieniężne	Ogółem
Rating średnio-niski	1 247	4 527	263	6 037
Rating nieinwestycyjny	32	29 371	732	30 136
	8 310	60 973	21 646	90 930
Kontrahenci bez zewnętrznego ratingu kredytowego				
Grupa 1	—	4 855	25	4 880
Grupa 2	—	95	—	95
	—	4 950	25	4 975
Ogółem	8 310	65 922	21 671	95 905

⁽¹⁾ Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (z wyłączeniem instrumentów kapitałowych i jednolitego funduszu).

⁽²⁾ Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt.

W powyższej tabeli nie uwzględniono aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży w formie instrumentów kapitałowych bez zewnętrznego ratingu kredytowego. Cztery wymienione kategorie ryzyka są zasadniczo oparte na kategoriach ratingów zewnętrznych agencji ratingowych i odpowiadają następującym ratingom:

- rating prime i wysoki: Moody's: P-1, Aaa – Aa3; S&P: A-1+, A-1, AAA – AA –; Fitch: F1+, F1, AAA – AA – i równoważne;
- rating średnio-wysoki: Moody's: P-2, A1 – A3; S&P: A-2, A+ – A-; Fitch: F2, A+ – A- i równoważne;
- rating średnio-niski: Moody's: P-3, Baa1 – Baa3, S&P: A-3, BBB+ – BBB-; Fitch: F-3, BBBB+ – BBB- i równoważne;
- rating nieinwestycyjny: Moody's: not prime, Ba1 – C; S&P: B, C, BB+ – D; Fitch: B, C, BB+ – D i równoważne.

UE wykorzystuje wymienione kategorie ratingu agencji zewnętrznych jako punkt odniesienia dla instrumentów finansowych i banków komercyjnych, ale może – po dokonaniu własnej analizy indywidualnych przypadków – przechowywać środki finansowe w jednej z powyższych kategorii ryzyka, nawet jeżeli co najmniej jedna z wyżej wymienionych agencji ratingowych obniżyła rating odnośnego kontrahenta. Jeżeli chodzi o kontrahentów nieobjętych ratingiem, grupa 1 odnosi się do dłużników bez odnotowanego niewykonania zobowiązania, a grupa 2 odnosi się do dłużników, którzy znaleźli się w sytuacji niewykonania zobowiązania.

Kwoty wykazane powyżej w ramach udzielonych pożyczek i należności zakwalifikowanych do ratingu nieinwestycyjnego odnoszą się głównie do wsparcia finansowego pożyczek wypłaconych przez Komisję państwom członkowskim znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej oraz należności od niektórych państw członkowskich na mocy przepisów dotyczących zasobów własnych lub innej podstawy prawnej. Kwota środków pieniężnych odnosi się do zasobów własnych przechowywanych na rachunkach bankowych otwartych przez administrację finansowe lub przez banki centralne państw członkowskich w celu wpłacania składek na poczet zasobów własnych, zgodnie z przepisami rozporządzenia. Komisja może dokonywać obciążeń na tych rachunkach wyłącznie w celu pokrycia potrzeb gotówkowych wynikających z wykonania budżetu.

Operacje zaciągania i udzielania pożyczek na pomoc finansową

Ekspozycją na ryzyko kredytowe zarządza się przede wszystkim poprzez uzyskanie gwarancji od państw (w przypadku Euratomu), następnie za pomocą Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych (pomoc makrofinansowa i Euratom), potem przez możliwość pobrania niezbędnych środków finansowych z rachunków Komisji prowadzonych na potrzeby zasobów własnych w państwach członkowskich i wreszcie poprzez budżet UE.

W przepisach dotyczących zasobów własnych państw członkowskich na poczet zasobów własnych określono na poziomie 1,20 % DNB państw członkowskich i w ciągu 2016 r. na pokrycie środków na płatności faktycznie wykorzystano 0,89 %. Oznacza to, że na dzień 31 grudnia 2016 r. na pokrycie tych gwarancji dostępny był margines w wysokości 0,31 %. W tym celu UE ma prawo zwrócić się do wszystkich państw członkowskich, aby zapewnić przestrzeganie zobowiązań prawnych UE wobec jej pożyczkodawców.

Zasoby finansowe

Większa część zasobów finansowych Komisji, zgodnie z rozporządzeniem Rady nr 609/2014 w sprawie zasobów własnych, jest przechowywana na rachunkach otwartych przez państwa członkowskie w celu wpłacania swoich składek (na poczet zasobów własnych). Wszystkie tego rodzaju rachunki to rachunki otwarte przez administracje finansowe państw członkowskich lub rachunki prowadzone w krajowych bankach centralnych. Instytucje te niosą ze sobą najmniejsze ryzyko kredytowe (lub ryzyko kontrahenta) dla Komisji, gdyż ekspozycja pozostaje po stronie państwa członkowskiego. Jeśli chodzi o część zasobów finansowych Komisji przechowywaną w bankach komercyjnych, na potrzeby dokonywania płatności uzupełnia się środki na tych rachunkach dopiero wtedy, kiedy jest to niezbędne. Zarządzanie tym procesem odbywa się automatycznie za pośrednictwem systemu zarządzania środkami pieniężnymi. Na każdym rachunku utrzymywany jest minimalny stan środków pieniężnych, dostosowany do średniej kwoty dokonywanych z niego dziennych płatności. W rezultacie łączne kwoty utrzymywane przez noc na tych rachunkach pozostają stale na niskich poziomach (ogółem średnio mniej niż 100 mln EUR rozłożonych na ponad 20 rachunkach), dzięki czemu ekspozycja Komisji na ryzyko jest niewielka. Kwoty te należy postrzegać w odniesieniu do sald środków finansowych ogółem, które wahały się w 2016 r. w przedziale od 1 mld EUR do 30 mld EUR, przy ogólnej kwocie płatności dokonanych w 2016 r. z rachunków Komisji przekraczającej 145 mld EUR.

Dodatkowo przy wyborze banków komercyjnych zastosowanie mają szczegółowe wytyczne w celu dalszego zminimalizowania ryzyka kontrahenta, na które narażona jest Komisja.

- Wszystkie banki komercyjne są wybierane w drodze zaproszenia do składania ofert. Aby zostać dopuszczonym do udziału w procedurach przetargowych, wymagane jest posiadanie minimalnego krótkoterminowego ratingu kredytowego na poziomie P-1 przyznanego przez agencję ratingową Moody's lub na poziomie równoważnym. W szczególnych i należycie uzasadnionych okolicznościach można dopuścić niższy poziom ratingu.
- Ratingi kredytowe banków komercyjnych, w których Komisja posiada rachunki, są monitorowane codziennie.
- W delegaturach poza UE rachunki zaliczkowe są prowadzone w lokalnych bankach wybranych w drodze uproszczonej procedury przetargowej. Wymagany poziom ratingu uzależniony jest od uwarunkowań lokalnych i może znacząco różnić się w poszczególnych państwach. Aby zmniejszyć ekspozycję na ryzyko, salda na tych rachunkach utrzymywane są na jak najniższym poziomie (przy uwzględnieniu potrzeb operacyjnych), przechowywane na nich środki są regularnie uzupełniane, a obowiązujące paupy są co roku poddawane przeglądowi.

Grzywny

Tymczasowo zainkasowane grzywny: depozyty

Banki, w których zdeponowane są środki z tytułu grzywien tymczasowo zainkasowanych przed 2010 r., wybiera się w procedurze przetargowej zgodnie z polityką zarządzania ryzykiem, w której określone są wymogi dotyczące ratingu kredytowego oraz kwota środków, które można zdeponować w stosunku do kapitału własnego kontrahenta.

W przypadku banków komercyjnych, które wybiera się specjalnie w celu zdeponowania w nich tymczasowo zainkasowanych grzywien, wymagany jest co do zasady minimalny długoterminowy rating na poziomie A (S&P lub równoważny) oraz minimalny rating krótkoterminowy na poziomie A-1 (S&P lub równoważny). W przypadku gdy rating tych banków zostaje obniżony, stosuje się specjalne środki. Ponadto kwota zdeponowana w każdym banku jest ograniczona do określonej części procentowej jego środków własnych, która różni się w zależności od ratingu każdej instytucji. Przy obliczaniu takiego paupu uwzględnia się także kwotę nierozliczonych gwarancji udzielonych Komisji przez tę instytucję. Zgodność złożonych depozytów z obowiązującymi wymogami wynikającymi z prowadzonej polityki podlega regularnej kontroli.

Tymczasowo zainkasowane grzywny: portfel BUFI

W przypadku inwestycji związanych z długiem państwowym realizowanych z tymczasowo zainkasowanych grzywien nakładanych od 2010 r. Komisja jest narażona na ryzyko kredytowe. Największa koncentracja ekspozycji przypada na Francję, ponieważ poziom inwestycji w tym kraju wynosi 31 % całkowitej nominalnej wartości portfela. Pięć państw o największej ekspozycji (Francja, Włochy, Belgia, Niemcy i Luksemburg) stanowi łącznie 77 % portfela inwestycyjnego. Średni ważony rating kredytowy portfela to A (rating S&P lub równoważny).

Gwarancje bankowe

Polityka zarządzania ryzykiem stosowana w odniesieniu do przyjmowania takich gwarancji zapewnia Komisji wysoką jakość kredytową. Zgodność nierozliczonych gwarancji z obowiązującymi wymogami wynikającymi z prowadzonej polityki podlega regularnej kontroli.

Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych

W uzgodnionych wytycznych zarządzania aktywami lub w strategii inwestycyjnej z portfela skarbowego ustanowiono określone progi i ograniczenia, aby zmniejszyć ekspozycję portfela na ryzyko kredytowe. Takie progi i ograniczenia obejmują kryteria kwalifikowalności, bezwzględne limity kredytowe w ujęciu nominalnym w zależności od kategorii emitenta, względne limity koncentracji w zależności od kategorii emitenta oraz limity koncentracji dla poszczególnych emisji. Wszystkie inwestycje posiadają rating na poziomie co najmniej inwestycyjnym.

Fundusz gwarancyjny EFIS

W wytycznych zarządzania aktywami oraz w strategiach dotyczących ryzyka i strategiach inwestycyjnych wyznaczono określone progi i ograniczenia, aby zmniejszyć ekspozycję portfela, który zazwyczaj ogranicza się do ratingu na poziomie inwestycyjnym, na ryzyko kredytowe. Średni ważony rating kredytowy portfela to A (rating S&P lub równoważny).

Ponieważ według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank Rozrachunków Międzynarodowych (BIS) jest wyłącznym kontrahentem dla wszystkich pozostających do spłaty kontraktów walutowych typu forward, do tego dnia nie wprowadzono żadnych elementów powodujących poprawę kredytowania, takich jak zabezpieczenia, umowy o kompenso-waniu zobowiązań lub gwarancje. W przypadku walutowych instrumentów pochodnych posiadających dodatnią wartość godziwą na koniec okresu sprawozdawczego maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe odpowiada wartości aktywów netto bilansu.

6.6. RYZYKO PŁYNNOŚCI**Analiza zobowiązań finansowych stosownie do okresu pozostałego do umownego terminu wymagalności**

	<i>w mln EUR</i>			
	< 1 rok	1–5 lat	> 5 lat	Ogółem
<i>Zaciągnięte pożyczki</i>	2 094	18 084	34 950	55 128
<i>Zobowiązania</i>	40 005	—	—	40 005
<i>Inne</i>	189	637	1 397	2 222
Ogółem na dzień 31.12.2016	42 288	18 721	36 346	97 355
<i>Zaciągnięte pożyczki</i>	7 218	9 660	39 982	56 860
<i>Zobowiązania</i>	32 191	—	—	32 191
<i>Inne</i>	721	513	1 609	2 843
Ogółem na dzień 31.12.2015	40 130	10 173	41 591	91 894

Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt

	<i>w mln EUR</i>			
	< 1 rok	1–5 lat	> 5 lat	Ogółem
<i>Należności z tytułu instrumentów pochodnych</i>	149	—	—	149
<i>Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych</i>	(150)	—	—	(150)
Ogółem na dzień 31.12.2016	(1)	—	—	(1)

Operacje zaciągania i udzielania pożyczek na pomoc finansową

Ryzyko utraty płynności wynikające z zaciągniętych pożyczek zasadniczo niwelują odpowiadające im pożyczki udzielane na analogicznych warunkach (pożyczki wzajemne). W przypadku pomocy makrofinansowej i Euratomu Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych służy za rezerwę płynności (lub zabezpieczenie) na wypadek niewykonania zobowiązania lub zwłoki w płatności ze strony pożyczkobiorców. W przypadku bilansu płatniczego rozporządzeniem Rady 431/2009 ustanowiono procedurę, która zapewnia wystarczająco dużo czasu na uruchomienie środków poprzez rachunki Komisji prowadzone na potrzeby zasobów własnych w państwach członkowskich. W przypadku EFSM rozporządzeniem Rady 407/2010 ustanowiono podobną procedurę.

Zasoby finansowe

Zasady budżetu UE gwarantują, że ogólne zasoby środków pieniężnych na dany rok są zawsze wystarczające do wykonania wszystkich płatności. Kwota składek państw członkowskich ogółem równa się kwocie środków na płatności na dany rok budżetowy. Składki państw członkowskich wpływają jednak w ciągu całego roku w postaci dwunastu miesięcznych rat, a tymczasem płatności charakteryzuje pewna sezonowość. Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Rady nr 609/2014 (w sprawie metod i procedury udostępniania zasobów własnych) składki państw członkowskich związane z budżetami (korygującymi) zatwierdzonymi po 16. dniu danego miesiąca (N) stają się dostępne dopiero w miesiącu N+2, natomiast związane z nimi środki na płatności dostępne są natychmiast. Obowiązujące procedury dotyczące regularnych prognoz w zakresie środków pieniężnych mają zagwarantować, że zasoby finansowe będą zawsze wystarczające na zrealizowanie płatności, jakie mają zostać wykonane w danym miesiącu, a w razie potrzeby można wezwać państwa członkowskie do przekazania środków na poczet zasobów własnych lub środków dodatkowych z wyprzedzeniem do wysokości określonego pułapu i pod pewnymi warunkami. Sezonowy charakter wydatków i ogólne ograniczenia budżetowe w ostatnich latach sprawiły, że konieczne stało się uważniejsze monitorowanie tempa dokonywania płatności w ciągu roku. Oprócz tego, w kontekście bieżących operacji finansowych Komisji, automatyczne narzędzia zarządzania środkami pieniężnymi gwarantują odpowiednią płynność na wszystkich rachunkach bankowych Komisji na co dzień.

Grzywny

Tymczasowo zainkasowane grzywny: portfel BUFI

Zarządzanie funduszem opiera się na zasadzie, że aktywa mają mieć wystarczający stopień płynności i mobilizacyjności w stosunku do odpowiednich zobowiązań. W skład portfela wchodzi głównie wysoce płynne papiery wartościowe, które mogą zostać sprzedane w celu pokrycia nieprzewidzianych wpływów środków pieniężnych. Ponadto udział papierów wartościowych, które staną się wymagalne w terminie 1 roku, i obligacji o zmiennym oprocentowaniu wynosi 33 %.

Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych

Zarządzanie funduszem opiera się na zasadzie, że aktywa mają mieć wystarczający stopień płynności i mobilizacyjności w stosunku do odpowiednich zobowiązań. Fundusz musi utrzymywać w portfelu co najmniej 100 mln EUR o zapadalności poniżej dwunastu miesięcy, które mają być zainwestowane w instrumenty rynku pieniężnego. Na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość tych inwestycji wraz ze środkami pieniężnymi wyniosła 197 mln EUR. Ponadto co najmniej 20 % wartości nominalnej funduszu powinno obejmować instrumenty rynku pieniężnego, obligacje o stałym oprocentowaniu, w przypadku których okres pozostający do terminu zapadalności nie przekracza roku, oraz obligacje o zmiennej stopie procentowej. Na dzień 31 grudnia 2016 r. część ta wynosiła 20 %.

Fundusz gwarancyjny EFIS

Zarządzanie funduszem gwarancyjnym opiera się na zasadzie, że aktywa mają mieć wystarczający stopień płynności i mobilizacyjności w stosunku do odpowiednich zobowiązań. Portfel składa się z wysoce płynnych aktywów, które mogą zostać sprzedane w celu pokrycia nieprzewidzianych wpływów środków pieniężnych, w tym z najbardziej płynnych aktywów zdenominowanych w USD, tj. amerykańskich obligacji skarbowych – według stanu na dzień sprawozdawczy aktywa te stanowią 15 % łącznej wartości portfela inwestycyjnego. Ponadto udział papierów wartościowych, które staną się wymagalne w terminie 1 roku, i obligacji o zmiennym oprocentowaniu wynosi 23 %.

Kontrakty na instrumenty pochodne rozlicza się brutto na podstawie ich umownego terminu zapadalności. Zobowiązania pokrywa się, sprzedając aktywa zdenominowane w USD lub przeprowadzając transakcje typu swap, w ramach których może dojść do wpływów środków pieniężnych z uwagi na wystąpienie różnic kursowych.

Jeżeli chodzi o wymogi dotyczące zabezpieczenia/wymogi depozytowe, środki w zakresie zarządzania płynnością nie są konieczne, ponieważ obecny kontrahent hedgingowy zgodził się współpracować z Komisją bez ustanawiania jakichkolwiek wymogów dotyczących zabezpieczenia/wymogów związanych z wezwaniem do uzupełnienia depozytu.

7. UJAWNIE NIE INFORMACJI NA TEMAT PODMIOTÓW POWIĄZANYCH

7.1. PODMIOTY POWIĄZANE

Do podmiotów powiązanych UE zalicza się jednostki UE objęte konsolidacją, jednostki stowarzyszone i przedstawiciele kadry kierowniczej najwyższego szczebla tych jednostek. Transakcje między tymi jednostkami stanowią część normalnych operacji UE i jako takie – zgodnie z regułami rachunkowości UE – nie są objęte szczególnymi obowiązkami informacyjnymi.

7.2. ŚWIADCZENIA PRZYSŁUGUJĄCE KADRZE KIEROWNICZEJ NAJWYŻSZEGO SZCZEBŁA

Do celów prezentacji informacji na temat transakcji podmiotów powiązanych dotyczących kadry kierowniczej najwyższego szczebla UE osoby te pogrupowano w pięć kategorii:

Kategoria 1: przewodniczący Rady Europejskiej, przewodniczący Komisji i prezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Kategoria 2: wiceprzewodniczący Komisji i wysoki przedstawiciel Unii Europejskiej ds. wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz pozostali wiceprzewodniczący Komisji

Kategoria 3: sekretarz generalny Rady, członkowie Komisji, sędziowie i rzecznicy generalni Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, prezes i członkowie Sądu, prezes i członkowie Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej, europejski rzecznik praw obywatelskich i europejski inspektor ochrony danych

Kategoria 4: prezes i członkowie Trybunału Obrachunkowego

Kategoria 5: urzędnicy instytucji i agencji o najwyższym zaszerogowaniu

Informacje o przysługujących im uprawnieniach przedstawiono poniżej – pozostałe informacje dostępne są także w opublikowanym na portalu Europa regulaminie pracowniczym, który stanowi oficjalny dokument opisujący prawa i obowiązki wszystkich urzędników UE. Przedstawiciele kadry kierowniczej najwyższego szczebla nie otrzymali od UE żadnych pożyczek o preferencyjnym oprocentowaniu.

ŚWIADCZENIA FINANSOWE PRZYSŁUGUJĄCE KADRZE KIEROWNICZEJ NAJWYŻSZEGO SZCZEBŁA

EUR

Świadczenie (na pracownika)	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Kategoria 4	Kategoria 5
Wynagrodzenie podstawowe (miesięcznie)	27 031,43	24 484,99 - 25 464,39	19 587,99 - 22 036,49	21 155,03 - 22 526,20	12 455,10 - 19 587,99
Dodatek mieszkaniowy/zagraniczny	15 %	15 %	15 %	15 %	0–4%–16 %
Dodatki rodzinne:					
na gospodarstwo domowe (% wynagrodzenia)	2 % + 181,82	2 % + 181,82	2 % + 181,82	2 % + 181,82	2 % + 181,82
na dziecko pozostające na utrzymaniu	397,29	397,29	397,29	397,29	397,29
przedszkolny	97,05	97,05	97,05	97,05	97,05
edukacyjny lub	269,56	269,56	269,56	269,56	269,56
edukacyjny – gdy dziecko uczy się w szkole innej niż zapewniana przez zakład pracy rodzica	539,12	539,12	539,12	539,12	539,12
Dodatek dla sędziów-przewodniczących	nie dotyczy	nie dotyczy	627,76	nie dotyczy	nie dotyczy
Dodatek reprezentacyjny	1 464,87	941,46	627,76	nie dotyczy	nie dotyczy
Roczne koszty podróży	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

EUR

Świadczenie (na pracownika)	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Kategoria 4	Kategoria 5
Przelewy do państw członkowskich:					
dodatek edukacyjny ⁽¹⁾	tak	tak	tak	tak	tak
% wynagrodzenia ⁽¹⁾	5 %	5 %	5 %	5 %	5 %
% wynagrodzenia bez zastosowania współczynnika korygującego	maks. 25 %	maks. 25 %	maks. 25 %	maks. 25 %	maks. 25 %
Wydatki reprezentacyjne	zwracane	zwracane	zwracane	nie dotyczy	nie dotyczy
Objęcie stanowiska:					
Koszty zagospodarowania	54 062,86	48 969,98 - 50 928,78	39 175,99 - 44 072,99	42 310,07 - 45 052,39	zwracane
Koszty podróży rodziny	zwracane	zwracane	zwracane	zwracane	zwracane
Koszty przeprowadzki	zwracane	zwracane	zwracane	zwracane	zwracane
Opuszczenie stanowiska:					
Koszty ponownego zagospodarowania	27 031,43	24 484,99 - 25 464,39	19 587,99 - 22 036,49	21 155,03 - 22 526,20	zwracane
Koszty podróży rodziny	zwracane	zwracane	zwracane	zwracane	zwracane
Koszty przeprowadzki	zwracane	zwracane	zwracane	zwracane	zwracane
Przeniesienie (% wynagrodzenia) ⁽²⁾	40 % – 65 %	40 % – 65 %	40 % – 65 %	40 % – 65 %	nie dotyczy
Ubezpieczenie zdrowotne	pokryte	pokryte	pokryte	pokryte	pokryte
Świadczenia emerytalno-rentowe (% wynagrodzenia, przed opodatkowaniem)	maks. 70 %	maks. 70 %	maks. 70 %	maks. 70 %	maks. 70 %
Odliczenia:					
Podatek od wynagrodzenia	8 % – 45 %	8 % – 45 %	8 % – 45 %	8 % – 45 %	8 % – 45 %
Ubezpieczenie zdrowotne(% wynagrodzenia)	1,7 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %
Specjalny podatek od wynagrodzenia	7 %	7 %	7 %	7 %	6-7 %
Odliczenie emerytalne	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	9,8 %
Liczba osób na koniec roku	3	6	93	28	112

⁽¹⁾ Przy zastosowaniu współczynnika korygującego („cc”).

⁽²⁾ Wypłacane przez pierwsze trzy lata po opuszczeniu stanowiska.

8. ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU BILANSOWYM

Na dzień podpisania niniejszego sprawozdania finansowego, oprócz kwestii przedstawionej poniżej, księgowy Komisji nie wiedział ani nie został powiadomiony o żadnych istotnych zdarzeniach, które wymagałyby zamieszczenia odrębnych informacji w tej sekcji. Roczne sprawozdanie finansowe i powiązane informacje dodatkowe opracowano, wykorzystując najnowsze dostępne informacje, co znalazło swoje odzwierciedlenie w przedstawionych informacjach.

W dniu 29 marca 2017 r. Zjednoczone Królestwo oficjalnie powiadomiło o swoim zamiarze wystąpienia z Unii Europejskiej, uruchamiając tym samym procedurę przewidzianą w art. 50 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z powyższym artykułem i wytycznymi Rady Europejskiej w sprawie umowy finansowej i wytycznych negocjacyjnych Rady UE zawarze ze Zjednoczonym Królestwem umowę określającą warunki wystąpienia tego państwa z Unii. W chwili podpisywania niniejszego sprawozdania finansowego proces negocjacyjny dopiero się rozpoczynał, dlatego też nie wywarł on żadnego wpływu na pozycję finansową UE według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r.

9. ZAKRES KONSOLIDACJI

A. JEDNOSTKI KONTROLOWANE (52)

1. Instytucje i organy konsultacyjne (11)

Parlament Europejski

Rada Europejska

Komisja Europejska

Europejski Trybunał Obrachunkowy

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Europejska Służba Działań Zewnętrznych

Europejski Inspektor Ochrony Danych

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich

Komitet Regionów

Rada Unii Europejskiej

2. Agencje UE (39)

2.1. Agencje wykonawcze (6)

Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego

Agencja Wykonawcza ds. Konsumentów, Zdrowia, Rolnictwa i Żywności

Agencja Wykonawcza ds. Badan Naukowych

Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw

Agencja Wykonawcza ds. Innowacyjności i Sieci

Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych

2.2. Agencje zdecentralizowane (33)

Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego

Europejska Agencja Leków

Organ Nadzoru Europejskiego GNSS

Europejska Agencja Chemikaliów

Fusion for Energy (Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej)

Eurojust

Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn

Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy

Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób

Europejska Agencja Środowiska

Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego

Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki

Europejski Urząd Nadzoru Bankowego

Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu

Urząd Organu Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej

Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex)
eu-LISA (Europejska Agencja ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości)
Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności
Europejska Agencja Kolejowa
Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin
Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa
Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii
Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej
Europejski Urząd Policji (EUROPOL)
Europejska Agencja Bezpieczeństwa Lotniczego
Europejska Agencja ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji
Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej
Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych
Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej
Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych
Europejska Fundacja Kształcenia
Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy
Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL)

3. Inne jednostki kontrolowane (2)

Europejska Wspólnota Węgla i Stali (w likwidacji)
Europejski Instytut Innowacji i Technologii

B. JEDNOSTKI STOWARZYSZONE (1)

Europejski Fundusz Inwestycyjny

MNIEJSZE JEDNOSTKI

Wymienione poniżej jednostki nie zostały włączone do skonsolidowanego sprawozdania finansowego UE za 2016 r. przy wykorzystaniu metody praw własności z uwagi na fakt, że uznano je za nieistotne:

Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Bioprzemysłu

Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Bioprzemysłu to partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) zawiązane między UE a Konsorcjum na rzecz Bioprzemysłu. Celem Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Bioprzemysłu jest zapewnienie pełnego wykorzystania europejskiego potencjału w obszarze biogospodarki dzięki przekształcaniu pozostałości i odpadów biologicznych w bardziej ekologiczne produkty codziennego użytku przy wykorzystaniu innowacyjnych technologii i biorafinerii, które leżą u podstaw biogospodarki.

Wspólne Przedsiębiorstwo „Czyste niebo”

Wspólne Przedsiębiorstwo „Czyste niebo” to największy europejski program badawczy, którego celem jest opracowywanie innowacyjnych, nowoczesnych technologii służących ograniczaniu poziomu emisji CO₂, emisji gazów oraz emisji hałasu przez statki powietrzne. Finansowane w ramach programu „Horyzont 2020” Wspólne Przedsiębiorstwo „Czyste niebo” przyczynia się do zacieśniania współpracy między europejskimi przedsiębiorstwami lotniczymi, umacnia globalne przywództwo Europy w dziedzinie lotnictwa oraz zwiększa jej konkurencyjność.

Wspólne Przedsiębiorstwo na rzecz Realizacji Wspólnej Inicjatywy Technologicznej w zakresie Leków Innowacyjnych (IMI)

Wspólne Przedsiębiorstwo IMI to największa inicjatywa publiczno-prywatna w Europie, której celem jest przyspieszenie prac nad lepszymi i bezpieczniejszymi lekami dla pacjentów. Inicjatywa IMI to wspólne przedsięwzięcie realizowane przez Unię Europejską i stowarzyszenie zrzeszające przedstawicieli przemysłu farmaceutycznego.

Wspólne Przedsięwzięcie „Podzespoły i układy elektroniczne w służbie wiodącej pozycji Europy” (ECSEL) (połączenie dawnego Wspólnego Przedsiębiorstwa ARTEMIS i Wspólnego Przedsiębiorstwa ENIAC)

Wspólne Przedsięwzięcie ECSEL to PPP zajmujące się podzespołami i układami elektronicznymi, które zawiązano w celu wypełnienia luki pomiędzy badaniami naukowymi a praktycznym zastosowaniem ich wyników, dostosowania strategii w celu zwiększenia poziomu inwestycji na szczeblu europejskim i krajowym oraz budowania zaawansowanego ekosystemu.

Wspólne Przedsiębiorstwo na rzecz Technologii Ogniw Paliwowych i Technologii Wodorowych (FCH)

Wspólne Przedsiębiorstwo FCH to PPP wspierające działalność badawczą, działalność związaną z rozwojem technologicznym i działalność demonstracyjną w obszarze technologii związanych z ogniwami paliwowymi i energią wodorową w Europie. Jego celem jest przyspieszenie tempa wprowadzania tych technologii na rynek i wykorzystanie ich potencjału jako instrumentu przyczyniającego się do zapewnienia niskoemisyjnego systemu energetycznego.

Wspólne Przedsięwzięcie SESAR

SESAR to PPP odpowiedzialne za modernizację europejskiego systemu zarządzania ruchem lotniczym poprzez koordynowanie i koncentrowanie wszystkich podejmowanych na szczeblu UE działań w zakresie badań naukowych i innowacji istotnych z punktu widzenia zarządzania ruchem lotniczym.

Wspólne Przedsięwzięcie Shift2Rail

Shift2Rail to pierwsza europejska wspólna inicjatywa technologiczna w obszarze kolei, której celem jest dążenie do skoncentrowania działań w obszarze badań naukowych i innowacji oraz rozwiązań rynkowych w taki sposób, aby przyspieszyć tempo przekształcania nowych i zaawansowanych technologii w innowacyjne produkty kolejowe.

Roczne sprawozdania finansowe powyższych podmiotów są dostępne na ich stronach internetowych.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE – OMÓWIENIE I ANALIZA

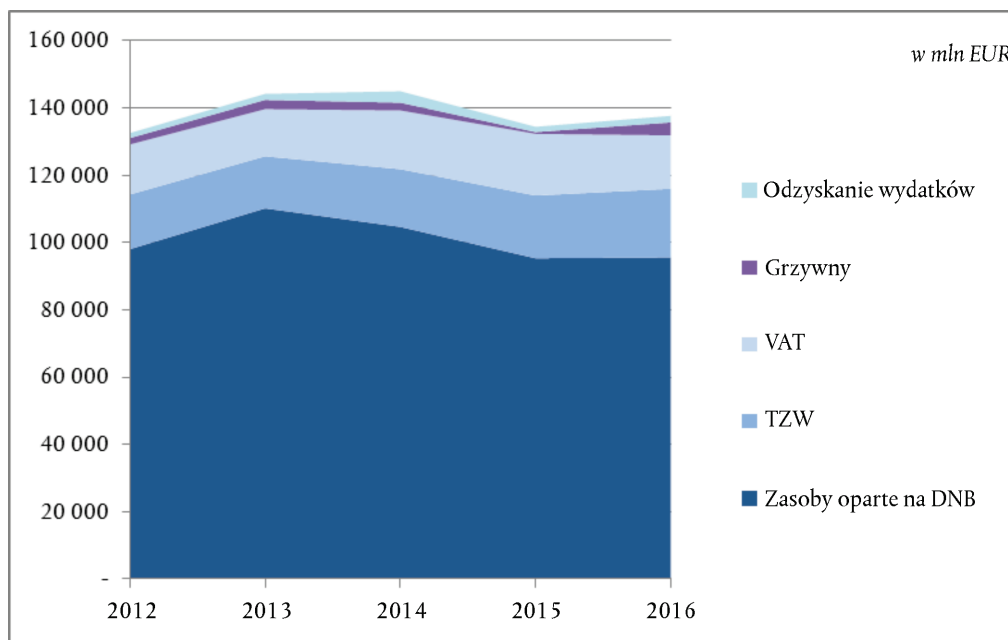
ROK BUDŻETOWY 2016 ⁽¹⁾

Celem tej części sprawozdania finansowego, zatytułowanej „Sprawozdanie finansowe – omówienie i analiza”, jest ułatwienie czytelnikom lepszego zrozumienia informacji na temat sytuacji finansowej, wyników finansowych i przepływów pieniężnych przedstawionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym UE. Informacje przedstawione w niniejszej części „Sprawozdanie finansowe – omówienie i analiza” nie zostały poddane kontroli.

1. SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE UE: SYTUACJA BUDŻETOWA W 2016 R.

1.1. PRZYCHODY

Większość dochodów instytucji i organów UE stanowią przychody z transakcji innych niż transakcje wymiany. W poniższej tabeli zawarto przegląd najważniejszych kategorii tych dochodów.

Zmiany poziomu przychodów z transakcji innych niż transakcje wymiany w mln EUR na przestrzeni pięciu lat

Wśród najistotniejszych kwestii związanych ze zmianą poziomu dochodów z tytułu transakcji innych niż transakcje wymiany w porównaniu ze stanem z 2015 r. należy wymienić:

- spadek dochodów z VAT o 2,5 mld EUR spowodowany głównie zmniejszeniem stawki poboru o 0,15 % w Niemczech, Niderlandach i Szwecji – stawka ta zaczęła obowiązywać po wejściu w życie w 2016 r. decyzji z 2014 r. w sprawie zasobów własnych; oraz
- istotne zwiększenie dochodów z tytułu grzywien za naruszenie zasad konkurencji wynoszące 3,3 mld EUR, które było związane głównie z grzywnami nałożonymi w sektorze samochodów ciężarowych i w sektorze bankowym w 2016 r.

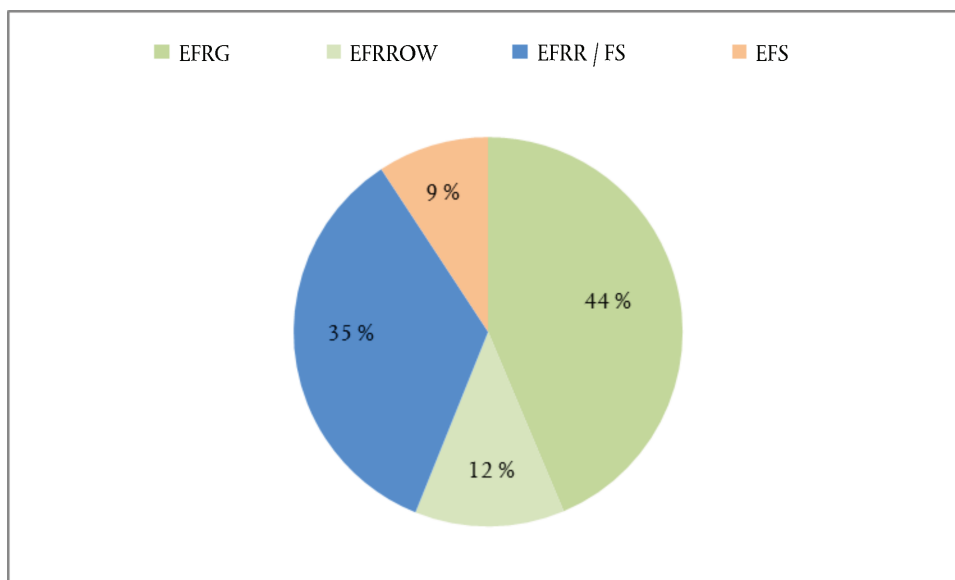
Odzyskanie wydatków obejmuje wystawione przez Komisję nakazy odzyskania środków, realizowane w drodze wpłaty gotówkowej przez dłużnika lub potrącenia należności od późniejszych płatności zarejestrowanych w systemie rachunkowości Komisji, mające na celu odzyskanie środków wcześniej wydatkowanych z budżetu UE.

⁽¹⁾ Należy zauważyć, że w związku z zaokrągleniem danych liczbowych do mln EUR może się wydawać, że niektóre dane finansowe w poniższych tabelach nie sumują się.

1.2. WYDATKI

Koszty, wynoszące 144,5 mld EUR, były zdecydowanie niższe niż w poprzednim roku (w 2015 r.: 155,9 mld EUR). Odnotowano spadek o 3,7 mld EUR w przypadku Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Funduszu Spójności (FS), co wynikało z faktu poniesienia mniejszych wydatków w związku z poprzednim okresem programowania (2007–2013) oraz z powolnego wykonania na początku okresu programowania 2014–2020. Z tego samego powodu odnotowano również spadek wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz innych instrumentów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich o 3,7 mld EUR.

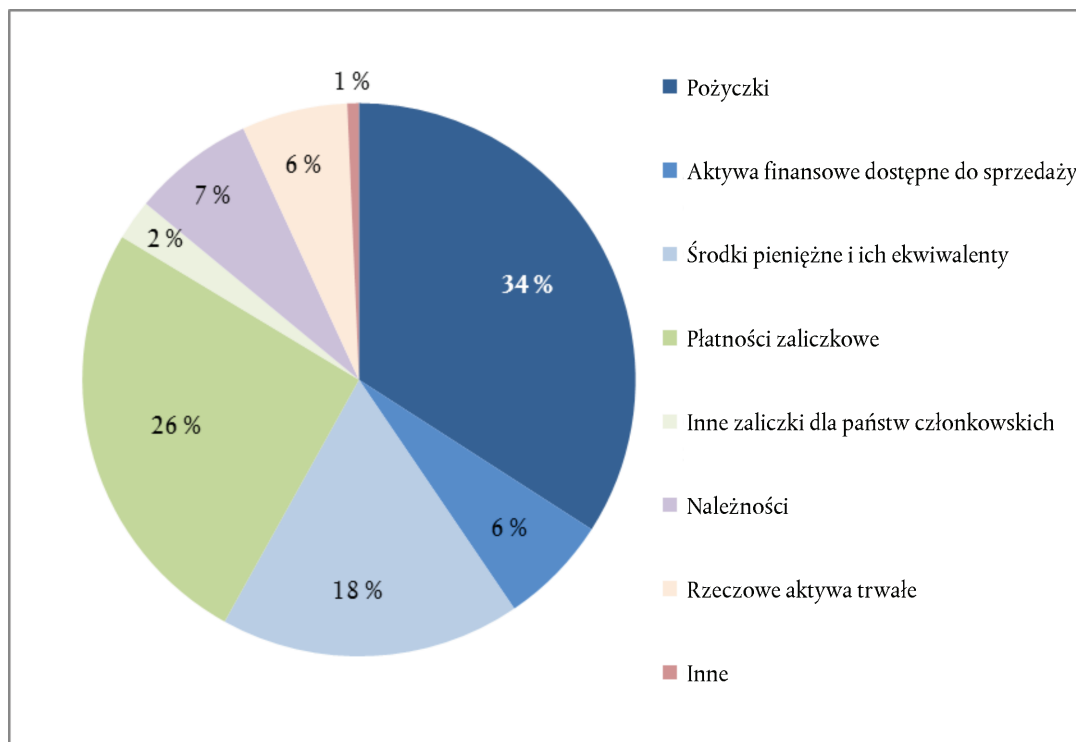
Główne pozycje kosztów (102,8 mld EUR) stanowią płatności transferowe w ramach zarządzania dzielonego. Najważniejsze fundusze to: Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG), EFRROW oraz inne instrumenty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, EFRR i FS oraz Europejski Fundusz Społeczny (EFS). W roku budżetowym 2016 stanowiły one niemal 71,1 % wszystkich kosztów.

Wydatki poniesione w ramach zarządzania bezpośredniego wiążą się z wykonaniem budżetu przez Komisję, agencje wykonawcze oraz fundusze powiernicze. Zarządzanie bezpośrednie obejmuje również koszty administracyjne wszystkich instytucji i agencji UE. W ramach zarządzania pośredniego budżet wydatkowany jest przez inne agencje i organy UE, państwa trzecie, organizacje międzynarodowe i inne podmioty. Ogółem koszty poniesione w ramach zarządzania bezpośredniego i pośredniego stanowiły około 16,2 % łącznych kosztów (23,4 mld EUR) i utrzymywały się na stabilnym poziomie w porównaniu z poprzednim rokiem budżetowym.

UE ujmuje także jako koszty przyszłe zobowiązania płatnicze, których jeszcze nie zapisano na kontach budżetowych opartych na zasadzie kasowej. Wykazano je w szczególności w zobowiązaniach i biernych rozliczeniach międzyokresowych kosztów dotyczących rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich oraz w zobowiązaniach z tytułu świadczeń emerytalno-rentowych i innych świadczeń pracowniczych w związku z prawami emerytalnymi nabytymi przez komisarzy, posłów do PE oraz personel; prowadzą one do ujemnego poziomu aktywów netto (płatności te będą finansowane z przyszłych budżetów).

1.3. AKTYWA

163 mld EUR aktywów w bilansie skonsolidowanym UE

Najbardziej znaczącą pozycją po stronie aktywów w bilansie są aktywa finansowe (udzielone pożyczki, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, środki pieniężne) oraz kwoty płatności zaliczkowych, które stanowią niemal 84 % aktywów UE. Kwota udzielonych pożyczek spadła o 1,8 mld EUR do 55,5 mld EUR, a kwota instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży finansowanych z budżetu UE (instrumentów budżetowych) ponownie wzrosła o około 455 mln EUR (w 2015 r.: 460 mln EUR). Po stronie aktywów w pozycji „Sprzęt kosmiczny” ujęto aktywa dotyczące programów Copernicus i Galileo (3,3 mld EUR). Po ogłoszeniu dotyczącym świadczenia pierwszych usług programu Galileo w dniu 15 grudnia 2016 r. aktywa związane z programem Galileo zostały przeniesione z pozycji „Środki trwałe w budowie” do pozycji „Aktywa trwałe”.

Ogólnie rzecz biorąc, instytucje i organy UE starają się utrzymywać stan środków pieniężnych i ich ekwiwalentów na niskim poziomie. Odnotowane na koniec roku wysokie saldo środków pieniężnych wynoszące 28,6 mld EUR wynika z następujących głównych elementów:

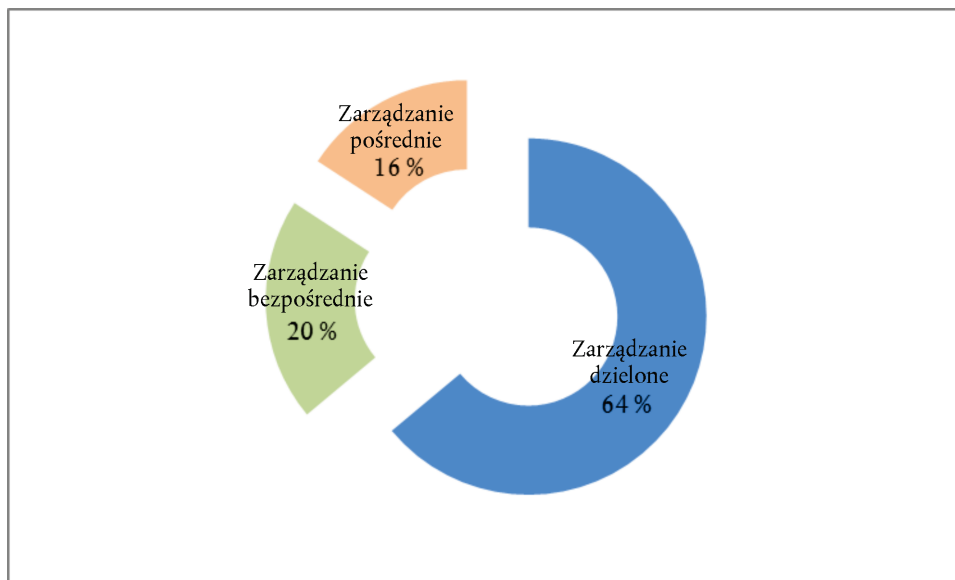
- jeżeli chodzi o zasoby własne, saldo na koniec roku obejmuje łączną kwotę netto w wysokości 7,7 mld EUR, która zostanie zwrócona państwom członkowskim na początku 2017 r. w wyniku przyjęcia budżetów korygujących pod koniec 2016 r. Ponadto w ostatnich dniach 2016 r. otrzymano zaliczki na zasoby własne w wysokości 1,5 mld EUR;
- znaczna kwota grzywien nałożonych przez Komisję w związku z naruszeniami reguł konkurencji, tj. 4,3 mld EUR, została ostatecznie zainkasowana w 2016 r. i uwzględniona w saldzie środków pieniężnych na koniec roku;
- saldo środków pieniężnych obejmuje również dochody przeznaczone na określony cel i środki na płatności w kwocie 11 mld EUR niewydane do końca 2016 r.

Płatności zaliczkowe

Należy zwrócić uwagę, że znaczny wpływ na poziom zaliczkowania ma cykl WRF – na przykład na początku okresu obowiązywania WRF można spodziewać się wypłat dużych zaliczek dla państw członkowskich w ramach polityki spójności. Komisja dokłada wszelkich starań, aby zapewnić utrzymanie poziomów zaliczkowania na odpowiednim poziomie. Trzeba znaleźć równowagę między zapewnieniem wystarczającego finansowania projektów a terminowym ujmowaniem wydatków.

Łączna kwota płatności zaliczkowych (z wyłączeniem innych zaliczek dla państw członkowskich i wkładów do funduszu powierniczego Bekou i funduszu powierniczego dla Afryki) wykazana w bilansie UE wynosi 41,6 mld EUR (w 2015 r.: 40 mld EUR) i prawie w całości związana jest z działaniami Komisji. Około 64 % zaliczkowania ze strony Komisji dotyczy zarządzania dzielonego, co oznacza, że wykonanie budżetu przekazuje się państwom członkowskim (Komisja zachowuje funkcję nadzorczą).

Zaliczkowanie ze strony Komisji według metody zarządzania

Najbardziej znaczące kwoty zaliczkowania w ramach zarządzania dzielonego odnoszą się do EFRR i FS (15,1 mld EUR).

Zaliczkowanie długoterminowe spadło o 8,3 mld EUR, a zaliczkowanie krótkoterminowe wzrosło o 9,9 mld EUR. Ta zmiana kwot płatności zaliczkowych wynika z faktu, że okres programowania 2007–2013 jest w fazie zamykania, w związku z czym więcej kwot staje się wymagalnych w okresie dwunastu miesięcy. Jeżeli chodzi o okres programowania 2014–2020, początkowo wypłacone płatności zaliczkowe księguje się jako aktywa trwałe, zaś roczne płatności zaliczkowe księguje się jako aktywa obrotowe.

INSTRUMENTY FINANSOWE

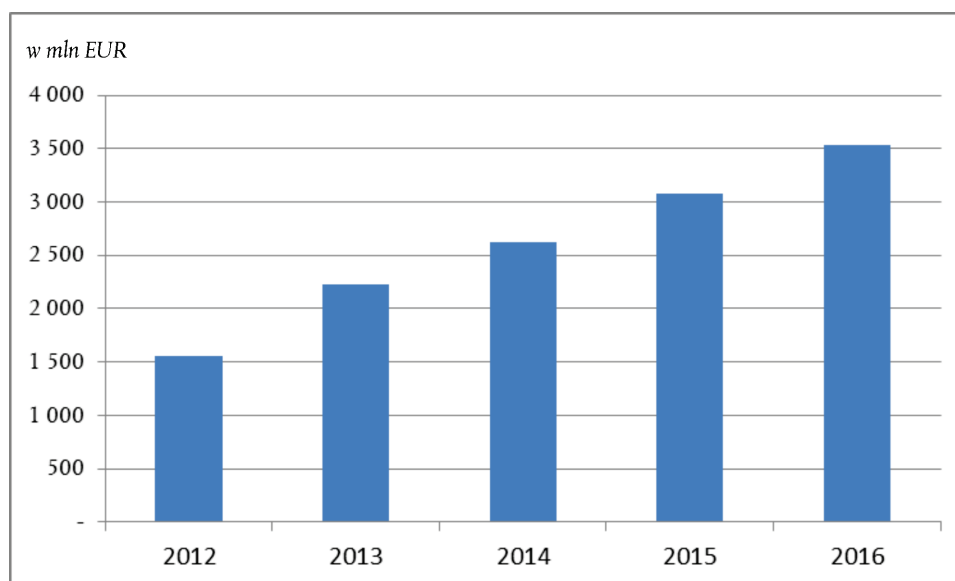
W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym UE jako instrumenty finansowe w ujęciu księgowym wykazano następujące pozycje:

- instrumenty finansowe finansowane z budżetu UE;
- aktywa finansowe przechowywane w funduszach gwarancyjnych dla gwarancji budżetowych; oraz
- kredyty i powiązane pożyczki zaciągnięte na programy pomocy finansowej.

Instrumenty finansowe finansowane z budżetu UE

Znaczenie instrumentów finansowych finansowanych z budżetu UE w ramach zarządzania bezpośredniego i pośredniego oraz związane z tymi instrumentami kwoty są z roku na rok coraz większe. W przeciwieństwie do tradycyjnej metody wykonywania budżetu, która polega na udzielaniu dotacji i subwencji, podejście to opiera się na tym, że każde euro wydane z budżetu z wykorzystaniem instrumentów finansowych końcowy beneficjent otrzymuje ponad 1 euro wsparcia finansowego, co wynika z efektu dźwigni. Korzystanie z budżetu UE ma na celu osiągnięcie jak największych efektów za pomocą dostępnych środków. Instrumenty finansowe finansowane z budżetu UE mają również postać instrumentów gwarancyjnych, instrumentów kapitałowych i instrumentów pożyczkowych – zob. przegląd WRF poniżej. Aktywa w tych instrumentach są przechowywane w postaci środków pieniężnych i ich ekwiwalentów albo inwestowane w instrumenty kapitałowe i dłużne papiery wartościowe wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym UE jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Instrumenty finansowe finansowane z budżetu UE – aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (wartość na koniec roku)

W poniższych tabelach zawarto przegląd instrumentów finansowych finansowanych z budżetu UE z podziałem na WRF oraz wartości tych instrumentów według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r.:

<i>w mln EUR</i>			
Związane z więcej niż jednym WRF	Aktywa	Zobowiązania	Gwarancje
Instrumenty gwarancyjne i instrumenty podziału ryzyka:			
Instrument gwarancyjny dla Bałkanów Zachodnich (EDIF)	29	(17)	— ⁽¹⁾
	29	(17)	—
Instrumenty kapitałowe:			
Europejski Fundusz na rzecz Europy Południowo-Wschodniej (EFSE)	119	—	—
Fundusz rozwoju przedsiębiorczości (ENEF)	10	—	—
Fundusz wspierania innowacji w przedsiębiorstwach (ENIF)	20	—	—
Fundusz „Ekologia na rzecz Wzrostu” dla wschodniego sąsiedztwa	51	—	—
Fundusz dłużny „Inicjatywa mikrofinansowania na rzecz Azji” (ang. Microfinance Initiative for Asia Debt Fund)	9	—	—
Fundusz na rzecz mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w regionie Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej (SANAD)	9	—	—
	218	—	—
Ogółem	247	(17)	—

<i>w mln EUR</i>			
WRF 2014–2020	Aktywa	Zobowiązania	Gwarancje
Instrumenty gwarancyjne i instrumenty podziału ryzyka:			
„Horyzont 2020” – instrument pożyczkowo-gwarancyjny InnovFin na rzecz badań i innowacji	698	(8)	(550)

<i>w mln EUR</i>			
WRF 2014–2020	Aktywa	Zobowiązania	Gwarancje
„Horyzont 2020” – gwarancje InnovFin dla MŚP	467	(99)	(371)
Instrument dłużny instrumentu „Łącząc Europę” (CEF DI) ⁽²⁾	493	(1)	(465)
COSME – instrument gwarancji kredytowych	160	(156)	— ⁽¹⁾
Zatrudnienie i innowacje społeczne	50	(16)	— ⁽¹⁾
ElectriFI	30	—	—
System poręczeń na rzecz sektora kultury i sektora kreatywnego (CCS LGF)	6	(1)	— ⁽¹⁾
Instrument UE na rzecz pogłębionej i kompleksowej strefy wolnego handlu	9	0	—
Instrument gwarancji kredytów studenckich	16	(2)	⁽¹⁾
Mechanizm finansowania kapitału naturalnego	11	—	—
Program włączenia finansowego skierowany do MMSP w państwach południowego i wschodniego regionu basenu Morza Śródziemnego	15	(1)	0
Instrument kapitału wysokiego ryzyka dla krajów południowego sąsiedztwa	20	—	—
Program „Kobiety w biznesie” w ramach Partnerstwa Wschodniego	5	—	—
Instrument finansowania prywatnego na rzecz efektywności energetycznej (PF4EE)	18	0	(3)
Wsparcie na rzecz dywersyfikacji gospodarczej w Mongolii	2	—	—
	1 999	(285)	(1 389)
Instrumenty kapitałowe:			
„Horyzont 2020” – instrument kapitałowy InnovFin na rzecz badań i innowacji	229	(4)	—
COSME – instrument kapitałowy na rzecz wzrostu	51	(3)	—
	280	(7)	—
Ogółem	2 279	(292)	(1 389)
<hr/>			
WRF sprzed 2014 r.	Aktywa	Zobowiązania	Gwarancje
Instrumenty gwarancyjne i instrumenty podziału ryzyka:			
Mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka	839	(88)	(711)
System poręczeń dla MŚP w ramach Programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji	100	(190)	⁽¹⁾
Program wieloletni dla przedsiębiorstw	25	(34)	⁽¹⁾
Mandat na realizację Europejskiego instrumentu mikrofinansowego Progress	10	(7)	⁽¹⁾
System poręczeń dla MŚP	17	(14)	⁽¹⁾
	991	(333)	(711)

WRF sprzed 2014 r.	Aktywa	Zobowiązania	Gwarancje
Instrumenty kapitałowe:			
Instrument na rzecz Wysokiego Wzrostu i Innowacji w MŚP w ramach Programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji	423	(3)	—
Instrument kapitałowy dla wieloletniego programu ramowego	196	(0)	—
Europejski Fundusz na rzecz Efektywności Energetycznej	100	—	—
Europejski Instrument Mikrofinansowy Progress na rzecz Zatrudnienia i Włączenia Społecznego	75	—	—
Globalny Fundusz Efektywności Energetycznej oraz Energii Odnawialnej	74	—	—
Fundusz Marguerite	54	—	—
Mechanizm finansowania początkowego Europejskiego Systemu Technologii (ETF) z 1998 r.	11	(0)	—
Projekty pilotażowe dotyczące transferu technologii	1	(0)	—
	933	(3)	—
Instrumenty pożyczkowe/kapitałowe/instrumenty w zakresie pomocy technicznej:			
Instrument współpracy gospodarczej i finansowej MEDA	202	2	—
Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa (ENPI)	142	6	—
Pożyczki na wsparcie MŚP	18	—	—
	363	(8)	—
Ogółem	2 286	(344)	(711)
Suma całkowita	4 812	(652)	(2 101)

(¹) Ryzyko podejmowane przez UE zostało w pełni uwzględnione.

(²) Obejmuje połączenie instrumentu gwarancji kredytowych dla projektów TEN-T i inicjatywy w zakresie obligacji projektowych.

Aktywa finansowe przechowywane w funduszach gwarancyjnych dla gwarancji budżetowych

Komisja utworzyła fundusze gwarancyjne w celu pokrycia gwarancji budżetowych (zob. informacja dodatkowa 4.1.1 skonsolidowanego sprawozdania finansowego) udzielonych grupie EBI. Wspomniane fundusze gwarancyjne są zasilane płatnościami z budżetu UE, co ma na celu zapewnienie buforu płynnościowego na wypadek potencjalnych strat na operacjach objętych gwarancją. Płatności wnoszone do funduszy gwarancyjnych są inwestowane w instrumenty finansowe, w tym dłużne papiery wartościowe, gotówkę i depozyty terminowe. Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. Komisja posiada aktywa finansowe w:

- Funduszu Gwarancyjnym dla działań zewnętrznych – 2,3 mld EUR; oraz
- Funduszu gwarancyjnym EFIS – 1 mld EUR.

Fundusz gwarancyjny EFIS uruchomiono w 2016 r.

Kredyty i powiązane pożyczki zaciągnięte na programy pomocy finansowej

UE jest uprawniona na mocy Traktatu UE do prowadzenia operacji zaciągania pożyczek, aby zgromadzić zasoby finansowe niezbędne do wypełnienia swojego mandatu. Komisja, działając w imieniu UE, obsługuje obecnie trzy główne programy: europejski mechanizm stabilizacji finansowej (EFSM), instrument wsparcia bilansu płatniczego oraz pomoc makrofinansową, w ramach której Komisja może udzielać pożyczek. Kapitał niezbędny do finansowania operacji udzielania pożyczek przez UE pozyskiwany jest na rynkach kapitałowych lub w instytucjach finansowych.

Pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej są udzielane krajom partnerskim spoza UE – według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. łączna nominalna kwota pozostałych do spłaty pożyczek wynosiła 2 947 mln EUR.

EFSM

W 2014 r. irlandzkie i portugalskie programy pomocy finansowej w ramach EFSM wygasły, co oznacza brak możliwości zaciągania dalszych pożyczek. W styczniu 2016 r. Portugalia oficjalnie wystąpiła o przedłużenie terminu spłaty swojej pierwszej pożyczki z EFSM, który wypadał w dniu 3 czerwca 2016 r. Rata w wysokości 4,75 mld EUR została refinansowana przez trzy transze w wysokości 1,5 mld EUR, 2,25 mld EUR i 1 mld EUR, z terminami spłaty odpowiednio w 2023 r., 2031 r. i 2036 r. Było to główną przyczyną zmniejszenia kwoty kredytów/pożyczek krótkoterminowych i zwiększenia kwoty kredytów/pożyczek długoterminowych w bilansie na 2016 r.

Bilans płatniczy

Program wsparcia bilansu płatniczego dla Węgier wygasł w 2010 r., a w 2012 r. wygasły programy wsparcia dla Łotwy i Rumunii. Ponadto dwa programy pomocy zapobiegawczej dla Rumunii wygasły odpowiednio w 2013 r. i 2015 r. – Rumunia nie skorzystała ze środków udostępnionych w ramach tych programów. W kwietniu 2016 r. Węgry spłaciły ostatnią ratę pożyczki w wysokości 1,5 mld EUR.

Przegląd pożyczek udzielonych na pomoc finansową – kwoty nominalne:

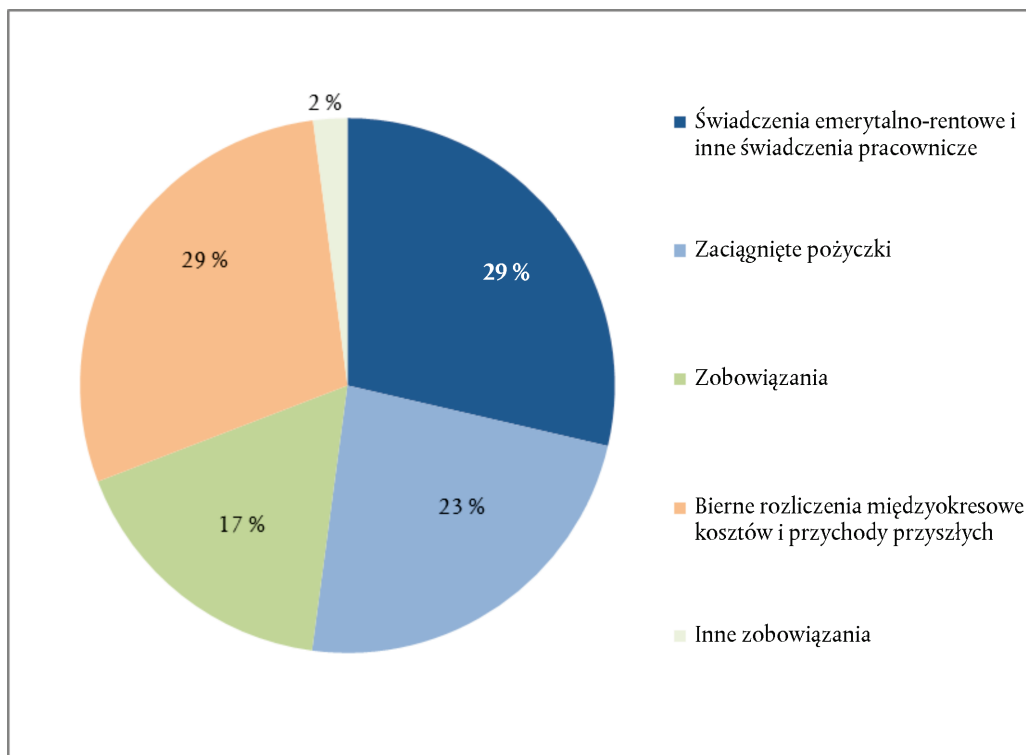
	Bilans płatniczy				EFSM ⁽¹⁾			OGÓŁEM
	Węgry	Łotwa	Rumunia	Ogółem	Irlandia	Portugalia	Ogółem	
Pożyczki udzielone ogółem	6,5	3,1	5,0 ⁽²⁾	14,6	22,5	26,0	48,5	63,1
Wpłaty ogółem na dzień 31.12.2016 r.	5,5	2,9	5,0	13,4	22,5	24,3	46,8	60,2
Łączna kwota spłacona na dzień 31.12.2016	(5,5)	(2,2)	(1,5)	(9,2)	—	—	—	(9,2)
Pozostająca kwota należna według stanu na dzień 31.12.2016 r.	—	0,7	3,5	4,2	22,5	24,3	46,8	51,0

⁽¹⁾ Bez transakcji refinansowania.

⁽²⁾ Z wyłączeniem pomocy zapobiegawczej.

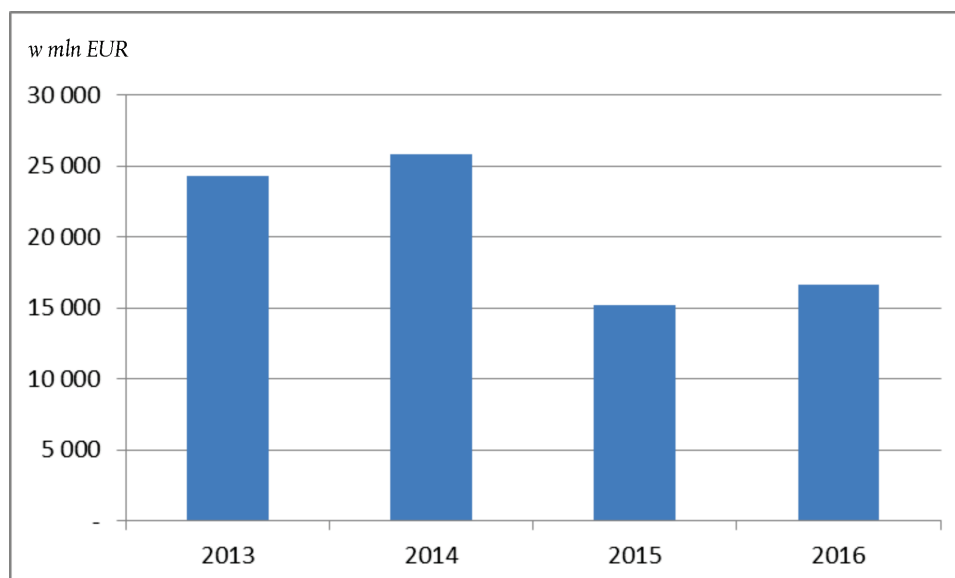
1.4. ZOBOWIĄZANIA

235 mld EUR zobowiązań w bilansie skonsolidowanym UE

Po stronie zobowiązań znajdują się cztery główne pozycje: zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalno-rentowych i innych świadczeń pracowniczych, zaciągnięte pożyczki, zobowiązania i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów. Największa zmiana w porównaniu ze stanem z 2015 r. dotyczyła wzrostu poziomu zobowiązań o niemal 8 mld EUR, głównie z uwagi na lepsze wdrażanie EFRG (tj. płatności na szczeblu państw członkowskich) w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. – zob. informacja dodatkowa 2.12 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Zestawienia poniesionych wydatków i faktury otrzymane i uznane w części zobowiązań bilansu

Aktywa netto

Przewaga zobowiązań nad aktywami nie oznacza, że instytucje i organy UE znajdują się w trudnej sytuacji finansowej, tylko że niektóre zobowiązania będą finansowane z przyszłych budżetów rocznych. Wiele kosztów ujmowanych jest zgodnie z zasadami rachunkowości memoriałowej w 2016 r., choć mogą one zostać faktycznie poniesione w roku 2017 lub później i sfinansowane z przyszłych budżetów, a powiązane przychody zostaną ujęte dopiero w przyszłych okresach. Najbardziej znaczące kwoty, na które należy zwrócić uwagę, dotyczą działań EFRG (finansowanych w 2017 r.) oraz zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych (które będą wypłacane co najmniej przez następnych 30 lat).

2. OCHRONA BUDŻETU UE

Przeгляд korekt finansowych i odzyskania środków w 2016 r.

Przy wykonywaniu budżetu UE należy zadbać o właściwe zapobieganie uchybieniom systemowym prowadzącym do błędów, nieprawidłowości i nadużyć finansowych, a także o ich wykrywanie i korygowanie. Trybunał przedstawia w swoim sprawozdaniu rocznym poświadczenie wiarygodności dotyczące legalności i prawidłowości operacji leżących u podstaw rocznych sprawozdań finansowych, jak również istotnego poziomu błędów w płatnościach. Te poświadczenia wiarygodności są publikowane wraz z rocznymi sprawozdaniami finansowymi UE w Dzienniku Urzędowym.

Działania ochronne Komisji łagodzą skutki błędów za pomocą dwóch głównych mechanizmów:

- 1) mechanizmów zapobiegawczych (np. kontroli *ex ante*, wstrzymywania i zawieszania płatności); oraz
- 2) mechanizmów naprawczych (głównie korekt finansowych nakładanych na państwa członkowskie lub uzgadnianych z państwami członkowskimi oraz, w mniejszym stopniu, kwot odzyskanych od beneficjentów płatności z budżetu UE).

W zarządzaniu dzielonym (wydatki rolne i działania strukturalne) odpowiedzialność za zapewnienie przez cały cykl wydatkowy legalności i prawidłowości wydatków wypłacanych z budżetu UE ponoszą przede wszystkim państwa członkowskie.

Działania naprawcze, tj. korekty finansowe i odzyskiwanie środków, są podejmowane w wyniku działań nadzorczych i kontrolnych zarówno Komisji, jak i – w przypadku wydatków w ramach zarządzania dzielonego – państw członkowskich w zakresie kwalifikowalności wydatków finansowanych z budżetu UE. Podejmując decyzję w sprawie kwoty korekty finansowej lub kwoty podlegającej odzyskaniu, Komisja uwzględnia charakter i wagę naruszenia mających zastosowanie przepisów oraz skutki finansowe dla budżetu UE, także w przypadku uchybień w systemach zarządzania i kontroli. Większość korekt ma miejsce po dokonaniu płatności.

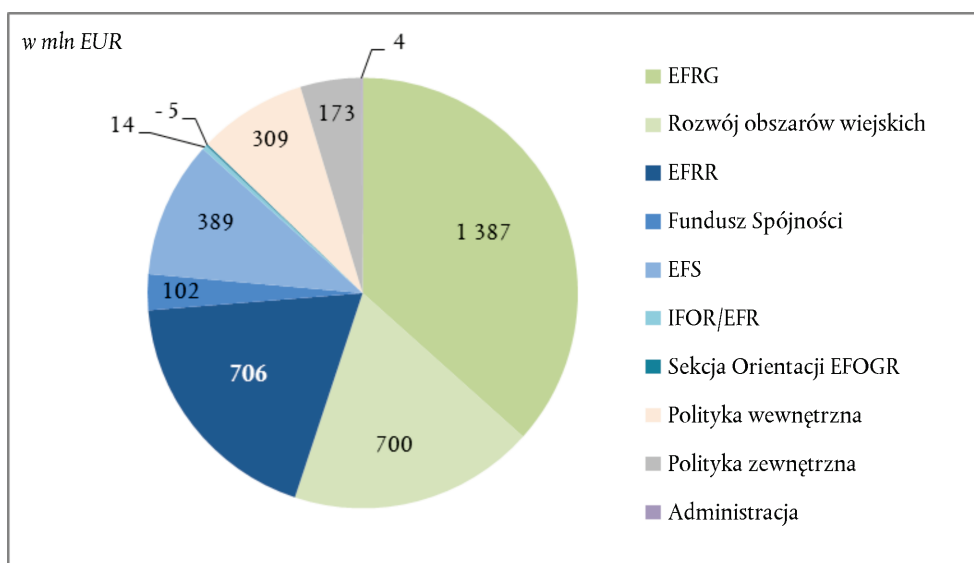
Procedura korekty finansowej i odzyskania środków:

Korekty finansowe i odzyskanie środków mogą mieć miejsce na dwóch głównych etapach procedury. Etapy te mogą przypadać na ten sam rok lub na różne lata.

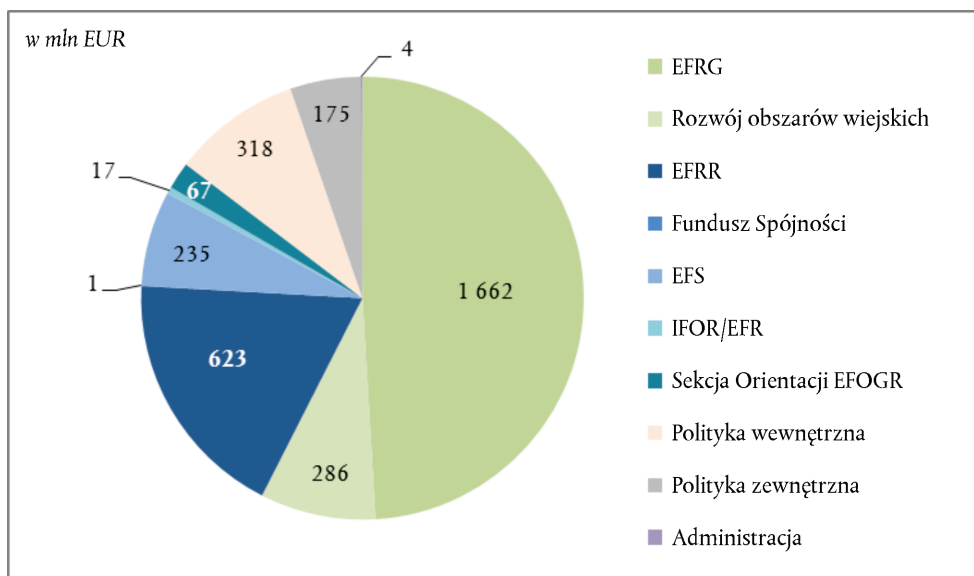
- 1) Korekty finansowe i odzyskanie środków na etapie potwierdzania: Kwoty te zostały potwierdzone przez dane państwo członkowskie lub zostały przyjęte w drodze decyzji Komisji. W 2016 r. potwierdzone korekty finansowe i odzyskanie środków ogółem wyniosły 3 777 mln EUR (w 2015 r.: 3 499 mln EUR).

Potwierdzone korekty finansowe i odzyskanie środków w 2016 r. z podziałem na obszary polityki

- 2) Korekty finansowe i odzyskanie środków na etapie wykonania: Kwoty te odzwierciedlają ostatni etap procedury, w ramach której ostatecznie skorygowano stwierdzone przypadki nienależnie dokonanych wydatków. W sektorowych ramach regulacyjnych przewidziano kilka mechanizmów wykonania. W 2016 r. wykonane korekty finansowe i odzyskanie środków ogółem wyniosły 3 389 mln EUR (w 2015 r.: 3 853 mln EUR). Wykonanie korekt finansowych i odzyskania środków może trwać kilka lat, przede wszystkim ze względu na decyzję o korekcie/odzyskaniu w ratach lub o ich odroczeniu, które to decyzje państwa członkowskie uzyskują w ramach polityki rolnej. W ramach polityki spójności ramy prawne przewidują wykonanie na koniec okresu programowania lub po upływie tego okresu.

Wykonane korekty finansowe i odzyskanie środków w 2016 r. z podziałem na obszary polityki

3. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM I NIEPEWNOŚCIĄ W WYKONANIU BUDŻETU UE

3.1. OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE

Otoczenie makroekonomiczne w UE⁽¹⁾ wpływa na zdolność państw członkowskich do wywiązywania się ze swoich zobowiązań w zakresie finansowania wobec instytucji i organów UE, a tym samym na zdolność UE do dalszego wdrażania unijnych polityk.

⁽¹⁾ Aby uzyskać dodatkowe informacje, zob.: Komisja Europejska, „Europejska prognoza gospodarcza, zima 2017 r.”.

Obecnie utrzymuje się wysoki poziom niepewności, jeżeli chodzi o światową prognozę gospodarczą. Niepewność ta pojawiła się po i tak już trudnym roku 2016, w którym europejska gospodarka borykała się z licznymi wyzwaniem o charakterze międzynarodowym i wewnętrznym, w tym m.in. z najniższym tempem rozwoju globalnego i rozwoju handlu od 2009 r., napięciami geopolitycznymi, atakami terrorystycznymi w szeregu państw członkowskich, trudną sytuacją w sektorach bankowych, decyzją Zjednoczonego Królestwa o wystąpieniu z UE i coraz silniejszymi tendencjami antyglobalistycznymi. Jak dotąd europejska gospodarka wykazywała się jednak odpornością, dzięki czemu utrzymała się na ścieżce wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy. Tempo wzrostu unijnego PKB zwiększyło się pod koniec 2016 r. i wydaje się, że tendencja ta utrzyma się również w 2017 r. Odporność ta wynikała z szeregu powszechnie znanych korzystnych czynników, takich jak m.in. stosunkowo niska cena ropy naftowej, spadek wartości euro w przeszłości, akomodacyjne polityki pieniężne i w znacznym stopniu neutralny kurs polityki fiskalnej. Do poprawy sytuacji przyczynił się również fakt, że w niektórych państwach członkowskich przeprowadzono reformy strukturalne, które koncentrowały się w szczególności na rynku pracy. Spożycie prywatne nadal stanowiło główny czynnik napędzający wzrost, natomiast poziom inwestycji pozostawał w dalszym ciągu niezadowolający. Te utrzymujące się słabe wyniki w zakresie inwestycji stawiają pod znakiem zapytania trwałość ożywienia gospodarki i jej potencjalny wzrost. Poziom niepewności jest wyjątkowo wysoki, na co istotny wpływ ma brak pewności w kwestii skutków decyzji Zjednoczonego Królestwa o wystąpieniu z UE.

Ogólnie rzecz biorąc, po wzroście o 1,7 % w 2016 r. oczekuje się, że w tym roku wzrost PKB w strefie euro nieco osłabnie, osiągając poziom 1,6 %, a następnie zwiększy się nieznacznie do 1,8 % w 2018 r. Ten stabilny, choć skromny wzrost powinien opierać się na popycie wewnętrznym. Zgodnie z prognozami globalny wzrost PKB osiągnął swój najniższy poziom w 2016 r. i oczekuje się, że w tym i w kolejnym roku poziom PKB zwiększy się. Przewiduje się, że wzrost poza UE będzie stopniowo się zwiększał z poziomu 3,2 % w 2016 r. do poziomu 3,7 % w 2017 r. i 3,9 % w 2018 r.

3.2. BUDŻETOWE ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE NA POMOC FINANSOWĄ

Operacje zaciągania i udzielania pożyczek na pomoc finansową podejmowane na szczeblu UE są operacjami pozabudżetowymi. Co do zasady pozyskane środki są pożyczane państwu będącemu beneficjentem na zasadach pożyczki wzajemnej (ang. *back-to-back*), tj. z takim samym kuponem odsetkowym, terminem zapadalności i w takiej samej kwocie. Niezależnie od metody *back-to-back* obsługa zadłużenia z tytułu instrumentów finansowych jest prawnym obowiązkiem UE, która zadba o to, aby wszystkie płatności były dokonywane w pełnej kwocie i w sposób terminowy. Komisja wprowadziła procedury, aby zapewnić spłatę zaciągniętych pożyczek nawet w przypadku niewywiązania się dłużnika z zobowiązań.

Zaciągane przez UE pożyczki stanowią bezpośrednie i bezwarunkowe zobowiązanie UE i są gwarantowane przez państwa członkowskie UE (budżetowe zobowiązania warunkowe). Pożyczki zaciągnięte na sfinansowanie pożyczek udzielanych państwom spoza UE objęte są Funduszem Gwarancyjnym dla działań zewnętrznych. W razie niewywiązania się ze zobowiązań przez państwo członkowskie będące beneficjentem, do obsługi zadłużenia wykorzystane zostanie, w miarę możliwości, dostępne saldo środków pieniężnych na rachunku Komisji prowadzonym przez administrację finansową danego kraju. Gdyby nie było to możliwe, Komisja pobrałaby niezbędne środki od państw członkowskich. Państwa członkowskie UE są prawnie zobowiązane, zgodnie z przepisami UE dotyczącymi zasobów własnych (art. 14 rozporządzenia Rady nr 609/2014), do udostępnienia środków wystarczających na wypełnienie zobowiązań UE. W związku z tym inwestorzy są narażeni tylko na ryzyko kredytowe UE, a nie na ryzyko kredytowe beneficjenta finansowanych pożyczek. Stosowanie systemu pożyczek wzajemnych sprawia, że budżet UE nie jest narażony na jakiegokolwiek ryzyko stopy procentowej ani ryzyko walutowe.

W przypadku każdego programu dotyczącego danego kraju łączną przyznaną kwotę, liczbę rat, w których nastąpi wypłata, oraz maksymalny (średni) okres zapadalności pakietu pożyczek określają decyzje PE, Rady i Komisji. Następnie Komisja i państwo będące beneficjentem uzgadniają parametry pożyczki/finansowania, w szczególności terminy zapadalności transz. Ponadto wszystkie transze pożyczki, z wyjątkiem pierwszej, są uzależnione od przestrzegania warunków polityki obowiązujących w kontekście wspólnej pomocy finansowej UE/Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), co jest kolejnym czynnikiem wpływającym na ramy czasowe operacji finansowych. Oznacza to, że ramy czasowe i terminy wykupu emisji zależą od powiązanej działalności UE w zakresie udzielania pożyczek. Finansowanie jest denominowane wyłącznie w euro, a terminy zapadalności wynoszą od 3 do 30 lat.

Poniższa tabela zawiera przegląd planowanego harmonogramu spłat (kwoty są podane w wartości nominalnej) dla niespłaconych kwot pożyczek w ramach EFSM i na wsparcie bilansu płatniczego na dzień bilansowy:

w mld EUR

	BILANS PŁATNICZY				EFSM			OGÓŁEM
	Węgry	Łotwa	Rumunia	Ogółem	Irlandia	Portugalia	Ogółem	
2017			1,15	1,15				1,15

w mld EUR

	BILANS PŁATNICZY				EFSM			OGÓŁEM
	Węgry	Łotwa	Rumunia	Ogółem	Irlandia	Portugalia	Ogółem	
2018			1,35	1,35	3,9	0,6	4,5	5,85
2019		0,5	1,0	1,5				1,5
2021					3,0	6,75	9,75	9,75
2022						2,7	2,7	2,7
2023					2,0	1,5	3,5	3,5
2024					0,8	1,8	2,6	2,6
2025		0,2		0,2				0,2
2026					2,0	2,0	4,0	4,0
2027					1,0	2,0	3,0	3,0
2028					2,3		2,3	2,3
2029					1,0	0,4	1,4	1,4
2031						2,25	2,25	2,25
2032					3,0		3,0	3,0
2035					2,0		2,0	2,0
2036						1,0	1,0	1,0
2038						1,8	1,8	1,8
2042					1,5	1,5	3,0	3,0
Ogółem	0	0,7	3,5	4,2	22,5	24,3	46,8	51,0

Międzypaństwowe mechanizmy stabilności finansowej – Europejski Instrument Stabilności Finansowej i Europejski Mechanizm Stabilności – nie wchodzi w zakres Traktatu UE i tym samym nie są uwzględniane w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych UE.

3.3. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE DOTYCZĄCE GWARANCJI BUDŻETOWYCH

UE udzieliła grupie EBI gwarancji dotyczących pożyczek udzielanych poza UE i operacji dłużnych i kapitałowych objętych gwarancją EFIS. W dniu 31 grudnia 2016 r. UE wykazała w informacjach dodatkowych do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (zob. informacja dodatkowa 4.1.1) zobowiązania warunkowe dotyczące obu gwarancji. Aby ograniczyć ryzyko, jakim dla budżetu UE jest uruchomienie gwarancji przez grupę EBI, UE utworzyła dedykowane fundusze gwarancyjne, tj. Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych i fundusz gwarancyjny EFIS.

Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych jest finansowany z budżetu UE do wysokości 9 % objętych gwarancją, niespłaconych na koniec roku pożyczek na podejmowanie w państwach trzecich działań udzielonych w ramach upoważnienia EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich. Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. łączna wartość aktywów wynosząca 2,3 mld EUR pokrywała ekspozycję z tytułu wypłaconych kwot w wysokości 19,8 mld EUR i z tytułu kwot zatwierdzonych w wysokości 28,8 mld EUR w ramach pułapu wynoszącego 39,3 mld EUR.

Fundusz gwarancyjny EFIS rozpoczął swoją działalność w 2016 r. i będzie stopniowo zwiększał swoją wartość do poziomu 8 mld EUR w 2022 r., tj. 50 % maksymalnej ekspozycji z tytułu gwarancji udzielonych przez UE wynoszących 16 mld EUR. W 2016 r. fundusz gwarancyjny EFIS zasilono kwotą 1 mld EUR; ponadto wypłacono kwoty zabezpieczone w wysokości 4,4 mld EUR oraz zatwierdzono łącznie 11,2 mld EUR (uwzględniając tym samym kwoty wypłacone).

3.4. ZARZĄDZANIE KRYZYSEM UCHODŹCZYM – INSTRUMENT POMOCY DLA UCHODŹCÓW W TURCJI

UE stoi w obliczu bezprecedensowego kryzysu, którego przezwyciężenie wymaga solidarności, współpracy i efektywności w działaniach. Państwa zmagają się ze wspólnymi wyzwaniami, a działania w odpowiedzi na nie wymagają koordynacji. Położenie geograficzne Turcji sprawia, że jest ona ważnym krajem przyjmującym i tranzytowym dla wielu uchodźców i migrantów. Wskutek bezprecedensowego napływu osób spowodowanego głównie konfliktem w Syrii Turcja przyjmuje największą na świecie liczbę uchodźców i migrantów.

W 2015 r. UE i jej państwa członkowskie postanowiły zwiększyć swoje zaangażowanie polityczne i finansowe we wspieranie wysiłków Turcji związanych z przyjmowaniem uchodźców. Kompleksowa współpraca między UE a Turcją, oparta na współodpowiedzialności, wzajemnych zobowiązaniach i wspólnych efektach pracy, została uzgodniona w ramach oświadczenia UE–Turcja z dnia 29 listopada 2015 r. Na szczycie w dniu 29 listopada 2015 r. uruchomiono wspólny plan działania UE–Turcja, aby pomóc Turcji w walce ze skutkami konfliktu w Syrii.

W odpowiedzi na wezwanie państw członkowskich UE do udostępnienia znacznej ilości dodatkowych środków na wsparcie dla uchodźców w Turcji Komisja ustanowiła Instrument Pomocy dla Uchodźców w Turcji w drodze decyzji Komisji z dnia 24 listopada 2015 r., zmienionej w dniu 10 lutego 2016 r.⁽¹⁾ Instrument ten stanowi mechanizm koordynacji uruchamiania zasobów udostępnionych w ramach budżetu UE i dodatkowych wkładów od państw członkowskich włączonych do budżetu UE jako zewnętrzne dochody przeznaczone na określony cel, które łącznie w latach 2016–2017 wyniosą 3 mld EUR. Państwa członkowskie podjęły polityczne zobowiązanie do wpłacenia wkładów krajowych w ramach wspólnego porozumienia między państwami członkowskimi UE a Komisją Europejską, które przedstawiciele rządów państw członkowskich przyjęli w dniu 3 lutego 2016 r. W ramach porozumienia ustanowiono również warunki udzielania wsparcia. Wspomniana kwota 3 mld EUR została udostępniona dodatkowo do kwoty 345 mln EUR przyznanej Turcji przez Komisję w odpowiedzi na syryjski kryzys uchodźczy jeszcze przed rozpoczęciem wdrażania tego instrumentu i ma charakter uzupełniający w stosunku do pomocy dwustronnej państw członkowskich.

Instrument został uruchomiony w dniu 17 lutego 2016 r., podczas pierwszego posiedzenia komitetu sterującego. Instrument Pomocy dla Uchodźców w Turcji to mechanizm koordynacji, który umożliwia sprawne, skuteczne i wydajne wykorzystanie pomocy UE dla uchodźców w Turcji. Zapewnia on optymalne wykorzystanie odpowiednich istniejących unijnych instrumentów finansowych w formie pomocy humanitarnej albo pozahumanitarnej w celu zapewnienia, by potrzeby uchodźców i społeczności przyjmujących były zaspokajane w kompleksowy i skoordynowany sposób.

Komitet sterujący instrumentem przedstawia wytyczne strategiczne w sprawie ogólnych priorytetów, wspieranych rodzajów działań, kwot, które mają być przydzielone i instrumentów finansowania, które należy uruchomić, a także, w stosownych przypadkach, w sprawie warunków dotyczących wdrażania przez Turcję jej zobowiązań w ramach wspólnego planu działania UE–Turcja. Komitetowi sterującemu przewodniczy Komisja. W skład komitetu wchodzi dwóch przedstawicieli Komisji i jeden przedstawiciel z każdego państwa członkowskiego. Turcja uczestniczy w pracach komitetu w charakterze doradczym.

Na podstawie art. 3 ust. 2 decyzji Komisji ustanawiającej instrument na drugim posiedzeniu komitetu sterującego w dniu 12 maja 2016 r. uzgodniono, że instrument powinien skoncentrować się na sześciu obszarach priorytetowych: 1) pomoc humanitarna, 2) zarządzanie migracjami, 3) edukacja, 4) zdrowie, 5) infrastruktura miejska i 6) wsparcie społeczno-ekonomiczne.

Instrument obejmuje łączny budżet w kwocie 3 mld EUR, na którą mają zostać zawarte umowy w latach 2016–2017. Na tę kwotę składają się 1 mld EUR z budżetu UE i 2 mld EUR dodatkowych środków pochodzących od państw członkowskich. Wkłady państw członkowskich są wnoszone bezpośrednio do budżetu UE w formie zewnętrznych dochodów przeznaczonych na określony cel zgodnie z art. 21 ust. 2 lit. b) rozporządzenia finansowego i przypisywane odpowiednio do linii budżetowych IPA II i HUMA. Z kwoty 1 mld EUR pochodzącej z budżetu UE w 2016 r. uruchomiono środki w wysokości 250 mln EUR, a 750 mln EUR zarezerwowano dla instrumentu w budżecie na 2017 r.

Źródła finansowania instrumentu są następujące:

⁽¹⁾ Decyzja Komisji C(2016) 60/03 z 10.2.2016 w sprawie Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji, zmieniająca decyzję Komisji C(2015) 9500 z dnia 24 listopada 2015 r.

w mln EUR

	2016	2017	Ogółem
Budżet UE			
Pomoc humanitarna	165	145	310
Pomoc pozahumanitarna			
Instrument Pomocy Przedakcesyjnej	55	595	650
Instrument Finansowania Współpracy na rzecz Rozwoju	10	10	20
Instrument na rzecz Przyniesienia się do Stabilności i Pokoju	20	0	20
Suma częściowa – pomoc pozahumanitarna	85	605	690
Ogółem	250	750	1 000
Wkłady państw członkowskich			2 000

Zgodnie z art. 7 ust. 2 zasad stosowania rozporządzenia finansowego Komisja zawarła ze wszystkimi państwami członkowskimi indywidualne porozumienia o krajowych wkładach finansowych na łączną kwotę 2 mld EUR.

Instrument jest wdrażany zarówno w formie pomocy humanitarnej, jak i pozahumanitarnej. Na te komponenty przeznaczono wstępnie odpowiednio kwoty 1,4 mld EUR i 1,6 mld EUR. Pomoc humanitarna służy wspieraniu uchodźców znajdujących się w najgorszej sytuacji (i innych osób w podobnej sytuacji) za pomocą przewidywalnych i godnych środków służących zaspokojeniu podstawowych potrzeb oraz zapewnieniu ochrony. Pomoc pozahumanitarna polega na zapewnianiu uchodźcom długofalowych źródeł utrzymania oraz perspektyw społeczno-ekonomicznych i edukacyjnych. Ten rodzaj pomocy ma na celu ułatwienie dzieciom dostępu do edukacji na poziomie podstawowym i średnim oraz poprawę infrastruktury edukacyjnej, w tym zapewnienie budynków szkolnych i materiałów edukacyjnych. Skupia się również na najbardziej narażonych grupach osób, np. poprzez ochronę kobiet przed przemocą seksualną i przemocą ze względu na płeć oraz zapewnienie lepszego dostępu do opieki w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego.

Komisja ma regularnie informować Parlament Europejski i Radę o postępach we wdrażaniu Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji i w dniu 2 marca 2017 r. opublikowała pierwsze sprawozdanie roczne poświęcone temu Instrumentowi ⁽¹⁾.

3.5. ZATRUDNIENIE LUDZI MŁODYCH

W sierpniu 2016 r. w UE było prawie 4,2 mln bezrobotnych osób w wieku poniżej 25 lat, co odpowiada stopie bezrobocia na poziomie 18,6%. Choć sytuacja poprawiła się w porównaniu ze szczytowym poziomem 23,7% w 2013 r., nadal oznacza to, że niemal 1 na 5 młodych osób nie ma pracy. Odsetek ten jest jeszcze wyższy w niektórych państwach członkowskich, na przykład w Grecji (42,7%), Hiszpanii (43,2%) i we Włoszech (38,8%), gdzie skala tego problemu jest szczególnie poważna.

Aby przeciwdziałać zjawisku bezrobocia młodzieży, w 2016 r. UE kontynuowała wdrażanie gwarancji dla młodzieży w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych realizowanej w państwach członkowskich. Celem Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych jest zmniejszenie bezrobocia młodzieży w regionach UE najbardziej dotkniętych tym zjawiskiem. W ramach uruchomionej w 2013 r. Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych w latach 2014–2020 przekazuje się ukierunkowane finansowanie opiewające na kwotę 6,4 mld EUR na wspieranie działań służących ułatwieniu osobom młodym uzyskania dostępu do rynku pracy we wspomnianych regionach. Z łącznej kwoty 6,4 mld EUR zapewnianej w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych połowa pochodzi z dedykowanej linii budżetowej UE, a druga połowa z EFS.

Środki udostępniane w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych są wykorzystywane na wsparcie osób młodych w wieku od 15 do 24 lat (lub od 15 do 29 lat w niektórych państwach członkowskich UE), które nie kształcą się, nie pracują ani nie szkolą się (młodzież NEET). Inicjatywa może obejmować długotrwale bezrobotne osoby młode oraz osoby młode, które nie zarejestrowały się jako osoby poszukujące pracy. Aby zakwalifikować się do otrzymania wsparcia udzielanego w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, osoby młode muszą mieszkać w regionach, w których poziom bezrobocia młodzieży w 2012 r. przekraczał 25%. Obecnie w 20 państwach członkowskich znajdują się regiony objęte wsparciem udzielanym w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych.

⁽¹⁾ Zob. komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady – Pierwsze sprawozdanie roczne w sprawie Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji, COM(2017) 130 final z 2.3.2017.

Środki finansowe przekazywane w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych są wykorzystywane przy wdrażaniu pakietu w sprawie zatrudnienia młodzieży, a w szczególności gwarancji dla młodzieży, w państwach członkowskich UE, które korzystają z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych. Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych dociera bezpośrednio do młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nie szkolącej się i zapewnia tej młodzieży wsparcie na poziomie osobistym. „Oferty” finansowane w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych za pośrednictwem gwarancji dla młodzieży wahają się od programów przygotowania zawodowego i kursów szkoleniowych do dotacji dla pracodawców i wsparcia dla przedsiębiorstw typu start-up, w zależności od specyficznych potrzeb poszczególnych osób młodych. W ten sposób Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych uzupełnia wsparcie pochodzące z innych unijnych źródeł finansowania takich jak EFS, który wykracza poza działania mające na celu udzielenie wsparcia poszczególnym osobom i ułatwia przeprowadzenie reform w sektorze edukacji i zatrudnienia.

Gwarancje dla młodzieży to odpowiednio przystosowane programy krajowe służące zapewnieniu wszystkim osobom młodym w wieku poniżej 25 lat (lub 29 lat w niektórych państwach członkowskich) możliwości skorzystania z konkretnego wsparcia dobrej jakości w ciągu czterech miesięcy od zakończenia edukacji lub uzyskania statusu osoby bezrobotnej. Z tego względu gwarancje dla młodzieży obejmują konkretne środki skierowane do osób młodych, a także kompleksowe, długoterminowe reformy systemów zatrudnienia i edukacji opierające się na szeroko zakrojonych partnerstwach między wszystkimi odpowiednimi zainteresowanymi stronami.

W opublikowanym w październiku 2016 r. sprawozdaniu z postępu prac przedstawiono wpływ gwarancji dla młodzieży z 2013 r. – realizowanej przy wsparciu Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, EFS i środków krajowych – na sytuację w tym obszarze. Trzy lata od uruchomienia gwarancji w 2013 r. w UE jest o 1,4 mln młodych bezrobotnych mniej. Około 9 mln młodych ludzi skorzystało z oferty pracy, stażu lub przygotowania zawodowego. Doprowadziło to do gruntownych reform strukturalnych w wielu państwach członkowskich i przyczyniło się do budowania partnerstw między światem biznesu i edukacji. Aby zapewnić pełnie i zrównoważone wdrożenie gwarancji dla młodzieży, Komisja zaproponowała dalsze realizowanie Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych do 2020 r. i przeznaczenie dodatkowych zasobów na tę inicjatywę. Ponadto Komisja ogłosiła utworzenie nowego specjalnego długoterminowego (od 6 do 12 miesięcy) programu mobilności dla uczniów zawodu o nazwie Erasmus Pro w ramach istniejącego programu Erasmus+, aby wspierać uczenie się oparte na pracy za granicą.

W czerwcu 2016 r. Komisja uruchomiła Nowy europejski program na rzecz umiejętności, który obejmuje 10 działań służących poprawie poziomu umiejętności i ich przydatności na rynku pracy. Należy do nich inicjatywa, która ma pomóc mało wykwalifikowanym dorosłym w doskonaleniu umiejętności czytania i pisania, umiejętności rozumowania matematycznego i umiejętności cyfrowych lub w postępkach na drodze do ukończenia kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym lub równoważnym.

W pierwszych trzech latach okresu programowania 2014–2020 Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych borykała się z opóźnieniami podobnymi do opóźnień odnotowywanych w przypadku pozostałych europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w ramach działu 1b WRF. Mniejszy niż początkowo przewidywano poziom płatności wynikał z szeregu powodów, takich jak późne przyjęcie powiązanych programów operacyjnych EFS oraz przeciągający się okres przygotowywania się do ich wdrażania, w tym tworzenie struktur i procedur wymaganych zgodnie z obowiązującymi ramami regulacyjnymi EFS. Opóźnienia, które można było zaobserwować na początkowych etapach realizacji Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, można w pewnym stopniu złożyć na karb ograniczeń zdolności administracyjnych poszczególnych odpowiedzialnych struktur, w szczególności biorąc pod uwagę fakt, że dwa okresy programowania pokrywały się ze sobą. Pomimo wspomnianych opóźnień realizacja Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych w terenie i pod kątem płatności przekazanych przez Komisję przebiega do tej pory sprawniej niż ma to miejsce w przypadku EFS, EFRR i FS.

SPRAWOZDANIA Z WYKONANIA BUDŻETU ORAZ INFORMACJE DODATKOWE ⁽¹⁾

SPIS TREŚCI

WYNIK BUDŻETU UE	109
ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZE KWOT UJĘTYCH W BUDŻECIE Z KWOTAMI RZECZYWISTYMI	110
INFORMACJE DODATKOWE DO SPRAWOZDAŃ Z WYKONANIA BUDŻETU	113
1. RAMY BUDŻETU UE	113
1.1. WIELOLETNIE RAMY FINANSOWE NA LATA 2014–2020	113
1.2. BUDŻET ROCZNY	115
1.3. OBSZARY POLITYKI	116
1.4. PRZYCHODY	116
1.5. OBLICZENIE WYNIKU BUDŻETU	117
1.6. UZGODNIENIE WYNIKU EKONOMICZNEGO Z WYNIKIEM BUDŻETU 5	118
2. WYKONANIE BUDŻETU UE NA 2016 R. – KOMENTARZ	120
2.1. PRZYCHODY	120
2.2. WYDATKI	120
3. WYKONANIE DOCHODÓW BUDŻETOWYCH UE	122
3.1. ZESTAWIENIE WYKONANIA DOCHODÓW BUDŻETOWYCH UE	122
4. WYKONANIE WYDATKÓW BUDŻETOWYCH UE	123
4.1. WRF: STRUKTURA I ZMIANY STANU ŚRODKÓW NA ZOBOWIĄZANIA I ŚRODKÓW NA PŁATNOŚCI	123
4.2. WRF: WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA ZOBOWIĄZANIA	124
4.3. WRF: WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA PŁATNOŚCI	126
4.4. WRF: ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ POZOSTAJĄCYCH DO SPŁATY (RAL)	127
4.5. WRF: ZOBOWIĄZANIA POZOSTAJĄCE DO SPŁATY WEDŁUG ROKU POWSTANIA ZOBOWIĄZANIA	128
4.6. OBSZAR POLITYKI: STRUKTURA I ZMIANY STANU ŚRODKÓW NA ZOBOWIĄZANIA I ŚRODKÓW NA PŁATNOŚCI	129
4.7. OBSZAR POLITYKI: WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA ZOBOWIĄZANIA	131
4.8. OBSZAR POLITYKI: WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA PŁATNOŚCI	134
4.9. OBSZAR POLITYKI: ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ POZOSTAJĄCYCH DO SPŁATY (RAL)	136
4.10. OBSZAR POLITYKI: ZOBOWIĄZANIA POZOSTAJĄCE DO SPŁATY WEDŁUG ROKU POWSTANIA ZOBOWIĄZANIA	138
5. WYKONANIE BUDŻETU PRZEZ INSTYTUCJĘ	140
5.1. WYKONANIE DOCHODÓW BUDŻETOWYCH	140
5.2. WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA ZOBOWIĄZANIA	141
5.3. WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA PŁATNOŚCI	142

⁽¹⁾ Należy zauważyć, że w związku z zaokrągleniem danych liczbowych do mln EUR może się wydawać, że niektóre dane finansowe w poniższych tabelach nie sumują się.

6.	WYKONANIE BUDŻETU AGENCJI	143
6.1.	DOCHODY BUDŻETOWE	143
6.2.	ŚRODKI NA ZOBOWIĄZANIA I ŚRODKI NA PŁATNOŚCI W PODZIALE NA AGENCJE	145

WYNIK BUDŻETU UE

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
Dochody za rok budżetowy	144 717	146 624
Płatności ze środków na bieżący rok	(135 180)	(143 485)
Środki na płatności przeniesione na rok N+1	(1 655)	(1 299)
Anulowanie niewykorzystanych środków przeniesionych z roku N-1	63	29
Stan dochodów przeznaczonych na określony cel	(1 367)	(704)
Różnice kursowe w roku budżetowym	(173)	182
Wynik budżetu ⁽¹⁾	6 405	1 347

⁽¹⁾ Z czego wynik EFTA wynosi 0 mln EUR w 2016 r. i (2) mln EUR w 2015 r.

ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZE KWOT UJĘTYCH W BUDŻECIE Z KWOTAMI RZECZYWISTYMI

DOCHODY BUDŻETOWE

w mln EUR

	Budżet począt- kowy	Budżet ostatecz- ny	Ustalone należ- ności	Dochody
1 Zasoby własne	142 269	133 677	132 192	132 166
11-Oplaty wyrównawcze od cukru	125	133	133	133
12-Cła	18 465	20 115	19 987	19 961
13-VAT:	18 813	16 279	15 935	15 935
14-DNB:	104 866	97 149	95 578	95 578
15-Korekta nierównowagi budżetowej	—	—	580	580
16-Obniżka wkładów opartych na DNB dla Niderlandów i Szwecji	—	—	(22)	(22)
3 Nadwyżki, salda i dostosowania	—	1 349	1 358	1 358
4 Dochody pochodzące od osób pracujących w instytucjach i innych organach Unii	1 348	1 348	1 459	1 452
5 Dochody z działalności administracyjnej instytucji	55	55	600	579
6 Wkłady i zwroty związane z realizacją porozumień i programów unijnych	60	60	6 204	5 928
7 Odsetki od zaległych płatności i grzywny	123	123	9 739	3 175
8 Operacje zaciągania i udzielania pożyczek	5	5	46	41
9 Dochody różne	25	25	27	17
Ogółem	143 885	136 642	151 624	144 717

Aby uzyskać szczegółowe informacje na temat wykonania dochodów za 2016 r., zob. informacja dodatkowa 3; aby zapoznać się z wyjaśnieniami, zob. informacja dodatkowa 2.1.

**WYDATKI BUDŻETOWE: ŚRODKI NA ZOBOWIĄZANIA WEDŁUG DZIAŁÓW WIELOLETNICH RAM FINANSOWYCH
(WRF)**

w mln EUR

Dział WRF	Budżet początkowy	Budżet ostateczny	Dostępne środki ogółem	Zaciągnięte zobowiązania
1. Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	69 841	69 841	73 039	71 731
1a: Konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	19 010	19 010	21 569	20 332
1b: Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	50 831	50 831	51 471	51 400
2. Trwały wzrost gospodarczy: zasoby naturalne	62 484	62 470	66 952	64 547
w tym wydatki związane z rynkiem i płatności bezpośrednie	42 220	42 218	46 051	44 285
3. Bezpieczeństwo i obywatelstwo	4 052	4 292	4 423	4 336
4. Globalny wymiar Europy	9 167	9 377	12 240	11 278
5. Administracja	8 935	8 951	9 642	9 358
w tym wydatki administracyjne instytucji	3 771	3 778	4 121	3 979
6. Wyrównania	—	—	—	—
8. Rezerwa ujemna i deficyt przeniesione z poprzedniego roku budżetowego	—	—	—	—
9. Instrumenty szczególne	525	346	395	61
Ogółem	155 004	155 277	166 690	161 310

WYDATKI BUDŻETOWE: ŚRODKI NA PŁATNOŚCI WEDŁUG DZIAŁÓW WIELOLETNICH RAM FINANSOWYCH (WRF)

w mln EUR

Dział WRF	Budżet początkowy	Budżet ostateczny	Dostępne środki ogółem	Dokonane płatności
1. Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	66 263	59 459	63 618	56 265
1a: Konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	17 418	17 406	20 976	18 461
1b: Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	48 844	42 053	42 642	37 804
2. Trwały wzrost gospodarczy: zasoby naturalne	55 121	55 214	59 464	57 412
w tym wydatki związane z rynkiem i płatności bezpośrednie	42 212	42 210	46 057	44 084
3. Bezpieczeństwo i obywatelstwo	3 022	3 069	3 195	3 077
4. Globalny wymiar Europy	10 156	9 860	11 163	10 277
5. Administracja	8 935	8 951	10 490	9 324
w tym wydatki administracyjne instytucji	3 771	3 778	4 683	3 975
6. Wyrównania	—	—	—	—
8. Rezerwa ujemna i deficyt przeniesione z poprzedniego roku budżetowego	—	—	—	—
9. Instrumenty szczególne	389	90	140	61
Ogółem	143 885	136 642	148 069	136 416

Szczegółowe informacje na temat wykonania wydatków w 2016 r. – zob. informacja dodatkowa 4 oraz nota wyjaśniająca 2.2.

INFORMACJE DODATKOWE DO SPRAWOZDAŃ Z WYKONANIA BUDŻETU

1. RAMY BUDŻETU UE

Konta budżetowe prowadzi się zgodnie z rozporządzeniem finansowym (RF) i przepisami wykonawczymi do niego. Budżet ogólny to instrument zapewniający możliwość ustanawiania i zatwierdzania corocznych przychodów i wydatków Unii w ramach pułapów i innych przepisów przyjętych w wieloletnich ramach finansowych zgodnie z aktami ustawodawczymi dotyczącymi wieloletnich programów przyjętych w tych ramach.

1.1. WIELOLETNIE RAMY FINANSOWE NA LATA 2014–2020

	w mln EUR							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ogółem
1. Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	52 756	77 986	69 304	73 512	76 420	79 924	83 661	513 563
1.a Konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	16 560	17 666	18 467	19 925	21 239	23 082	25 191	142 130
1.b Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	36 196	60 320	50 837	53 587	55 181	56 842	58 470	371 433
2. Trwały wzrost gospodarczy: zasoby naturalne	49 857	64 692	64 262	60 191	60 267	60 344	60 421	420 034
w tym wydatki związane z rynkiem i płatności bezpośrednie	43 779	44 190	43 951	44 146	44 163	44 241	44 264	308 734
3. Bezpieczeństwo i obywatelstwo	1 737	2 456	2 546	2 578	2 656	2 801	2 951	17 725
4. Globalny wymiar Europy	8 335	8 749	9 143	9 432	9 825	10 268	10 510	66 262
5. Administracja	8 721	9 076	9 483	9 918	10 346	10 786	11 254	69 584
w tym wydatki administracyjne instytucji	7 056	7 351	7 679	8 007	8 360	8 700	9 071	56 224
6. Wyrównania	29	—	—	—	—	—	—	29
8. Rezerwa ujemna	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Instrumenty szczególne	—	—	—	—	—	—	—	—
Środki na zobowiązania	121 435	162 959	154 738	155 631	159 514	164 123	168 797	1 087 197
Środki na płatności ogółem:	135 762	140 719	144 685	142 906	149 713	154 286	157 358	1 025 429

W powyższej tabeli przedstawiono pułapy WRF według cen bieżących. Rok 2016 był drugim rokiem budżetowym nowych WRF na lata 2014–2020. Łączny pułap środków na zobowiązania na rok 2016 wyniósł 154 738 mln EUR, co odpowiada 1,05 % DNB UE, a równocześnie odpowiedni pułap środków na płatności wyniósł 144 685 mln EUR, czyli 0,98 % DNB UE w roku budżetowym 2016.

Dostosowanie puł środków finansowych na politykę spójności zgodnie z art. 7 rozporządzenia w sprawie WRF przeprowadzono za pomocą dokonanego przez Komisję dostosowania technicznego WRF na rok 2017 (COM(2016) 311 z dnia 30 czerwca 2016 r.), co doprowadziło do dostosowania pułapów WRF na lata 2017–2020 w górę o łączną kwotę 4 642 mln EUR w środkach na zobowiązania w ramach działu 1b oraz o kwotę 1 367 mln EUR w środkach na płatności (ceny bieżące).

W odniesieniu do WRF na lata 2014–2020 uzgodniono nowe przepisy dotyczące elastyczności. Jeden z nich dotyczy możliwości przenoszenia niewykorzystanych marginesów w ramach pułapów płatności na kolejne lata za pomocą łącznego marginesu na płatności w ramach dostosowania technicznego WRF na kolejny rok. W związku z tym niewykorzystane kwoty z 2015 r. (1 288 mln EUR według cen bieżących) i z 2016 r. (13 991 mln EUR według cen bieżących) zostały przeniesione na lata 2018–2020, a pułapy z 2015 i 2016 r. oraz z lat 2018–2020 zostały odpowiednio skorygowane – zob. wspomniane powyżej dostosowanie techniczne WRF na rok 2017 i dostosowanie techniczne na rok 2018 (COM(2017) 220 z dnia 24 maja 2017 r.).

W dniu 14 września 2016 r. Komisja przedstawiła komunikat dotyczący śródkresowego przeglądu/śródkresowej rewizji WRF na lata 2014–2020 (COM(2016) 603), któremu towarzyszył szereg wniosków ustawodawczych, w tym wniosek dotyczący zmiany rozporządzenia w sprawie WRF (COM(2016) 604) i wniosek dotyczący uproszczenia przepisów finansowych rozporządzenia finansowego oraz odpowiednich aktów podstawowych (COM(2016) 605). W ujęciu budżetowym celem tych wniosków było zwiększenie elastyczności WRF dzięki wprowadzeniu szeregu zmian w rozporządzeniu w sprawie WRF oraz dzięki „uzupełnieniu” finansowania na wydatki priorytetowe w dziedzinie miejsc pracy i wzrostu oraz migracji i bezpieczeństwa przy wykorzystaniu dostępnych depozytów zabezpieczających i środków w obszarze elastyczności. Oczekuje się, że porozumienie w tej kwestii zostanie wypracowane latem 2017 r.

Po wejściu w życie decyzji Rady 2014/335 w sprawie systemu zasobów własnych Unii Europejskiej (Dz.U. L 168 z 7.6.2014) i zgodnie z jej art. 3 ust. 3 pułapy określone w tej decyzji zostały przeliczone na podstawie danych ESA 2010, co zasadniczo przełożyło się na ich podwyższenie w porównaniu z DNB opierającym się na danych ESA 95. Zatem pułap dla zasobów własnych został obniżony z poziomu 1,23 % do poziomu 1,20 % DNB UE, a pułap środków na zobowiązania został obniżony z poziomu 1,29 % do poziomu 1,26 % DNB UE (COM(2016) 829 z dnia 21 grudnia 2016 r.).

Wyjaśnienie poszczególnych działów wieloletnich ram finansowych przedstawiono poniżej:

Dział 1 – Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu

Dział ten obejmuje dwa oddzielne, ale powiązane ze sobą komponenty:

1a konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – komponent ten obejmuje wydatki na badania i innowacje, edukację i szkolenia, instrument „Łącząc Europę”, politykę społeczną, rynek wewnętrzny i polityki powiązane;

1b spójność ekonomiczną, społeczną i terytorialną – komponent ten ma na celu poprawę konwergencji najmniej rozwiniętych państw członkowskich i regionów, stanowiąc uzupełnienie strategii UE na rzecz trwałego rozwoju poza mniej zamożnymi regionami i wspierania współpracy międzyregionalnej.

Dział 2 – Trwały wzrost gospodarczy: zasoby naturalne

Dział 2 obejmuje wspólną politykę rolną i wspólną politykę rybołówstwa oraz środki ochrony środowiska, w szczególności program LIFE+.

Dział 3 – Bezpieczeństwo i obywatelstwo

Dział 3 (Bezpieczeństwo i obywatelstwo) jest dowodem na to, że coraz większą wagę przywiązuje się do takich obszarów, jak sprawiedliwość i sprawy wewnętrzne, ochrona granic, polityka imigracyjna i azyłowa, zdrowie publiczne i ochrona konsumentów, kultura, młodzież, polityka informacyjna i dialog z obywatelami, w których to dziedzinach powierzono UE szczególne zadania.

Dział 4 – Globalny wymiar Europy

Dział 4 obejmuje wszystkie działania zewnętrzne, w tym współpracę na rzecz rozwoju, pomoc humanitarną, instrumenty przedakcesyjne i politykę sąsiedztwa. EFR pozostaje poza budżetem UE i nie jest częścią WRF.

Dział 5 – Administracja

Dział ten obejmuje wydatki administracyjne wszystkich instytucji, renty i emerytury oraz szkoły europejskie. W przypadku instytucji innych niż Komisja koszty te stanowią sumę ich łącznych wydatków.

Dział 6 – Wyrównania

Zgodnie z porozumieniem politycznym, według którego nowe państwa członkowskie nie powinny być płatnikami netto budżetu UE na samym początku członkostwa, przewidziano w ramach tego działu środki na wyrównania. Kwota ta była dostępna w formie transferów na rzecz tych państw na wyrównanie różnicy pomiędzy wysokością składek wpłacanych przez nie do budżetu i kwot z niego uzyskiwanych.

Dział 9 – Instrumenty szczególne

Mechanizmy elastyczności zapewniają UE możliwość pozyskania środków niezbędnych do właściwego reagowania na nieprzewidziane zdarzenia, takie jak kryzysy i sytuacje nadzwyczajne. Zakres tych mechanizmów, alokację środków finansowych i procedury działania przedstawiono w rozporządzeniu w sprawie wieloletnich ram finansowych i porozumieniu międzyinstytucjonalnym. W obecnym kontekście ograniczonych wydatków zapewniają one również możliwość dostosowania zasobów budżetowych do zmieniających się priorytetów tak, aby każde euro wydano na to, co jest najbardziej potrzebne. Większość mechanizmów elastyczności nie jest zatem objętych WRF, a środki finansowe mogą przekroczyć pułap wydatków.

1.2. BUDŻET ROCZNY

Każdego roku Komisja szacuje dochody i wydatki wszystkich instytucji na nadchodzący rok oraz sporządza projekt budżetu, który przedkłada władzy budżetowej. Na podstawie projektu budżetu Rada przygotowuje swoje stanowisko, które następnie stanowi przedmiot negocjacji między obydwoma organami władzy budżetowej. Przewodniczący Parlamentu Europejskiego ogłasza, że wspólny projekt został ostatecznie uchwalony, co oznacza, że budżet podlega wykonaniu. W odnośnym roku budżetowym przyjmowane są budżety korygujące. Za wykonanie budżetu odpowiedzialna jest głównie Komisja.

Struktura budżetu obejmuje w przypadku Komisji środki administracyjne i środki operacyjne. Pozostałe instytucje dysponują jedynie środkami administracyjnymi. Ponadto w budżecie występują dwa rodzaje środków: niezróżnicowane i zróżnicowane. Środki niezróżnicowane są wykorzystywane na finansowanie operacji rocznych (zgodnych z zasadą jednoroczności). Środki zróżnicowane zostały wprowadzone w celu pogodzenia zasady jednoroczności z koniecznością zarządzania działaniami wieloletnimi. Środki zróżnicowane dzielą się na środki na zobowiązania i środki na płatności:

- Środki na zobowiązania: pokrywają łączny koszt zobowiązań prawnych zaciągniętych na bieżący rok budżetowy w odniesieniu do działań realizowanych przez kilka lat. Zobowiązania budżetowe z tytułu działań trwających dłużej niż jeden rok budżetowy można jednak rozłożyć na kilka lat, na roczne raty, o ile przewidziano to w akcie podstawowym.
- Środki na płatności: pokrywają wydatki wynikające ze zobowiązań zaciągniętych w bieżącym roku budżetowym lub w ubiegłych latach budżetowych.

W sprawozdaniu finansowym rodzaje finansowania dzieli się na dwie główne pozycje:

- ostatecznie przydzielone środki budżetowe;
- dodatkowe środki obejmujące:
  - kwoty przeniesione z poprzedniego roku (w rozporządzeniu finansowym zezwala się na ograniczoną liczbę przypadków przeniesienia niewydatanych kwot z poprzedniego roku na bieżący rok); oraz
  - dochody przeznaczone na określony cel pochodzące ze zwrotów, wkładów osób trzecich/państw trzecich w programy UE i prace wykonywane na rzecz osób trzecich przypisuje się bezpośrednio do odpowiednich linii budżetowych i stanowią one trzeci filar kapitałowy.

Wszystkie rodzaje finansowania tworzą dostępne środki.

1.3. OBSZARY POLITYKI

W ramach stosowania przez Komisję koncepcji zarządzania kosztami działań (ABM) wprowadziła ona w swoich procesach planowania i zarządzania metodę sporządzania budżetu zadaniowego (ABB). Z budżetem zadaniowym związana jest struktura budżetu, w której tytuły budżetu odpowiadają obszarom polityki, a rozdziały budżetu – działaniom. Celem metody ABB jest zapewnienie przejrzystych ram umożliwiających przełożenie celów politycznych Komisji na konkretne działania przy wykorzystaniu środków legislacyjnych, finansowych bądź innych środków polityki publicznej. Uporządkowanie pracy Komisji według działań pozwala na uzyskanie klarownego obrazu przedsięwzięć Komisji, a jednocześnie tworzy wspólne ramy do wyznaczania priorytetów. Zasoby rozdzielane są zgodnie z priorytetami w toku procedury budżetowej, przy czym odnośne działania stanowią podstawę tworzenia założeń budżetowych. Poprzez powiązanie działań z przydzielonymi na nie zasobami metoda ABB ma na celu zwiększenie efektywności i skuteczności korzystania z zasobów Komisji.

Obszar polityki można zdefiniować jako jednorodny zbiór działań składających się na pracę Komisji, które są istotne w procesie podejmowania decyzji. Każdy obszar polityki przyporządkowany jest do określonej dyrekcji generalnej i obejmuje średnio około sześciu lub siedmiu pojedynczych działań. Obszary polityki mają głównie charakter operacyjny, ponieważ główne działania podejmowane w ich ramach są skierowane do osób trzecich, odpowiednio w ich zakresie działalności. Budżet operacyjny uzupełniany jest o niezbędne wydatki administracyjne dla każdego obszaru polityki.

1.4. PRZYCHODY

1.4.1. *Dochody z tytułu zasobów własnych*

Zdecydowana większość dochodów pochodzi z zasobów własnych, które dzielą się na następujące kategorie:

- 1) tradycyjne zasoby własne (TZW): zwykle stanowią około 14 % kwoty dochodów z tytułu zasobów własnych;
- 2) zasoby oparte na podatku od wartości dodanej (VAT): zwykle stanowią około 12 % dochodów z tytułu zasobów własnych;
- 3) zasoby oparte na dochodzie narodowym brutto (DNB): zwykle stanowią około 74 % kwoty dochodów z tytułu zasobów własnych.

Podział zasobów własnych przeprowadzany jest zgodnie z zasadami określonymi w decyzji Rady nr 2014/335/UE, Euratom z dnia 26 maja 2014 r. w sprawie systemu zasobów własnych Unii Europejskiej (DZW z 2014 r.). Decyzja ta weszła w życie dnia 1 października 2016 r. i obowiązuje z mocą wsteczną od dnia 1 stycznia 2014 r. Skutki przewidziane na lata 2014–2015 uwzględniono w roku budżetowym 2016.

Łączna kwota zasobów własnych przydzielonych Unii na pokrycie rocznych środków na płatności nie przekracza 1,20 % sumy DNB wszystkich państw członkowskich.

1.4.2. *Tradycyjne zasoby własne (TZW)*

Tradycyjne zasoby własne (TZW) obejmują cła (nakładane na przywóz z państw trzecich) i opłaty wyrównawcze od cukru (płacone przez producentów cukru w celu sfinansowania wydatków na wspólną organizację rynku cukru) nakładane na podmioty gospodarcze i zbierane przez państwa członkowskie w imieniu UE. Niemniej jednak państwa członkowskie zatrzymują 20 % na pokrycie kosztów poboru. Wszelkie ustalone kwoty tradycyjnych zasobów własnych należy ująć na jednym z rachunków prowadzonych przez właściwe organy.

- Na rachunku zwyczajnym określonym w art. 6 ust. 3 rozporządzenia nr 609/2014 ujmuje się: wszelkie kwoty odzyskane lub objęte zabezpieczeniem.
- Na odrębnym rachunku określonym w powyższym artykule ujmuje się: wszelkie kwoty jeszcze nieodzyskane lub nieobjęte zabezpieczeniem; na rachunku tym mogą też zostać ujęte kwoty objęte zabezpieczeniem, lecz kwestionowane.

Tradycyjne zasoby własne należy zapisać na rachunku Komisji otwartym w administracji finansowej lub krajowym banku centralnym przez państwo członkowskie najpóźniej w pierwszym dniu roboczym następującym po 19. dniu drugiego miesiąca następującego po miesiącu, w którym ustalono należności (lub odzyskano, w przypadku odrębnego rachunku).

1.4.3. *Podatek od wartości dodanej (VAT)*

Podatek od wartości dodanej (VAT) pochodzi z obciążeń podstaw opodatkowania VAT w państwach członkowskich. Podstawy VAT zostały w tym celu ujednoczone zgodnie z zasadami UE. Podstawa VAT jest ograniczona jednak do 50 % DNB każdego państwa członkowskiego. Jednolitą stawkę VAT ustalono na 0,30 %, z wyjątkiem okresu 2014–2020, w którym stawkę poboru dla Niemiec, Niderlandów i Szwecji ustalono na 0,15 %.

1.4.4. *Dochód narodowy brutto (DNB)*

Zasoby oparte na dochodzie narodowym brutto (DNB) wykorzystywane są do sfinansowania tej części budżetu, która nie jest objęta żadnym innym rodzajem dochodów. DNB każdego państwa członkowskiego obciążone jest taką samą stawką procentową, ustalaną zgodnie z przepisami UE.

Zasoby oparte na VAT i DNB ustala się na podstawie prognoz odpowiednich podstaw sporządzonych w momencie sporządzenia projektu budżetu. Następnie prognozy te koryguje się i aktualizuje w danym roku budżetowym w ramach budżetu korygującego. Komisja wzywa państwa członkowskie do pokrycia, pierwszego dnia roboczego czerwca drugiego roku po danym roku budżetowym, różnic między kwotami należnymi od państw członkowskich według rzeczywistej podstawy a kwotami faktycznie zapłaconymi na podstawie (skorygowanych) prognoz, dodatnich lub ujemnych. W ciągu kolejnych czterech lat nadal można wprowadzać korekty do rzeczywistych podstaw VAT i DNB, o ile nie zostaną wydane zastrzeżenia. Zastrzeżenia te należy postrzegać jako potencjalne roszczenia względem państw członkowskich o niepewnych kwotach, ponieważ nie można dokładnie oszacować ich wpływu finansowego. Kiedy możliwe jest określenie dokładnej kwoty, wzywa się do przekazania odpowiednich zasobów opartych na VAT i DNB w powiązaniu z saldami VAT i DNB lub wystawia się indywidualne wezwania do wpłacenia środków.

1.4.5. *Rabat brytyjski*

Mechanizm korekty zakłócenia równowagi budżetowej na rzecz Zjednoczonego Królestwa (zmniejszenie jego płatności na poczet zasobów własnych przy jednoczesnym zwiększeniu płatności należnych od innych państw członkowskich) ustanowiono na posiedzeniu Rady Europejskiej w Fontainebleau (w czerwcu 1984 r.). Niemcy, Austria, Szwecja i Niderlandy korzystają ze zmniejszonego wkładu w finansowanie rabatu brytyjskiego (ograniczonego do jednej czwartej ich nominalnego wkładu na ten cel).

1.4.6. *Obniżka brutto*

Na posiedzeniu w dniach 7–8 lutego 2013 r. Rada Europejska stwierdziła, że Dania, Niderlandy i Szwecja powinny korzystać z obniżek brutto swoich rocznych wkładów opartych na DNB w okresie 2014–2020 oraz że Austria może korzystać z obniżek brutto w okresie 2014–2016. Roczne obniżki kształtują się następująco: Dania – 130 mln EUR, Niderlandy – 695 mln EUR oraz Szwecja – 185 mln EUR. Austria korzysta z obniżki brutto w wysokości 30 mln EUR w 2014 r., 20 mln EUR w 2015 roku i 10 mln EUR w 2016 r. (wszystkie kwoty według cen z 2011 r.).

1.4.7. *Korekty dotyczące wykonania DZW z 2014 r. w odniesieniu do 2014 i 2015 r.*

Art. 11 DZW z 2014 r. stanowi, że po wejściu tej decyzji w życie obowiązuje ona z mocą wsteczną od 1 stycznia 2014 r. Oznacza to, że finansowanie na 2014 r. i 2015 r. musiało zostać ponownie obliczone zgodnie z nowymi zasadami. Korektę (różnice między starą a nową DZW w odniesieniu do 2014 i 2015 r.) ujęto w budżecie korygującym nr 5/2016 i przeprowadzono za pomocą pojedynczej płatności w pierwszym dniu roboczym stycznia 2017 r.

1.5. **OBLICZENIE WYNIKU BUDŻETU**

Nadwyżka budżetowa UE zwracana jest państwom członkowskim w następnym roku poprzez odpowiednie pomniejszenie ich kwot należnych za ten rok.

Kwoty zasobów własnych ujęte w sprawozdaniu to kwoty zaksięgowane w ciągu roku na rachunkach otwartych w imieniu Komisji przez rządy państw członkowskich. Dochody obejmują także, w przypadku nadwyżki, wynik budżetu za poprzedni rok budżetowy. Pozostałe dochody ujęte w sprawozdaniu stanowią kwotę faktycznie uzyskaną w ciągu roku.

Do celów obliczenia wyniku budżetu za dany rok przyjęto, że wydatki obejmują płatności zrealizowane ze środków na dany rok oraz wszelkie środki na dany rok przeniesione na rok następny. Płatności zrealizowane ze środków na dany rok oznaczają płatności zrealizowane przez księgowego do dnia 31 grudnia danego roku budżetowego. W przypadku EFRG płatności obejmują płatności zrealizowane przez państwa członkowskie między dniem 16 października roku N-1 a dniem 15 października roku N, pod warunkiem że księgowy został poinformowany o zobowiązaniu i autoryzacji do dnia 31 stycznia roku N+1. Wydatki dotyczące EFRG mogą podlegać decyzji w sprawie zgodności wydanej w wyniku kontroli przeprowadzonych w państwach członkowskich.

Wynik budżetu obejmuje dwa elementy: wynik UE oraz wynik udziału krajów EFTA należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). Zgodnie z art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 608/2014 określającego środki wykonawcze dotyczące systemu zasobów własnych Unii Europejskiej wynik ten stanowi różnicę pomiędzy:

- łącznymi dochodami otrzymanymi za dany rok budżetowy oraz
- kwotą płatności dokonanych ze środków na bieżący rok budżetowy, zwiększoną o kwotę środków na ten rok budżetowy przeniesionych na następny rok.

Różnicę tę powiększa się lub pomniejsza o:

- saldo netto anulowanych środków na płatności przeniesionych z ubiegłych lat budżetowych oraz wszelkich płatności, które ze względu na zmiany kursu euro przekraczają środki niezróżnicowane przeniesione z poprzedniego roku budżetowego,
- stan dochodów przeznaczonych na określony cel oraz
- saldo wynikające z dodatnich i ujemnych różnic kursowych w ciągu roku budżetowego.

Środki przeniesione z poprzedniego roku budżetowego, które wynikają z wkładów osób trzecich i prac wykonanych na rzecz osób trzecich oraz które z zasady nigdy nie wygasają, ujmuje się jako środki dodatkowe na rok budżetowy. Tłumaczy to różnicę między kwotami przeniesionymi z poprzedniego roku budżetowego ujętymi w sprawozdaniu z wykonania budżetu za rok N a kwotami przeniesionymi na następny rok ujętymi w sprawozdaniu z wykonania budżetu za rok N-1. Środki ponownie udostępnione w wyniku zwrotu zaliczek nie są uwzględniane przy obliczaniu wyniku budżetowego.

Przeniesione środki na płatności obejmują: przeniesienia automatyczne i przeniesienia decyzją. Anulowane niewykorzystane środki na płatności przeniesione z poprzedniego roku obejmują anulowane środki przeniesione automatycznie lub decyzją.

1.6. UZGODNIENIE WYNIKU EKONOMICZNEGO Z WYNIKIEM BUDŻETU

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
WYNIK EKONOMICZNY ZA ROK	1 733	(13 033)
Dochody		
Należności ustalone w bieżącym roku, ale jeszcze niepobrałe	(1 969)	(318)
Należności ustalone w poprzednich latach i pobrane w bieżącym roku	3 363	7 943
Naliczone dochody (netto)	611	(359)
Koszty		
Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów (netto)	10 678	9 920
Wydatki poprzedniego roku poniesione w bieżącym roku	(7 656)	(1 208)
Efekt netto zaliczkowania	(468)	(4 831)
Środki na płatności przeniesione na następny rok	(3 102)	(2 195)

	<i>w mln EUR</i>	
	2016	2015
<i>Płatności dokonane z przeniesionych środków i anulowane niewykorzystane środki na płatności</i>	1 379	1 979
<i>Zmiany stanu rezerw</i>	3 962	4 950
<i>Inne</i>	(2 142)	(1 671)
Wynik ekonomiczny agencji i EWWiS	16	169
WYNIK BUDŻETU ZA ROK	6 405	1 347

Zgodnie z rozporządzeniem finansowym wynik ekonomiczny za rok oblicza się w oparciu o zasadę rachunkowości memoriałowej, natomiast wynik budżetu opiera się na zmodyfikowanej metodzie kasowej. Ponieważ oba wspomniane wyniki bazują na tych samych operacjach leżących u podstaw rozliczeń, ich uzgodnienie stanowi przydatny rodzaj kontroli.

Pozycje uzgadniane – Dochody

Faktyczne dochody budżetowe za dany rok budżetowy odpowiadają dochodom pobranym z tytułu należności ustalonych w ciągu tego roku oraz kwotom pobranym z tytułu należności ustalonych w ubiegłych latach. Dlatego należności ustalone w bieżącym roku, ale jeszcze niepobrane, odlicza się od wyniku ekonomicznego na użytek uzgodnienia, jako że nie są one częścią dochodów budżetowych. Z kolei należności ustalone w poprzednich latach i pobrane w bieżącym roku dolicza się do wyniku ekonomicznego na użytek uzgodnienia.

Na naliczone dochody netto składają się głównie naliczone dochody z tytułu opłat rolnych, zasobów własnych oraz odsetek i dywidend. Uwzględnia się jedynie efekt netto, tj. naliczone dochody za bieżący rok pomniejszone o wpływy z tytułu naliczonych dochodów z poprzedniego roku.

Pozycje uzgadniane – Wydatki

Na bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów netto składają się głównie bierne rozliczenia międzyokresowe dokonane na użytek procedur zakończenia księgowania na koniec roku (tzw. procedur *cut-off*), tj. wydatki kwalifikowalne poniesione przez beneficjentów środków unijnych, które nie zostały jeszcze zgłoszone Komisji. Biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów nie uważa się za wydatki budżetowe, natomiast płatności dokonane w bieżącym roku powiązane z fakturami ujętymi we wcześniejszych latach stanowią część wydatków budżetowych bieżącego roku.

Efekt netto zaliczkowania obejmuje (1) nowe kwoty płatności zaliczkowych wypłacone w bieżącym roku i ujęte jako wydatki budżetowe tego roku i (2) rozliczenie płatności zaliczkowych wypłaconych w bieżącym roku lub we wcześniejszych latach poprzez zatwierdzenie kosztów kwalifikowalnych. Te ostatnie stanowią koszt zgodnie z zasadą rachunkowości memoriałowej, jednak koszt ten nie jest ujmowany na kontach budżetowych, jako że płatność początkowych zaliczek została już uwzględniona jako koszt budżetowy w momencie jej dokonania.

Oprócz płatności dokonanych ze środków na dany rok, przy obliczaniu wyniku budżetu za ten rok należy uwzględnić także środki na ten rok przeniesione na rok następny (zgodnie z art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 608/2014). To samo podejście stosuje się do płatności budżetowych dokonanych w bieżącym roku ze środków przeniesionych z poprzednich lat oraz anulowania niewykorzystanych środków na płatności.

Zmiany stanu rezerw odnoszą się do szacunków na koniec roku dokonanych na kontach rozliczeń międzyokresowych (głównie świadczenia pracownicze), które nie mają wpływu na konta budżetowe. Pozostałe uzgadniane kwoty obejmują rozmaite elementy, takie jak amortyzacja aktywów, nabycie aktywów, raty leasingowe (część kapitałowa) oraz udziały finansowe, które są różnie traktowane w rachunkowości budżetowej i rachunkowości memoriałowej.

2. WYKONANIE BUDŻETU UE NA 2016 R. – KOMENTARZ

2.1. PRZYCHODY

Kwota środków na płatności w początkowo przyjętym budżecie UE, podpisanym przez przewodniczącego Parlamentu Europejskiego w dniu 25 listopada 2015 r., wynosiła 143 885 mln EUR, a z zasobów własnych sfinansowana miała zostać kwota 142 269 mln EUR. Szacunki dotyczące dochodów i wydatków w początkowym budżecie są zazwyczaj korygowane w trakcie roku budżetowego, przy czym tego rodzaju zmiany przedstawia się w budżetach korygujących. Korekty zasobów własnych opartych na DNB gwarantują, że dochody przewidziane w budżecie będą dokładnie odpowiadać zapisanym w budżecie wydatkom. Zgodnie z zasadą równowagi dochody i wydatki budżetowe (środki na płatności) muszą się równoważyć.

W 2016 r. przyjęto sześć budżetów korygujących. Przy uwzględnieniu tych budżetów ostateczne przyjęte dochody w 2016 r. wyniosły 136 642 mln EUR. Zostały one sfinansowane z zasobów własnych w wysokości 133 677 mln EUR (zatem o 8 592 mln EUR niższych, niż początkowo prognozowano), a w pozostałej części z innych dochodów. Wynika to głównie z nadwyżki za poprzedni rok budżetowy i znacznego obniżenia środków na płatności, które zmniejszyły wysokość wkładu równoważącego DNB państw członkowskich w 2016 r.

Jeżeli chodzi o wynik zasobów własnych, pobór tradycyjnych zasobów własnych był bardzo zbliżony do prognozowanych kwot. Stało się tak dlatego, że szacunki budżetowe zostały zmienione w momencie sporządzenia budżetu korygującego nr 4/2016 (zgodnie z nową wiosenną prognozą z 2016 r.).

Także ostateczne płatności państw członkowskich z tytułu VAT i DNB są zbliżone do ostatecznych szacunków budżetowych. Różnice między szacowanymi kwotami a kwotami faktycznie wpłaconymi wynikają z różnic między kursami euro stosowanymi dla celów budżetowych a kursami obowiązującymi w dniu faktycznego dokonania płatności przez państwa członkowskie spoza UGW.

Jeżeli chodzi o salda VAT i DNB, wprowadzono nową procedurę. Przepisy określono w art. 10b rozporządzenia w sprawie udostępniania (rozporządzenia nr 609/2014). Nowa procedura nie wiąże się z opracowaniem budżetu korygującego, dlatego Komisja zwróci się bezpośrednio do państw członkowskich o zapłatę kwot netto. Wpływ na budżet UE będzie bliski zera. Komisja będzie powiadamiała państwa członkowskie o corocznych korektach, a kwoty udostępni w czerwcu 2017 r. Także ze względu na zmianę dotyczącą 2016 r. nie przedstawiono żadnych sald.

Pozycja „Wkłady i zwroty związane z realizacją porozumień i programów UE” dotyczy głównie dochodów z EFRG i EFRROW (a w szczególności rozliczenia rachunków i nieprawidłowości), udziału państw trzecich w programach badawczych oraz innych wkładów i zwrotów na rzecz programów/działania Unii. Znaczną część tej kwoty stanowią dochody przeznaczone na określony cel, co zwykle wiąże się z wpisaniem dodatkowych środków po stronie wydatków.

Dochody z grzywien dotyczą głównie grzywien w obszarze konkurencji.

2.2. WYDATKI

Rok 2016 był trzecim rokiem bieżącego okresu programowania 2014–2020. W budżecie na 2016 r., podobnie jak w poprzednim, ustanowiono priorytety w zakresie zapewniania wzrostu gospodarczego i miejsc pracy. Podkreślono jednak również znaczenie nowych wyzwań migracyjnych związanych z kryzysem w Syrii i Afryce Północnej.

Jeżeli chodzi o zobowiązania, budżet na 2016 r. – wynoszący 155,3 mld EUR – był o 4,3 % mniejszy niż budżet na 2015 r., ze znaczącym spadkiem w dziale 1b (spadek o 15,8 %, głównie z powodu jednorazowego wpływu ponownego programowania w latach 2014–2015), który częściowo zrównoważono dużym wzrostem w dziale 3 (wzrost o 70,2 %).

W 2016 r. w budżecie korygującym 4 dodatkowo zwiększono środki na zobowiązania w odniesieniu do programów dotyczących kwestii związanych z migracją i bezpieczeństwem w ramach działu 3 – Bezpieczeństwo i obywatelstwo o kwotę 250 mln EUR w postaci środków na zobowiązania. Z tej kwoty 130 mln EUR przeznaczono na Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, a 70 mln EUR na Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego. W dziale 1a dodatkowe środki na zobowiązania w wysokości 74 mln EUR przeznaczono na EFIS, aby pokryć jego przedłużenie do 2020 r.

Dział 4 – Globalny wymiar Europy – został wzmocniony w zakresie zobowiązań poprzez budżety korygujące o kwotę 210 mln EUR, głównie na programy realizowane w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i pomocy humanitarnej. Finansowanie zostało częściowo przyznane poprzez ograniczenie środków na programy realizowane w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz pomocy makrofinansowej.

Środki na płatności w ostatecznie przyjętym budżecie wyniosły 136,6 mld EUR, tj. o 3,3% poniżej poziomu z 2015 r. Wynikało to głównie ze zmniejszenia o 7,3 mld EUR za pośrednictwem budżetu korygującego 4, które dotyczyło głównie działu 1b – Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna oraz w mniejszym stopniu działu 2 – Trwały wzrost gospodarczy. Więcej szczegółowych informacji na temat zmniejszenia przedstawiono w sekcji poniżej.

Wdrażanie dostępnych środków w 2016 r.

Zobowiązania na 2016 r. udało się wykonać w 97%, a zaoszczędzone środki na płatności na koniec tego roku wyniosły 4,8 mld EUR. Wykonanie zobowiązań wyniosło 157,3 mld EUR. W przypadku płatności wykonanie osiągnęło kwotę 132,4 mld EUR lub 92% dostępnych środków.

Po kilku latach ograniczonych środków na płatności i gromadzeniu niezrealizowanych wniosków o płatność (głównie dotyczących spójności) nadmierne zaległości zostały całkowicie wyeliminowane w 2016 r. zgodnie z „planem płatności” uzgodnionym z Parlamentem Europejskim i Radą w 2015 r. Komisja już w marcu 2016 r. określiła poziom ryzyka związanego z niewykorzystaniem środków na płatności na cele w zakresie spójności i znacząco zwiększyła swoje szacunki dotyczące nadwyżek we wrześniu, po uwzględnieniu zaktualizowanych prognoz państw członkowskich z lipca. Ponadto Komisja uwzględniła opóźnienia w wyznaczaniu organów krajowych, tempo wdrażania w terenie i średni wskaźnik realizacji prognozy w poprzednich okresach programowania. Następnie Komisja zaproponowała budżet korygujący 4/2016 w celu zmniejszenia poziomu środków na płatności o 7,3 mld EUR, głównie w liniach budżetowych w poddziale 1b – Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna. Poziom przypadających do zapłaty wniosków przedłożonych do końca roku przez państwa członkowskie w odniesieniu do programów realizowanych w latach 2014–2020 bezprecedensowo okazał się niższy o 8 mld EUR niż przewidywano w prognozach, przy czym 26 państw członkowskich złożyło wnioski na kwoty niższe niż te podane w prognozach.

Zobowiązania pozostające do spłaty

Zobowiązania pozostające do spłaty (RAL) do końca roku wzrosły znacząco do poziomu 238,8 mld EUR. Wzrost o ponad 21 mld EUR w porównaniu z 2015 r. był dwukrotnie wyższy niż początkowo przewidziano w związku ze zwiększoną różnicą między wykonanymi zobowiązaniami a płatnościami (wynikającymi z budżetu korygującego 4/2016 oraz niewykonanych płatności na koniec roku). W 2017 r. oczekuje się dalszego wzrostu RAL z uwagi na różnicę między zobowiązaniem budżetowym a środkami na płatności (wskaźnik 85%).

Zobowiązania prawne pozostające do spłaty z poprzednich okresów programowania, tj. sprzed 2014 r., zmalały w 2016 r. z 75 mld EUR na 40 mld EUR (-47%). W rezultacie większa część środków na płatności będzie dostępna na realizację bieżących programów począwszy od 2017 r.

Bardziej szczegółowa analiza korekt budżetowych, ich właściwego kontekstu, uzasadnienia i wpływu znajduje się w sprawozdaniu Komisji z zarządzania budżetem i finansami za rok budżetowy 2016, w części A „Ogólny przegląd na poziomie budżetu” oraz w części B dotyczącej poszczególnych działów wieloletnich ram finansowych (WRF).

Nadwyżka budżetowa

Nadwyżka budżetowa wynosi 6,4 mld EUR i wynika przede wszystkim z wydatków, ze względu na niewykorzystanie środków głównie w dziale 1b (4,9 mld EUR). Pochodzenie nadwyżki po stronie dochodów wynika głównie z istotnych dochodów pochodzących z grzywien i nieco mniejszych zasobów własnych (1,7 mld EUR). Strata związana z kursem wymiany wynosząca 173 mln EUR obniża wynik końcowy.

3. WYKONANIE DOCHODÓW BUDŻETOWYCH UE
3.1. ZESTAWIENIE WYKONANIA DOCHODÓW BUDŻETOWYCH UE

Tytuł	Dochody przewidziane w budżecie		Ustalone należności			Dochody			Wpływy (% budżetu)	Nierozliczone
	Budżet początkowy	Budżet ostateczny	Bieżący rok	Przeniesione	Ogółem	Z należności za bieżący rok	Z należności przeniesionych	Ogółem		
1 Zasoby własne	142 269	133 677	132 164	28	132 192	132 163	3	132 166	99 %	26
3 Nadwyżki, salda i dostosowania	—	1 349	1 358	—	1 358	1 358	—	1 358	101 %	—
4 Dochody pochodzące od osób pracujących w instytucjach i innych organach Unii	1 348	1 348	1 445	14	1 459	1 438	14	1 452	108 %	7
5 Dochody z działalności administracyjnej instytucji	55	55	584	17	600	568	11	579	1 044 %	21
6 Wkłady i zwroty związane z realizacją porozumień i programów unijnych	60	60	5 929	274	6 204	5 804	125	5 928	9 880 %	275
7 Odsetki od zaległych płatności i grzywny	123	123	2 946	6 793	9 739	1 045	2 131	3 175	2 582 %	6 564
8 Operacje zaciągania i udzielania pożyczek	5	5	40	6	46	36	6	41	792 %	5
9 Dochody różne	25	25	17	10	27	16	2	17	69 %	10
Ogółem	143 885	136 642	144 483	7 141	151 624	142 427	2 290	144 717	106 %	6 907

w mln EUR	Środki na płatności											
	Środki na zobowiązania					Środki budżetowe						
	Środki budżetowe		Dodatkowe środki		Ogółem	Środki budżetowe		Dodatkowe środki		Ogółem		
Dział WRF	Budżet początkowy	Budżety rygujące i przesunięcia	Budżet ostateczny	Przeniesienia	Dochody przeznaczony na określony cel	Ogółem	Budżet początkowy	Budżety rygujące i przesunięcia	Budżet ostateczny	Przeniesienia	Dochody przeznaczony na określony cel	Ogółem
	1	2	3=1+2	4	5	6=3+4+5	7	8	9=7+8	10	11	12=9+10+11
9 Instrumenty szczególne	525	(179)	346	—	50	395	389	(299)	90	1	50	140
Ogółem	155 004	273	155 277	804	10 610	166 690	143 885	(7 243)	136 642	1 345	10 081	148 069

4.2. WRF: WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA ZOBOWIĄZANIA

w mln EUR	Środki przeniesione na 2017 r.												
	Zaciągnięte zobowiązania					Środki wygasające							
	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	%	Dochody przeznaczony na określony cel	Środki przeniesione	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	
Dział WRF	1	2	3	4	5=2+3+4	6=5/1	7	8	9=7+8	10	11	12	13=10+11+12
1 Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	73 039	69 808	145	1 778	71 731	98%	1 267	0	1 267	33	8	—	41
Ia: Konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	21 569	18 997	0	1 335	20 332	94%	1 224	0	1 224	13	—	—	13
Ib: Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	51 471	50 811	145	443	51 400	100%	43	—	43	20	8	—	28
2 Trwały wzrost gospodarczy: zasoby naturalne	66 952	62 013	396	2 138	64 547	96%	1 934	433	2 368	23	14	—	38

Dział WRF	w mln EUR												
	Zaciągnięte zobowiązania					Środki przesłane na 2017 r.			Środki wygasające				
	Dostępne środki ogółem	Z budżetu ostatecznego	Z środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	%	Dochody przewidziane na określony cel	Środki przeniesione de-cyzią	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Z środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem
1	2	3	4	5=2+3+4	6=5/1	7	8	9=7+8	10	11	12	13=10+11+12	
	46 051	41 770	395	2 120	44 285	96 %	1 304	433	1 737	15	14	—	29
<i>w tym wydatki związane z rynkiem i płatności bezpośrednie</i>	4 423	4 287	—	49	4 336	98 %	82	—	82	5	—	—	5
3 Bezpieczeństwo i obywatelstwo	12 240	9 364	237	1 677	11 278	92 %	948	10	959	3	—	—	3
4 Globalny wymiar Europy	9 642	8 887	4	467	9 358	97 %	221	1	222	62	0	—	62
5 Administracja	4 121	3 721	3	254	3 979	97 %	86	—	86	57	0	0	57
<i>w tym wydatki administracyjne instytucji</i>	—	—	—	—	—	0 %	—	—	—	—	—	—	—
6 Wyrównania	—	—	—	—	—	0 %	—	—	—	—	—	—	—
8 Rezerwa ujemna i deficyt przeniesione z poprzedniego roku budżetowego	395	61	—	—	61	15 %	50	130	180	155	—	—	155
9 Instrumenty szczególne													
Ogółem	166 690	154 421	781	6 108	161 310	97 %	4 502	575	5 077	281	22	—	303

4.3. WRF: WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA PŁATNOŚCI

w mln EUR

	Dokonane płatności							Środki przeniesione na 2017 r.					Środki wygasające			
	Dostępne środki ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	%	Środki przeniesione automatycznie	Środki przeniesione decyzją	Dochody przeznaczone na określony cel	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem		
1	2	3	4	5=2+3+4	6=5/1	7	8	9	10=7+8+9	11	12	13	14=11+12+13			
Dział WRF																
1 Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	63 618	55 005	102	1 158	88%	126	5	2 881	3 012	4 323	15	3	4 341			
1a: Konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	20 976	17 257	90	1 114	88%	113	5	2 350	2 468	31	12	3	46			
1b: Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	42 642	37 748	12	44	89%	13	—	531	544	4 292	3	—	4 295			
2 Trwały wzrost gospodarczy: zasoby naturalne	59 464	54 508	414	2 490	97%	202	433	1 330	1 965	71	16	—	87			
w tym wydatki związane z rynkiem i płatności bezpośrednie	46 057	41 558	408	2 118	96%	197	433	1 305	1 935	22	16	—	37			
3 Bezpieczeństwo i obywatelstwo	3 195	3 035	7	35	96%	11	—	82	93	23	2	—	25			
4 Globalny wymiar Europy	11 163	9 421	28	828	92%	35	86	441	562	319	5	—	324			
5 Administracja	10 490	8 163	684	477	89%	725	1	306	1 032	62	72	—	133			
w tym wydatki administracyjne instytucji	4 683	3 247	423	305	85%	474	—	128	602	57	49	—	106			
6 Wyrównania	—	—	—	—	0%	—	—	—	—	—	—	—	—			
8 Rezerwa ujemna i deficyt przeniesione z poprzedniego roku budżetowego	—	—	—	—	0%	0	—	—	—	—	—	—	—			
9 Instrumenty szczególne	140	33	0	28	44%	0	31	22	54	25	0	—	25			
Ogółem	148 069	130 164	1 236	5 016	92%	1 099	557	5 062	6 717	4 823	109	3	4 936			

4.4. WRF: ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ POZOSTAJĄCYCH DO SPŁATY (RAL)

Dział WRF	Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec poprzedniego roku				Zobowiązania za rok				Ogółem
	Zobowiązania przeniesione z poprzedniego roku	Umorzenie/aktualizacja wyceny/anulowanie	Środki na płatności	Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec roku	Zobowiązania zaciągnięte w ciągu roku	Środki na płatności	Anulowane zobowiązania, których nie można przeliczyć na następne okresy	Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec roku	
1 Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	1 60 827	(1 353)	(48 608)	110 866	71 731	(7 657)	(2)	64 072	1 74 938
1a: Konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	34 455	(701)	(11 730)	22 024	20 332	(6 731)	(2)	13 599	35 622
1b: Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	1 26 372	(652)	(36 877)	88 843	51 400	(927)	(0)	50 473	139 316
2 Trwały wzrost gospodarczy: zasoby naturalne	28 191	(1 378)	(12 605)	14 207	64 547	(44 806)	(0)	19 740	33 947
w tym wydatki związane z rynkiem i płatności bezpośrednie	49	(3)	(24)	22	44 285	(44 060)	—	225	247
3 Bezpieczeństwo i obywatelstwo	3 137	(228)	(1 396)	1 512	4 336	(1 681)	—	2 655	4 167
4 Globalny wymiar Europy	24 673	(699)	(7 182)	16 792	11 278	(3 095)	(1)	8 182	24 974
5 Administracja	865	(166)	(690)	8	9 358	(8 634)	(0)	724	732
w tym wydatki administracyjne instytucji	570	(143)	(420)	7	3 979	(3 555)	0	424	431
6 Wyrównania	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Rezerwa ujemna i deficyt przeniesione z poprzedniego roku budżetowego	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Instrumenty szczególne	1	(0)	(0)	—	61	(61)	—	0	0
Ogółem	217 693	(3 825)	(70 482)	143 386	161 310	(65 935)	(3)	95 373	238 759

w mln EUR

4.5. WRF: ZOBOWIĄZANIA POZOSTAJĄCE DO SPŁATY WEDŁUG ROKU POWSTANIA ZOBOWIĄZANIA

Dział WRF	w mln EUR									
	< 2010	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Ogółem	
1 Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	1 741	738	1 120	3 461	23 109	16 371	64 326	64 072	174 938	
1a: Konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	563	733	856	2 223	4 481	5 972	7 194	13 599	35 622	
1b: Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	1 178	5	264	1 237	18 627	10 399	57 132	50 473	139 316	
2 Trwały wzrost gospodarczy: zasoby naturalne w tym wydatki związane z rynkiem i płatności bezpośrednie	200	58	81	1 28	1 234	1 220	11 285	19 740	33 947	
3 Bezpieczeństwo i obywatelstwo	45	40	67	149	287	154	772	2 655	4 167	
4 Globalny wymiar Europy	899	539	843	1 750	3 291	3 784	5 686	8 182	24 974	
5 Administracja w tym wydatki administracyjne instytucji	—	—	—	—	0	0	1	731	732	
9 Instrumenty szczególne	0	0	0	0	0	0	0	431	431	
	—	—	—	—	—	—	0	0	0	
Ogółem	2 884	1 376	2 111	5 488	27 920	21 530	82 069	95 380	238 759	

4.6. OBSZAR POLITYKI: STRUKTURA I ZMIANY STANU ŚRODKÓW NA ZOBOWIĄZANIA I ŚRODKÓW NA PŁATNOŚCI

Obszar polityki	w mln EUR										
	Środki na zobowiązania					Środki na płatności					
	Środki budżetowe		Dodatkowe środki		Środki ogółem	Środki budżetowe		Dodatkowe środki		Środki ogółem	
Budżet początkowy	Budżety korygujące i przesunięcia	Budżet ostateczny	Przeniesione	Dochody przeznaczane na określony cel	6=3+4+5	Budżet początkowy	Budżety korygujące i przesunięcia	Budżet ostateczny	Przeniesione	Dochody przeznaczane na określony cel	12=9+10+11
1	2	3=1+2	4	5	6=3+4+5	7	8	9=7+8	10	11	12=9+10+11
01 Sprawy gospodarcze i finansowe	2 533	(7)	2 525	—	122	2 648	1 097	432	6	125	1 660
02 Rynek wewnętrzny, przemysł, przedsiębiorczość i MSP	2 286	3	2 289	—	229	2 518	1 894	(36)	13	372	2 243
03 Konkurencja	103	(1)	102	—	5	107	103	(1)	9	5	116
04 Zatrudnienie, sprawy społeczne i włączenie społeczne	12 924	27	12 952	—	504	13 456	13 031	(1 818)	14	576	11 802
05 Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich	61 382	(4)	61 379	410	4 070	65 858	54 625	166	431	3 818	59 039
06 Mobilność i transport	4 219	2	4 221	—	125	4 346	2 296	(103)	5	123	2 321
07 Środowisko	448	0	448	—	18	467	397	(5)	4	16	412
08 Badania naukowe i innowacje	5 855	(7)	5 848	—	897	6 745	5 403	(10)	28	1 391	6 811
09 Sieci komunikacyjne, treści i technologie	1 803	53	1 856	—	173	2 029	2 373	(32)	11	274	2 627
10 Bezpośrednie badania naukowe	397	—	397	—	538	935	403	(17)	40	479	905
11 Gospodarka morską i rybołówstwo	1 083	(9)	1 074	0	6	1 081	758	(145)	3	6	622
12 Stabilność finansowa, usługi finansowe i unia rynków kapitałowych	85	0	85	—	4	89	86	(3)	4	4	91
13 Polityka regionalna i miejska	35 989	40	36 029	146	60	36 235	36 386	(5 365)	11	76	31 108
14 Podatki i unia celna	166	0	167	0	9	176	159	0	5	7	171
15 Edukacja i kultura	2 889	0	2 890	—	466	3 356	3 031	25	13	631	3 699

Obszar polityki	w mln EUR										
	Środki na zobowiązania					Środki na płatności					
	Środki budżetowe			Dodatkowe środki		Środki budżetowe			Dodatkowe środki		Środki ogółem
Budżet początkowy	Budżety korygujące i przesunięcia	Budżet ostateczny	Przeniesione	Dochody przeznaczone na określony cel	Środki ogółem	Budżet początkowy	Budżety korygujące i przesunięcia	Budżet ostateczny	Przeniesione	Dochody przeznaczone na określony cel	Środki ogółem
1	2	3=1+2	4	5	6=3+4+5	7	8	9=7+8	10	11	12=9+10+11
16	204	0	204	12	216	197	(2)	195	12	12	219
17	571	(14)	557	42	598	571	(37)	535	9	42	586
18	3 225	250	3 475	88	3 563	2 323	61	2 384	6	96	2 487
19	783	(119)	663	53	733	677	(50)	628	3	52	683
20	107	1	108	3	111	106	1	106	2	3	112
21	3 162	1	3 163	220	3 383	3 346	21	3 367	18	203	3 587
22	3 835	146	3 981	990	4 978	3 566	(264)	3 301	12	369	3 683
23	1 202	258	1 460	1 253	2 933	1 560	178	1 739	6	532	2 277
24	80	(1)	79	0	79	86	(1)	85	7	0	92
25	206	4	210	12	222	206	4	210	15	12	237
26	1 017	(21)	996	178	1 174	1 016	(15)	1 001	142	180	1 323
27	72	(13)	59	8	67	72	(13)	59	7	8	75
28	19	(0)	19	1	20	19	(0)	19	1	1	20
29	139	0	140	16	155	128	0	128	5	21	154
30	1 647	37	1 684	0	1 685	1 647	37	1 684	—	0	1 685
31	399	(3)	396	62	458	399	(3)	396	17	62	475
32	1 532	(122)	1 410	96	1 506	1 524	46	1 570	5	141	1 716

Obszar polityki	w mln EUR									
	Środki na zobowiązania					Środki na płatności				
	Środki budżetowe		Dodatkowe środki		Środki ogółem	Środki budżetowe		Dodatkowe środki		Środki ogółem
Budżet początkowy	Budżety korygujące i przesunięcia	Budżet ostateczny	Przeniesione	Dochody przeznaczone na określony cel	6=3+4+5	Budżety korygujące i przesunięcia	Budżet ostateczny	Przeniesione	Dochody przeznaczone na określony cel	12=9+10+11
1	2	3=1+2	4	5	6=3+4+5	8	9=7+8	10	11	12=9+10+11
33 Wymiar sprawiedliwości i konsumenci	259	(0)	259	10	268	(8)	232	4	9	245
34 Działania w dziedzinie klimatu	138	0	138	1	139	(5)	77	4	1	82
40 Rezerwy	475	(238)	236	—	236	(288)	21	—	—	21
90 Inne instytucje	3 771	7	3 778	340	4 121	7	3 778	472	433	4 683
Ogółem	155 004	273	155 277	804	166 690	(7 243)	143 885	1 345	10 081	148 069

4.7. OBSZAR POLITYKI: WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA ZOBOWIĄZANIA

Obszar polityki	w mln EUR											
	Zaciągnięte zobowiązania					Środki przesłane na 2017 r.						
	Dostępne środki ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	%	Dochody przeznaczone na określony cel	Środki przeniesione de cyzją	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel
1	2	3	4	5=2+3+4	6=5/1	7	8	9=7+8	10	11	12	13=10+11+12
01 Sprawy gospodarcze i finansowe	2 648	2 525	—	9	2 534	96 %	113	—	113	1	—	1
02 Rynek wewnętrzny, przemysł, przedsiębiorczość i MSP	2 518	2 288	—	121	2 409	96 %	109	0	109	0	—	0
03 Konkurencja	107	102	—	3	105	98 %	2	—	2	0	—	0
04 Zatrudnienie, sprawy społeczne i włączenie społeczne	1 3 456	12 938	—	428	13 367	99 %	76	0	76	13	—	13

Obszar polityki	w mln EUR												
	Dostępne środki ogółem			Zaciągnięte zobowiązania			Środki przesłane na 2017 r.			Środki wygasające			
	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	%	Dochody przewidziane na określony cel	Środki przeniesione de-cyzią	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	
1	2	3	4	5=2+3+4	6=5/1	7	8	9=7+8	10	11	12	13=10+11+12	
05 Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich	65 858	60 927	395	2 143	63 466	96 %	1 927	433	2 360	18	14	—	32
06 Mobilność i transport	4 346	4 218	—	62	4 281	99 %	63	0	63	2	—	—	2
07 Środowisko	467	448	—	10	458	98 %	8	0	8	0	—	—	0
08 Badania naukowe i innowacje	6 745	5 848	—	538	6 386	95 %	359	—	359	0	—	—	0
09 Sieci komunikacyjne, treści i technologie	2 029	1 856	—	81	1 936	95 %	92	0	92	0	—	—	0
10 Bezpośrednie badania naukowe	935	397	—	114	510	55 %	424	—	424	0	—	—	0
11 Gospodarka morską i rybołówstwo	1 081	1 069	0	2	1 071	99 %	5	0	5	5	—	—	5
12 Stabilność finansowa, usługi finansowe i unia rynków kapitałowych	89	85	—	2	87	97 %	2	0	2	0	—	—	0
13 Polityka regionalna i miejska	36 235	35 968	145	26	36 139	100 %	34	31	65	29	1	—	30
14 Podatki i unia celna	176	166	0	4	171	97 %	4	—	4	0	—	—	0
15 Edukacja i kultura	3 356	2 890	—	359	3 249	97 %	107	0	107	0	—	—	0
16 Komunikacja	216	204	—	7	211	97 %	5	—	5	0	—	—	0
17 Zdrowie i bezpieczeństwo żywności	598	557	—	17	573	96 %	25	—	25	0	—	—	0
18 Migracja i sprawy wewnętrzne	3 563	3 473	—	32	3 505	98 %	56	0	57	1	—	—	1
19 Instrumenty polityki zagranicznej	733	654	17	18	689	94 %	35	9	44	0	—	—	0
20 Handel	111	108	—	2	109	99 %	1	0	1	0	—	—	0
21 Współpraca międzynarodowa i rozwój	3 383	3 161	—	187	3 349	99 %	32	1	33	1	—	—	1
22 Polityka sąsiedztwa i negocjacje w sprawie rozszerzenia	4 978	3 979	—	925	4 904	99 %	65	—	65	2	7	—	9

Obszar polityki	w mln EUR													
	Dostępne środki ogółem			Zaciągnięte zobowiązania			Środki przesłane na 2017 r.			Środki wygasające				
	1	2	3	4	Ogółem	%	Dochody przeznaczony na określony cel	Środki przesłane na 2017 r.	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	
					5=2+3+4	6=5/1	7	8	9=7+8	10	11	12	13=10+11+12	
23 Pomoc humanitarna i ochrona ludności	2 933	1 459	219	552	2 231	76%	701	—	701	1	—	—	1	
24 Zwalczanie nadużyć finansowych	79	79	—	—	79	100%	0	—	0	0	—	—	0	
25 Koordynacja polityki Komisji i doradztwo prawne	222	209	0	7	216	97%	5	0	5	1	—	—	1	
26 Administracja Komisji	1 174	995	—	108	1 104	94%	69	—	69	0	—	—	0	
27 Budżet	67	59	—	5	64	95%	3	—	3	0	—	—	0	
28 Kontrola	20	18	—	1	19	97%	1	—	1	0	—	—	0	
29 Statystyka	155	139	—	6	145	94%	10	—	10	0	—	—	0	
30 Emerytury, renty i wydatki powiązane	1 685	1 684	—	0	1 684	100%	0	—	0	0	—	—	0	
31 Służby językowe	458	396	—	42	437	95%	20	—	20	0	—	—	0	
32 Energia	1 506	1 405	—	41	1 446	96%	55	0	55	5	—	—	5	
33 Wymiar sprawiedliwości i konsumentów	268	256	—	3	259	97%	7	—	7	2	—	—	2	
34 Działania w dziedzinie klimatu	139	137	—	1	138	100%	0	0	0	0	—	—	0	
40 Rezerwy	236	—	—	—	—	0%	—	99	99	138	—	—	138	
90 Inne instytucje	4 121	3 721	3	254	3 979	97%	86	—	86	57	0	0	57	
Ogółem	166 690	154 421	781	6 108	161 310	97%	4 502	5 775	5 077	281	22	—	303	

4.8. OBSZAR POLITYKI: WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA PŁATNOŚCI

Obszar polityki	Dokonane płatności										Środki przeniesione na 2017 r.				Środki wygasające			
	Dostępne środki ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	%	Środki przeniesione automatycznie	Środki przeniesione decyzją	Dochody przeznaczone na określony cel	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	w mln EUR			
															2	3	4	5=2+3+4
1																		
01 Sprawy gospodarcze i finansowe	1 660	1 512	5	11	1 529	92%	5	—	114	119	12	1	—	13				
02 Rynek wewnętrzny, przemysł, przedsiębiorczość i MSP	2 243	1 843	11	59	1 913	85%	15	0	313	328	1	1	—	—				
03 Konkurencja	116	94	8	3	105	90%	8	—	3	10	0	1	—	—				
04 Zatrudnienie, sprawy społeczne i włączenie społeczne	11 802	8 819	10	44	8 873	75%	12	—	532	544	2 381	4	0	0				
05 Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich	59 039	54 127	414	2 488	57 029	97%	203	433	1 330	1 965	28	16	—	—				
06 Mobilność i transport	2 321	2 183	4	64	2 251	97%	4	0	59	63	6	0	1	—				
07 Środowisko	412	379	3	9	392	95%	3	0	7	11	9	0	—	—				
08 Badania naukowe i innowacje	6 811	5 359	25	396	5 780	85%	29	—	994	1 023	6	2	—	—				
09 Sieci komunikacyjne, treści i technologie	2 627	2 326	10	113	2 449	93%	15	0	162	177	1	1	0	—				
10 Bezpośrednie badania naukowe	905	339	36	95	469	52%	46	—	385	431	0	5	—	—				
11 Gospodarka morską i rybołówstwo	622	585	2	2	589	95%	2	0	5	6	26	0	—	—				
12 Stabilność finansowa, usługi finansowe i unia rynków kapitałowych	91	80	3	2	85	93%	3	0	2	5	0	0	—	—				
13 Polityka regionalna i miejska	31 108	29 072	10	40	29 123	94%	10	31	36	78	1 906	1	—	—				
14 Podatki i unia celna	171	155	5	2	161	94%	5	—	5	9	0	0	—	—				
15 Edukacja i kultura	3 699	3 043	12	299	3 354	91%	12	0	332	344	0	1	—	—				
16 Komunikacja	219	185	11	6	202	92%	10	—	6	16	0	1	—	—				
17 Zdrowie i bezpieczeństwo żywności	586	526	8	16	550	94%	8	—	25	34	0	1	—	—				
18 Migracja i sprawy wewnętrzne	2 487	2 364	5	24	2 393	96%	7	0	73	80	12	1	—	—				

Obszar polityki	w mln EUR												
	Dokomane płatności					Środki przeniesione na 2017 r.					Środki wygasające		
	Z budżetu ostatecznego	Z środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	%	Środki przeniesione automatycznie	Środki przeniesione decyzją	Dochody przeznaczone na określony cel	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Z środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem
1	2	3	4	5=2+3+4	6=5/1	7	8	9	10=7+8+9	11	12	13	14=11+12+13
Dostępne środki ogółem													
19 Instrumenty polityki zagranicznej	683	3	19	617	90%	3	—	33	36	29	1	—	29
20 Handel	112	2	2	107	96%	3	0	2	5	0	0	—	0
21 Współpraca międzynarodowa i rozwój	3 587	16	133	3 493	97%	21	0	70	91	1	2	—	3
22 Polityka sąsiedztwa i negocjacje w sprawie rozszerzenia	3 683	10	317	3 334	91%	11	—	52	62	284	2	—	286
23 Pomoc humanitarna i ochrona ludności	2 277	6	360	2 002	88%	7	86	173	265	9	1	—	10
24 Zwalczanie nadużyć finansowych	92	6	—	78	84%	7	5	0	12	1	2	—	2
25 Koordynacja polityki Komisji i doradztwo prawne	237	13	6	213	90%	15	0	6	21	0	2	—	3
26 Administracja Komisji	1 323	135	83	1 097	83%	121	—	97	218	1	8	—	8
27 Budżet	75	7	4	63	85%	6	—	5	11	0	0	—	0
28 Kontrola	20	1	1	19	94%	1	—	1	1	0	0	—	0
29 Statystyka	154	4	6	134	87%	5	—	15	20	0	1	—	1
30 Emerytury, renty i wydatki powiązane	1 685	—	0	1 684	100%	—	—	0	0	0	—	—	0
31 Służby językowe	475	16	37	435	92%	15	—	25	39	0	1	—	1
32 Energia	1 716	5	67	1 621	94%	5	0	71	76	15	1	3	19
33 Wymiar sprawiedliwości i konstytucji	245	3	4	229	94%	4	—	5	9	6	1	—	7
34 Działania w dziedzinie klimatu	82	3	1	68	83%	4	0	1	4	9	1	—	9
40 Rezerwy	21	—	—	—	0%	—	—	—	—	21	—	—	21
90 Inne instytucje	4 683	423	305	3 975	85%	474	—	128	602	57	49	—	106
Ogółem	148 069	1 236	5 016	136 416	92%	1 098	557	5 062	6 717	4 823	109	3	4 936

4.9. OBSZAR POLITYKI: ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ POZOSTAJĄCYCH DO SPŁATY (RAL)

Obszar polityki	Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec poprzedniego roku					Zobowiązania za rok				Środki na zobowiązania ogółem
	w mln EUR					Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec roku	Środki na płatności	Anulowane zobowiązania, których nie można przeliczyć na następane okresy	Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec roku	
	Zobowiązania przeniesione z poprzedniego roku	Umorzenie/aktualizacja wyceny/anulowanie	Środki na płatności	Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec roku	Zobowiązania zaciągnięte w ciągu roku					
01 Sprawy gospodarcze i finansowe	1 884	(28)	(1 127)	728	2 534	(401)	—	2 133	2 861	
02 Rynek wewnętrzny, przemysł, przedsiębiorczość i MSP	2 179	(26)	(1 145)	1 008	2 409	(768)	(1)	1 640	2 648	
03 Konkurencja	9	(1)	(8)	—	105	(97)	—	8	8	
04 Zatrudnienie, sprawy społeczne i włączenie społeczne	33 275	(438)	(8 516)	24 321	13 367	(357)	(0)	13 010	37 331	
05 Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich	25 424	(1 340)	(12 274)	11 810	63 466	(44 756)	(0)	18 710	30 520	
06 Mobilność i transport	5 883	(114)	(1 528)	4 241	4 281	(723)	—	3 558	7 799	
07 Środowisko	1 118	(2)	(275)	841	458	(117)	—	341	1 182	
08 Badania naukowe i innowacje	12 813	(107)	(3 844)	8 863	6 386	(1 937)	(0)	4 449	13 312	
09 Sieci komunikacyjne, treści i technologie	3 365	(20)	(1 488)	1 856	1 936	(961)	(0)	975	2 832	
10 Bezpośrednie badania naukowe	174	(19)	(100)	55	510	(369)	(0)	141	196	
11 Gospodarka morską i rybołówstwo	2 201	(53)	(409)	1 740	1 071	(180)	(0)	891	2 630	
12 Stabilność finansowa, usługi finansowe i unia rynków kapitałowych	12	(2)	(7)	3	87	(78)	(0)	9	13	
13 Polityka regionalna i miejska	92 788	(286)	(28 491)	64 010	36 139	(631)	(0)	35 508	99 518	
14 Podatki i unia celna	125	(6)	(73)	45	171	(88)	—	83	128	
15 Edukacja i kultura	2 801	(52)	(1 256)	1 494	3 249	(2 099)	(0)	1 150	2 644	
16 Komunikacja	56	(3)	(49)	4	211	(153)	(0)	58	62	
17 Zdrowie i bezpieczeństwo żywności	503	(46)	(264)	193	573	(286)	—	287	480	
18 Migracja i sprawy wewnętrzne	2 596	(168)	(1 096)	1 332	3 505	(1 297)	—	2 207	3 539	
19 Instrumenty polityki zagranicznej	905	(46)	(339)	520	689	(278)	(0)	410	930	
20 Handel	20	(1)	(13)	6	109	(94)	—	16	22	
21 Współpraca międzynarodowa i rozwój	9 572	(278)	(2 937)	6 358	3 349	(557)	(0)	2 792	9 150	

Obszar polityki	Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec poprzedniego roku				Zobowiązania za rok				Środki na zobowiązania ogółem
	Zobowiązania przeniesione z poprzedniego roku	Umorzenie/aktualizacja wyceny/anulowanie	Środki na płatności	Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec roku	Zobowiązania zaciągnięte w ciągu roku	Środki na płatności	Anulowane zobowiązania, których nie można przeliczyć na następne okresy	Zobowiązania pozostające do spłaty na koniec roku	
22 Polityka sąsiedztwa i negocjacje w sprawie rozszerzenia	11 606	(306)	(2 547)	8 753	4 904	(787)	(0)	4 117	12 870
23 Pomoc humanitarna i ochrona ludności	827	(5)	(542)	279	2 231	(1 460)	—	770	1 050
24 Zwalczanie nadużyć finansowych	30	(2)	(19)	9	79	(59)	—	20	29
25 Koordynacja polityki Komisji i doradztwo prawne	15	(2)	(13)	—	216	(200)	—	16	16
26 Administracja Komisji	185	(9)	(169)	8	1 104	(928)	—	176	184
27 Budżet	7	(0)	(7)	—	64	(56)	—	8	8
28 Kontrola	1	(0)	(1)	—	19	(18)	—	1	1
29 Statystyka	115	(7)	(50)	57	145	(83)	(0)	62	119
30 Emerytury, renty i wydatki powiązane	—	—	—	—	1 684	(1 684)	—	—	—
31 Służby językowe	17	(1)	(16)	—	437	(418)	—	19	19
32 Energia	6 225	(309)	(1 325)	4 590	1 446	(296)	—	1 150	5 740
33 Wymiar sprawiedliwości i konsumenci	224	(4)	(91)	129	259	(138)	—	121	250
34 Działania w dziedzinie klimatu	168	(1)	(43)	124	138	(25)	—	113	237
90 Inne instytucje	570	(143)	(420)	7	3 979	(3 555)	0	424	431
Ogółem	217 693	(3 825)	(70 482)	143 386	161 310	(65 935)	(3)	95 373	238 759

4.10. OBSZAR POLITYKI: ZOBOWIĄZANIA POZOSTAJĄCE DO SPŁATY WEDŁUG ROKU POWSTANIA ZOBOWIĄZANIA

Obszar polityki	w mln EUR										
	< 2010	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Ogółem		
01 Sprawy gospodarcze i finansowe	11	0	—	117	244	10	346	2 133	2 861		
02 Rynek wewnętrzny, przemysł, przedsiębiorczość i MŚP	13	11	29	93	86	144	633	1 640	2 648		
03 Konkurencja	—	—	—	—	—	—	0	8	8		
04 Zatrudnienie, sprawy społeczne i włączenie społeczne	382	6	265	420	4 112	4 118	15 018	13 010	37 331		
05 Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich	34	—	—	2	868	985	9 921	18 710	30 520		
06 Mobilność i transport	100	64	249	508	571	1 321	1 430	3 558	7 799		
07 Środowisko	80	58	68	98	137	181	217	341	1 182		
08 Badania naukowe i innowacje	77	112	318	705	1 686	2 835	3 129	4 449	13 312		
09 Sieci komunikacyjne, treści i technologie	29	16	37	141	298	615	721	975	2 832		
10 Bezpośrednie badania naukowe	9	2	1	1	11	11	19	141	196		
11 Gospodarka morską i rybołówstwo	85	0	13	27	286	26	1 302	891	2 630		
12 Stabilność finansowa, usługi finansowe i unia rynków kapitałowych	—	—	—	—	0	1	3	9	13		
13 Polityka regionalna i miejska	1 022	1	8	825	14 947	5 750	41 459	35 508	99 518		
14 Podatki i unia celna	—	—	0	0	1	11	32	83	128		
15 Edukacja i kultura	83	26	66	128	220	436	535	1 150	2 644		
16 Komunikacja	—	—	0	0	0	0	4	58	62		
17 Zdrowie i bezpieczeństwo żywności	14	3	5	10	15	52	93	287	480		
18 Migracja i sprawy wewnętrzne	45	46	67	158	322	111	583	2 207	3 539		
19 Instrumenty polityki zagranicznej	12	5	11	38	55	168	231	410	930		
20 Handel	—	—	0	0	1	1	4	16	22		
21 Współpraca międzynarodowa i rozwój	227	219	331	699	1 237	1 525	2 120	2 792	9 150		
22 Polityka sąsiedztwa i negocjacje w sprawie rozszerzenia	414	290	473	993	1 507	2 037	3 039	4 117	12 870		

Obszar polityki	w mln EUR									
	< 2010	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Ogółem	
23 Pomoc humanitarna i ochrona ludności	22	25	24	23	22	28	135	770	1 050	
24 Zwalczanie nadużyć finansowych	—	—	—	0	1	3	6	20	29	
25 Koordynacja polityki Komisji i doradztwo prawne	—	—	—	—	—	—	0	16	16	
26 Administracja Komisji	—	—	—	—	2	1	4	176	184	
27 Budżet	—	—	—	—	—	—	(0)	8	8	
28 Kontrola	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
29 Statystyka	—	—	0	0	3	17	37	62	119	
30 Emerytury, renty i wydatki powiązane	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
31 Służby językowe	—	—	—	—	—	—	(0)	19	19	
32 Energia	225	491	142	496	1 273	1 053	910	1 150	5 740	
33 Wymiar sprawiedliwości i konsumenci	0	0	4	6	13	36	70	121	250	
34 Działania w dziedzinie klimatu	—	—	—	—	1	54	69	113	237	
90 Inne instytucje	0	0	0	0	0	0	0	431	431	
	2 884	1 376	2 111	5 488	27 920	21 530	82 069	95 380	238 759	

5. WYKONANIE BUDŻETU PRZEZ INSTYTUCJĘ
5.1. WYKONANIE DOCHODÓW BUDŻETOWYCH

w mln EUR

Instytucja	Dochody przewidziane w budżecie		Ustalone należności			Dochody			Wpływy (% budżetu)	Nierozliczone
	Budżet początkowy	Budżet ostateczny	Bieżący rok	Przeniesione	Ogółem	Z należności za bieżący rok	Z należności przeniesionych	Ogółem		
Komisja	143 548	136 305	143 854	7 119	150 972	141 804	2 285	144 089	106 %	6 883
Komitet Regionów	8	8	11	—	11	11	—	11	133 %	0
Trybunał Obrachunkowy	20	20	20	0	20	20	0	20	99 %	0
Trybunał Sprawiedliwości	52	52	50	0	50	50	0	50	97 %	0
Komitet Ekonomiczno-Społeczny	11	11	15	—	15	15	—	15	142 %	—
Rada Europejska i Rada Europejski Inspektor Ochrony Danych	50	50	76	3	79	75	2	78	154 %	2
Europejska Służba Działania Zewnętrznych	1	1	1	—	1	1	—	1	95 %	—
Parlament Europejski	41	41	269	1	269	268	1	268	659 %	1
Rzecznik Praw Obywatelskich	153	153	186	19	205	181	2	183	119 %	22
	1	1	1	—	1	1	—	1	91 %	—
Ogółem	143 885	136 642	144 483	7 141	151 624	142 427	2 290	144 717	106 %	6 907

Skonsolidowane sprawozdanie z wykonania budżetu ogólnego UE obejmuje, podobnie jak w latach poprzednich, wykonanie budżetu wszystkich instytucji, ponieważ w ramach budżetu UE ustanowione są oddzielne budżety dla poszczególnych instytucji. Agencje nie mają oddzielnych budżetów w ramach budżetu UE i są częściowo finansowane z dotacji z budżetu Komisji.

Jeżeli chodzi o ESDZ, należy zauważyć, że oprócz własnego budżetu otrzymuje ona też wkłady od Komisji w wysokości 140 mln EUR (w 2015 r.: 138 mln EUR) i EFR w wysokości 44 mln EUR (w 2015 r.: 61 mln EUR). Te środki budżetowe są przekazywane ESDZ (jako dochody przeznaczone na określony cel) przede wszystkim na pokrycie kosztów personelu Komisji zatrudnionego w delegaturach UE, którymi zarządza Służba.

5.2. WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA ZOBOWIĄZANIA

Instytucja	Dostępne środki ogółem	Zaciągnięte zobowiązania						Środki przeniesione na 2017 r.				Środki wygasające				Ogółem
		Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	%	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Środki przeniesione de-cyzią	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	Z dochodów przeznaczonych na określony cel		
															2	
1	1	2	3	4	5=2+3+4	6=5/1	7	8	9=7+8	10	11	12	13=10+11+12			
Komisja	1 622 569	150 699	778	5 854	157 332	97 %	4 416	575	4 991	224	22	—	246			
Komitet Regionów	93	89	—	2	91	98 %	0	—	0	1	—	0	1			
Trybunał Obrachunkowy	138	136	—	0	136	99 %	0	—	0	1	—	0	1			
Trybunał Sprawiedliwości	382	373	—	1	374	98 %	1	—	1	7	—	0	7			
Komitet Ekonomiczno-Społeczny	135	127	—	4	131	97 %	0	—	0	4	—	0	4			
Rada Europejska i Rada	591	519	2	21	541	92 %	23	—	23	26	0	0	26			
Europejski Inspektor Ochrony Danych	9	9	—	—	9	95 %	—	—	—	1	—	0	1			
Europejska Służba Działań Zewnętrznych	877	634	1	200	835	95 %	40	—	40	2	0	0	2			
Parlament Europejski	1 886	1 824	—	26	1 850	98 %	21	—	21	15	—	0	15			
Rzecznik Praw Obywatelskich	11	10	—	—	10	95 %	—	—	—	0	—	0	0			
Ogółem	1 666 690	1 544 21	781	6 108	1 61 310	97 %	4 502	575	5 077	281	22	—	303			

w mln EUR

5.3. WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW NA PŁATNOŚCI

Instytucja	Dostępne środki ogółem	Dokonane płatności						Środki przeniesione na 2017 r.					Środki wygasające					
		Z budżetu ostatecznego		Ze środków przeniesionych		Z dochodów przeznaczonych na określony cel		%		Środki przeniesione autonomicznie	Środki przeniesione de-cyzią	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	Z budżetu ostatecznego	Ze środków przeniesionych	Z dochodów przeznaczonych na określony cel	Ogółem	
		2	3	4	5=2+3+4	6=5/1	7	8	9									10=7+8+9
1																		
Komisja	143 386	126 917	813	4 711	132 442	92 %	624	557	4 934	6 115	4 766	60	3	4 830				
Komitet Regionów	102	81	7	2	90	89 %	8	—	0	9	1	1	0	3				
Trybunał Obrachunkowy	147	127	9	0	136	92 %	9	—	0	9	1	1	0	2				
Trybunał Sprawiedliwości	401	351	18	1	370	92 %	22	—	1	23	7	2	0	9				
Komitet Ekonomiczno-Społeczny	145	119	7	3	129	89 %	8	—	1	9	4	4	0	7				
Rada Europejska i Rada	636	457	38	20	515	81 %	62	—	23	86	26	9	0	35				
Europejski Inspektor Ochrony Danych	10	8	1	—	9	84 %	1	—	—	1	1	0	0	1				
Europejska Służba Działań Zewnętrznych	968	557	75	185	816	84 %	77	—	62	139	2	11	—	13				
Parlament Europejski	2 262	1 539	268	94	1 900	84 %	285	—	40	325	15	21	0	36				
Rzecznik Praw Obywatelskich	11	9	1	—	10	86 %	1	—	—	1	0	0	0	1				
Ogółem	148 069	130 164	1 236	5 016	136 416	92 %	1 098	557	5 062	6 717	4 823	109	3	4 936				

6. WYKONANIE BUDŻETU AGENCJI

6.1. DOCHODY BUDŻETOWE

w mln EUR

Agencja	Finansowanie – obszar polityki Komisji	Budżet ostateczny	Otrzymane kwoty
Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki – ACER	6	16	16
Organ Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej – BEREC	9	4	4
Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin – CPVO	17	16	13
Agencja Wykonawcza ds. Konsumentów, Zdrowia, Rolnictwa i Żywności – CHAFEA	17	9	9
Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego – EACEA	15	49	49
Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy – EU-OSHA	4	15	15
Europejska Agencja ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości – eu-LISA	18	80	97
Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu – EASO	18	53	53
Europejska Agencja Bezpieczeństwa Lotniczego – EASA	6	193	140
Europejski Urząd Nadzoru Bankowego – EUNB	12	36	37
Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej – Frontex	18	233	252
Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób – ECDC	17	58	58
Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego – CEDEFOP	15	18	18
Europejska Agencja Chemikaliów – ECHA	2	103	105
Europejska Agencja Środowiska – EEA	7	42	57
Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa – EFCA	11	10	10
Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności – EFSA	17	79	79
Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy – Eurofound	4	21	21
Agencja Europejskiego Globalnego Systemu Nawigacji Satelitarnej (GNSS)	6	29	223
Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn – EIGE	4	8	8
Europejski Instytut Innowacji i Technologii – EIT	15	264	264
Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych – EIOPA	12	22	22
Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego – EMSA	6	71	71

w mln EUR

Agencja	Finansowanie – obszar polityki Komisji	Budżet ostateczny	Otrzymane kwoty
Europejska Agencja Leków – EMA	2	308	305
Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii – EMCDDA	18	15	15
Europejski Urząd Policji	18	104	117
Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych – ERCEA	8	43	43
Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych – ESMA	12	39	39
Europejska Fundacja Kształcenia – ETF	15	20	20
Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej – FRA	18	22	22
Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania – CEPOL	18	9	10
Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji – ENISA	9	11	11
Agencja Kolejowa Unii Europejskiej	6	28	28
Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej – EUIPO	12	418	231
Europejska Jednostka Współpracy Sądowej – EUROJUST	33	44	44
Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw – EASME	6	36	36
Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej – F4E	8	720	724
Agencja Wykonawcza ds. Innowacyjności i Sieci – INEA	6	22	22
Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych – REA	8	60	60
Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej	15	51	42
Ogółem		3 377	3 389

w mln EUR

Rodzaj dochodów	Budżet ostateczny	Otrzymane kwoty
Dotacja Komisji	1 524	1 540
Dochody z opłat	642	638
Pozostałe dochody	1 211	1 211
Ogółem	3 377	3 389

6.2. ŚRODKI NA ZOBOWIĄZANIA I ŚRODKI NA PŁATNOŚCI W PODZIALE NA AGENCJE

w mln EUR

Agencja	Środki na zobowiązania		Środki na płatności	
	Dostępne środki ogółem	Zaciągnięte zobowiązania	Dostępne środki ogółem	Dokonane płatności
Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki – ACER	16	16	18	12
Organ Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej – BÉREC	4	4	5	4
Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin – CPVO	18	17	17	15
Agencja Wykonawcza ds. Konsumentów, Zdrowia, Rolnictwa i Żywności – CHAFEA	9	9	10	8
Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego – EACEA	49	48	54	47
Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy – EU-OSHA	17	16	21	15
Europejska Agencja ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości – eu-LISA	85	80	104	94
Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu – EASO	66	53	55	35
Europejska Agencja Bezpieczeństwa Lotniczego – EASA	220	160	226	144
Europejski Urząd Nadzoru Bankowego – EUNB	36	35	40	35
Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej – Frontex	256	244	300	199
Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób – ECDC	59	58	69	56
Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego – CEDEFOP	19	19	20	18
Europejska Agencja Chemikaliów – ECHA	113	110	124	106
Europejska Agencja Środowiska – EEA	69	64	74	50
Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa – EFCA	10	10	11	9
Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności – EFSA	80	80	88	79
Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy – Eurofound	21	21	24	20
Agencja Europejskiego Globalnego Systemu Nawigacji Satelitarnej (GNSS)	3 331	1 104	626	139
Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn – EIGE	8	8	10	8
Europejski Instytut Innowacji i Technologii – EIT	285	271	267	265
Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych – EIOPA	22	22	25	22
Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego – EMSA	80	72	82	66

w mln EUR

Agencja	Środki na zobowiązania		Środki na płatności	
	Dostępne środki ogółem	Zaciągnięte zobowiązania	Dostępne środki ogółem	Dokonane płatności
Europejska Agencja Leków – EMA	314	301	347	294
Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii – EMCDDA	16	16	17	16
Europejski Urząd Policji	122	115	133	112
Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych – ERCEA	43	43	45	43
Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych – ESMA	42	40	47	38
Europejska Fundacja Kształcenia – ETF	21	21	21	21
Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej – FRA	22	22	28	22
Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania – CEPOL	10	9	11	9
Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji – ENISA	11	11	12	10
Agencja Kolejowa Unii Europejskiej	28	28	30	28
Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej – EUIPO	450	238	453	214
Europejska Jednostka Współpracy Sądowej – EUROJUST	44	44	47	39
Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw – EASME	36	36	41	36
Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej – F4E	764	763	730	716
Agencja Wykonawcza ds. Innowacyjności i Sieci – INEA	22	22	23	22
Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych – REA	60	60	63	59
Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej	51	45	55	46
Ogółem	6 926	4 330	4 376	3 169

w mln EUR

Rodzaj wydatków	Środki na zobowiązania		Środki na płatności	
	Dostępne środki ogółem	Zaciągnięte zobowiązania	Dostępne środki ogółem	Dokonane płatności
Personel	1 054	1 033	1 069	1 029
Koszty administracyjne	367	341	431	330
Koszty operacyjne	5 505	2 956	2 875	1 811
Ogółem	6 926	4 330	4 376	3 169

GLOSARIUSZ

Założenia aktuarialne

Założenia stosowane na potrzeby obliczania kosztów przyszłych zdarzeń, które wpływają na zobowiązania emerytalne.

Zyski i straty aktuarialne

W przypadku programu o zdefiniowanym świadczeniu zmiany w deficytach lub nadwyżkach aktuarialnych. Powstają w wyniku różnic między poprzednimi założeniami aktuarialnymi a tym, co faktycznie nastąpiło, oraz w wyniku zmian wprowadzanych w założeniach aktuarialnych.

Środki na wydatki administracyjne

Środki na wydatki administracyjne służą do pokrywania bieżących kosztów instytucji i podmiotów (personelu, budynków, wyposażenia biurowego).

Przyjęty budżet

Projekt budżetu staje się przyjętym budżetem, gdy tylko zostanie zatwierdzony przez władzę budżetową.

Budżety korygujące

Decyzja przyjęta w trakcie roku budżetowego w celu zmiany (zwiększenia, zmniejszenia, przeniesienia) aspektów przyjętego budżetu na dany rok.

Kwoty, do wniesienia których należy wezwać państwa członkowskie

Są to wydatki poniesione w okresie sprawozdawczym, które będą musiały zostać sfinansowane z przyszłych budżetów, tj. przez państwa członkowskie UE. Wynika to z współistnienia sprawozdań finansowych opartych na rozliczeniach międzyokresowych i budżetu opartego na środkach pieniężnych.

Roczne sprawozdanie z działalności

Roczne sprawozdania z działalności pokazują wyniki operacji w odniesieniu do m.in. ustalonych celów, powiązanych zagrożeń oraz formy kontroli wewnętrznej. Od budżetu na 2001 r. w przypadku Komisji i budżetu na 2003 r. w przypadku wszystkich instytucji Unii Europejskiej (UE) delegowany urzędnik zatwierdzający musi przedłożyć swojej instytucji roczne sprawozdanie z działalności na temat wywiązania się ze swoich obowiązków wraz z informacjami dotyczącymi finansów i zarządzania.

Środki

Środki budżetowe. Budżet obejmuje prognozę zarówno zobowiązań, jak i płatności (płatności na rzecz beneficjentów – w gotówce lub przelewem bankowym). Środki na zobowiązania i płatności często się różnią (środki zróżnicowane), ponieważ zazwyczaj zobowiązania dotyczące wieloletnich programów i projektów są w całości zaciągane w roku, w którym podjęto decyzję w ich sprawie, i są opłacane przez lata, w miarę realizacji programu i projektu. Środki niezróżnicowane mają zastosowanie do wydatków administracyjnych, wsparcia rynku rolnego i płatności bezpośrednich oraz środków na zobowiązania równych środkom na płatności.

Dochody przeznaczone na określony cel

Dedykowane dochody otrzymane na sfinansowanie określonych pozycji wydatków. Głównym źródłem zewnętrznych dochodów przeznaczonych na określony cel są wkłady finansowe państw trzecich w programy finansowane przez Unię. Głównym źródłem wewnętrznych dochodów przeznaczonych na określony cel są dochody uzyskane od osób trzecich w związku z towarami, usługami lub pracami dostarczonymi na ich żądanie; dochody pochodzące ze zwrotu nienależnie wypłaconych kwot i dochody ze sprzedaży publikacji i filmów, również w formie elektronicznej.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Wszystkie aktywa finansowe (z wyjątkiem instrumentów pochodnych), które są zgodne z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości Sektora Publicznego, wycenione według wartości godziwej i w przypadku których zmiany wartości godziwej są ujmowane jako rezerwa w aktywach netto do czasu ich usunięcia z bilansu (lub utraty przez nie wartości).

Linia budżetowa

Jeżeli chodzi o strukturę budżetu, przychody i wydatki przedstawia się w budżecie zgodnie z obowiązującą nomenklaturą nałożoną przez władzę budżetową, która odzwierciedla charakter i cel każdej pozycji. Poszczególne działy (tytuł, rozdział, artykuł lub linia) zawierają oficjalny opis nomenklatury.

Anulowanie środków

Niewykorzystane środki, z których nie można dłużej korzystać.

Przeniesienie środków budżetowych

Wyjątek od zasady jednoroczności w zakresie, w jakim środki, których nie można wykorzystać w danym roku budżetowym, mogą, w ściśle określonych warunkach, zostać przeniesione w celu wykorzystania ich w przyszłym roku.

Zobowiązanie

Prawne zobowiązanie do zapewnienia środków finansowych pod warunkiem spełnienia określonych warunków. UE zobowiązuje się do zwrotu swojego udziału w kosztach projektu finansowanego przez UE. Dzisiejsze zobowiązania to przyszłe płatności. Dzisiejsze płatności to wcześniejsze zobowiązania.

Środki na zobowiązania

Środki na zobowiązania pokrywają łączny koszt zobowiązań prawnych (umów, umów o udzielenie dotacji/decyzji o udzielenie dotacji), które można podpisać w bieżącym roku budżetowym.

Koszty bieżącego zatrudnienia

Wzrost zobowiązań programowych wynikających z obsługi w bieżącym roku budżetowym.

Umorzenie

Czynność, wskutek której wcześniejsze zobowiązanie (lub część tego zobowiązania) zostaje anulowane.

Program o zdefiniowanym świadczeniu

System emerytalno-rentowy lub inny system świadczeń emerytalnych, gdy zasady danego systemu określają świadczenia niezależne od wpłacanych składek, a świadczenia nie są bezpośrednio związane z inwestycjami prowadzonymi w ramach systemu. System może być finansowany bądź nie.

Instrumenty pochodne

Instrumenty finansowe, których wartość jest powiązana ze zmianą wartości innego instrumentu finansowego, wskaźnika lub towaru. W przeciwieństwie do posiadacza pierwotnego instrumentu finansowego (np. obligacji skarbowych), który posiada bezwarunkowe prawo do otrzymywania środków pieniężnych (lub innej korzyści ekonomicznej) w przyszłości, posiadacz instrumentu pochodnego posiada tylko warunkowe prawo do otrzymywania takiej korzyści. Przykładowym instrumentem pochodnym jest walutowy kontrakt terminowy typu forward.

Zarządzanie bezpośrednie

Tryb wykonania budżetu. W ramach zarządzania bezpośredniego budżet jest wykonywany bezpośrednio przez służby Komisji, agencje wykonawcze lub fundusze powiernicze.

Stopa dyskontowa

Stopa wykorzystywana do dostosowania wartości pieniądza w czasie. Dyskontowanie jest techniką stosowaną do porównania kosztów i korzyści występujących w różnych okresach.

Efektywna stopa procentowa

Stopa, która dyskontuje oszacowane przyszłe wpływy gotówkowe lub płatności w ciągu przewidywanego okresu użytkowania aktywów lub zobowiązań finansowych do wartości bilansowej netto aktywów lub zobowiązania.

Aktywa lub zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt

Wszystkie aktywa lub zobowiązania finansowe, które są zgodne z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości Sektora Publicznego, wycenione według wartości godziwej i w przypadku których zmiany wartości godziwej są wykazywane jako nadwyżka lub deficyt w danym okresie (tj. instrumenty pochodne).

Korekta finansowa

Korekty finansowe służą do ochrony budżetu UE przed obciążeniem błędnymi lub nieprawidłowymi wydatkami. W przypadku wydatków objętych zarządzaniem dzielonym za odzyskanie nieprawidłowo dokonanych płatności odpowiada przede wszystkim państwo członkowskie.

„Potwierdzona” korekta finansowa została zaakceptowana przez dane państwo członkowskie. „Stwierdzona” korekta finansowa została przyjęta decyzją Komisji i zawsze jest korektą netto, w przypadku której państwo członkowskie ma obowiązek zwrócić nieprawidłowo wykorzystane środki do budżetu UE, co doprowadzi do ostatecznego zmniejszenia puli środków finansowych przyznanych danemu państwu członkowskiemu. Potwierdzone i stwierdzone korekty finansowe opisuje się w niniejszej publikacji jako jedną kategorię.

„Wykonana” korekta finansowa skorygowała odnotowaną nieprawidłowość.

Zarządzanie pośrednie

Tryb wykonania budżetu. W ramach zarządzania pośredniego Komisja powierza zadania związane z wykonaniem budżetu organom przewidzianym prawem UE lub prawem krajowym.

Wstrzymania i zawieszenia

Jeżeli Komisja stwierdzi, na podstawie własnych prac lub informacji przekazanych przez instytucje audytowe, że państwo członkowskie nie usunęło poważnych uchybień w systemach zarządzania i kontroli lub nie skorygowało nieprawidłowych wydatków, które zostały zadeklarowane i poświadczone, może wstrzymać lub zawiesić płatności.

Nieprawidłowość

Nieprawidłowość jest czynnością niezgodną z zasadami UE, która może niekorzystnie wpłynąć na interesy finansowe UE, ale może być wynikiem błędów, które nie noszą znamion oszustwa, popełnionych przez beneficjentów ubiegających się o środki lub przez organy odpowiedzialne za dokonywanie płatności. Jeżeli dany podmiot świadomie dopuszcza się nieprawidłowości, stanowi to nadużycie finansowe.

Wygasające środki

Na koniec roku budżetowego niewykorzystane środki zostają anulowane. Wygaśnięcie oznacza unieważnienie całego lub części zezwolenia na ponoszenie wydatków lub zaciąganie zobowiązań, które jest reprezentowane przez środki.

Zasoby własne

Oznaczają główne środki finansowe instytucji i organów unijnych oraz zostały określone w rozporządzeniu nr 609/2014 w sprawie zasobów własnych. Zasoby własne obejmują zasoby oparte na DNB, zasoby oparte na VAT i tradycyjne zasoby własne.

Środki na płatności

Środki na płatności pokrywają wydatki wymagalne w bieżącym roku budżetowym, wynikające z zobowiązań prawnych zaciągniętych w bieżącym roku lub w ubiegłych latach.

Płatności zaliczkowe

Płatność mająca na celu zapewnienie beneficjentowi płynności. Może być ona rozbita na szereg płatności zgodnie z przepisami danej umowy, decyzji, porozumienia lub podstawowego aktu prawnego. Płatność lub zaliczka musi zostać wykorzystana na cele, na które była przeznaczona, w okresie wskazanym w umowie albo podlega zwrotowi.

Środek zapobiegawczy

Środki zapobiegawcze, którymi dysponuje Komisja w celu ochrony budżetu UE, gdy jest świadoma potencjalnych braków, obejmują zawieszenia i wstrzymania płatności z budżetu UE na rzecz programu operacyjnego.

Zobowiązania RAL (fr. reste à liquider).

Oznaczają kwotę, w przypadku której zobowiązanie budżetowe zostało podjęte, ale kolejne płatności nie zostały jeszcze wykonane. Oznaczają zobowiązania płatnicze UE na przyszłe lata i wynikają bezpośrednio z istnienia programów wieloletnich i rozbieżności między środkami na zobowiązania a środkami na płatności.

Zarządzanie dzielone

Tryb wykonania budżetu. W ramach zarządzania dzielonego realizację zadań w zakresie wykonania budżetu powierza się państwom członkowskim. Ok. 80 % wydatków UE podlega właśnie tej metodzie wykonania budżetu.

Tradycyjne zasoby własne

Oznaczają dochód UE i stanowią część „zasobów własnych”, z których finansowana jest działalność UE. Tradycyjne zasoby własne zostały zdefiniowane w rozporządzeniu nr 609/2014 w sprawie zasobów własnych i obejmują cła i opłaty wyrównawcze od cukru.

Przeniesienia (między liniami budżetowymi)

Przeniesienia między liniami budżetowymi oznaczają przeniesienie środków z jednej linii budżetowej do drugiej, w trakcie roku budżetowego, i tym samym stanowią wyjątek od budżetowej zasady specyfikacji. Zostały jednak wyraźnie dozwolone w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu finansowym (RF). W rozporządzeniu finansowym określono różne rodzaje przeniesień w zależności od tego, czy odbywają się one między tytułami, rozdziałami, artykułami lub działami budżetu, czy też w ich obrębie, oraz w zależności od tego, czy wymagają różnych poziomów autoryzacji.
